

E N S Y D V E S T J Y S K S L Æ G T
G E N N E M
M E R E E N D 300 Å R.
----- o -----

Siden 1950-erne har Eli og jeg aflagt mange dejlige arkivbesøg, først og fremmest på landsarkiverne i Viborg og Åbenrå. Men også rigsarkivet i København, og i de senere år det udmærkede byarkiv i Esbjerg, har vi brugt. Et af resultaterne af granskningen i bl.a. kirkebøger, folketællingslister, lægdsruller, fæste- og skifteprotokoller, skøde- og panteprotokoller, matrikler, tingbøger og pakker med diverse dokumenter er denne anebeskrivelse, som trods sine mangler dog giver et lille indblik i en lille del af vort anegalleri. Og hvis nogen har lyst og mod på at fortsætte - så tag bare fat. Det er et spændende, men også tidkrævende arbejde.

Esbjerg, den 1. juni 1992.

Ingolf Mortensen.

Gården, som Thomas Mortensen lod opføre 1877 på en hedelod udstykket fra fødegården i Åndrup.

Anetavle for

Maren Kirstine Mortensen, født 3/7.1877.
Morten Lambertsen (Mortensen), født 28/10.1879.
Dorthea Mortensen, født 19/11.1881.
Christen Hansen Mortensen, født 19/4.1884.
Thomas Johannes Mortensen, født 26/4.1887.
Else Mortensen, født 1/10.1888.
Ane Johanne Mortensen, født 29/11.1891.
Jens Warrer Mortensen, født 3/9.1893.

Børn af

Thomas Mortensen og hustru Nielsine Mathilde Christensen,
Andrup.

Thomas og Mathilde med deres 8 børn samlet i Frøkær
1922 på deres yngste søns bryllupsdag.

Register.

Forældre. Ane 2-3:

2. Thomas Mortensen, Andrup.
3. Nielsine Mathilde Christensen.

Bedsteforældre. Ane 4-7:

4. Morten Lambertsen, Andrup.
5. Maren Sørensdatter.
6. Christen Hansen, Ravnsbjerg.
7. Dorthe Christensdatter.

Oldeforældre. Ane 8-15:

8. Lambert Mortensen, Andrup.
9. Ane Kirstine Mortensdatter.
10. Søren Thomsen, Rousthøje.
11. Ane Christensdatter.
12. Hans Christensen, Ravnsbjerg.
13. Dorthe Jensdatter.
14. Christen Jensen, Vognsbøl.
15. Bodil Madsdatter.

Tipoldeforældre. Ane 16-31:

16. Morten Jensen, Andrup.
17. Kirstine Thomasdatter.
18. Morten Thomsen, Roborg.
19. Johanne Mortensdatter.
20. Thomas Sørensen, Rotbøl.
21. Maren Hansdatter.
22. Christen Tonnesen, Gødsvang.
23. Kirsten Madsdatter.
24. Christen Hansen, Ravnsbjerg.
25. Mette Thomasdatter.
26. Jens Nielsen, Sædding.
27. Karen Hansdatter.
28. Jens Nielsen, Esbjerg.
29. Edel Christensdatter.
30. Mads Madsen, Vognsbøl.
31. Dorthe Nielsdatter.

2 x Tipoldeforældre. Ane 32-63:

32. Jens Hansen, Hygum.
33. Else Mortensdatter.
34. Thomas Mortensen, Briksbøl.(36).
35. Kirsten Madsdatter.(37).
36. Thomas Mortensen, Briksbøl.(34).
37. Kirsten Madsdatter.(35).
38. Morten Mortensen Bjerg, Skads.
39. Use Sørensdatter.
40. Søren Pedersen, Lervad.
41. Kirsten Madsdatter.
42. Hans Jørgensen, Hornelund.
43. Anne Christensdatter.
44. Tonnes Jensen, Snorup.
45. Kirsten Christensdatter.
46. Mads Thomsen, Gødsvang.(82).
47. Johanne Gydesdatter.
48. Hans Christensen, Ravnsbjerg.
49. Maren Madsdatter.
50. Thomas Pedersen, Kvaglund.
51. Anne Jacobsdatter.

52. Niels Pedersen, Fourfeld.
53. Dorthe Christensdatter.
54. Hans Jepsen Skrædder, Sædding.
55. Kirsten Jonasdatter?
56. Niels Jensen, Esbjerg.
57. Mette Christensdatter.
58. Christen Jørgensen, Strandby.
59. Anne Christensdatter.
60. Mads Madsen, Vognsbøl.
61. Bodil Madsdatter.
62. Niels Sørensen, Gesing.
63. Ane Hansdatter.

3 x Tipoldeforældre. Ane 64-127:

64. Hans Nielsen, Hygum.
65. Else (Jensdatter?).
66. Morten Iversen, Sønderris mølle.
67. Anne Hansdatter (eller Birgitte Nielsdatter)?
68. Morten Christensen, Skads.(72 og 76).
69. Johanne Thomasdatter.(73 og 77).
70. Mads Nielsen, Briksbøl.(74).
71. ? (75).
72. Morten Christensen, Skads.(68 og 76).
73. Johanne Thomasdatter.(69 og 77).
74. Mads Nielsen, Briksbøl.(70).
75. ? (71).
76. Morten Christensen, Skads.(68 og 72).
77. Johanne Thomasdatter.(69 og 73).
78. Søren Hansen, Sadderup.
79. Johanne Christensdatter.
80. Peder Hansen, Lervad.
81. Maren Sørens datter.
82. Mads Thomsen, Gødsvang.(46).
83. Maren Vestisdatter.
84. Jørgen Jensen Smed, Hornelund.
85. Maren Bentsdatter.

90. Christen Eriksen, Sig.
91. Johanne Markusdatter.
92. Thomas Madsen, Gødsvang.
93. ?
94. Gyde Madsen, Hauge.
95. Maren Jensdatter.
96. Christen Hansen Lykke, Veldbæk.
97. ?
98. Mads Nielsen, Tobøl.
99. ? Laustdatter.
100. Peder Pedersen, Kvaglund.
101. ?
102. Jacob Sørensen, Kjersing.
103. ?
104. Peder Sørensen Hebo, Fourfeld.
105. Maren Stephansdatter.
106. Christen Jepsen, Gesing.
107. Anne Nielsdatter.
108. Jep Knudsen, Gesing.(212).
109. Karen Johansdatter.

112. Jens Christensen, Spangsbjerg.
113. Mette Sørens datter.
114. Christen Pedersen, Esbjerg.
115. Anne Christensdatter.
116. Jørgen Pedersen, Novrup.
117. Else Hansdatter.

- 118. Christen Hansen (Mose), Uglvig.
- 119. Johanne Svendsdatter.
- 120. Mads Hansen, Vognsbøl.
- 121. Maren Hansdatter.
- 122. Mads Adsersen, Gammelby.
- 123. Maren (Nielsdatter?).
- 124. Søren Nielsen, Gesing.
- 125. Dorthe Hansdatter.

4 x Tipoldeforældre. Ane 128-255:

- 128. Niels Lambertsen, Hygum?
- 129. ?
- 136. Christen Hansen, Briksbøl.(144, 152 og 158).
- 137. Maren Mortensdatter.(145, 153 og 159).
- 144. Christen Hansen, Briksbøl.(136, 152 og 158).
- 145. Maren Mortensdatter.(137, 153 og 159).
- 152. Christen Hansen, Briksbøl.(136, 144 og 158).
- 153. Maren Mortensdatter.(137, 145 og 159).
- 156. Hans Christensen, Novrup.
- 157. Use Mortensdatter.
- 158. Christen Hansen, Briksbøl.(136, 144 og 152).
- 159. Maren Mortensdatter.(137, 145 og 153).
- 164. Thomas Madsen, Gødsvang.
- 165. ?
- 166. Vesti Knudsen, Hjedding.
- 167. Ingeborg Lasdatter.
- 168. Jens Jørgensen Smed, Hornelund.
- 169. Mette Christensdatter.
- 170. Bent (Bentsen, Terpling?).
- 171. Maren Lauridsdatter.
- 188. Mads Gjødesen, Hauge.
- 189. ?
- 192. Hans Hansen Lykke, Veldbæk.(250).
- 193. Anne Sørens datter.(251).
- 196. Niels Madsen, Tobøl.
- 197. Margrethe.
- 204. Søren Nielsen Esbjerg, Rørkær.
- 205. Anne Hansdatter.
- 212. Jep Knudsen, Gesing.(108).
- 213. ?
- 214. Niels Nielsen, Andrup.
- 215. Ingeborg Pedersdatter.
- 224. Christen Gregersen, Spangsbjerg.(468).
- 225. Else Hansdatter.(469).
- 226. Søren Nielsen Esbjerg, Boldesager.
- 227. Maren Nielsdatter.(471).
- 228. Peder Sørensen, Esbjerg.
- 229. Dorthe Christensdatter.
- 230. Christen Olufsen, Veldbæk.(312).
- 231. Anne Hansdatter.(313).
- 232. Peder Eskildsen, Novrup.
- 233. Karen Nisdatter.
- 234. Hans Christensen Spangsberg, Strandby.
- 235. Edel Christensdatter.
- 242. Hans Olufsen, Strandby.
- 243. Johanne Jensdatter.
- 244. Adser Hansen, Novrup.
- 245. Bodil Madsdatter.
- 248. Niels Sørensen, Gesing.
- 249. Mette Sørens datter.
- 250. Hans Hansen Lykke, Veldbæk.(192).
- 251. Anne Sørens datter.(193).

5 x Tipoldeforeldre. Ane 256-511:

- 256. Lambert Nielsen, Hygum?
- 257. Birte Nielsdatter?(499).
- 312. Christen Olufsen, Veldbæk.(230).
- 313. Anne Hansdatter.(231).
- 334. Las Jespersen, Hjedding?
- 335. Maren Gregersdatter?
- 384. Hans Christensen, Veldbæk.(450, 500 og 938).
- 385. Kirsten Hansdatter.(451, 501 og 939).
- 408. Niels Hansen, Esbjerg.(452).
- 409. Dorthe Christensdatter.(453).
- 410. Hans Christensen, Rørkær.
- 411. Karen Thomasdatter.
- 448. Gregers Clemendsen, Andrup.(936).
- 449. Marin Christensdatter.(937).
- 450. Hans Christensen, Veldbæk.(384, 500 og 938).
- 451. Kirsten Hansdatter.(385, 501 og 939).
- 452. Niels Hansen, Esbjerg.(408).
- 453. Dorthe Christensdatter.(409).
- 454. Niels (Simensen?), Mejlbj.(942).
- 455. ? Lauritsdatter?(943).
- 458. Christen Pedersen, Risbøl.(818 og 906).
- 459. Maren Thomasdatter.(819 og 907).
- 460. Oluf Madsen, Veldbæk.(484 og 624).
- 461. Dorthe Christensdatter.(485 og 625).
- 464. Eskild Jensen, Novrup.
- 465. Maren.
- 468. Christen Gregersen, Spangsbjerg.(224).
- 469. Else Hansdatter.(225).
- 470. Christen Hansen, Boldesager.
- 471. Maren Nielsdatter.(227).
- 484. Oluf Madsen, Veldbæk.(460 og 624).
- 485. Dorthe Christensdatter.(461 og 625).
- 486. Jens Hansen, Strandby.
- 487. Maren Sørensdatter.
- 488. Hans Mortensen, Novrup.
- 489. Mette Hansdatter.
- 496. Søren Hansen, Hygum.(974).
- 497. Maren Hansdatter.(975).
- 498. Søren Nielsen, Hygum.
- 499. Birte Nielsdatter.(257?).
- 500. Hans Christensen, Veldbæk.(384, 450 og 938).
- 501. Kirsten Hansdatter.(385, 451 og 939).

6 x Tipoldeforeldre. Ane 512-1023:

- 624. Oluf Madsen, Veldbæk.(460 og 484).
- 625. Dorthe Christensdatter.(461 og 485).
- 768. Christen Jensen, Lykkegård.(900, 1000, 1640 og 1876).
- 769. ?
- 818. Christen Pedersen, Risbøl.(458 og 906).
- 819. Maren Thomasdatter.(459 og 907).
- 820. Christen Christensen, Boldesager.
- 821. Anne (Hansdatter?).
- 822. Thomas Jensen, Jerne.
- 823. Elle Jensdatter.
- 900. Christen Jensen, Lykkegård.(768, 1000, 1640 og 1876).
- 901. ?
- 906. Christen Pedersen, Risbøl.(458 og 818).
- 907. Maren Thomasdatter.(459 og 819).
- 910. Laurits Hansen Weibøl, Fårup?
- 911. Kirsten Severinsdatter?
- 918. Thomas Madsen, Gesing.(1638 og 1814).
- 919. Dorthe.(1639 og 1815).

920. Mads Lauridsen, Novrup.(968 og 1248).
921. Anne Olufsdatter.(969 og 1249).
936. Gregers Clemendsen, Andrup.(448).
937. Marin Christensdatter.(449).
938. Hans Christensen, Veldbæk.(384, 450 og 500).
939. Kirsten Hansdatter.(385, 451 og 501).
942. Niels (Simensen?), Mejlby.(454).
943. ? Lauritsdatter?(455).
968. Mads Lauridsen, Novrup.(920 og 1248).
969. Anne Olufsdatter.(921 og 1249).
974. Søren Hansen, Hygum.(496).
975. Maren Hansdatter.(497).
976. Morten Hansen, Rørkær.
977. Maren.
1000.Christen Jensen, Lykkegård.(768, 900, 1640 og 1876).
1001.?

7 x Tipoldeforældre. Ane 1024-2047:

1248.Mads Lauridsen, Novrup.(920 og 968).
1249.Anne Olufsdatter.(921 og 969).
1638.Thomas Madsen, Gesing.(918 og 1814).
1639.Dorthe.(919 og 1815).
1640.Christen Jensen, Lykkegård.(768, 900, 1000 og 1876).
1641.?
1814.Thomas Madsen, Gesing.(918 og 1638).
1815.Dorthe.(919 og 1639).
1876.Christen Jensen, Lykkegård.(768, 900, 1000 og 1640).
1877.?

Tilføjelse:

208. Søren Pedersen Hebo, Guldager.
209. Bodil Hansdatter.

Slægtsgården i Andrup

var 1688 en fæstegård under godset Krogsgård i Tjæreborg sogn. Dens hartkorn var på 7 tdr.o skp.2 fjdk.o alb. Fæsteren hed Jens Mortensen, og han var gift med Maren Nielsdatter fra Solbjerg. Han døde omkring 1708. Maren giftede sig igen, denne gang med Niels Christensen, en søn af ane 114, Christen Pedersen fra Esbjerggården. Niels Christensen, også kaldt Niels Esbjerg, var godt en snes år yngre end enken, men det er vel gården, der har fristet ham. Han fik ganske vist kun den halve gård på 3-4-1-o tdr.hartkorn, idet en svoger, Hans Lassen, gift med Marens søster, Karen Nielsdatter, sad på den anden halvdel. Hvornår delingen har fundet sted vides ikke. 1709 nævnes de 2 svogre på gården.

1734 døde Niels Christensen Esbjerg uden livsarvinger, og der er skifte efter ham den 25.okt. Boet gøres op til 84 rdl.4 mk.7 sk., men gælden er på 99 rdl.4 mk.14 sk., så de har siddet hårdt i det. Enken blev boende på gården. Hendes værge ved skiftet var Hans Nielsen, Hygum (ane 64), og nu rykkede hans søn, Lambert Hansen, ind som fæster på ejendommen. Han blev 1735 gift med Maren Mortensdatter fra Jerne. Maren Nielsdatter fik aftægt af gården til sin død 1749.

Lambert Hansen og Maren Mortensdatter havde heller ingen børn. 1765 gik fæstet derfor over til Lamberts brodersøn, Morten Jensen fra Hygum, og i den anledning blev der lavet en afståelseskontrakt, hvorefter de gamle gik på aftægt. Lambert døde 1788 og blev begravet i Skads kirke. Der er et omfattende skifte efter ham. Blandt boets mange genstande fandtes en sølvstob, hvorpå var indgraveret NCSE - MNDA 1708 og LHSA - MMD 1749. Det må tydes som Niels Christensen, Esbjerg og Maren Nielsdatter, Andrup, og de har vel fået bageret i anledning af deres bryllup 1708. Det næste sæt initialer står for Lambert Hansen, Andrup og Maren Mortensdatter, der så har arvet bageret efter Maren Nielsdatters død 1749.

I skiftet nævnes også "en slaee stue uhr med blaa og rød malet fuderale". Urkassen har stået i køkkenet hos Thomas og Mathilde, men det gamle værk med tinskive overlod Maren Sørensdatter til en urmager i Esbjerg mod at få et billigt Schwarzwalderrur, der så blev anbragt i kassen.

Maren Mortensdatter døde først 1806, og der er et langt skifte efter hende. I Skads kirke er der et epitafium over dem. Det blev opsat 1790.

Morten Jensen, der 1765 blev gift med Kirstine Thomasdatter fra Briksbøl, var fæster på gården, til han købte den ved udskiftningen fra Krogsgård 1793 for 662 rdl.1 mk.2 sk. 1807 solgte han den til sønnen Lambert Mortensen for 400 rdl. I hans tid købtes 3 englodder til gården. Efter matriklen 1844 er gårdens hartkorn ændret fra 3-1-1-2 5/8 til 4-2-3-1 3/4 tdr. Samme år døde Lambert Mortensen, og i skiftet vurderes gården med indbo og besætning til i alt 2222 rbd., mens gælden er på 910 rbd.

1845 solgte enken, Ane Kirstine Mortensdatter, ejendommen til sin søn, Morten Lambertsen, for 600 rdl. Desuden skulle han yde aftægt til sin mor, en bror og en fraskilt søster, hvis 2 børns opdragelse han også skulle tage sig af.

Efter Morten Lambertsen blev gården 1882 delt mellem 2 sønner. Søren Mortensen overtog for 5500 kr. matrikel 6a på 2-0-2-0 tdr.hartkorn med de af faderen opførte bygninger, mens Niels Mortensen ligeledes for 5500 kr. overtog den gamle gård, matrikel 6b og 5d, i alt 1-7-1-1/4 tdr.hartk. Brødrene forpligtede sig til i fællesskab at svare forældrene aftægt i deres levetid. Begge gårdes værdi var 7000 kr., hvortil kom kapitalværdien af aftægten, henholdsvis 1750 og 1850 kr.

En tredje bror, Thomas Mortensen (ane 2), der var uddannet bygningshåndværker, købte samtidig af sin far de fra den oprindelige gård udstykkede parceller matrikel 6c af hartkorn 0-2-3-1 og 6e af hartkorn 0-0-1-2 3/4 beliggende i udmarken. Købesum 1500 kr.

Matrikel 6c havde han bebygget allerede 1877, da han blev gift. 1923 solgte Thomas Mortensen sin ejendom til sønnen Jens Warrer Mortensen for 9000 kr. mod aftægt til forældrene af kapitalværdi 6000 kr.

Niels Mortensens del af den gamle gård blev 1893 solgt til Sillas Sillasen, Esbjerg for 14000 kr., hvorefter den er ude af slægten. Søren Mortensens ejendom overgik efter hans død 1918 til sønnen Morten Lambert Mortensen (fætter Morten). Hans søn, Søren Mortensen, solgte 1968 gården til Esbjerg kommune.

Tilbage i slægtens eje er nu kun udmarksdelen, som Poul Warrer Mortensen i 1965 overtog efter sine forældre.

Slægtsgården i Ravnsbjerg.

I 1600-årene havde godset Krogsgård i Tjæreborg sogn en fæstegård i Ravnsbjerg, Guldager sogn. Iflg. et ekstraskattemandtalt fra 1648-1650 hed fæsteren Søren Hansen, men han omtales i Skads herreds tingbøger allerede 1636, 1638 og 1640. Han var bror til den Niels Hansen i Sønderris, senere Esbjerggård, der også er en af Nielsine Mathildes aner, nemlig ane 408 og 452.

1663 er Søren Hansen død, og sønnen Hans Sørensen har overtaget gården, der efter matriklen 1664 er på 3-2-0-0 tdr.hartkorn og kaldes en halvgård. Iflg. den ny matrikel 1688 bliver gårdens hartkorn forhøjet til 5-2-3-0 tdr.

I Riberhus amts ekstraordinære skatters regnskab for 1704-05 står Hans Sørensen stadig som fæster af gården, men han er "gammel og udlevet". Han har 2 sønner og 3 døtre, og i begyndelsen af århundredet overtager datteren Kirsten Hansdatter og hendes mand Hans Adsersen gården. 1733 nævnes han som fæster af ejendommen, der stadig er på 5-2-3-0 tdr.hartkorn, og han betaler 14 rdl. i landgilde til herskabet.

Hans Adsersen dør 1737, og der er skifte efter ham den 26.februar 1738, og da det siger noget om gården og tiden, gengives det her: Skifte efter sal.Hans Adsersen i Ravnsbjerg, gift med Kirsten Hansdatter, og deres 3 børn: Christen Hansen, 30 år, Maren Hansdatter, 25 år og Anne Hansdatter, 19 år. Enkens lougværge Niels Madsen i Vognsbøl. Christen Poulsen i Briksbøl er formynder for Anne Hansdatter, og Mads Adsersen i Gammelby er formynder for Maren Hansdatter. Sønnen Christen Hansen fæster stedet. Endskønt boet ej dertil kunne strække, når besætning, bygfeld og deslige efter loven forlods skulle afgå, lovede han dog at give hver af de 2 søstre 50 sletdaler og en seng, en kiste og skrin, som på stedet findes og straks blev dem anvist. Så gives dennem og hver 2 får, hvoraf de fra denne tid nyder yngel og uld, men selv til vinter dog besørger dem fød. I lige måde lovede og forbandt han sig og arvinger og efterkommere på stedet at svare og levere hans moder, formedelst hun gården med besætning og løsøre til hannem oplader og afstår, til lifsophold og aftægt årlig, nemlig 3 tdr.rug, $1\frac{1}{2}$ tdr.byg, til hommel og salt 1 rdl., 1 skp.boghvedegryn, 8 skålpund flæsk, $\frac{1}{2}$ skp. havregryn. Så udtager hun og en ko, som hun nyder malkning af, der fodres og græsses lige med hans egne, og når den bliver utimelig, da skaffes hende en anden i steden. Så udtager hun og 4 får, som hende med yngel og uld skal tilhøre hendes lifstid og i lige måde fødes og græsses med beboernes. Og når hun agter at være for sig selv på aftægten, forskaffes hende færdiggjort de allerede dertil i vesterenden på salshuset indrettede 2 fag hus med loftskud, vindver og døre til brug og beboelse.

Hun medtager hendes seng og lifklæder, kiste, stol og spindhjul. Brygge-og bageredskab forundes hende til fornødenhed, og føres hendes korn til og fra møllen. Så skal hun og nyde tørv og ilding til fornødenhed, samt en plet kåljord til nødtørft udvises.

Dersom Vorherre hende med alderdom og svaghed bebyrder, skal hun befordres med heste og vogn til og fra Guds hus, og når hun ved døden afgår, skal Christen Hansen eller efterkommere lade hende efter stand og vilkår hæderlig begrave, hvorimod hvis hun sig efterlader tilfalder ham eller efterkommende stedets beboere, undtagen hendes lifs-og gangklæder, som deles mellem forbemeldte tvende døtre.

Ydermere lovede Christen Hansen at bekoste hans tvende søstres trolovelse, om den tid af hannem opleves, og sligt da ske her på stedet.

Christen Hansen blev gift med Maren Madsdatter fra Tobøl i Guldager sogn, men han døde allerede 1745, og enken sad nu tilbage med gården og 2 børn. Der er skifte den 26.januar 1746. Boet var fattigt. Da alt var gjort op, var der 48 rdl.til deling mellem enken og børnene.

Ravnsbjerggården kommer nu ind i slægten, idet Maren Madsdatter, ane 49, kort efter giftede sig igen, denne gang med Hans Christensen, ane 48, der er født omkring 1706, sandsynligvis i Veldbæk i Jerne sogn. De får 1747 en søn, der den 29.oktober bliver døbt Christen efter hendes første mand.

Mens Hans Christensen er fæster, skiller Krogsgård sig af med gården, der købes af Søren Christensen Spangsberg i Uglvig. Det sker omkring 1760. Efter en jordebog 1788 er gården blevet delt mellem Hans Christensens søn Christen Hansen og stedsøn Hans Christensen, så hver har halvdelen i fæste, nemlig 2-5-1-1½ tdr.hartkorn.

Iflg.skøde dateret 4.juli 1800 køber Christen Hansen sin del af Ravnsbjerggården for 370 rdl.af Morten Sørensen Spangsberg i Uglvig, der har arvet den efter sin far. Kort efter - den 27.november 1804 sælger Christen Hansen ejendommen for 598 rdl.til sin søn Hans Christensen, født 1776, der i folketællingen 1801 omtales som livgarde til fods, så det er nok fra ham, tilnavnet Garder stammer.

Den 1.september 1835 solgte Hans Christensen gården til sønnen Christen Hansen for 300 rdl.og aftægt til forældrene og "vores vankundige og stumme, syge dreng Laust Hansen".

I den ny matrikel 1844 blev gårdens hartkorn ændret til 2-3-3-1 tdr. Christen Hansen sad nu som ejer af den, til han ved skøde af 13.december 1871 overdrog hovedparcellen på 2-3-1-0 tdr.hartk.til sønnen Christen Jensen Christensen for 1600 rdl.og aftægt til forældrene.

Kort forinden havde han solgt 2 mindre parceller, en til svigersønnen Jørgen Madsen på 0-0-1-2 3/4 tdr.hartkorn for 300 rdl. og en anden til Jacob Sørensen på 0-0-0-1 1/4 tdr.hartk.for 70 rdl.

Christen Jensen Christensen (Garder) havde nu ejendommen en lille snes år, til han den 24.januar 1891 afhændede den til Peder Nielsen Bjerre fra Hygum for 17000 kr.med "påstående bygninger, kirke-korn- og kvægtiende, konge-og kvægtiende og den halve konge-korntiende, samt gårdens øvrige rette tilliggende og tilhørende i enhver henseende". Da var begge forældrene døde, og Ravnsbjerggården var hermed ude af slægtens eje.

På denne gård blev Nielsine Mathilde Christensen (ane 3) født.

2. Thomas Mortensen

er født den 17.jan.1854 i Andrup, og her døde han den 14.jan.1944 og blev begravet på Skads kirkegård.

Han blev døbt den 26.febr., og fadderne var gmd. Morten Mortensens hustru Ane Elisabeth Madsdatter, Tjæreborg, som bar barnet, gmd.Hans Jessens hustru Ane Jørgensdatter, Andrup, gmd. Hans Jørgen Jepsen Hye, Andrup, ungkarl Hans Nielsen, Andrup og ungkarl Hans Peder Sil-lasen, Andrup.

Thomas Mortensen blev gift den 12.maj 1877 i Guldager kirke med

3. Nielsine Mathilde Christensen.

Forlovere ved vielsen var aftægtsmand Christen Hansen, Ravnsbjerg og gmd. Morten Lambertsen, Andrup.

Nielsine Mathilde Christensen er født den 15.juni 1853 i Ravnsbjerg, og hun døde den 1.jan.1933 i Andrup. Hun blev hjemmedøbt straks ef-ter fødslen og fremstillede i Guldager kirke den 13.juli. Fadderne var gmd. Christen Jensens hustru, Bryndum, som bar barnet, pigen Ma-ren Thomasdatter, Bovbjerg, Niels Bundtmager Jensen, Guldager, tegl-brænder Peder Hansen, Lille Tarp og ungkarl Laust Thomsen, Bovbjerg.
Koppeattest: Thomas Mortensen, søn af Morten Lambertsen, født i An-drup og boende i Skads sogn, 1/4 år gammel, er af mig underskrevne år 1854 den 22.juni indpodet med kokopper.

Forevist sept.1854.

Varde, den 30.aug.1854.

G. Kock. Sognepræst.

Block. Distriktslæge.

Skudsmålsbog: Thomas Mortensen, Andrup, søn af gmd. Morten Lambert-sen og hustru Maren Sørensen, er født i Andrup, Skads sogn, Ribe amt 17.jan.1854 og døbt 26.febr.samme år. Efter at være udskrevet af sko-len med lovbefalet kundskab blev han konfirmeret l.søndag efter på=ske, den 19.april 1868 i Jerne kirke.

Da Thomas var 9 år gammel traf han en dag en pige fra Uglvig. Hun sagde, at de manglede en tjenestedreng, og om det ikke var noget for ham. Det endte med, at han fæstede sig til hendes far, der var gård-mand i Uglvig, uden at hans forældre vidste noget om det. De mente, han snart blev ked af det, men han holdt ud hele sommeren og passe-de de 9 kær og 5 unghøveder, og da efteråret kom, fik han sin løn: 4 kroner (daler?) og et par træsko.

10 år gammel havde han plads i Måde. Det var i 1864. En dag skulle han op til smeden i Jerne, men da han kom ad vejen fra præstegården til den gamle degnebolig, hvor der var et dige, fik han øje på en mængde tyske (østrigske) soldater, der holdt hvil på diget, og han blev så forskrækket, at han straks vendte om og løb hjem.

Thomas havde en fætter i Hjerting, Lambert Sørensen, der siden druk-nede i en julestorm 1894 på Horns rev sammen med 2 af sine sønner.

De 2 fætre var en sommerdag ude at bade fra Hjerting strand. Her bliver vandet hurtigt dybt, så Thomas måtte blive nær bredden, da han ikke kunne svømme, men Lambert lokkede ham ud på dybt vand ved at træde vande og lade som om, han stod på bunden.

Da Thomas havde alderen til det, kom han i lære og uddannedes som bygningshåndværker, og han blev dygtig til sit fag. Der var engang en, der spurgte:"Hvor har de vinduer groet"? Så nøjagtigt var ram-merne samlet.

Mathilde fik også sin skudsmålsbog, og i den hedder det: Nielsine Mathilde Christensen, datter af gmd. Christen Hansen og hustru Dor-thea Christensdatter i Ravnsbjerg, er født den 15/6.1853 og døbt den 13/7. samme år. Vaccineret 6/7.1861 af Block i Varde. Konfir-meret i Guldager kirke den 3/3.1867. Kundskab mg, opførsel mg. Hun var til Herrens bord med menigheden første gang samme forår. Gud be-skerme hende trofast og kærligt i sit samfund på alle hendes veje. Guldager, den 30/12.1870. Chr. Lakier.

Udtalelse fra arbejdsplads:

Nielsine Mathilde Christensen har tjent mig fra 1/11.1870 og til 1/11.1872. Vong, den 1/11.1872. Mikkelsen.

Udtalelse fra arbejdsplads: Nielsine Mathilde Christensen har tjent mig fra november 1872 og til dato.

Andrup, den 3/11.1876. Morten Lambertsen.

Da Thomas og Mathilde i 1877 var blevet gift, overtog de en jordlod i hans fødegårds udmark, til dels uopdyrket hede, og her byggede han en ejendom, hvor han i en menneskealder drev landbrug side om side med, at han gik ud og arbejdede som håndværker.

Skøde tinglæst 28.nov.1882: Morten Lambertsen, Andrup sælger til min søn Thomas Mortensen de mig efter skøde dateret 3.juni 1845 tilhørende parceller matr.nr.6c og 6e, hartkorn o-2-3-1 og o-o-1-2 3/4. Matr.6c er af køberen bebygget. Udstykningen af 6c og 6e er fra 5. okt.1878. Købesum 1.500 kr. Den på parcel 6c værende kongehøj, Mølhøj, er overdraget til generalstaben iflg.deklaration tinglæst 10. aug.1875. 15.nov.1882. Morten Lambertsen.

Brandforsikring:

Gmd. Thomas Mortensen tilhørende genstande a) hus i øst og vest til beboelse 1.850 kr. b) vestre længe til stald og lade 450 kr. De udvendige mure er undtagne. Begyndt 21/7.1877. Varde 31/7.1877.

Thomas Mortensen var altså både håndværker og landmand. Det var nu nok mest Mathilde, der tog sig af de daglige gøremål i forbindelse med landbruget, bortset fra pløjning, såning og høst. Der var 4 køer og nogle får, svin og høns. Det var bedstemor, der bl.a. skulle slagte fårene, og det var svært for hende, når de tillidsfuldt løb hende i møde.

Gårdens marker strakte sig fra "æ hyw" i nord til et stykke syd for vejen om til Niels Sørensens sted. Resten af arealet ned mod Kjer-singvej i syd var hede med lyng, revling, melbær og den smukke guldblomme. Men der var også hugorme.

Området omkring "æ hyw" var spændende. Lige bag højen var der en plantage. Foran var der nogle huller omgivet af kratvækst. De var vandfyldte en stor del af året. Bedstemor fortalte, at der havde folk i gamle dage hentet jorden i deres forklæder til at bygge højen af, da de havde begravet deres høvding. I højen var der fundet et bronzesværd, som bedstemor solgte for 2 kroner.

Mathilde var haveinteressert. Hun plantede læhegn mod vest og anlagde have med blomster, prydbuske, frugtbuske og 2 blommetræer (de små, blå krægeblommer). Foran stuehuset var der en lang fuksiehæk og et rundt bed kantet med aurikler og fyldt med bl.a. hvide liljer. Et stort bed ud mod hækken langs vejen var hver sommer tilsæt med asters i alle mulige farver.

Nede bag i haven i læ under de høje træer stod bedstefars 4 bistaeder, som han røgtede iført slør og pulsende på sin bipibe. Men i sværmetiden måtte der undertiden bistand til, og så gik der bud til "æ skræjer i Åndrup", der var særlig sagkyndig, når det drejede sig om bier. Under udslyngningen, der foregik i køkkenet, kunne der vankes et stykke vokskage, som man kunne suge honningen af.

Uden for sæsonen stod slyngemaskinen på loftet. Når man satte en fingernegl mod tandhjulet og satte fart på maskinen, snurrede det så sjovt, indtil jeg en dag drejede håndsvinget den modsatte vej, og tandhjulene greb fat i neglen, så der røg en fingerende. Skrig og skrål. Heldigvis var faster Maren hjemme og klarede sagen.

Når der skulle bages, måtte bedstefar ud i heden med lyngleen for at slå lyng til brændsel. Det blev dynget op på bryggersets stenspikning, så det næsten nåede loftet. Det var spændende at være med, når ovnen skulle ildes. Bageovnen, der var en stor, hvælvet murstensovn, blev stoppet fuld af lyng adskillige gange, inden den var gennemvarm. Når asken så var raget ud, kunne bagningen begynde.

I køkkenet havde bedstemor forinden haft travlt ved dejtruget, hvor rugbrødsdejen blev æltet og formet til de mange brød. En klump dej blev lagt til side - det var surdej til næste bagning. Så blev brødene sat ind på det hede murstengulv og ovnlemmen sat for.

Når brødene var færdigbagt, blev de lagt ind på sengene til afkøling med bunden i vejret. Det var skønt en vinteraften at krybe i en seng der var opvarmet på den måde. Og duften!

Efter rugbrødene kom turen til det hvide brød, og til sidst småkagerne, der skulle have mindst varme. En bagning skulle række langt. Når det var ved at være slut med brødet, og det godt kunne være noget "mule", hed det blot, at "det blywer en stærk aw".

Måltiderne foregik til hverdag i køkkenet, hvor bedstefar altid sad på bænken for bordenden. Middagsmaden bestod ofte af kartofler og stegt flæsk med løgsovs, grød, vælling eller sødsuppe. Som noget særligt mindes jeg bygmelsbudding med stegt flæsk og saftsovs (gl. Fanøret). Morgen og aften spistes bl.a. "bakskuld" ristet på tørvegløderne og klippet i smalle strimler på tværs af benene. Før sengetid vankede der tit grød kogt på store byggryn. Søbemaden spistes med hornskeer.

Brønden ude i gården - "æ kiél" - var en vindebrønd omgivet af en trækar, et godt skjulested for legende børn, når deres mor ikke var i nærheden. Den var ikke særlig dyb, og i tørre perioder skulle der spares på vandet.

Der skulle i det hele taget spares - nøjsomhed var en god og måske også nødvendig leveregel. Der var ikke mange penge mellem folk, og i det daglige var man langt hen ad vejen selvforsynende. Hvad man selv kunne lave, var der jo ingen grund til at købe.

Bedstemor spandt og vævede ved siden af alt det andet, hun havde om ørene. I det lille kammer med gluggen ud til forstuen - deres eneste soveværelse - lå de på halm og under tunge olmerdugsdynner, og den dybe alkove ude i bryggerset var udstyret på samme måde.

Bedstefar bandt koste af revlingeris, snittede tøjrpåle til kørerne, satte trætænder i riverne og meget, meget andet. Han var snild med sine hænder. Af hensyn til kørerne måtte jeg ikke bruge ståltråd til mine pile, men så lavede han de flotteste 4-fligede pilespidser af papir. Hans værksted med høvlebænk og værktøj lå i den vestlige ende af stuehuset op mod loen. Det blev siden lavet om til aftægtsbolig.

Høet blev slået og kornet høstet med le og siden tærsket med plejl på loens lergulv. Før hø høsten skulle bedstefar "hå'er æ hjølle" (hårde leen). Det foregik på den måde, at han lå på maven på grønsværen ved østgavlen med lebladet foran sig og hamrede skæret tyndt og skarpt med en fladhovedet jernpæl som underlag. Det tog sin tid, men så kunne leen også hvine gennem engens korte, stride katteskæg. Hø og korn blev stuvet ind på loftet gennem lemme i gavlen.

Det var spændende for en lille knægt at køre med bedstefar til møllen i Andrup med korn og få lov til at komme med ud på mølleomgangen og høre suset fra de mægtige vinger, der strøg forbi lige uden for rækværket. Fra møllen gik turen ofte til smeden eller hen til købmand Villadsens blandede landhandel, hvor der duftede af reb og petroleum, træsko og svesker og meget andet godt, og hvor man kunne få noget så nymodens som en plade tyggegummi til 2 øre.

Da bedstemor en dag havde taget turen til Esbjerg til fods for at købe ind, skulle der handles med omtanke, for "når narre kommer til marked, får kræmmeren penge", sagde bedstefar. Indkøbene blev også vel overstået, men næsten hjemme ved sydenden af haven opdagede hun, at der manglede en pakke, så hun vendte om og gik tilbage til byen efter den. Det blev en lang dag.

Bedstemor havde engang prøvet at være i en skindødlignende tilstand, og efter den tid var hun bange for skindød, og bedstefar måtte derfor love hende, at en pulsåre skulle åbnes, når hun var død. Læge Jacobsen protesterede, da det blev aktuelt, men bedstefar sagde: "A hår lovet Mathilde det", så lægen måtte bøje sig.

Hjemmet i Andrup var præget af guds frygt og nøjsomhed - et sted, hvor der var trygt og dejligt at være.

4. Morten Lambertsen

er født den 18.apr.1819 i Andrup. Han døde den 1.dec.1893 samme sted og blev begravet den 8.på Skads kirkegård.

Han blev hjemmedøbt den 18.apr.og fadderne var ved fremstillingen i kirken Jens Lauridsens kone, Anne Hansdatter, som bar barnet, Birte Marie Christensdatter, Jens Sillesen og Lars Christensen, alle af Andrup.

Han blev konfirmeret den 14.apr.1833 i Skads kirke med karaktererne mg for kundskab og opførsel.

Morten Lambertsen blev gift den 1.dec.1849 i Grimstrup kirke med

5. Maren Sørensdatter.

Forlovere ved vielsen var gmd. Søren Thomsen, Rousthøje, brudens far, og husmand Søren Christensen, Torrup, Alslev sogn, brudgommens svoger.

Maren Sørensdatter er født den 20.aug.1824 i Rousthøje, Grimstrup sogn, og hun døde den 5.jan.1903 i Andrup og blev begravet den 12. i Skads.

Hun blev hjemmedøbt den 21.aug. og fremstillet i Grimstrup kirke den 26.sept., og fadderne var Søren Thomsens kone, Rotbøl, Søren Thomsen, Rotbøl, ungkarl Jens Christensen, Rousthøje, Mette Pedersdatter og gmd. Mads Pedersen.

Hun blev konfirmeret 1839 i Grimstrup kirke med karakteren mg for kundskab og opførsel.

Morten Lambertsen overtog efter sin far, Lambert Mortensen, gården i Andrup. Skødet er dateret den 3.juni 1845, og købesummen er sat til 600 rdl. Gården var på 4-2-3-1 $\frac{3}{4}$ tdr.hartkorn. Desuden hørte til ejendommen 2 engparceller i Krogsgård enge og 1 engparcel i Tjæreborg enge samt gårdens anpart i Skads sogns kirketiende.

Efter at have drevet gården i godt 35 år blev den iflg.skøde tinglæst 28.nov.1882 delt mellem 3 sønner. Søren Mortensen overtog for 5.500 kr. matr.6a, hartk.2-0-2-0 med påstående bygninger, mens broderen Niels Mortensen ligeledes for 5.500 kr. fik den gamle gård, matr.6b af hartk.1-7-0-1/4 samt parcellen matr.5d af hartk.0-0-1-0. Desuden skulle de 2 brødre i fællesskab yde aftægt til forældrene. Samme år overtog deres bror, Thomas Mortensen, resten af ejendommen, 2 små parceller, matr.6c og 6e af hartk.0-2-3-1 og 0-0-1-2 $\frac{3}{4}$ for 1.500 kr.

Uddrag af aftægtskontrakt tinglæst 28.nov.1882:

Mellem gårdejerne Niels og Søren Mortensen, Andrup og deres forældre, Morten Lambertsen og hustru Maren Sørensdatter.

De har brugsret til den lejlighed, der er indrettet for dem i Niels Mortensens gårds stuehus på 6b i de 4 fag nærmest ind til stalden. De 3 fag henhøre fuldstændig til aftægtslejligheden, men af det 4. fag henhører kun den sydlige halvdel til denne. Årlig skal vi leve-re aftægtstagerne i deres aftægtslejlighed i gode, sunde, velbehand-lede varer

a) med halvdelen $\frac{1}{5}$.og den anden halvdel $\frac{1}{11}$. 3 tdr.rug á 25 pd. skæppen, 3 tdr.byg á 21 pd.skp., $1\frac{1}{2}$ td.køltørret bygmalt á 16 pund skp. og 2 skp. boghvedegryn.

b) med $\frac{1}{4}$ hver tamperdag 64 pd.flormel, 4 pd.humle, 16 pd.kaffe, 8 pd.cikorie, 12 pd.kandis, 4 pd.melis, 40 kander 7 graders brændevin, 12 pd.tobak á 65 øre pundet, 10 pd.grøn sæbe, 20 pd.soda og 32 kr. i penge.

c) Midsommer den 24/6. 24 pd.saltet og tørret torsk, 24 pd.saltet og tørret hvilling, 20 pd.sødmælksost.

d) Mortensdag 11/11. 80 pd.fersk oksekød af bagdelen af et voksent kreatur, 2 lam med ulden på, af hvilke lam kødet tilsammen må veje mindst 68 pd., når de straks efter leveringen er slagtet, 50 pund fersk flæsk af mellemsiden af en gris, der i slagtet stand må veje mindst 160 pd., 4 pd.afsmeltet svinefedt, 2 skp.køkkensalt, 1 skp. kogearter og 12 pd.renvasket, fin og tør, hvid uld samt $2\frac{1}{2}$ td.spi=sekartofler.

- e) 1/11. 20 pund Rigahør.
 f) 2 bagfjerdinger af nyfødte kalve med en i foråret og en i efteråret.
 g) Den 1.dag i hver måned 20 stk.friske hønseæg.
 h) Ugentlig hver søndag morgen 2 pd.nykærnet smør.
 j) Ugentlig 2 kander kærnemælk straks efter at der er kærnet, med 1 kande hver søndag morgen og 1 kande hver onsdag morgen.
 k) Om morgenen 1½ kande nymalket, uforfalsket komælk straks efter at der er malket.

Årlig i rette brændselsbjergningstid og inden 1/8.skal vi levere 10.000 stk.gravede klyne af forsvarlig størrelse, 20 snese hedetørv ligeledes af forsvarlig størrelse og 1 forsvarlig stort læs lyng, 1 læs hvidt gulvsand og 5 lispund langhalm (rugtag) til deres senge. Aftægtstagerne skal efterhånden besørge og bekostes bragt til mølle, og efter at det er malet hjemført til dem. Kirkekørsel på forlangende, og 8 gange årlig kørsel til besøg hos slægt og venner.

I ægteskabet var der 9 børn:

- 1) Lambert Mortensen f.1851, d.1920 i USA, g.1887 m.Dorthea Rasmussen f.1865 i Tjæreborg, d.1947 i USA.
- 2) Søren Mortensen f.1852, d.1918 i Andrup, g.1.g.1891 m. Dorthea Kirstine Hansen f.1855 i Skads, d.1893 i Andrup, g.2.g.1905 m. Karoline Nielsen f.1854 i Ribe, d.1921 i Andrup.
- 3) Thomas Mortensen f.1854, d.1944 i Andrup, g.1877 m.Nielsine Mathilde Christensen f.1853 i Ravnsbjerg, d.1933 i Andrup.
- 4) Christen Mortensen f.1855, d.1920 i USA, g.1887 m.Hanne Jepsen.
- 5) Niels Mortensen f.1856, d.1856.
- 6) Niels Mortensen f.1858, d.1925 i Esbjerg, g.1.g.1882 m.Else Nielsen (Riber) f.1854 i Ribe, d.1884 i Andrup, g.2.g.1889 m.Birthe Marie Sørensen f.1866 i Briksbøl, d.1926 i Esbjerg.
- 7) Kirstine Mortensen f.1860, d.1865 i Andrup.
- 8) Anton Mortensen f.1862, d.1910 i Århus, g.1894 m.Meta Rudolphine Nielsen f.1870 i Århus.
- 9) Ane Johanne Mortensen f.1865, d.1866 i Andrup.

De 2 småpiger døde af difteritis, og deres mor skal i sin sorg have udbrudt: Havde det endda været et par af drengene.

Da sønnen Niels i 1894 solgte gården og flyttede til Esbjerg, kom Maren på aftægt hos fremmede, og i 1901 kom der igen nye folk på ejendommen, så det er ikke godt at vide, hvordan hun har befundet sig ved det. En overgang var hun ude hos Thomas og Mathilde."Da var jeg god nok", skal Mathilde have sagt, hvad der så ligger i det.

Far har fortalt, at han skulle hente brændevin til sin bestemor. Dunken, en såkaldt skæggemand, havnede hos en af de senere ejere af gården, og de sagde om den, at "det var den skjæggen, der hent brændevin i te Maren Mortens. Å det sku' vær' af Jens' i Jerne - ét Peder Mikael hans peswand".

Da Morten Lambertsen 1845 overtog gården, bestod den af a) stuehus i nord, b) det østre hus, c) det søndre hus og d) det vestre hus, i alt vurderet til 1200 rbd.sølv. I 1847 kom der en udvidelse til, idet der tænkte tilbygget e) hus østen gården, i øster og vester 3 fag, 9 alen dyb, af grundmur med fyrrevertømmer og stråtag, til beboelse, med loft, vinduer og døre og en skorsten, takseret til 120 rbd., så hele gården nu var forsikret for 1320 rbd.sølv. Der må være tale om det hus, som den fraskilte søster, Kirsten Lambertsdatter, skulle have til aftægtsbolig, og det hus i toften, som bedstefar (Thomas Mortensen) kunne huske.

6. Christen Hansen

er født den 11/10.1805 i Ravnsbjerg, Guldager sogn. Han døde den 8/12.1887 samme sted og blev begravet den 16/12. på Guldager kirkegård.

Han blev døbt den 24/11.1805 i Guldager kirke, og fadderne var Ane og Kjersten Christensdatter, Laust Hansen og Thomas Christensen af Ravnsbjerg og Morten Sørensen af Uglvig.

Han blev konfirmeret den 16/4.1820 med karakteren godt i kundskab og opførsel.

Christen Hansen blev gift den 18/1.1834 i Guldager kirke med

7. Dorthe Christensdatter.

Forlovere ved vielsen var gmd. Hans Christensen, Ravnsbjerg og gmd. Christen Jensen, Vognsbøl.

Dorthe Christensdatter er født den 25/1.1814 i Vognsbøl, Jerne sogn. Hun døde den 27/3.1876 i Ravnsbjerg og blev begravet den 3/4. i Guldager.

Hun blev hjemmedøbt den 25/1. Ved fremstillingen i Jerne kirke var fadderne Dorthea Nielsdatter af Gjesing, som bar barnet, Peder Madsen af Kokspang, Jørgen Lauridsen af Vognsbøl og Ane Hansdatter af Rørkær, alle bønder. Hun blev døbt af jordemoderen om aftenen kl. 11 $\frac{1}{2}$.

Dorthe blev konfirmeret den 13/4.1828 i Jerne kirke med karakteren mg i kundskab og opførsel.

Christen Hansen overtog gården i Ravnsbjerg efter sin far, Hans Christensen. Skødet er dateret den 11/12.1833 og tinglæst 1/9.1835. Gårdens hartkorn var på 2-5-1-1 $\frac{1}{2}$ tdr., og den kostede 300 rdl. Efter matriklen 1844 blev hartkornet ændret til 2-3-3-1 tdr.

Christen Hansen havde part i et Fanøskib, hvilket var almindeligt her på egnen. Kaptajnen hed Jens Varrer. Desværre forliste skibet med mand og mus, og det var ikke forsikret. Christen Hansen skal have sagt i den anledning: Får vi ikke andet ud af det, skal drengen (en nyfødt) have skipperens navn, så han kom til at hedde Jens Varrer Christensen.

Da Christen Hansen engang blev spurgt, hvordan han skaffede føden til alle de børn, skal han have svaret: For hver ny, der kommer til, pløjer jeg bare en ager længere ud i heden.

Han var en from mand, men kunne til tider være noget tungsindig. En gang skulle Dorthe i byen, mens han tærskede. Han kom da ind til hende og spurgte, om hun ikke ville blive hjemme, for han syntes ikke, han kunne holde ud at være ene. Hun var straks parat, gik med ham i loen, tog en plejl og tærskede sammen med ham.

Dorthe var en glad og livlig natur, en god støtte for sin mand i det daglige arbejde, men da Christen engang på deres ældre dage talte om, at de vist skulle have jorden merglet igen, var hun kørt træt og sagde: Lad hellere de andre om det. Hun blev åreladet den ene gang efter den anden og døde af tæring, den tids navn for tuberkulose. På billedet ser hun også træt og udslidt ud.

I dødsanmeldelsen den 28/3.1876 kaldes hun aftægtskone. Og der tilføjes: Manden vil sidde i uskiftet bo med lo myndige og umyndige fællesbørn.

Efter tilladelse fra ministeriet 26/10.1870 finder der en udstykning af ejendommen sted.

Iflg. skøde tinglæst 3/10.1871 sælger Christen Hansen til sin svigersøn Jørgen Madsen parcellen matr.2c af hartk.o-o-1-2 3/4 for 300 rigsdaler.

Samme dag tinglæses salget af en parcel på o-o-o-1 1/4 td.hartkorn til en Jacob Sørensen. Købesum 70 rdl.

Endelig sælger Christen Hansen efter skøde tinglæst 19/12.1871 til sin søn Christen Jensen Christensen hovedparcellen af gården matr. 2a af hartk.2-3-1-0 tdr. for 1600 rdl. Desuden skal køberen svare aftægt til sine forældre i deres livstid. Aftægtens værdi i 5 år er sat til 800 rdl.

Christen Hansens svoger, Bertel Hansen, bebor et hus på gårdens mark, hvortil er henlagt et jordstykke. Dette forbeholdes ham til afbenyttelse for hans livstid. Jorden tilfalder gården, men huset er Bertel Hansens eget og må bortflyttes, når han betaler til gårdens ejer en sum af 40 rdl.

Aftægtskontrakt tinglæst 19/12.1871:

Gmd. Christen Jensen Christensen, Ravnsbjerg forpligter mig til at svare mine forældre, Christen Hansen og hustru Dorthea Christensdatter, for deres livstid følgende aftægt:

- 1) På forlangende indretter jeg i det østre hus en passende beboelseslejlighed for aftægtsfolkene, aldeles efter deres ønske og anvisning, hvilken lejlighed altid holdes forsvarlig vedlige ud-og indvendig af mig eller gårdens anden ejer.
- 2) Til havejord forbeholdes aftægtsfolkene den østre side af gårdens nordre have, der indhegnes forsvarligt, ligesom hegnet også fremtidig vedligeholdes, fornøden gødning hertil leveres af gårdens ejer, som også i aftægtsfolkenes svaghedstilfælde skal lade haven, der er udvist, forsvarligt grave.
- 3) Af ildebrændsel leverer jeg aftægtsfolkene årlig 5 læs tørv å lo snese pr læs og lo læs kastede klyne å 800 stk. pr læs, samt 1 læs lyng. Jeg besørger brændselet, der skal være godt og forsvarligt, gravet, røgtet og indbragt i huset i rette tid og uden udgift for aftægtsfolkene.
- 4) Når vi drage på aftægt, har vi ret til at udtage af gårdens bohave, hvad vi ønske og efter rimelighed behøve, navnlig også af sengeklæder.
- 5) Til aftægt leveres årlig i gode, sunde og forsvarlige varer 3 tdr. 4 skp. rug, 1 td. byg, 6 skp. pillede byggryn, 4 skp. bygmalt, 2½ skp. boghvedegryn. Kornet leveres halvdelen til majdag og halvdelen til mortensdag. Grynene leveres med 1/4 part til hver tamperdag. 4 lispund fersk oksekød i slagtetiden, hvilket skal være af bagdelen, 1 uklippet lam hvert efterår af de mellemste af gårdens fåreflok, samt 2 lispund fersk flæsk af forsiden, som leveres hvert års mortensdag, 8 pund fåretælle at levere i efteråret, 3 lispund, 4 pund godt smør, der leveres med 1 pund hver søndag, 1 lispund saltet og tør torsk og 1 lispund saltede og tørrede hvillinger, der leveres hvert års midsommer, 5 snese friske hønseæg med 1/4 hver tamperdag, hvert års mikkelsdag 2 tdr. gode kartofler og 1 læs hvidt gulvsand. Daglig leveres aftægtsfolkene indbragt i aftægtslejligheden 1 kande sød, nymalket mælk, samt 3 kander kærnemælk den første dag i hver uge, endvidere 1½ skp. middel salt årlig på forlangende, 10 pund Rigahør ligeledes når forlanges, samt 10 pund uld, halvt sommer- halvt vinteruld i sædvanlig klippetid, 12 pund kaffebønner, 6 pund brunt sukker, 6 pund cikorie, 3 pund grøn sæbe, 1 pund humle, 8 pund skråtabak, 12 kander godt brændevin og 4 rdl. i penge, alt årligt, halvt til majdag og halvt til mortensdag.
- 6) Gårdens ejer besørger på forlangende aftægtsfolkenes korn til og malet fra møllen, de har ret til afbenyttelse af gårdens brønd, brygge- og bageredskaber. Endvidere befording 2 å 3 gange årlig på forlangende til kirke, og når indbydelse sker til slægt og venner, alt uden betaling. I sygdomstilfælde skal aftægtsgiveren yde aftægtsfolkene fornøden pleje og tilsyn, brygge, bage og vaske for dem, alt således som billigvis kan forlanges.
- 7) Det er aftægtsfolkene tilladt at flytte, og aftægten skal da leveres dem i 2 miles afstand. De har ret til at flytte tilbage, og aftægtslejligheden skal altid holdes i forsvarlig stand, således at de til enhver tid atter kunne indflytte i samme, dog efter ½ års varsel.
- 8) Når aftægtsfolkene ved døden afgår, skal aftægtsgiveren lade dem hæderlig begrave efter egnens skik og brug.
- 9) Ved den førstes død afgår årlig 1 td. rug, 2 skp. byggryn, ½ skp. boghvedegryn, 8 pund flæsk, 1 lispund kød, 2 pund uld, 4 pund hør, ½ skp. salt, 12 pund smør, 1 pund sæbe, 2 pund kaffe, 2 pund cikorie, 4 kander brændevin, 1 td. kartofler og 1/4 kande mælk daglig.
- 10) Ved den sidste død falder alt tilbage til gården med undtagelse

af rede penge og gangklæder. Faderens klæder deles mellem sønnerne og moderens mellem døtrene. Pengene deles lige mellem aftægtstagerens børn, dog skal Hans Christensen, eller da han er død, hans børn intet have, da de har erholdt mere end de andre.

11) Til hver af aftægtsfolkenes sønner, Laust Hansen Christensen og Jens Varrer Christensen, skal aftægtsgiveren på forlangende levere 9 alen godt vadmél, farvet efter deres ønske, og bekoste døtrene Nielsine Mathilde og Mette Maries bryllup mindst 1 dag efter egnens skik og brug.

12) Aftægtens værdi anslås for 5 år til 800 rdl., og til sikkerhed for sammes nøjagtige levering pantsættes med 1.prioritet min gård i Ravensbjerg med bygninger og ejendomme af hartk.2-3-1-0.

Til vitterlighed: Anders Heibøl Lauridsen.

I ægteskabet var der 11 børn:

- 1) Hans Christensen f.1834, d.1871 i Birket, g.1859 m.Maren Olsen f.1838 i Birket, d.1898 i Birket, Lydum sogn.
- 2) Dorthe Christensdatter f.1836, d.1836.
- 3) Dorthea Kirstine Christensen f.1838, d.1913 i Esbjerg, g.ca.1861 m.Jørgen Madsen f.ca.1833 i Vemming, d.1915 i Esbjerg.
- 4) Boline Christensen f.1841, d.1893 i Grisbæk, g.ca.1864 m.Hans Nissen Molbæk f.1837 i Øsby sogn, d.1910 i Grisbæk, Vejrup sogn.
- 5) Christen Jensen Christensen (Garder) f.1843, d.1923 i Fourfeld, g.1872 m.Ane Kirstine Andersen f.1843 i Andrup, d.1903 i Fourf.
- 6) Laust Christensen f.1845, d.i USA, g.2 gange.
- 7) Dorthea Christensen f.1847, d.i USA, g.1871 m.Christen Nielsen Skov f.1839 i Jels, d.1893 i Holsted.
- 8) Thomas Christensen f.1850, d.i USA.
- 9) Nielsine Mathilde Christensen f.1853, d.1933 i Andrup, g.1877 m. Thomas Mortensen f.1854 i Andrup, d.1944 i Andrup.
- 10) Jens Varrer Christensen f.1856, d.1893 i Holsted, g.1881 m.Dorthea Christiansen f.1861 i Holsted, d.1927 i Holsted.
- 11) Mette Marie Christensen f.1858, d.i USA, g.1877 m.Peder Knudsen f.1843 i Flade på Mors, d.1925 i Holsted.

8. Lambert Mortensen

er født den 27.maj 1770 i Andrup. Han døde den 3.febr.1844 og blev begravet den 11. i Skads.

Han blev døbt 1.pinsedag 1770 i Skads kirke, og faddere var jomfru Johanne Bøtcher af Jerne præstegård, som bar barnet, Anders Peder- sen, Oksvang, Niels Gierlefsen, Briksbøl, Niels Ladefoged, Krogs- gård, Anne Thomasdatter, Briksbøl og Maren Nielsdatter, Andrup. Lambert Mortensen blev gift i Tjæreborg kirke den 18.december 1801 med

9. Ane Kirstine Mortensdatter.

Forlovere ved vielsen var gmd.Morten Jensen, Andrup og gmd.Morten Thomsen, Roborg, Tjæreborg sogn.

Ane Kirstine Mortensdatter er født den 20.nov.1782 i Briksbøl. Hun døde den 23.sept.1866 og blev begravet den 28. i Skads.

Hun blev døbt den 24.nov.i Skads kirke, og faddere var Morten Jen- sens kone, Andrup, som bar barnet, Niels Jensen, Briksbøl, Gothart Sørensen, Tude, Hans Sørensen, Skads, Laust Lambertsens hustru af Andrup og Bodil Lambertsdatter, Briksbøl.

Lambert Mortensen overtog gården i Andrup efter faderen Morten Jen- sen. Skødet er dateret den 1.dec.1807, og gårdens hartkorn var på 3-1-1-2 $\frac{5}{8}$ tdr., men efter den nye matrikel 1844 blev den ændret til 4-2-3-1 $\frac{3}{4}$ tdr. Ved købet blev prisen sat til 400 rdl.

Der er skifte efter Lambert Mortensens død 1844. Gården vurderes til 1440 rbd.sølv. Efter skøde dateret 19.dec.1815 havde Lambert Mortensen købt engen Søtoft i Tjæreborg enge, der sættes til 150 rbd., og endelig ejede han efter skøde tinglæst 7.febr.1837 2 enge i Krogsgårds enge, og de vurderes til 240 rbd. Indbo og besætning sættes til 392 rbd. Den samlede vurderingssum er altså på 2222 rbd., mens boets gæld opgøres til 910 rbd.

Efter sin mands død sælger enken ejendommen til sønnen Morten Lam- bertsen.

Skøde dateret 3.juni 1845:

Ane Kirstine Mortensdatter, enke efter gmd. Lambert Mortensen, har solgt til min søn Morten Lambertsen følgende mig tilhørende ejendom: 1) en gård i Andrup af gl.hartk.3-1-1-2 $\frac{5}{8}$, ny hartk.4-2-3-1 $\frac{3}{4}$ tdr., som min afdøde mand ejede efter skøde 1/12.1807.

2) 2 engparceller i Krogsgård enge, Langskifte kaldet, begge af hartk.4 skp. $\frac{1}{2}$ alb., der ejes efter skøde 7/2.1837, ny hartk.2 skp. 2 alb.

3) en engparcel i Tjæreborg enge nr.31, Søtoft kaldet, gl.hartkorn 1 skp.1 $\frac{27}{48}$ alb., ny hartk.1 skp. $\frac{1}{2}$ alb., der ejes efter skøde af 19/12.1815.

4) den under nr.1 anførte gårds anpart i Skads sogns kirketiende, der ejes efter skøde 28/6.1836.

Ejendommens købesum er 600 rdl. Min søn forpligter sig ved 2 i dag oprettede kontrakter til at svare aftægt til mig, min søn Thomas og datter Kirsten, og han skal overtage de forpligtelser til at opdrage 2 umyndige børn, som min mand overtog efter doc. læst 30/1.d.å. Aftægtskontrakt 3.juni 1845 mellem Morten Lambertsen som aftægtsgi- ver og Kirsten Lambertsdatter, Andrup, som aftægtstager.

1) Jeg forbinder mig til, så længe min søster, Kirsten Lambertsdat- ter, lever, at overlade hende 3 fag hus til beboelse og indrette disse med fornøden skorsten og bageovn, loft, gulv, vinduer og dø- re, kakkelovn og sengested, samt bestandig holde disse værelser ved lige i beboelig stand.

2) Årligt leverer jeg hende 6 skp.rug og 6 skp.byg, det halve 1.maj og det andet halve mortensdag.

3) Daglig leveres hende $\frac{1}{2}$ potte sød, nymalket mælk og årlig 4 læs klyne og 6 læs tørv samt 1 læs lyng, som af aftægtsgiveren graves, røgtes og hjemføres samt sættes i klod på et passende sted ved går- den. Endvidere skal aftægtstageren have fri adgang til brønden.

4) Af gårdens have udvises aftægtstageren et stykke jord, 12 kva- dratalen stort, som hun må bruge og benytte efter behag.

5) Ønsker Kirsten Lambertsdatter at flytte fra gården, da er aftægts-giveren pligtig at levere hende kornet, hvor hun forlanger det, dog ikke længere end 2 mil fra gården. Dermed bortfalder i dette tilfælde afgiften af mælk og brændsel uden nogen godtgørelse. Vil hun tilbage igen, skal dette være hende tilladt, og hun erholder da atter mælk og brændsel.

6) Foranstående aftægt, som ansættes til værdi 14 rbd.årl. eller for 5 år 70 rbd., erholder prioritet i aftægtsgiverens i dag tilskødede gård i Andrup med hartk.3-1-1-2 5/8 næstefter 320 rbd., aftægten til aftægtsgiverens moder og broder efter kontrakt af dags dato og den på gården hvilende forpligtelse til tvende børns opdragelse efter kontrakt læst 30.jan.d.å. Andrup, 28.nov.1844.

Aftægtskontrakt tinglæst 3.juni 1845 mellem Morten Lambertsen, Andrup som aftægtsgiver og Ane Kirstine Mortensdatter samt Thomas Lambertsen som aftægtstagerer.

1) Jeg indretter i min gårds stuehus til aftægtsværelse 4 fag hus på hvad sted i huset, det forlanges, og forsyner det med loft, fjællegulv i 2 værelser, døre, vinduer, 2 sengesteder, 1 jernbilæggekakkelovn, skorsten og bageovn, således som aftægtstagerne ønsker det, og som det af dem påvises. Denne beboelseslejlighed vedligeholdes stedse, så længe aftægtstagerne lever og bebor samme, i forsvarlig stand.

2) Årligt leverer jeg 4 tdr.rug, 1½ td.bygmalt, 4 skp.hele byggryn, 4 skp.boghvedegryn, 4 skp.byg til mel, 2 lispd.helside-flæsk, 2 lis-pund tør, saltet oksekød, 12 kander godt kornbrændevin, 1½ skp.salt, 1½ pund humle, 2 pund sæbe, 1 skp.ærter, 2 lis-pund tør fisk, 12 aler hørlærred og 12 alen blårlærred, 10 pund talg, 10 pund kaffe, 6 pund sukker (kandis), 4 pund cikorie, 2 tdr.kartofler, 14 pund røgtobak samt i penge 4 rbd.curant eller 6 rbd.2 mark 6 2/3 skilling sølv. Kornet og grynene leveres tvende gange om året, majdag og mortensdag, hver gang med det halve. Flæsk, kød og fisk leveres ved jule-tid, når det er tørt, og det øvrige enten på engang eller i mindre kvantiteter og med fuld vægt og mål.

3) Dagl.leveres aftægtsfolkene 1½ kande sød, nymalket mælk og 2 kan-der sur mælk ugentlig samt hver uge 1½ pund smør, hvilket alt bringes dem ind i deres værelse af mig eller gårdens ejer.

4) Af gårdens fårebesætning udtage aftægtsfolkene 2 får, som bestan-dig tillige med yngelen fodres og græsses sammen med gårdens egne, og hvortil aftægtstagerne leverer tøj. Dør nogen af fårene, eller uheld med dem indtræffer, da udtage aftægtstagerne 1 eller 2 af går-dens får i stedet.

5) Af haugen er aftægtsfolkene berettiget til at udtage et stykke jord, hvor de vil, til have-og køkkenurter, som gårdens ejer er pligtig at gøde og grave for dem årligt i rette tid. Den aske, som falder fra deres ildsteder, tilhører aftægtsgiveren.

6) Aftægtsfolkene tillades at have tvende høns gående i gården, som fødes med gårdens egne høns.

7) Årl.i rette bjergningstid leverer gårdens ejer til aftægtsfolke-ne 30 læs tørv á 7 snese pr læs, som uden ulejlighed eller bekost-ning for aftægtstagerne sættes i klod for dem på et bekvemt sted i nærheden af huset, de bebor. Ligeledes leveres 6 læs klyne, som ind-bjerges på loftet over aftægtsværelserne. Tørvene så vel som klyne-ne må være af forsvarlig størrelse og tørre hjemført. Aftægtsgive-ren er også pligtig at levere et forsvarligt læs lyng.

8) Gårdens ejer er pligtig at bage aftægtsfolkenes brød, brygge de-res øl samt køre deres korn til og fra møllen malet, dog forbehol-des også aftægtsfolkene ret til, når de ønske det, at benytte går-dens brønd, bryggers og bageredskab så vel som bageovnen.

9) Af gårdens indbo udtager aftægtsfolkene 2 senges klæder, som ved ligholdes af aftægtsgiveren til den sidstes død, 4 stole, 2 borde, 1 stueur, 1 kiste, 1 dragkiste, 1 kjedelske, 1 ildtang, 1 jerngry-de, 1 tekedel, 6 tallerkener, 6 par tekopper, 1 dug, 1 ølfjerding, 1 balie, 1 spand, 1 strikke, 2 sække og 1 pose, 1 loftstige, gryder og potter samt andre småting, der kan være dem nødvendige, alt fal-

der tilbage til gårdens ejer efter den sidstes død.

10) Når en af aftægtsfolkene enten dør eller frasiger sig aftægten, da afgår af de anførte varer årl. følgende: 2 tdr.rug, $\frac{1}{2}$ td.malt, 2 skp.byggryn, 2 skp.boghvedegryn, 1 lispd.flæsk, 1 lispd.kød, 1 lispd.fisk, 2 skp.byg, $\frac{1}{2}$ skp.salt, $\frac{1}{2}$ pd.humle, 1 pd.sæbe, $\frac{1}{2}$ skp.ærter, 4 pd.kaffe, 2 pd.sukker, 2 pd.cikorie, 2 rbd.curant eller 3 rbd. 1 mark $3 \frac{1}{3}$ sk.s., 6 alen hørlærred, 6 alen blårlærred, dagl. $\frac{1}{2}$ kande mælk, ugentl. $\frac{1}{2}$ pd.smør, og hvis Thomas Lambertsen afgår først, da al tobakken.

11) Gårdens ejer er pligtig at befordre os til og fra kirken samt til vore bekjendtere, når vi forlange det - i den travle indhøstningstid dog undtaget - samt i sygdomstilfælde befordre præsten til og fra os. Endvidere udreder han offer og alle udgifter, som kunne blive os pålagte. I sygdoms- eller svaghedstilfælde skaffer han os på sin egen bekostning, ligesom han lønner og koster, en pige, som vi kunne være tjent med, til vor opvartning og pleje, og endelig be- koster han efter vores død vores begravelse efter egnens skik og brug.

12) Ville vi flytte med aftægten, er aftægts giveren pligtig at leve- re os aftægten frit i 2 miles afstand fra gården, hvor vi ønske det, undtagen mælk og brændsel, dog at os i stedet for leveres årl. 4 rbd. curant. Flytter vi tilbage til gården, ydes alt igen i det hele som foran skrevet er.

13) Thomas Lambertsen forbeholdes valget mellem, når han ønsker det om kort eller lang tid, at forlade aftægten, og i stedet for denne er gårdens ejer da pligtig efter $\frac{1}{2}$ års opsigelse at betale ham 400 rbd.s., imod at han da aldeles for sit vedkommende kvitterer inde- værende kontrakt.

14) Foranbeskrevne aftægt, der indbefattet de 400 rbd.s.ansættes til værdi i 5 år 700 rbd.s., erholder prioritet i den mig i dag tilskø- dede gård i Andrup af hartk.3-1-1-2 $5/8$ næst efter 320 rbd.s., hvor- ved dog bemærkes, at en forpligtelse til tvende børns opdragelse ef- ter declaration læst 30.jan.d.å.hæfter næst efter 740 rbd.s., og at aftægtstagerne må tåle, at den beholder sit pant, indtil børnenes, opdragelse er fuldendt. Efter den tid optræder aftægten som meldt næst efter 320 rbd.s.

Andrup, 28.november 1844.

Declaration. Lambert Mortensen, Andrup, der har modtaget det ved am- tets resolution af 6.okt.1843 tilståede beløb 145 rbd.3 mk.5 $3/5$ sk. s., halvparten af den umyndige Christen Pedersens lod og den anden halvpart af hans fraskilte hustru Kirsten Lambertsdatters lod, har påtaget mig at drage omsorg for bemeldte fraskilte ægtefolks fælles tvende umyndige børns opdragelse og forplejning på en anstændelig og christelig måde i enhver henseende indtil deres 18.år. Til sik- kerhed for opfyldelsen af denne forpligtelse fra min og gårdens ef- terfølgende ejers side pantsætter jeg herved min ejende og påboende gård i Andrup af hartk.3-1-1-2 $5/8$ med prioritetspanterettighed næst efter et beløb stort 740 rbd.sølv. Andrup, 24.januar 1844.

I en brandforsikring 1843 er Lambert Mortensens gård beskrevet så- ledes: a) stuehus i nord 14 fag, 11 alen dyb, samt en kvist på 2 fag, 8 alen dyb, af grundmur med fyrre-og egeovertømmer, stråtag, heraf 10 fag til beboelse med loft, vinduer og døre, 2 skorstene og en bageovn, resten til stald, 550 rbd.sølv, b) det østre hus 13 fag $7 \frac{3}{4}$ alen dyb, af grundmur med fyrreovertømmer og stråtag, til la- de, 260 rbd.s., c) det søndre hus 12 fag $9 \frac{1}{2}$ alen dyb, af grundmur og bindingsværk med tavlmur, fyrreovertømmer og stråtag, til lade og køreport, 370 rbd.s., d) det vestre hus 2 fag 7 alen dyb, af bin- dingsværk med tavlmur og klinede vægge, fyrreovertømmer og stråtag, til vognport, 20 rbd.s. I alt vurderet til 1200 rbd.sølv.

Lambert og Ane Kirstine fik 8 børn:

1) Kirsten Lambertsdatter f.1802, d.1857 i Andrup, g.1828 m.Christer Pedersen f.1799 i Kvaglund, druknet i Sneum å 1846. Skilt.

2) Niels Lambertsen f.1804, d.1856 i Bredsted, Veggerby sogn.Ugift.

- 3) Johanne Lambertsdatter f.1807, d.1862 i Hjerting, g.1.g.1834 m. Hans Christensen f.ca.1807 i Lønborg sogn, d.1841 i Torrup, Alslev sogn, g.2.g.1842 m. Søren Christensen (Hygum) f.1809 i Hygum, d.1882 i Hjerting.
- 4) Dødfødt barn 1809.
- 5) Dødfødt dreng 1811.
- 6) Dødfødt dreng 1812.
- 7) Morten Lambertsen f.1819, d.1893 i Andrup, g.1849 m. Maren Sørensdaughter f.1824 i Rousthøje, d.1903 i Andrup.
- 8) Thomas Lambertsen f.1825, d.1847 i Andrup. Ugift.

10. Søren Thomsen

er født den 26.april 1797 i Rotbøl, Horne sogn, og han døde den 3. aug.1860 i Rousthøje og blev begravet på Grimstrup kirkegård. Han blev hjemmedøbt, og dåben publiceredes 2.pinsedag, den 5.juni. Fadderne var Else Nielsdatter af Lervad, der bar barnet, Peder Sørensens, Varde, Niels Sørensen, Lervad, Maren Sørensdatter ibm. og Kirsten Sørensdatter.

Han blev konfirmeret i Torstrup kirke første søndag efter påske 1812.

Søren Thomsen blev gift i Horne kirke den 20.nov.1819 med

11. Ane Christensdatter.

Forlovere ved vielsen var gårdmand Thomas Sørensen af Rotbøl og gårdmand Christen Sørensen af Hindsig.

Ane Christensdatter er født i februar 1787 i Gødsvang, Tistrup sogn. Hun døde den 21.april 1869 i Rousthøje og blev begravet den 30.apr. i Grimstrup.

Hun blev hjemmedøbt og fremstilledes i Tistrup kirke den 17.maj 1787. Fadderne var Johanne Gydesdatter, Gødsvang, der bar barnet, Hans Tonnesen, Gødsvang, Christen Hansen, Gødsvang, Peder Pedersen ibm., Mads Madsen og Mette Grummesdatter ibm.

Ane blev konfirmeret i Hodde kirke 1805.

Den 23.dec.1821 købte Søren Thomsen en gård i Rousthøje af sin far, der havde købt den året før. Den var på 1-7-3-2 1/3 tdr.hartk., og han gav 150 rbd.sølv for den.

Efter at have drevet ejendommen en årrække solgte han den iflg.skøde af 31.dec.1858 til sønnen Thomas Sørensen for 600 rbd.og aftægt. Gårdens hartkorn var efter den nye matrikel sat til 2-2-2-1 3/4 tdr. Samme dato oprettedes aftægtskontrakt mellem Thomas Sørensen som aftægts giver og Søren Thomsen og hustru som aftægtstagere:

- 1) Til beboelse skal de have stuen på 2 fag i den østre ende af våningshuset tillige med en seng i det 3.fag, hvilken lejlighed aftægtsfolkene altid holder forsvarligt vedlige, både ud-og indvendig. Hvis gårdens ejer selv vil benytte denne lejlighed, da skal han forinden opføre ved eller i nordsiden af gården 4 fag hus med indretninger efter aftægtstagernes forlangende, hvilken lejlighed aftægts giveren stedse skal holde forsvarligt vedlige.
- 2) Til havejord skal aftægtsfolkene have halvdelen af haven fra østre side, som gødes og dyrkes af aftægts giveren efter aftægtsfolkenes forlangende, og haver de sidste selv havens frugter.
- 3) Ved aftægtsfolkenes udtrædelse på aftægten modtager de tvende komplette senge, 1 stueur med slagværk, 1 bord, 2 stole, 1 dragkiste, 1 skatol med skab, 1 kiste, 1 øltønde, 1 balie, 1 spand samt hvad mere indbo, husgeråd og kjøkkentøj, de på aftægten måtte behøve. Ved den længstlevendes død falder alt, hvad de udtager, tilbage til gårdens ejer med undtagelse af dragkisten og 1 seng. Hvo der ved længstlevendes død skal have denne seng og dragkiste, deres liv og gangklæder, deres rede og udestående penge samt deres øvrige i denne post benævnte efterladenskaber, forbeholder de sig nærmere at bestemme, men skulle en sådan bestemmelse ikke gives, da deles alt dette ved den længstlevendes død efter loven mellem samtlige deres børn eller disses arvinger.
- 4) Gårdens brønd, bageovn, brygge-og bageredskaber, som alt stedse holdes forsvarligt vedlige af gårdens ejer, skal de have ret til at bruge og benytte, så ofte de behøver det.
- 5) Af ildebrændsel skal de årl.have 25 læs gode og tørre tørv á 8 snese pr.læs, nemlig 15 læs af gårdens søndre hedelod, og 10 af sammes vesterhede eller udhedelod, samt 7 læs tørre og gode klyne á 600 pr.læs, nemlig 3 læs sorte, 3 læs brune og 1 læs lysklyne (det sidste overstreget) samt desuden fornødent tørt plukkelyng at bage ved. Alt dette brændsel er gårdens ejer forpligtet til at levere dem hvert år i rette brændselsbjergningstid og da straks at sætte samme i klod i nærheden af deres aftægtshus samt forsvarligen at tildække klodden. Lyngen fører han i hus på et for dem bekvemt og

tilgængeligt sted, alt uden omkostninger og hjælp af aftægtstagerne.

6) Gårdens ejer leverer dem årligt:

- a) 4 tdr.god, sund, tør og velrenset rug.
 - b) 1 td.godt, køltørret bygmalt.
 - c) 4 skp.pillede, hele og gode byggryn.
 - d) 4 skp.gode, rene boghvedegryn.
 - e) 4 skp.godt, sundt, tørt og velrenset byg til mel.
 - f) 3 pund grøn sæbe.
 - g) 2 gode, fede oste - 4 pund hver.
 - h) 6 pund god uld således som fårene bære det, nemlig uden at hverken noget af det stride eller fine må være frataget.
 - i) 8 rbd.som alt ydes dem i 2 terminer, nemlig hvert års 1.maj og 1.nov. med halvdelen hver termin.
 - k) 2 lispund godt, fersk flæsk af en side fra forenden.
 - l) 1 lispund godt, fersk oksekød.k)og l) leveres hvert år mellem mortensdag og jul.
 - m) 1 lispund godt, saltet og tørret oksekød til hvert års 1.jan.
 - n) 1 lispund tørret og saltet hvilling ved st.hanstid.
 - o) 2 pund god humle.)
 - p) 12 pund godt fries hør.)
 - q) 1 skp.middel fin salt.) hvert års 1.nov.
 - r) 12 pund godt og afbredt talg.)
 - s) 1 td.gode kartofler.)
 - t) 6 pund tobak af det såkaldte nr.2 fra Varde Tobaksfabrikker, nemlig $\frac{1}{2}$ pund den 1.dag i hver måned.
 - u) 52 pund godt smør, nemlig 1 pund den 1.dag i hver uge.
 - v) 26 kander god, dansk kornbrændevin, nemlig 1 potte hver søndag morgen.
 - x) 120 friske hønseæg, nemlig 10 den 1.dag i hver måned.
 - y) 8 pund gode kaffebønner.) ydes i 2 terminer, nemlig til
 - z) 6 pund god cikorie.) hvert års påske og jul med halv=
 - æ) 4 pund godt,brunt sukker.) delen hver termin.
 - ø) fornødent tørt og frisk rughalm til deres senge,når forlanges.
- 7) Gårdens ejer leverer dem dagl.i deres aftægtshus 2 kander sød, nymalket mælk, ren og uforfalsket, nemlig 1 kande hver morgen og en kande hver aften. Desuden leverer han dem ugentlig, når forlanges 1 kande god, frisk kærnemælk og 1 kande god, sur mælk.
- 8) Aftægtstagerne er berettigede til af aftægtsgiverens samtlige lam hvert år, forinden de klippes, til slagt at udtage og beholde de 3 bedste, som gårdens ejer derefter forsvarlig passer og græsser indtil den næstpåfølgende 11.nov.,om forlanges så længe. Har gårdens ejer ingen lam, da skaffer og leverer han dog alligevel ved mikkelsdagstider de aftægtstagerne årligen tilkomne 3 gode slagtelam med uld.
- 9) Aftægtstagerens korn er gårdens ejer forpligtet til at føre til møllen, der at få malet og hjem igen, alt efterhånden som forlanges. Ligeledes er gårdens ejer pligtig 4 gange årl.med heste og vogn at befordre dem til kirken og hjem igen, samt 2 gange årlig på samme måde at befordre dem til købstaden Varde og hjem igen.
- 10) Når aftægtstagerne bliver gamle eller svagelige, da er aftægtsgiveren eller gårdens beboere pligtig at yde dem al den hjælp og tjeneste, tilsyn og pleje, som de måtte ønske og behøve, og såvel da som ellers være høflig og venlig mod dem og omgås dem således, som de gårdens beboere i lignende tilfælde kunne ønske sig det, og som de for Gud og deres medmennesker vil og kan forsvare. Skulle aftægtstagerne imidlertid ikke kunne være tilfredse med dem,da skal aftægtsgiveren være pligtig på deres nærmere forlangende at skaffe dem en anstændig og duelig tjenestepige, som han selv skal bekoste og lønne.
- 11) Ved deres dødelige afgang giver aftægtsgiveren dem på sin egen bekostning en hæderlig og kristelig begravelse, således som egnens skik og brug er.
- 12) Så snart den ene af aftægtstagerne ved døden afgår, da bortfal=

der af foranførte aftægt årlig 1 td.4 skp.rug, 4 skp.malt, 2 skp. byggryn, 2 skp.boghvedegryn, 1 lispund tørret og saltet kød, $\frac{1}{2}$ lispund flæsk, 4 pund hør, 2 pund kaffebønner, 1 pund brunt sukker, 4 rbd., 2 pund uld, 1 lam, og af mælken bortfalder da dagl. 1 kande sød og ugentlig 1 kande sur, alt det øvrige vedbliver at leveres uforandret indtil den længstlevendes død. Dog, dersom aftægtstageren Søren Thomsen skulle dø inden hans hustru Ane Christensdatter, da bortfalder ved hans død endvidere al tobak og al brændevin med undtagelse af ? kander årlig, af hvilke ? kander leveres hende til hvert års påske, pinse og jul, men dør hun først, da bortfalder ved hendes død hverken noget af tobakken eller brændevinen, og samme skal da følgerigen leveres ham alt til hans død.

13) Skulle aftægtstagerne få i sinde at flytte fra aftægtshuset og tage ophold et andet sted, da er aftægtsgiveren pligtig på dette deres ny opholdssted, når samme ikke bliver over 2 mil fra Rousthøje, men i modsat fald på et sted, hvor de nærmere forlanger, ikke over 2 mil derfra, frit at levere dem hele denne aftægt i 2 terminer, nemlig hvert års 1.maj og 1.nov. med halvdelen af alt hver gang, lammene dog alle tre på engang, nemlig hvert års 1.okt., dog med undtagelse af brændslet og mælken, hvorfor så vel som for havejord, huslejligheden, sengehalm, kørsel, pleje og tilsyn han da årlig betaler dem 19 rbd.1 mark 4 sk., som erlægges i 2 terminer, 1. maj og 1.nov. med halvdelen hver termin. Skulle de efter at være flyttet få i sinde at flytte tilbage, da skal dette stå dem frit for, og for dette tilfældes skyld skal aftægtsgiveren 1 måned efter, at han derom vidnefast er bleven tilsagt, have aftægtshuset i beboelig og god stand til dem, og fra den tid, de er flyttet tilbage, leveres alt igen som forhen, og som kontrakten tilholder.

14) Aftægten ansættes for 5 år til 1000 rbd., og til sikkerhed for aftægten pantsættes min gård i Rousthøje med tilliggende af hartk. nyt 2-2-2-1 $\frac{3}{4}$ tdr.

Søren og Ane havde 4 børn:

1) Christen Sørensen f.1820, d.1842. Ugift.

2) Thomas Sørensen f.1822, d.1823.

3) Maren Sørensdatte f.1824, d.1903 i Andrup, g.1849 m.Morten Lambertsen f.1819 i Andrup, d.1893 i Andrup.

4) Thomas Sørensen f.1827, d.1894 i Rousthøje, g.1858 m. Ane Marie Christensdatter f.1830, d.1905 i Rousthøje.

12. Hans Christensen

er født 1776 i Ravnsbjerg, hvor han døde den 10.april 1850 og blev begravet den 16.april i Guldager.

Han blev døbt den 4.febr., og fadderne var Laurs Nielsen Rørkiers hustru fra Sædding, som bar barnet, Hans Christensen i Ravnsbjerg og Hans Laursens datter Lene Hansdatter ibm., Jacob Jensen, Bryndum og Niels Spangsbergs søn Christen Spangsberg på Sønderris.

Han blev konfirmeret den 15.apr.1792 i Guldager kirke.

Hans Christensen blev gift den 6.apr.1805 i Guldager kirke med

13. Dorthe Jensdatter.

Forlovere ved vielsen var Søren Pedersen, Havborg og Laust Hansen, Ravnsbjerg.

Dorthe Jensdatter er født den 16.sept.1780 i Sædding. Hun døde den 10.aug.1866 i Ravnsbjerg og blev begravet den 16.aug.på Guldager kirkegård.

Hun blev døbt den 17.sept.1780, og fadderne var Christen Madsens hustru Anne Nielsdatter af Tobøl, barnets faster, som bar det, Laurs Frandsen og Jens Nissens datter Dorthe af Fourfeld, Christen Lykke af Sønderris og Jørgen Smeds datter Anne af Sædding.

Hans Christensen overtog gården i Ravnsbjerg efter faderen Christen Hansen iflg. skøde dateret 27.nov.1804. Gården var på 2-5-1-1½ tdr. hartkorn, og han gav 598 rdl.for den.

Efter folketællingen 1801 er Hans Christensen hjemme hos sine forældre i Ravnsbjerg. Han omtales som "livgarde til fods", så det er nok fra ham, tilnavnet "Garder" stammer.

Iflg. folketællingen 1845 er Hans Christensen og Dorthe Jensdatter henholdsvis 71 og 65 år, og de er på aftægt hos sønnen Christen Hansen. På dette tidspunkt har de været aftægtsfolk i godt en halv snes år, idet de solgte ejendommen 1833.

Skøde 11.dec.1833:

Hans Christensen i Ravnsbjerg har solgt til min søn Christen Hansen min hidtil ejende og påboende gård beliggende i Ravnsbjerg af hartkorn 2-5-1-1½ med bygninger og besætning, grund og ejendomme, levende og dødt, samt den halve konge-korntiende samt kirkens korntiende, item konge-og kirkens kvægtiender af gårdens hartkorn med samme ret og rettighed, som jeg den har ejet, for den mellem mig og min søn accorderede købesum 300 rbd.rede sølv, og da nu bem.min søn Christen Hansen i dag redelig og til takke har betalt mig samme, så skal fornævnte gård med ovennævnte tiender, lige som jeg har ejet samme uden mindste forbeholdenhed, imod min søn opfylder denne med mig af d.d. oprettede opholdskontrakt, følge og tilhøre ham som en købt og betalt ejendom, hvorimod jeg skal være hans hjemmelsmand efter denne min ihændehavende skøde dateret 27.nov.1804, tinglæst 6.marts 1810.

Aftægtskontrakt 11.dec.1833:

Hans Christensen og hustru Dorthe Jensdatter i Ravnsbjerg har solgt vores påboende gård til vores søn Christen Hansen med bygninger og ejendomme og besætning af ind-og udbo, lige som det nu befindes, og han har modtaget samme, imod at han giver mig og kone vores livsophold samt vores vankundige og stumme, syge dreng Laust Hansen således som følger:

1) Jeg, Christen Hansen, lover og medgiver hermed, at mine kære forældre og broder må forbeholde dem husværelse, det der er indrettet i østerhuset i sønderende. Bemeldte husværelse, som er rigelig 2 fag, holder jeg eller gårdens beboere bestandig ved lige for mine forældre, således at det kan være varmt og tæt, at de kan godt være tjent dermed. Ønsker de at blive boende i huset hos mig, er det dem til-ladt og da nyde føde og klæde i alle måder, lige så godt som mig selv.

2) Af gårdens indbo medtager de på deres aftægt af småting det, de nødvendig behøve til deres egen brug. Kjedel og kar, brygge-og bage-redskaber må de fælles bruge med os uforhindret, og de må udtage på deres aftægt en af gårdens senge med fuldt tilbehør bestående af 4 lagener, hvilken de vælger af dem, de selv gjort haver.

3) Skal jeg eller gårdens beboere levere dem årlig 4 tdr. godt, sund rug, 3 tdr. godt, sund byg, som jeg køltørret af i malt efter det, de forlanger årlig, 2 skp. boghvedegryn, $\frac{1}{2}$ skp. hver tamperdag, 3 lispund 4 pund smør, hvoraf der leveres 1 pund den første dag i hver uge, 1 kande nymalket mælk daglig, 1 kande sur do hver anden dag, 1 lispund tør flæsk uden ben hver majdag, 1 lispund fersk do fra forenden til hver jul, 1 lispund fersk kjød hvert års martini, 1 lispund tørret do hvert års majdag, $\frac{1}{2}$ skp. do årlig om martini. Ovennævnte rug og byg leveres årlig i 2 terminer, ren og forsvarligt mål, det halve hvert års majdag, og det andet halve hvert års martini.

4) De haver lov at udtage 4 af gårdens får, hvilke de lyster, hvoraf de benytter dem af uld og yngel årlig, som fodres og græsses med gårdens egne får, 10 pund godt hør hvert års martini, 2 pund sæbe til samme tid, $\frac{1}{2}$ skp. salt, middel, til samme tid, 12 kander godt kornbrændevin, 12 pund godt røgtobak, som leveres 1 dag i hver måned, årlig 4 pund talg, 1 kande olie hvert års martini, 60 friske hønseæg, 30 til jul og 30 til påske, 1 pund humle årlig, 4 pund kaffe, 1 pund sukker, 1 pund cikorie.

5) Til kål og urter forbeholder de sig af gårdens nuværende kålhauge den sønderste og østerste kvarter efter stikkelsbærhækken, samt må jeg forskaffe dem 1 skp. land at sætte 1 skp. kartofler i, bemeldte kålhaugegård og jordæbler gjødes fra gården, og jordæblepletten må være ved gårdens jordæbleplads, som de selv avler, så længe de kan, 2 skp. ? hvert forår, samt årlig 4 rbd., 2 rbd. sølv til hjælp til min stumme barn og 2 rbd. til anden påkommende udgift for de gamle.

6) Til ildebrændsel årl. 10 forsvarlige læs klyne med 24 snese til læsset, 20 forsvarlige læs tørv, alt avles og bjerges på gårdens grund, 1 læs lyng årl., som gårdens beboere hjemfører, tørret i klod, og lyng og klyne på deres loft, som de selv graver og røgter, så længe de kan, og siden af gårdens beboere. Gårdens beboere skaffer aftægtsfolkene et stueur samt en jernbilæggerkakkeloovn, når de forlanger.

7) Deres korn forskaffes dem til og fra møllen, og i fald de blive indbudne af deres gode venner i forretning, skal jeg eller gårdens beboere udføre dem, ligeledes til kirke til Herrens bord i svaghestilfælde. De har fri adgang til at bruge vores bageovn og gårdens brønd.

8) Når mine kære forældre bliver skrøbelige og svagelige, skal jeg eller gårdens beboere gå dem til hånde og være dem behjælpelig, som børn er pligtige og skyldige i al mulig måde, og når en af mine forældre ved døden afgår, afgår 1 td. rug, 1 td. byg og 1 får årlig mindre til aftægt, det øvrige uforandret, til den sidste af mine forældre er død, og det tillades den længstlevende at flytte andetsteds hen, hvor den lyster, imod at sørge for sin svage barn, om den lever, og der leveres det overblivende i et og alt, hvad her er bestemt for den sidste, undtagen mælk og brændsel er aftægtsgiveren så fri for, men aftægtshuset skal stå i stand og tillades den længstlevende med barnet at drage deri igen og så nyde mælk og brændsel, som bestemt er. Ved mine kære forældres bortgang hjemfalder til gården igen det, de har udtaget med sig på aftægt, en sengs klæder med mere husgeråd, imod at lade deres lig hæderlig og anstændig til jorden bestedige efter skik og brug.

9) Skulle den syge og vankundige efterleve mine forældre, skal deres sengs klæder tilhøre ham, samt så længe han lever have fri husleje og logis i mine egne værelser og holde omsorg med renhed og tilsyn, og indrømme at mine 2 søstre, Dorte og Birthe Marie, skal jeg besørge til konfirmation, og så længe haver de fri tilhold hos mig både vinter og sommer, og når de er konfirmeret, skal de have en anstændig kjole til afvejning. Ved mine forældres dødelige bortgang deles min faders liv- og gangklæder mellem mig og mine 2 brødre, min moders liv- og gangklæder mellem mine søstre, min broder Jens og mine 4 yngste søstre giver jeg hver en god ålam i efteråret ved mikkelsdagstider, efterhånden som de forlanger samme.

lo) Til forsikring for denne herudi anførte aftægt gives den 1.prioritet i gården, og denne kontrakt, som imellem os er oprettet, er jeg som aftægtstager Hans Christensen fornøjet med, så min søn Christen Hansen forpligter sig til at opfylde samme i alle sine poster, som herved bestemt er.

Skulle min svage broder Laust Hansen leve efter mine forældre, skal denne have en pot sød mælk daglig og ikke mere pligtig, undtagen som ovenmeldt husleje og opvartning, imod at dersom denne dør før mine forældre, da ved hans dødelig bortgang afgår årlig i mine forældres foranførte aftægt 4 skp.rug, 4 skp.byg, 12 pund flæsk - 6 pd.tør og 6 pd.fersk - 1 får, 1 pot sød mælk daglig, 4 pund smør årlig. Med hensyn til værdien af aftægten er den for 1 år 60 rbd.sølv, i 5 år 300 rbd.sølv, således vedtaget af aftægtsgiveren og aftægtstagerne. Tinglæst 1.sept.1835.

Da Ravnsbjerggårdens brandforsikring i 1840 blev fornyet og forhøjet fra 580 rbd.sølv til 800 rbd., beskrives gården således: a) Stuehus i sønder, 13 fag, 9½ alen dyb, af grundmur og bindingsværk med tavlmur, fyrre-og egeovertømmer, stråtag. Heraf 8 fag til beboelse med loft, vinduer og døre og 2 skorstene, resten til stald, 400 rbd. b) Et vesterhus, 5 fag 8 alen dyb af grundmur med fyrreovertømmer og blandingstag, til lade, 80 rbd. c) Det nordre hus, 13 fag 9 alen dyb, af samme bygningsmateriale, til lade, 200 rbd. d) Det østre hus 6 fag 8 alen dyb, af grundmur med fyrre-og egeovertømmer, blandingstag, heraf 3 fag til aftægtshus med loft, vinduer og døre og 1 skorsten, resten til køreport og tørvehus, 120 rbd. I alt 800 rbd.sølv.

Hans Christensen og Dorthe Jensdatter fik 10 børn:

- 1) Christen Hansen f.1805, d.1887 i Ravnsbjerg, g.1834 m.Dorthe Christensdatter f.1814 i Vognsbøl, d.1876 i Ravnsbjerg.
- 2) Mette Kirstine Hansdatter f.1807, d.som barn?
- 3) Karen Hansdatter f.1808, d.1886 i Alslev, g.1.gang 1828 m.Christen Jørgensen f.1801 i Billum, d.1848 i Frøkær, g.2.gang 1848 m.Laust Hansen f.1804 i Alslev, d.1873 i Alslev.
- 4) Jens Hansen f.1810, d.1859 i Frøkær, g.1834 m.Dorthea Nielsdatter f.1808 i Strandby, d.1878 i Frøkær.
- 5) Niels Peter Hansen f.1812, d.1883 i Ll.Tarp, g.1840 m.Ane Cathrine Hansdatter f.1822 i Tobøl, d.1891 i Ll.Tarp.
- 6) Mette Kirstine Hansdatter f.1814, d.1895 i Sædding, g.1.gang 1841 m.Peder Christensen f.1803 i Sædding, d.1852 i Sædding, g.2.gang 1854 m.Bertel Christen Nielsen f.1816 i Lundager, Lunde sogn, d.1896 i Sædding.
- 7) Ane Marie Hansdatter f.1817, d.1899 i Gesing, g.1844 m.Thorsten Hansen f.1808 i Guldager, d.1880 i Gesing.
- 8) Dorthe Hansdatter f.1820, d.1885 i Ravnsbjerg, g.1840 m.Bertel Hansen f.1811 i Boldesager, d.1899 i Tjæreborg.
- 9) Birthe Marie Hansdatter f.1822, d.1860 i Gesing, g.1848 m.Christen Nielsen f.1809 i Veldbæk, d.1866 i Terp.
- 10) Laust Hansen f.1825, d.1843 i Ravnsbjerg.

14. Christen Jensen

er født den 13.marts 1777 på Esbjerggård. Han døde den 24.nov.1845 i Vognsbøl og blev begravet den 30.nov.på Jerne kirkegård. Han blev døbt den 25.marts, og fadderne var Niels Thomsens hustru af Gammelby, der bar barnet, Christen Jørgensen, Strandby, Laust Jørgensen, Vognsbøl, Niels Sørensen, Kvaglund, tjenende i præstegården, Hans Fourfeld, tjenende i Strandby, Hans Christensen, Veldbæk, Else Hansdatter ibm.og Johanne Hansdatter, Novrup. Christen Jensen blev gift den 8.maj 1803 i Jerne kirke med

15. Bodil Madsdatter.

Hun er født den 2.februar 1776 i Vognsbøl, og hun døde den 28.april 1839 samme sted. Begravelsen fandt sted den 5.maj i Jerne. Bodil blev døbt den 4.februar i Jerne kirke, og fadderne var Ole Nielsens hustru, Vognsbøl, som bar barnet, Thomas Pedersen, Spangsbjerg, Hans Fourfeld, tjenende i Strandby, Ole Svendsen, Strandby, Anne Hansdatter, Gammelby, Johanne Brinch, Jerne og Dorthe Lambertsdatter, Jerne. Bodil Madsdatter skal have været noget ud over det almindelige. Hun svarede ofte med rim.

Den 7.maj 1803 købte Christen Jensen ejendommen i Vognsbøl af sin svigerfar, Peder Hansen. Den var på 1-3-3-1 tdr.hartkorn og kostede 199 rdl. Efter at han var flyttet til Vognsbøl, blev han kaldt Christen Esbjerg.

På titelbladet i en bibel tilhørende efterkommere af Christen Jensen står der:"Tildelt gårdmand Christen Jensen i Vognsbøl ved forstanderskabet for Bibelforeningen, medlem i kommissionen og inkassator i Jerne sogn 1826". Foran har han selv skrevet:"Denne biblia er mig tildelt i bibelforening imellem beboerne i Jerne sogn, hvorved jeg var indsat til inkassator og medlem i ovenmeldte bibelforening og er af den danske bibelselskab forsendt, hvortil jeg haver givet 3 mark".

Han har noteret om sin kone:"Hun levede i verden i 63 år og 12 uger. Dette var min salige kones ligtekst: Kommer hid til mig, siger Jesus, alle I som arbejder og er besvarede, og jeg vil give Eder hvile. Math.11.28.

Godt et halvt hundrede år gammel afstod Christen Jensen ejendommen til en søn. Skødet er dateret 12.juli 1829 og lyder:

Christen Jensen, Vognsbøl sælger til Peder Christensen, Vognsbøl min gård i Vognsbøl på 1-3-0-1 tdr.hartkorn, som jeg har ejet efter skøde af 7.maj 1803 for 250 rbd.sølv.

Den 11.dec.1829 er der en tilføjelse:

Christen Jensen i Vognsbøl har solgt til min søn Peder Christensen smst.noget agerland og sædejord, omtrent 14 skp.3 fdk.sæde land. Bemeldte 14 skp.3 fdk.land ligger ved østre side af gårdens hjemlod i sten? til Jørgen Lauridsen ibm.ved venstre side af hans indlod af hartkorn 3 fdk. Købesum 32 rbd.sølv. Ved salget efter skøde udstedt 12.juli 1829 blev glemt 3 fdk. at tilføre på denne skøde.

Christen Jensen og hans kone gik nu på aftægt hos sønnen, efter at der var oprettet en aftægtskontrakt, hvis indhold stort set er det sædvanlige for tiden. Den har dog en fortegnelse over priserne på de forskellige varetyper, der er nævnt i kontrakten:

3½ tdr. rug	11	rbd.	4	mark	14	sk.
2½ tdr. byg og malt	7	"	3	"	8	"
½ skæppe ærter	0	"	2	"	0	"
1 lispund flæsk	1	"	4	"	6	"
4 lispund kød	2	"	0	"	0	"
1 skæppe boghvedegryn	0	"	1	"	8	"
8 kander brændevin	2	"	0	"	8	"
8 pund tobak	1	"	0	"	0	"
4 pund tælle	0	"	3	"	2	"
1 kande olie	0	"	2	"	4	"
1 pund sæbe	0	"	0	"	10	"

1 pund humle og $\frac{1}{2}$ skæppe salt	1	rbd.	3	mark	0	sk.
3 lispund smør	6	"	3	"	8	"
Mælk og brændsel m.m.	17	"	0	"	0	"
I alt	52	rbd.	5	mark	4	sk.
For 5 år	265	rbd.				
Til begravelse m.m.	35	"				
I alt	300	rbd.				

I et af kontraktens afsnit lover Peder Christensen, at han, hvis hans søster Dorthe Christensdatter skulle blive syg og sengeliggende, da vil forunde hende fri tilhold og pleje på gården. Man skulle tro, at hun har været svagelig. 4-5 år senere kom hun til Ravnsbjerg som ane 7, gift med Christen Hansen.

Christen Jensen og Bodil Madsdatter havde 3 børn:

- 1) Edel Christensdatter f.1803, d.1891 i Forum, g.1.g.1823 m. Christen Nielsen f.1795 i Gesing, d.1828 i Forum, g.2.g.1828 m. Greger Peder Nielsen f.1793 i Roust, d.1889 i Forum.
- 2) Peder Christensen f.1806, d.1895 i Vognsbøl, g.1.g.1835 m. Mette Marie Jørgensdatter f.1816 i Vognsbøl, d.1845 smst., g.2.g.1851 m. Else Nielsdatter f.ca.1813 i Nykirke sogn, d.1900 i Vognsbøl.
- 3) Dorthe Christensdatter f.1814, d.1876 i Ravnsbjerg, g.1834 m. Christen Hansen f.1805 i Ravnsbjerg, d.1887 smst.

I folketællingen 1801 står Christen Jensen opført som rytter ved livkavaleriet.

16. Morten Jensen

er født 1737 i Hygum, v.Nebel sogn. Han døde 1812 i Andrup og blev begravet den 16.febr.på kirkegården i Skads.

Han blev døbt den 21.aug.i V.Nebel kirke, og fadderne var Sønderris møllerkone, som bar barnet, Hans Nielsen, Hygum, Hans Mortensen, Astrup og Ole Lønnes kone, Hygum.

Han blev konfirmeret 1756.

Morten Jensen blev trolovet den 1.okt.1765 og gift den 25.okt.samme år i Skads kirke med

17. Kirstine Thomasdatter.

Hun er født den 19.marts 1741 i Briksbøl, og hun døde 1806 i Andrup og blev begravet den 28.okt.i Skads.

Kirstine blev døbt den 25.marts, og fadderne var Hans Christensen og Christen Christensen, Andrup, Kirsten Mortensdatter, Skads, Anne Andersdatter, Andrup, og Knud Tudes hustru bar barnet.

Allerede før giftermålet overtog Morten Jensen en fæstegård i Andrup efter sin farbror, Lambert Hansen, som ingen livsarvinger havde. Gården hørte under godset Krogsgård i Tjæreborg, hvor Lambert Hansen iflg.traditionen skal have været ridefoged. Morten Jensen fortsatte som fæster, indtil han købte gården ved jordudskiftningen fra Krogsgård 1793, da alle gårdene i Andrup blev købt af deres fæstere.

Iflg.skøde-panteprotokollen købte Morten Jensen på auktion afholdt af justitsråd Bruun, Krogsgård den 23.febr.1792 sin påboende fæstegård af hartkorn 3-1-1-2 $\frac{5}{8}$ for 636 rdl.4 mk.5 sk. + 1 års rente 25 rdl.2 mk.13 sk. = 662 rdl.1 mk.2 sk., som betales næstkommende snapsting den 13.juni 1793.

Da Morten Jensen i 1765 overtog gården, gik Lambert Hansen og Maren Mortensdatter på aftægt hos ham, efter at der var blevet udfærdiget en aftægtskontrakt dateret 18.februar 1765. Den lyder således efter en lidt knudret indledning:

Underskrevne Morten Jensen af Hygum hermed tilstår og bekender, at efter mig af min kære farbror Lambert Hansen og hustru Maren Mortensdatter, Andrup deres mig givne afståelse på deres iboende halve gård ibm.for mig ved min højgunstige husbond at søge i fæste til beboelse, lover og tilforbinder jeg mig eller stedets beboere efter mig, derimod at holde bemeldte min farbror og hustru for deres livstid forsynet skikkelig og vel med fornøden føde og klæde, såvel som al behøvende hjælp og tjeneste, som tilbørlig kan eragtes, på følgende måde:

1) Tager de til beboelse den nye opbygte hus af 7 fag stående sønderst i engtoften næst til kálhaugen, hvilke jeg altid på min bekostning skal med fornøden reparation holde vedlige og i god stand, og tager de af stedet derudi med dem deres daglige seng og en anden do efter egen behag, og i lige måde 2 tinfade, 4 do lærkener, en malmorter, en messinglysestage, en liden kobbertragt, og en do fyrfad samt en fyrbækken, en strygejern, en spejl og en jernvægt, item stentøj, 4 stykker hollandske fade og $\frac{1}{2}$ dusin do lærkener, nok en kiste og 2 små skrin, desuden tager de endog lidet af husets ringere meubler, som kan eragtes til daglig fornøden brug. Hvad kedel og bryggerkar samt kværn og malt køl tøj er angående, skal de altid være berettiget til deres fornødne brug, det på stedet værende.

2) Og til korn sæd skal de have udi hver indtægte 4 skp.land efter egen udseende, som jeg for den første gang leverer dem af enhver slags korn besæet, dog Stens vang tægte undtagen, som i steden for leveres dem, som de er fornøjet med en St.... markager i toften, hvilket agerland jeg altid besørger med vogn, plov og harve i rette tid og efter påaskning forsvarlig drevne, så vel som avlet og hjemført, så vidt de ikke selv med egen hjælp ved avlingen formår, samt og i lige fornøden tilfælde at udtærskes.

3) Af hø får de for det første, siden engen står under skift og deeling mellem samtlige byens beboere, 2 forsvarlige læster godt hø,

og når skiftet er tilendebragt da at udlægges mig dertil, som de kan blive fornøjet med og altid beholde, og jeg i rette tid besørger avlet og hjemført, og desuden får de årlig en høvde til eftergræsning på eng, enten udi gård kilde eller andensteds, hvor det kan være lige godt.

4) Og tager de 2 køer af de på stedet værende, hvilke de selv synes, og 4 får med deres lam, som de altid selv besørger fodret, men på græs skal den ene kun gå i flok og følge med stedets, og den anden gå på stedets mosegræsning, så vel som og fårene at følge hyrdeflokken, hyrdemåden og lønnen deraf skal forholdes efter byens skig og sædvane.

5) Til brændsel skal jeg årlig levere dem 30 læs forsvarlige tørv af Andrup mark og altid at holde lyngstakken ved lige, at de deraf kan tage det hjemme ved stedet til deres fornødenhed.

6) Til at plante kål med videre udi beholder de alene den ved huset udlagte kålhauge, som jeg holder vel indlukt.

7) Deres korn til og fra møllen skal jeg altid besørge, så ofte som fornødiges, eller og om fornødenhed af alderdom eller svaghed det udfordrer, skal jeg besørge dem med heste og vogn undertiden ført til og fra kirken, så vel som og i al påkommende svaghed og skrøbelig tilfælde at gå dem til hånd med fornøden hjælp og tilsyn i alle måder kærlig og vel, som enhver retsindig bør at begegne sine forældre, og efter den første sin dødelig afgang beholder den sidstlevende den hele aftægt, således som forskrevet står, så længe den synes. Hvad deres dødelig afgang er angående skal jeg besørge dem til jorden bestediget kristelig og skikkelig efter stand og lejlighed, dog ej videre på min bekostning end hvad dertil for folket kan behøves af brød og drikke. Hvad øvrigt skal være, betales af deres eget, og efter den sidstes dødelige afgang bliver huset efter dem med korn uden døre på marken samt foer, enten det er ude eller inde, til stedet henhørende, og hvad øvrigt udi huset af rene korn eller nogen slags bohøve, som da forefindes ude eller inde, levende eller død, skal alt henhøre tillige med videre deres efterladenskaber til deres arvinger, alt således som foreskrevet står og af os på både sider kærlig og venlig indgået og aftalt til den ende, at det af os arvinger og efterkommere på stedet for indbemeldte tid uryggelig skal holdes og efterkommes, hvilket vi af vores husbond er ydmygst formodende at vorde approberet til vor gunstige ratifikation, og imidlertid har vi ombudet velagte mænd Søren Thomsen af Nourup og Gierlov Nielsen udi Andrup dette med os til vittærlighed at undertegne. Til bekræftelse under vores hænder.

Aandrup, den 18. februar 1765.

Morten Jensen. S. Thomsen. Gierlov Nielsen.

Lambert Hansen døde 1788 efter at have været aftægtsmand i 23 år, og han blev begravet fredag den 9. maj i Skads kirke, 74 år, 7 mdr. og 3 uger gammel. Skiftet efter ham sluttede først 30. sept. og fortegnelsen over boet er meget stor. Formuen var 608 rdl. Der var 12 sølvbægre og en del guld.

Hans begravelse kostede 8 rdl. Endvidere erklærer enken, at eftersom husbonden, hr. justitsråd Bruun til Krogsgård, af sær godhed for den sal. afdøde havde forundt ikke alene ham, men også hende fri begravelse i hans tilhørende Skads kirkegulv, hvor også familien fra Krogsgård ligger begravet, så påstod hun og til kirkens zier og deres efterminde, at af samtliges bo forudtages til epitafium 16 rdl., hvilket husbonden, hr. J. Bruun, lovede at besørge opsat til næste sommer til skånsel for andre udgifter mod ommeldte 16 rdl.s bekostning, hvilket samtlige arvinger med erkendtlighed for deres sal. afdøde nær beslægtede begærede skulle ske.

1790 blev epitafiet opsat i kirken. En latinsk indskrift lyder i oversættelse således:

Jeg kan ikke nægte, at jeg har haft Lambert kær, og dette må opfattes så gensidigt, at både jeg altid var hans og han min kæreste ven. Således har den afdødes herre sagt, således har han ladet skrive på mindesmærket. Krogsgård år 1790.

Her neden gjemmes det dødelige af meget agtværdige

Lambert Hansen og
Maren Mortensdatter,
fordum halvgårdsfolk i Andrup.

Han er fød 1713. Han er død 1788.

Hun er fød 1713. Hun er død 1790.

Lambert var i tiden tro - sparsommelig og vittig,

Maren passede sin bo, som bondekone flittig.

Det er uhyklet sagt om konen og om manden.

Thi dette par var vist en sir i bondestanden.

Maren levede dog længere end beregnet, idet hun først døde 1806, 93 år gammel, efter at have været på aftægt i 41 år, og det har nok glædet hende at sidde i kirken og skæve op til tavlen med de for hende uforståelige ord om hendes mand og den efterfølgende ros af dem begge.

Efter skøde dateret den 1. december 1807 solgte Morten Jensen gården til sin søn, Lambert Mortensen, for 400 rdl. Den var stadig på samme størrelse, 3-1-1-2 5/8 tdr.hartkorn.

Der var kun en søn i ægteskabet:

Lambert Mortensen f.1770, d.1844 i Andrup, g.1801 m. Ane Kirstine
Mortensdatter f.1782 i Briksbøl, d.1866 i Andrup.

18. Morten Thomsen

er født den 8.juni 1746 i Briksbøl. Han døde på Roborghus i Tjæreborg sogn og blev begravet den 1.juli 1810 på Tjæreborg kirkegård. Han blev døbt den 12.juni i Skads kirke, og fadderne var Rask Hansens hustru, Hygum, som bar barnet, Morten Bierg, Skads, Søren Gotthartsen, Tude, Niels Pedersen, Oksvang, Ole Andersen, Briksbøl, Søren Hansens hustru, Solbjerg, Kirsten Jørgensdatter, Briksbøl, Grete Christensdatter ibm., Ingeborg Knudsdatter, Tude og Dorte Hansdatter, Skads.

Morten Thomsen blev gift den 27.april 1781 i Skads kirke med sin kusine

19. Johanne Mortensdatter,

som er født den 29.juni 1756 i Skads. Hun døde den 28.marts 1826 på Roborghus og blev begravet i Tjæreborg den 2.april.

Hun blev døbt i Skads kirke den 2.juli, og faddere var Rask Hansens hustru, Hygum, som bar barnet, Laust Christensen, Briksbøl, Hans Sørensen, Sadderup, Christen Jørgensen, Oksvang, Niels Sørensens hustru, Sadderup, Karen Jensdatter ibm. og Birte Thomsdatter, Briksbøl.

Den 8.april 1776 overtog Morten Thomsen sin fars gård i Briksbøl. Det var en fæstegård under godset Krogsgård i Tjæreborg.

Den 5.marts 1785 var der skifte efter Morten Thomsens far, Thomas Mortensen, der var aftægtsmand hos sønnen i Briksbøl. Samme år, den 6.juni, døde Morten Thomsens bror, Niels Thomsen, der var fæster på Roborghus. Der blev holdt skifte efter ham den 7.juli 1785. Hans gård var også fæstegods under Krogsgård, og den blev nu overtaget af Morten Thomsen, der havde arvet godt 141 rdl. efter broderen. I skiftet omtales afdødes bror, Morten Thomsen, som gårdmand og sognefoged i Briksbøl.

Morten Thomsen flyttede nu til Roborghus, mens gården i Briksbøl blev overtaget af en søster og svoger.

Roborghus skal være bygget af godsejer, amtsforvalter Jørgen Bruun til Krogsgård omkring 1745 på en grund ved stranden kaldet Råbjerg. Deraf navnet. Roborgh havde længe været en meget benyttet naturhavn, hvorfra bl.a. Fanø forsynedes med varer.

På en auktion 23.februar 1792 over Krogsgårds bøndergods købte som den højstbydende Morten Thomsen af Roborghus sin egen påboende og i fæste havende gård på 2-0-0-0 tdr.hartkorn for 400 rdl. Omtrent samtidig købte han parceller i Tjæreborg på 1-3-2-1 tdr.hartk. I årene omkring 1800 bestod ejendommen af stuehus mod syd og en længe mod vest.

Den 20.aug.1810 var der skifte i stervboet efter afgangne Morten Thomsen, Roborghus. Boets samlede værdi beløb sig til godt 4445 rdl, hvoraf enken tilkom halvdelen, ca.2222 rdl., mens den anden halvdel fordeltes mellem arvingerne således:

sønnen Thomas en broderlod, ca.....	740 rdl.
sønnen Morten ligeledes	740 rdl.
datteren Anne Kirstine en søsterlod	370 rdl.
datteren Kirsten ligeledes ca.....	370 rdl.

Foranførte børnenes arvelodder bliver indestående hos moderen mod 1.prioritet i stervbogården og stedet på Krogsgårds mark med tilliggende ejendomme. Fremdeles erklærede enken, at hun var villig at svare børnene rente af deres arv fra nu af, samt at den ældste søn Thomas skulle modtage stervbogården, når han og levede den alder, at han var fri for krigstjeneste eller og inden den tid, om hun ved døden skulle afgå. Ligeledes skulle sønnen Morten have sikkerhed for sin arv i det sted, som er købt fra Krogsgård, hvilket skulle tilhøre ham, når hun ved døden afgik, efter den sum, som var ham i dag tillagt til arv imod, at hun fratager et stykke eng no.47 efter auktionsskødet. Desårsag dette skifteslutning bliver at tinglæses. Da ingen havde videre at tilføre skiftet, blev samme sluttet og med underskrifter bekræftet.

Den 3.juli 1820 solgte Johanne Mortensdatter, enke efter sal. Morten Thomsen på Roborghus, sin gård på 2-2-1-2 5/16 tdr.hartk. med bygninger, besætning, indbo og udbo til sin søn Thomas Mortensen for 400 rbd.i sølv, som er betalt med 500 rbd.sedler.

Samme dag opstilledes en aftægtskontrakt, hvori Thomas Mortensen lover sin mor ophold og underholdning således:

- 1) Jeg, Johanne Mortensdatter, beholder de 3 fag af våningshusets østre ende, hvoraf de 2 forsynes med loftskud, vinduer og døre, en sengested, en jernkakkelovn samt borde og bænke, som og vedligeholdes i forsvarlig stand.
- 2) Årlig leveres mig 2 tdr.rug, 1 td.bygmalt, 2 skp.byggryn, 1 skp.boghvedegryn, alt forsvarlig købmandsvare og mål. Foranførte leveres mig hvert års Micheli og 1.maj, hver gang det halve, og skal aftægtsgiveren besørge mig kornet til og fra møllen, når jeg forlanger.
- 3) Til stedets brønd, bageovn samt bryggers og bageredskaber beholder jeg mig fri afbenyttelse, ligesom det bliver gårdens beboeres pligt, når jeg ej selv vil længere brygge eller bage, at brygge mit øl og bage mit brød, når jeg det forlanger.
- 4) Tre dage før jul leveres mig, så længe jeg lever, 1½ lispund saltet og tørret kød, 1½ lispund saltet og tørret flæsk, 6 pund kaffebønner, 6 pund sukker, 6 kander brændevin, 1 skp.pilarmel og 50 hønseæg.
- 5) Daglig en kande nymalket mælk og så meget surt, som jeg behøver. Til salt og humle 4 rbd.4 mk.12 sk. rede sølv.
- 6) Årlig 2 lispund godt, nyt smør, som leveres i 4 terminer, nemlig 1.maj, Sankt Hansdag, Micheli og jul, hver tid lige meget. Til alen hørgarnslærred og 1½ kande? Mikkelsdag.
- 7) Af gårdens får udtager jeg en, hvoraf jeg beholder uld og yngel, og skal fåret med yngel passes sammen med gårdens. Skulle fåret ved vanheld styrte, da leverer gårdens beboere en anden god får.
- 8) Fire skar jord i firkant indhegnes ved gården, som jeg må bruge til haugefrugter, samt gødes og graves af gårdens beboere, når jeg forlanger.
- 9) Årlig i rette tid leveres mig ved aftægtshuset 6 læs gode klyne og 1 læs lyng.
- 10) Af gårdens bohøve udtager jeg en gang for alle til min brug og nytte: en seng, 1 over- og 1 underdyne, 2 lagener og 4 hovedpuder, 1 kiste, 1 skab, 1 strygejern, 1 lampe, 1 ildklemme, 1 kjedelske, en stålpande, 1 balie, 1 øltønde, 1 spand, 1 stålgryde, 1 bag...? 6 mælkesætter, 2 potter, 2 fade, 2 gryder, 1 tepotte, 2 par tekopper, 1 tekedel, 2 stole, 1 spinderok, 1 par karter.
- 11) Dersom jeg skulle blive til sinds at flytte fra aftægtshuset til et andet sted og der opholde mig, skal aftægtsgiveren derhen levere mig foranførte aftægt undtagen brændslet og mælken, der da bortfalder.
- 12) Når jeg det forlanger, skal aftægtsgiveren befordre mig med heste og vogn til og fra kirke, ligesom det er hans pligt i sygdoms og alderdoms tilfælde at give mig al mulig hjælp og tilsyn således som han for Gud og mennesker kan være bekendt. Endelig har han ved min dødelig afgang at give mig en kristelig og anstændig begravelse efter egnens skik og brug.
- 13) Hvad penge og gangklæder, som og min kiste, jeg efterlader, deles i lige dele mellem mine arvinger på lovbestemt måde, derimod falder alt øvrigt tilbage til gårdens beboere. Til sikkerhed for aftægten gives 1.pr. panteret i gården. Og ansættes aftægten til årlig værdi i sølv 43 rbd.

Den 31.oktober 1820 er der afkald fra sønnen Morten Mortensen, der nu er myndig. Han har ved skiftet 1810 efter faderen arvet 333 rbd. 3 mk., ved at hans mor har overladt ham et sted på o-7-o-o tønder hartkorn købt fra Krogsgård. Samtidig har Thomas Mortensen modtaget andre 333 rbd.3 mk. som arv, mens Kirsten Mortensdatter, der er gift med Sillas Hansen, Tjæreborg, har fået en søsterlod på 166 rbd. 4 mk.8 sk. Den sidste arving, Anne Kirstine Mortensdatter, gift med

Lambert Mortensen, Andrup, fik ligeledes 166 rbd.4 mk.8 sk.
De ændrede beløbsstørrelser skyldes omregningen efter statsbanke-
rotten 1813.

De 4 børn i ægteskabet var:

- 1) Anne Kirstine Mortensdatter f.1782, d.1866 i Andrup, g.1801 m.
Lambert Mortensen f.1770 i Andrup, d.1844 smst.
- 2) Kirsten Mortensdatter f.1787, d.1859 i Tjæreborg, g.1813 m. Sil-
las Hansen f.1784 i Tjæreborg, d.1864 smst.
- 3) Thomas Mortensen f.1790, d.1823 på Roborghus, g.1819 m. Kirsten
Maltesdatter f.1794 i Tjæreborg, d.1829 smst.
- 4) Morten Mortensen f.1793, d.1868 på Krogsgårds mark, g.1821 m.
Karen Rasmusdatter f.1799 i Krusborg, d.1835 smst.

20. Thomas Sørensen

er født den 8.okt.1765 i Lervad, Horne sogn. Han døde den 23.april 1825 i Rotbøl og blev begravet den 29. på Horne kirkegård.

Han blev døbt den 13.okt.1765, og fadderne var Hans Pedersens hustru, Lervad, som bar ham, Hans Pedersen, Lars Olufsen, Bjallerup, Jes Vad, Bovnum, Jens Hansens hustru, Malle, deres datter og Christen Hjulers datter, Lervad.

Han blev konfirmeret 1783.

Den 17.maj 1793 blev Thomas Sørensen gift i Horne kirke med enken

21. Maren Hansdatter,

som er født den 25.april 1756 i Hornelund. Hun døde den 17.februar 1822 i Rotbøl og blev begravet den 24. i Horne.

Hun blev hjemmedøbt den 25.april og fremstillet i kirken den 4.juni, og fadderne var Christen Jessens hustru, Orten, som bar barnet, Christen Jessen, Orten, Jes Jensen ved Kirkevad, Jørgen Smeds søn ved kirken, Thomas Jensen, Malle og gamle Anna Jensdatter, nu boende i Stundsigt.

Allerede 1775 var Maren blevet gift med Søren Christensen, Rotbøl, men han døde 1792. De havde flere børn. I sit nye ægteskab fik hun 2 drenge. Tilsyneladende var opfindsomheden m.h.t. navngivningen ikke stor, idet begge sønner i andet ægteskab kom til at hedde Søren. Men først skulle Marens afdøde mand opkaldes, og derefter den nye mands far.

Gården i Rotbøl var til at begynde med en fæstegård, men senere købte Thomas Sørensen den. 1820 købte han desuden en gård i Rousthøje, som han kort efter solgte til sin yngste søn (ane lo), mens den ældste søn fik ejendommen i Rotbøl.

Skøde 9.nov.1821:

Thomas Sørensen, Rotbøl har solgt til min søn Søren Thomsen mit hidtil påboende sted på 3-1-3-1 $\frac{3}{4}$ tdr.hartkorn, hvorpå haves lovlig tinglæst adkomst, og da min søn har betalt mig købesummen med 300 rbd.sølv, så tilstår jeg hermed, at han fremdeles skal eje og beholde min gård med bygninger og grund og ejendom, således som jeg samme selv ejet og besiddet haver med alle rettigheder, pligter og byrder uden undtagelse, dog at køberen opfylder den mellem os oprettede aftægtskontrakt, som bestandig hæfter på gården, så længe jeg og min kone lever.

Aftægtskontrakt 20.jan.1822: mellem Thomas Sørensen, Rotbøl og sønnen Søren Thomsen.

1) Thomas Sørensen afstår til sin søn sin påboende gård i Rotbøl med alt, hvad i gården befindes, levende og livløst, intet i nogen måde undtaget, alene han for sin og hustru Maren Hansdatters livstid forbeholder sig 2 gode senge, vore kister og gangklæder, en jernkakkellovn og så meget af indbo og bohøve, som de behøve i deres aftægtsværelse, samt brygge- og bageredskaber, brønd og ovn m.v. deslige til fælles brug med de unge, item fornøden jord til haug til kål og urter, og desuden fornøden jord til $\frac{1}{2}$ skp.kartofler, alt behørig gødet og dyrket, samt bierne i haugen til halvt med de unge, og vi udtage 3 af fårene, som sønnen fodrer om vinteren og med deres lam græsser om sommeren tillige med sine egne, så og 3 fag hus af salshuset af den østre ende, som sønnen lader indrette og istandsætte, således som de vil have det, og siden forsvarlig vedligeholde det.

2) Søren Thomsen svarer fornævnte sine forældre til ophold, hvadenten de lever begge eller kun en af dem, årlig 3 tdr.rug, 1 td.malt, 2 skp.grubbegryn, 2 skp.boghvedegryn, halvdelen til hvert års 1.nov. og halvdelen til hvert års 1.maj, desuden leverer han dem årlig $1\frac{1}{2}$ lispund tørt flæsk uden ben, 4 pund ister, 1 lisp.tørt kød, 8 pund tælle, 150 hønseæg, efterhånden som de forlanger, 1 skp.salt, 2 pund humle, 12 pund godt hør hvert år, altsammen frisk og godt, samt daglig fra 1.nov. til 1.maj 2 potter, og fra 1.maj til 1.nov. 3 potter sød, nymalket mælk hver morgen i deres aftægtsværelse indbåren, item ugentlig 1 pund smør og $\frac{1}{2}$ potte godt kornbrændevin, og månedlig 1

pund godt røgtobak, her foruden leverer han dem årlig fornøden godt tørt brændsel af tørv og klyne, og desuden svarer han offer og skat. 3) Søren Thomsen kører sine forældres korn til og fra mølle og dem selv til og fra kirken, når forlanges, så befordrer han dem en eller 2 gange om året med heste og vogn til købstad eller til deres venner, desuden forskaffes faderen en hest at ride på, når og så ofte forlanges, undtagen i pløje- og sædetid, og når de gamle måtte blive affældige og syge eller sengeliggende, lader sønnen dem pleje, passe og opvarte, således som kristeligt og forsvarligt kan være, og som han selv i lige tilfælde ville handes og beegnes, samt endelig, når de ved døden afgår, lade dem hæderlig og anstændig begrave.

4) I fald den længstlevende skulle blive til sinds at flytte fra gården, da nyder den aftægtskornet og alt det øvrige, undtagen mælken og brændselet, halvdelen til hvert års 1.maj og 1.nov. på 2 å 3 miles distance fra gården tilført, da han i så fald er fri for at bekoste dennes begravelse.

5) Denne aftægtskontrakt gælder ikke alene imellem fornævnte aftægtsfolk og deres søn, men og imellem dem og sønnens efterkommere i gården, så længe nogen af de gamle lever, således på begge sider at være indgået vedstår Søren Thomsen.

I brandtaksationsprotokollen 1801 er gården beskrevet således:

- a) Stuehus i sønder. 11 fag, 10 3/4 alen dyb, af grundmur og fyrre-overtømmer og stråtag, til stue, kamre og køkken, med loft, vinduer og døre, 1 jernbilæggerovn samt bageovn og 2 skorstene af brændte sten..... 350 rdl.
 - b) Det østre hus, 5 fag, 8 1/4 alen dyb, af egebindingsværk, murede vægge og stråtag, til lade..... 50 rdl.
 - c) Det nordre hus, 14 fag, 8 1/2 alen dyb, af grundmur og bindingsværk, af ege- og fyrreunder- og overtømmer, murede vægge og stråtag, til stald og lade..... 170 rdl.
 - d) Det vestre hus, 7 fag, 9 1/4 alen dyb, af ege- og fyrrebindingsværk, murede og klinede vægge og stråtag, til lade..... 80 rdl.
- Hele gården forsikret for..... 650 rdl.

I folketællingen 1801 står der om Thomas Sørensen, at han gør gry* der. Horne sogn lå midt i jydepotteegnen. Så sent som i 1855 var 62 gårde og 30 huse i sognet med i pottefabrikationen. Hver gård skal have fremstillet mindst 8 læs pr. sommer, og hvert læs talte omkring 400 potter. I husene, der havde færre beboere, blev der i snit lavet 6 læs å 400 potter. Det giver for Horne sogn en samlet produktion på omkring 270.000 potter, der af pottemænd solgtes over det ganske land og langt ned i Nordtyskland.

Thomas og Maren fik ingen lang aftægt. Hun døde kort efter aftægtskontraktens udstedelse og han 3 år senere. Og kun 3 år efter faderens død døde sønnen på gården. Ved skiftet blev boet opgjort til 1343 rbd.

De 2 sønner i ægteskabet var

- 1) Søren Thomsen f.1795, d.1828 i Rotbøl, g.1820 m. Maren Rasmusdatter f.1798 i Mosegård.
- 2) Søren Thomsen f.1797, d.1860 i Rousthøje, g.1819 m. Ane Christensdatter f.1787 i Gødsvang, d.1869 i Rousthøje.

22. Christen Tonnesen

er født omkring 1740 i Snorup, Tistrup sogn. Han døde den 9. juni 1796 i Gødsvang, Tistrup sogn, og "den retsindige mand" blev begravet den 12. juni i Tistrup.

Hans dåb og faddere kan ikke findes, da kirkebogen først er bevaret fra 1777.

Christen Tonnesen blev gift første gang med Anna Christensdatter, som døde 1781 i Gødsvang. De er sikkert viet omkring 1762, for netop dette år fæstede Christen Tonnesen i Snorup Christen Mortensens sted i Gødsvang under godset Nørholm og gav 50 rdl. i indfæstning. Anne var muligvis Christen Mortensens datter, så han har fået fæstet med hende. Deres første barn blev født omkring 1763.

Christen Tonnesen blev gift 2.gang 1782 i Tistrup kirke med

23. Kirsten Madsdatter,

som er født omkring 1758 i Gødsvang. Hun døde 1797 i Gødsvang og blev begravet på Tistrup kirkegård. Heller ikke hendes dåb har det været muligt at finde.

Den 9. juli 1796 var der skifte mellem enken Kirsten Madsdatter og 8 endnu levende børn. Til stede var afdødes bror Laurids Tonnesen af Snorup og enkens bror Niels Madsen. Boet var fattigt, og der var intet at arve.

Christen Tonnesen var som nævnt fæster under Nørholm. I en soldaterrulle 1760 nævnes han, 20 år gammel, og da er han endnu hjemme i Snorup, men på en lægdsseddel fra 1763 omtales han under Gødsvang i forbindelse med omtalen af 2 agre (0-0-1-1) ved hans gård. 1774 yder han bidrag til sognets fattigkasse.

Iflg. folketællingen 1787 er Christen Tonnesen 47 år og Kirsten 30 år, og de har 6 børn hjemme på gården i alderen 24 til 1 år. De to ældste sønner er nationalsoldater.

1797 fæster hendes bror, Jens Madsen, født i Gødsvang, efter sin svoger Christen Tonnesen og søster Kirsten Madsdatter deres gård, matr.nr.2 i Gødsvang, hartkorn 2-4-1-1½ tdr. Som erstatning for spandage og gangdage skal han betale 7 rdl.5 mk.

Den 1. juli 1801 blev der foretaget brandtaksation over Jens Madsens gård i Tistrup sogn, udflyttet af Gødsvang, før forsikret på Christen Tonnesens navn for 180 rdl.

- a) Stuehus i nord 8 fag, 9 1/4 alen dyb, af grundmur og fyrreover-tømmer med stråtag, til stue, kamre og køkken, med loft, vinduer og døre, 1 jernbilæggerovn samt 2 skorstene af brændte sten
260 rdl.
- b) Det østre hus 7 fag, 9½ alen dyb, af grundmur med fyrrevertømmer og stråtag, til stald..... 140 rdl.
- c) Det søndre hus 12 fag, 8 1/4 alen dyb, af ege-og fyrrebindingsværk, murede og klinede vægge og stråtag, til lade 150 rdl.

Hele ejendommen forsikret for 550 rdl. Men om udflytningen har fundet sted i Christen Tonnesens eller i Jens Madsens tid er uvist.

Børn i første ægteskab:

- 1) Christen Christensen f.ca.1763.
- 2) Tonnes Christensen f.ca.1766.
- 3) Jens Christensen f.ca.1775.
- 4) Else Kirstine Christensdatter f.ca.1775.
- 5) Hans Christensen f.1779.

Børn af andet ægteskab:

- 6) Anne Christensdatter f.1782, d.1786 i Gødsvang.
- 7) Mads Christensen f.ca.1784.
- 8) Hans Christensen f.1786, d.samme år.
- 9) Anne Christensdatter f.1787, d.1869 i Rousthøje, g.1819 m. Søren Thomsen f.1797 i Rotbøl, d.1860 i Rousthøje.
- 10) Johanne Christensdatter f.ca.1790.
- 11) Hans Christensen f.ca.1792.

24. Christen Hansen

er født 1747 i Ravnsbjerg. Han døde 1805 samme sted og blev begravet den 3.februar i Guldager.

Han blev døbt den 29.oktober i Guldager kirke, og fadderne var Jens Thomsens hustru, der bar barnet, Niels Madsen, Tobøl, Niels....mand af Gesing (resten udvasket).

Christen Hansen blev gift den 26.juni 1773 i Jerne kirke med

25. Mette Thomasdatter.

Hun er født den 31.januar 1749 i Kvaglund. Hun døde 1812 i Ravnsbjerg og blev begravet den 21.juni på Guldager kirkegård.

Mette Thomasdatter blev døbt den 2.februar i Jerne kirke, og fadderne var Peder Thomsens hustru, Spangsberg, der bar barnet, Lambert Ludvigsen, Vognsbøl, Niels Nissens Søren, Vognsbøl, Knud Hansen, Kjersing, Margrethe Nielsdatter, Rørkær, Maren Terkildsdatter, Jerne og Maren Jacobsdatter, Kjersing.

Christen Hansen overtog gården i Ravnsbjerg efter sin far Hans Christensen. Han var først fæster af gården, der kaldes en halvgård, men den 4.juli 1800 købte han den af Morten Sørensen Spangsberg i Uglvig. Den var på 2-5-1-1½ tdr.hartkorn og kostede 370 rdl. Iflg.en pantobligation af samme dato lod sælgeren 350 rdl.blive stående i ejendommen i 10 år mod 4% rente, der skulle forfalde hvert år den 13.juni og betales i kreditors hus, sidste gang den 13.juni 1810.

Kort før sin død afstod Christen Hansen gården til sønnen Hans Christensen. Skødet er dateret den 27.november 1804 og lyder som følger: Christen Hansen, Ravnsbjerg sælger til min søn Hans Christensen min påboende gård i Ravnsbjerg af hartk.2-5-1-1½ med bygninger og besætning, alle kreaturer: køer, får, svin m.m., item min indbo af bohavet vogn, redskaber m.m. i gården, ligesom jeg det ejet og besiddet haver og mig ved skøde af 4/7.1800 er solgt og overdraget, nok den halve konge-korntiende samt kirkens korntiende, item konge-og kirkens kvægtiende af gårdens hartkorn med samme ret og rettighed, som jeg den har ejet og mig ved skøde af 23/6.1795 og 28/6.1803 er tilskødet. Og da køberen - min søn Hans Christensen - for ovennævnte min gård med dens tiender, grunde og ejendomme, besætning og indbo har betalt mig efter aftale den sum 598 rdl., så skødes ham hermed denne min gård med ejendomme, tiender og alt her anførte til arv, eje og ejendom, og som samme derfor er ham leverede de forhen anførte og til mig udstedte tre skøder. Til bekræftelse under min hånd og segl med tvende vitterlighedsmands underskrift, og da ingen kontrakt eller noget skriftligt om dette køb har været forfattet, kan dette skøde tiltinge læses og protokolleres hvor og når forlanges uden mig dertil at indkalde.

De 3 skøder blev først tinglæst den 6.marts 1810.

Omkring 1800 bestod gården iflg.brandtaksationen af a) stuehus i sønder forsikret for 320 rdl. og b) det vestre hus forsikret for 30 rdl. i alt 350 rdl. Først i 1814 var gården udvidet med et nordre hus og et østre hus til en firelænget gård.

Christen Hansen og Mette Thomasdatter fik 11 børn, men de 5 af dem døde som små.

- 1) Maren Christensdatter f.1774, d.1830 i Oksvang, g.1813 m.Peder Thomsen f.1773 i Smørpøt, d.1854 i Ravnsbjerg.
- 2) Hans Christensen f.1776, d.1850 i Ravnsbjerg, g.1805 m.Dorthe Jensdatter f.1780 i Sædding, d.1866 i Ravnsbjerg.
- 3) Ane Christensdatter f.1777, d.1844 i Hjerting, g.1813 m.Anders Nielsen f.1786 i Guldager, d.1865 i Hjerting.
- 4) Thomas Christensen f.1779, d.1839 i Bovbjerg, g.1811 m.Abelone Lauridsdatter f.1794 i Marbæk, d.1872 i Bovbjerg.
- 5) Kirsten Christensdatter f.1780, d.1834 i Oksvang, g.ca.1806 m. Jeppe Jensen f.1761 i Oksvang, d.1824 s.st.
- 6) Marie Christensdatter f.1782, d.1867 Krogsgårds mark, g.1812 m. Niels Jensen f.1782 i Sædding, d.1842 s.st.
- 7) Ane Marie Christensdatter f.1785, d.1785.
- 8) Ane Marie Christensdatter f.1786, d.1793.

- 9) Gertrud Christensdatter f.1789, d.1797.
- 10) Niels Spangsberg Christensen f. 1790, d.1797.
- 11) Jacob Christensen f.1793, d.1793.

Mon ikke nr.10 er blevet døbt Niels Spangsberg på grund af slægtskabet mellem farfaderen og Niels Christensen Spangsbergs frue på Sønderris?

26. Jens Nielsen

er født omkring 1753 i Fourfeld, men den nøjagtige dato kendes ikke, da kirkebogen for årene 1750-60 er brændt. Han druknede under sejlskads fra Tønningen 1804, men de nærmere omstændigheder er ikke fundet.

Jens Nielsen blev gift den 27.nov.1778 i Guldager kirke med

27. Karen Hansdatter.

Til stede ved trolovelsen var Knud Nielsen, Christen Hansen, Jes Andersen, Jens Jensen, alle fra Sædding, og Søren Hansen og Niels Nielsen fra Fourfeld.

Hun er født 1749 i Sædding, og hun døde den 6.sept.1832 i Sædding og blev begravet den 12.sept. på Guldager kirkegård.

Karen Hansdatter blev døbt den 30.nov. i Guldager kirke, men fadderens navne er ikke indført.

Den 23.jan.1779 købte Jens Nielsen sin svigerfars ejendom i Sædding. Det var kun en lille ejendom på 0-1-2-2 tdr.hartkorn, og han gav 98 rdl. for den. Iflg. et dokument af samme dato skylder Jens Nielsen i Sædding Christen Jørgensen i Strandby 98 rdl. Måske har han lånt pengene til købet af stedet, måske er der tale om svigerfaderens restgæld til Chr.Jørgensen, så Jens Nielsen har fået ejendommen mod at overtage gælden og give svigerforældrene aftægt. Der blev i hvert fald samme dag skrevet aftægtskontrakt. Det har desværre ikke været muligt at finde den, da den sikkert aldrig er blevet tinglyst.

I folketællingen 1801 siges om Jens Nielsen, at "han farer til skibs og har lidt avling". Han er 46 år, og hans kone, Karen Hansdatter, er 51 år. Deres datter Dorthe på 20 år er hjemme. Hun væver. Desuden har de en plejesøn på 8 år hos sig.

Jens Nielsen står opført i sø-hovedrullen for Ribe amt 1802. Man får at vide, at han er født i Fourfeld, er 47 år og 62 3/4" høj. Hans opholdssted er Sædding. Han er halvbefaren og fik søpatent 1802, er gift og har 5 børn. Hans ejendom er på 0-1-2-2 tdr.hartk. Han har gjort 1 søtogt til orlogs og er nu i farten fra Hjerting med skipper Wintermand. Han befries for udskrivning som gårdmand. Kommanderet 1799. Amtspas afleveret. S.S.(Søsession?) 1803.

Efter sørullen 1803 er han stadig tjenstdygtig og sejler fra Hjerting toldsted. Skipper Wintermands navn er overstreget og erstattet med T. Thomsen. Han er i fart fra Tønningen.

1804 nævnes Jens Nielsens far, Niels Pedersen. Sønnen sejler i fart fra Altona med skipper Thomas Thomsen, senere fra Tønningen med samme skipper. Meldt druknet, og skipperen ej hjemkommen, men skal bo i Tønningen. S.S.1805. Bevist ved forhør 19.jan.1805.

19.jan.1811 sælger Karen Hansdatter, sal. Jens Nielsens enke i Sædding, til sin søn Niels Jensen sit påboende sted i Sædding, 0.1.2.2 tdr.hartkorn og et fortskifte nr.2 på Sædding bys mark, som er indkøbt fra Thomas Ganer på Sønderris, hartk.0-0-3-1 $\frac{1}{2}$, tilsammen på 0-2-2- $\frac{1}{2}$ tdr.hartk. for 150 rdl. Hans Christensen, Ravnsbjerg, hendes svigersøn, underskriver som værge.

Efter en obligation af 26.jan.1813 skylder Jens Nielsens enke, Karen Hansdatter i Sædding, Christen Christensen i Strandby (en søn af Chr. Jørgensen) 150 rdl. Det ser ud, som om denne obligation er en fornyelse af en tidligere obligation fra 1807, også på 150 rdl. Det har nok været svært at slippe af med gælden.

I herredsskifteprotokollen står der, at Karen Hansdatter døde den 6.sept.1832. Arvingerne var fraværende. Hun kaldes huskone, og der er intet at arve.

Da den nye ejer, sønnen Niels Jensen Skrædder, i 1827 fik ejendommen brandforsikret, bestod den af stuehus i nord, 140 rbd. og det vestre hus, 20 rbd., i alt 160 rbd. sølv.

Der var 4 børn i ægteskabet:

- 1) Dorthe Jensdatter f.1780, d.1866 i Ravnsbjerg, g.1805 m. Hans Christensen f.1776 i Ravnsbjerg, d.1850 i Ravnsbjerg.
- 2) Niels Jensen (Skrædder) f.1782, d.1842 i Sædding, g.1812 m. Marie Christensdatter f.1782 i Ravnsbjerg, d.1867 på Krogsgrds mrk.

3) Hans Søren Jensen f.1784, d.?

4) Laurs Christian Jensen f.1786, d.?

Ved en barnedåb i Sædding 1816 hos nr.2 var der blandt fadderne en fyrbøder, Hans Søren Jensen, København. Det må være nr.3.

28. Jens Nielsen

er født den 22.december 1748 i Esbjerg. Han døde den 27.december 1822, og i kirkebogen står der om ham, at han faldt om på marken, da han fra Vognsbøl ville gå hjem til Esbjerg, men han døde hjemme. Han blev begravet den 1.januar 1823 i Jerne.

Han blev døbt 2.juledag 1748 i Jerne kirke, og fadderne var Søren Jensens hustru, Vognsbøl, som bar barnet, Hans Jensen, Spangsbjerg, Søren Nielsen, Rørkjær, Niels Willadsen, Jerne, Anne Christensdatter, Veldbæk og Anne Ludvigsdatter, Vognsbøl.

Jens Nielsen blev gift den 22.oktober 1771 i Jerne kirke efter trolovelse den 27.juni samme år med

29. Edel Christensdatter.

Hun er født den 26.januar 1748 i Strandby, og hun døde 1779 i Esbjerg og blev begravet den 10.oktober i Jerne i en alder af 31 år, 8 mdr. 1 uge og 4 dage.

Hun blev døbt den 28.januar 1748 i Jerne kirke, og fadderne var Christen Pedersens hustru, Novrup, som bar barnet, Hans Jacob, der boede i Strandby, Peder Jørgensen, Novrup, Christen Sørensen, Bol-desager, Niels Hansen, Novrup, Mette Hansdatter, Novrup, Ellen Mortensdatter, Strandby, Birthe Jesdatter tjenende i Strandby og Anne Ludvigsdatter, Vognsbøl.

I dette ægteskab var der 4 børn.

Den 6.oktober 1781 blev Jens Nielsen gift 2.gang med Johanne Madsdatter fra Lykkegård i Jerne sogn. De havde 1 barn.

Jens Nielsen overtog den halve Esbjerggård efter sin far, Niels Jensen, der var fæster under sognepræsten i Nordby på Fanø, og han havde selv gården i fæste nogle år. 1780 blev den købt af svigerfaderen, Christen Jørgensen i Strandby (ane 58). Jens Nielsen fortsatte som fæster, til han den 1.december 1798 købte gården af sin svoger, Christen Christensen, der i mellemtiden havde arvet den efter sin far. Den halve Esbjerggård var på 5-2-1-2½ tdr.hartkorn og kostede 290 rdl.

Den 27.november 1780 afbrændte Jens Nielsens salshus (stuehus). 1795 blev gården vurderet til 260 rdl. Den bestod da af 13 fag salshus, stråttækt. Heraf var de 7 fag tavlmur, resten lervægge. De 9 fag var indrettet til beboelse, mens de 4 fag blev brugt til kostald og høgulv. Vest i gården lå der et sidehus på 12 fag med klinede vægge med lidt sten imellem. Dette sidehus var indrettet til foderlo, hestestald, fåresti, fæhus samt vognport. Ladehuset mod nord var på 12 fag. Det var indrettet til tærskelo og korngulv. De tilstedeværende brandredskaber var i god stand og bestod af en brandhage, en stige og 2 træspande med jernbånd.

Den anden halvdel af Esbjerggården, der vurderedes til 250 rdl., liggende Jens Nielsens. Der var ½ fag mere tavlmur, og der var indbygget 2 skabe (alkover?) mod kun 1 hos Jens Nielsen, men ladehuset var til gengæld mindre, 10 fag mod naboens 12.

Esbjerggården var oprindeligt en helgård med kun en fæster, men siden 1734 var den delt mellem 2 fæstere, der i mange år boede sammen på den gamle gård. Endnu i 1820 var gården ikke delt, men da det endelig skete, blev det fæsteren på den anden halvdel, der flyttede ud. Den 6.marts 1807 solgte Jens Nielsen ejendommen til sønnen Niels Jensen for 499 rdl. og gik på aftægt.

De 4 børn fra første ægteskab var:

- 1) Niels Jensen f.1773, d.1829 i Esbjerg, g.1824 m.Lisbeth Hansdatter f.1792 i Kvaglund, d.1862 i Esbjerg.
- 2) Abelone Jensdatter f.1775, d.1833 i Novrup, g.m.Søren Hansen f.1768 i Novrup, d.1826 smst.
- 3) Christen Jensen f.1777, d.1845 i Vognsbøl, g.1803 m.Bodil Madsdatter f.1776 i Vognsbøl, d.1839 smst.
- 4) Jørgen Jensen f.1779, d.1779.

I andet ægteskab var der en datter:

- 1) Edel Jensdatter f.1784, d.1848 i Rørkjær, g.1830 m.Søren Hansen f.1799 i Sædding, d.1859 i Rørkjær.

30. Mads Madsen

er født den 7.april 1734 i Vognsbøl. Han døde samme sted 1780 og blev begravet den 1.oktober på Jerne kirkegård.

Han blev døbt den 11.april i Jerne kirke, og faddere var Niels Præstes hustru af Forum, som bar barnet, Hans Madsen, Gammelby, Niels Madsen, Vognsbøl, Niels Nissen, Vognsbøl, Mads Lauridsen, Vognsbøl, Hans Jacob Basse, Strandby, Hans Jensen, Spangsbjerg, Thomas Pedersen, Kvæglund, Ludvig Lambertsen, Vognsbøl, Maren Jensdatter, Vognsbøl, Kirsten Hansdatter, Strandby, Else Thomasdatter, Spangsbjerg og Dorthe Jacobsdatter, Kjersing.

Mads Madsen blev trolovet den 22.oktober 1761 og gift den 21.november i Bryndum kirke med

31. Dorthe Nielsdatter.

Hun er født 1735 i Gesing, og hun døde den 10.maj 1815 som aftægtskone i Vognsbøl i en alder af 79 år. Begravelsen fandt sted den 15.maj i Jerne.

Hun blev døbt den 17.juli 1735 i Bryndum kirke, og fadderne var sal. Søren Nielsens hustru, Gesing, som bar barnet, Benned Jørgensen, Gesing, Thomas Jensen, Gesing og Hans Zachariasens hustru, Gesing.

Dorthe blev konfirmeret i Bryndum kirke 1.søndag efter påske 1751. Det ser ud til, at Mads Madsen har været fæster af en ejendom i Vognsbøl tilhørende pastor Bøtcher i Jerne. Det var et mindre sted på 1-3-0-1 tdr.hartkorn. Desuden dyrkede Mads Madsen 5 små agre, som vistnok altid havde hørt til fæstet, men nu ejedes af Christen Christensen i Veldebæk. De udgjorde 3 fjerdingkar hartkorn, så hele gården var på 1-3-3-1 tdr.h. Da de 5 små agre i 1773 skulle sælges, købte Mads Madsen dem for 32 rdl.

Mads Madsen blev kun 46 år. Efter hans død giftede enken sig 1781 med Peder Hansen fra Gammelby. Han købte ejendommen 1802 af pastor Bøtchers enke og betalte den med 200 rdl.

Der var 5 børn i Dorthes første ægteskab, ingen i andet.

- 1) Niels Madsen f.1762, d.1765.
- 2) Anne Madsdatter f.1765, d.1842 i Vognsbøl, g.1.g.1794 m. Ole Hansen f.1751 i Gammelby, d.1806 i Vognsbøl, g.2.g.m. Søren Kjeldsen f.i Viborg, d.1833 i Vognsbøl.
- 3) Niels Madsen f.1769, d.1832 i Hedeager, Hostrup sogn, g.1800 m. Johanne Nielsdatter, d.1852 i Hostrup.
- 4) Peder Madsen f.1772, g.m. Maren Nielsdatter.
- 5) Bodil Madsdatter f.1776, d.1839 i Vognsbøl, g.1803 m. Christen Jensen f.1777 i Esbjerg, d.1845 i Vognsbøl.

32. Jens Hansen

er født omkring 1710 i Hygum. Han døde den 3. februar 1794 i Roust og blev begravet den 9. på Grimstrup kirkegård. Han blev trolovet den 7. oktober 1734 med Birthe Nielsdatter i Rørkjær, men hun døde 10 dage senere, den 17. oktober. Omkring 1735 blev han gift, vistnok i Guldager kirke, med sin onkels datter, men om hun også er hans kødelige kusine, vides ikke. Hun hed

33. Else Mortensdatter

og er født omkring 1710 i Sønderris mølle. Desværre mangler Guldager sogns ministerialbog vielser omkring tidspunktet for deres bryllup, og da kirkebogen først begynder 1721, kan der heller ikke siges noget præcist om hendes fødsel og døb. Det er derfor usikkert, om hendes mor var Jens Hansens faster, Birgitte Nielsdatter, eller hendes afløser, Anne Hansdatter.

Den 9. juni 1777 blev sakramentet meddelt Jens Hansens hustru, Else Mortensdatter i Hygum, på hendes sygeseng, og den 31. august, få dage før hun døde, blev hun "igen berettet i hendes sygdom". Hun blev begravet den 14. september 1777 i V.Nebel, 67 år gammel.

Jens Hansen havde en fæstegård i Hygum på 3-0-0-2 $\frac{1}{2}$ tdr. hartkorn under godset Krogsgård i Tjæreborg sogn. Den udgjorde halvdelen af den gård, som Jørgen Bruun, Krogsgård 1746 købte af Terkel Termansen i Kærbøl, "en bondegård i Nebel sogn, Hygum by, hartk. 6-0-1-2, som i fæste haves og beboes af Jens Hansen og Jep Pedersen, skylder årlig 10 rdl. i penge samt 2 ørter rug og 2 ørter byg. Købesum i rede penge 360 rdl."

Terkels far havde købt gården 1713 for 360 rdl., så det ser ikke ud til, at tiden har været plaget af inflation.

Som før nævnt er Jens Hansen født omkring 1710. Han var selv usikker med hensyn til sin alder. 1759 var han vidne i en retssag mod Ølufgård, og i den anledning sagde han, at han var i sit 47. eller 48. år, men hvilken af delene vidste han ikke. Men han havde kendt Ølufgård så længe, han kunne mindes, siden han var født i Hygum by lige nær ved Ølufgård.

Jens Hansens fæsteforhold overgik senere til sønnen Hans Jensen, der 1797 købte gården til selveje.

Under folketællingen 1787 lever Jens Hansen stadig i Hygum. Han er 78 år gammel, enkemand, og han kaldes husmand.

1788 arvede han 63 rdl. efter sin bror, Lambert Hansen i Andrup, og kort før sin død 1794 flyttede han til Roust, hvor han tog ophold hos en datter og svigersøn.

Der var 12 børn i ægteskabet:

- 1) Else Jensdatter f.1736, d.1736.
- 2) Morten Jensen f.1737, d.1812 i Andrup, g.1765 m.Kirstine Thomasdatter f.1741 i Briksbøl, d.1806 i Andrup.
- 3) Hans Jensen f.1739, d.1801 i Hygum, g.1765 m.Ellen Christensdatter f.1742 i Hygum, d.1809 i Hygum.
- 4) Else Jensdatter f.1742, d.1805 i Kraunsø, g.1777 m.Peder Jørgensen f.1740 i Sædding, d.1798 i Kraunsø.
- 5) Anna Jensdatter f.1744, d.1812 i Sædding, g.1766 m.Niels Nielsen f.1743 i Gjesing, d.1803 i Sædding.
- 6) Bereth Jensdatter f.1746, d.1747.
- 7) Maren Jensdatter f.1748, d.1748.
- 8) Karen Jensdatter f.1749, d.1816 i Lifstrup, g.1777 m.Hans Hansen f.1748 i Lifstrup, d.1821 smst.
- 9) Niels Jensen f.1751, d.1812 i Tobøl, g.1.g.1778 m.Dorthe Jokumsdatter f.1738 i Tobøl, d.1807 i Tobøl, g.2.g.1807 m.Maren Hansdatter f.1773 i Sejstrup, d.1829 i Tobøl.
- 10) Maren Jensdatter f.1753, d.1802 i Roust, g.1790 m.Jens Hansen f.1736 i Forum, d.1826 i Roust.
- 11) Peder Jensen f.1757, d.1757.

12) Bereth Jensdatter f.1758, d.1836 i Lifstrup, g.1.g.1792 m. Iver Christensen d.1796 i Rousthøje, g.2.g.1796 m. Hans Sørensen d. 1818 i Lifstrup.

Jens Hansens gård lå i sin tid lige over for Østre Hygunvej nr.1. Senere flyttedes den til Vestre Hygunvej 1, og den var oprindelig på omkring 100 tdr.land.

34 og 36. Thomas Mortensen

er født 1714 i Skads by. Han døde 1785 i Briksbøl og blev begravet den 9.marts i Skads.

Han blev døbt den 1.aug.1714 i Skads kirke, og fadderne var Mads Christensen, Oksvang, Peder Badsker, Skads, Hans Christensen, Briksbøl, Jens Lauridsen, Skads, Mads Nielsens hustru, Briksbøl, Laust Mortensens datter Anne, Skads, Niels Skrædders datter Else, Oksvang, Christen Andersens datter Mette, Skads, Hans Christensens tjenestepige Johanne, Briksbøl, Søren Lauridsens hustru, Skads og Peder Jepsens hustru, Skads.

Thomas Mortensen blev gift den 1.maj 1735 i Skads kirke med

35 og 37. Kirsten Madsdatter.

Hun er født omkring 1711 i Briksbøl. Hun døde 1752 og blev begravet den 2.juli på kirkegården i Skads, 41 år og 6 mdr. gammel.

Den 2.jan.1735 overtog Thomas Mortensen en gård i Briksbøl efter sin svigerfar, Mads Nielsen, da denne var gammel og svagelig. Gården, der var på 5-1-2-o tdr.hartkorn, hørte under Krogsgård, og den årlige landgilde var 8 rdl.4 mark. Desuden havde han noget af Skads kirkes jord i fæste.

I forbindelse med en gammel gældssag 1745 hedder det med en vis bitterhed fra skyldnerens side om Thomas Mortensen og hans svigerfar, at "de nok var af de folk, som intet eftergav, men eskede (krævede) den sidste skilling".

Thomas Mortensen var sognefoged, og en kort tid var han tillige brændevinsforpagter.

Skønt det var ulovligt, var brændevinsfremstilling blandt bønderne ganske almindelig og næsten umulig at kontrollere. Ved en forordning af 1768 gjorde man et forsøg med bortforpagtning af retten til at brænde brændevin. Hvert sogn blev delt i 1-3 dele, og hver del bortforpagtet for sig. Forpagteren havde så eneret på brændingen i sin del og svarede ingen anden afgift end forpagtningsafgiften. Nu blev det ham, der måtte passe på, at ingen anden i hans distrikt fortsatte med at brænde.

I et brev fra Krogsgårds ejer, J.L.Bruun, dateret 12/3.1770 hedder det: Thomas Mortensen, sognefoged og min fæstebonde. Efter hans begæring indestår Krogsgård hovedgård i et og alt som kautionsist for det af ham ved auktionen gjorte bud på brændevinsbrønderiets vestre distrikts forpagtning i Skads sogn, der bedrager sig 5 rdl.32 skilling årlig afgift, hvilket beløb til rette tid og sted efter nærmere høje ordre rigtig skal blive udbetalt, og da stemplet papir er ved hånden, skal dette behørig vorde bilagt vedstået under min hånd og segl.

Men ordningen fungerede ikke, og en ny forordning 1773 ophævede den kun 5 år gamle bestemmelse, og man vendte stort set tilbage til det gamle.

I foråret 1776 afstod Thomas Mortensen gården til en søn, Morten Thomsen, efter at de andre børn var stillet tilfreds og havde givet afkald på videre arv efter deres forældre. I samme skynding blev der lavet en aftægtsordning, der sikrede faderens alderdom.

Aftægtskontrakt den 8.april 1776: Jeg underskrevne Morten Thomsen i Briksbøl hermed tilstår og bekendtgør, at som min kære far Thomas Mortensen i bemeldte Briksbøl har afstanden og overladt hans iboende halve gård for mig at søge ved min højgunstige husbond til indfæstning og beboelse, så lover og tilforbinder jeg mig herved at holde min kære far for hans livstid skikkelig forsynet med fornøden føde og klæde og al nødtørftig underholdning til livets ophold på den måde,

1) at han bliver udi mit hus og søger dug og disk med mig og husets folk, som og derved at udrette lidet arbejde og til hjælp, så vidt han kan tåle og uden overilelse overkomme, og skulle han ved beføjede årsag dertil få i sinde at have hus og bolig for sig selv, skal jeg på efterskrevne måde forskafe ham det.

2) Til husværelse skal jeg besørge 2 fag af østerhuset indrettet med skorsten og kakkelovn udi, med behøvende loftskud, vindver, dø-re, sengested, bord, bænke og al anden indretning, som til iboelse behøves. Samme jeg altid skal holde i forsvarlig stand, og tager han derudi med sig hans seng og det af stedets meubler, som højnød-vendig eragtes til fornødenhed, såsom en kiste, en stol, en ølfjerding, balje, strippe, spand og deslige. Hvad kedel, kar, bageovn, køltøj og gryder er angående, bruger han til fornødenhed, hvad vi deraf på stedet har.

3) Af ren korn skal jeg årlig give ham 2 tdr.rug, 2 tdr.byg, som leveres ham den første halvdel om mikkelsdag, den anden halvdel om påske, og hvert år 8 pund tør flæsk og 8 pund tør kød samt 1 lis-pund smør ved juletid, item til humle, salt og så videre betaler jeg årlig til ham hver mikkelsdag 3 mark danske, og hvad offer el-ler skatter, der nu er eller måtte blive ham pålagt, betaler jeg, når tid er.

4) Til kål skal jeg udvise ham en plan grund i stedets kålhaug, som han beholder og planter udi, og til ildebrændsel skal jeg år-lig levere ham avlet og hjemført i rette tid af Briksbøl mark 20 forsvarlige læs tørv, og hvad lyng han behøver, tager han af vores, som ved stedet er.

5) En ko til at malke udtager han af de på stedet værende, hvilken han synes, som jeg altid skal holde i stand for afgang af alder el-ler påkommende vanhæld, og tillige holde den fodret på boen med en af vores de bedste malkekøer og græsses i lige måde med mine, samt i den sene tid skal jeg give ham 2 pottes mælk om dagen.

6) Foruden alt forestående tilforpligter jeg mig og mine hosværen-de at besørge min kære far forsynet med al fornøden hjælp og til-syn, som ved alderdom eller anden påkommende svaghed kan behøves, og altid at omgå ham med skikkelig og kærlig omgængelse, således som er velanstændig, at børn betar sig imod forældre, endog om i sin tid skal fornødiges, skal jeg engang undertiden besørge ham med vogn ført til og fra kirken, og på hans dødelige afgang skal jeg besørge ham til jorden bestediget som sædvanlig, kristelig og skik-kelig efter stand og lejlighed og det på min bekostning, så vidt hans efterladenskaber ej tilstrækker, og alt hvad som forermeldt han af stedet har fået for livets ophold og efter ham findes, hø-rer stedet til igen, undtagen hans liv-og gangklæder, som skiftes mellem sønnerne, således som foreskrevet står, er af os på både si-der kærlig og venlig indgået og aftalt.

Den 14.sept.1780 blev der iflg.Krogsgårds skifteprotokol foretaget en "skriftlig forening imellem Thomas Mortensen og arvinger, såvel om mødrene som fædrene arv og de i foreningen ommeldte afkald" fra børn og svigerbørn.

Den 9.nov.1782 giver Thomas Mortensen afkald på arv efter sin afdø-de datter, Anne Thomasdatter af Briksbøl.

Den 5.marts 1785 er der så skifte efter ham selv, men der er intet at arve.

Thomas og Kirsten fik 8 børn, 2 sønner og 6 døtre.

- 1) Birthe Thomasdatter f.1736, d.1804 i Oksvang, g.1758 m. Anders Pedersen f.1726 i Oksvang, d.1788 smst.
- 2) Johanne Thomasdatter f.1737, d.1763 i Sadderup, g.1756 m. Hans Sørensen f.1726 i Sadderup, d.1810 smst.
- 3) Niels Thomsen f.1739, d.1785 i Roborghus.
- 4) Kirstine Thomasdatter f.1741, d.1806 i Andrup, g.1765 m. Morten Jensen f.1737 i Hygum, d.1812 i Andrup.
- 5) Maren Thomasdatter f.1743, d.i Avtrup, g.1770 m. Niels Hansen f.ca.1731, d.1807 i Avtrup, Fåborg sogn.
- 6) Morten Thomsen f.1746, d.1810 i Roborg, g.1781 m.Johanne Mortens-datter f.1756 i Skads, d.1826 i Roborg.
- 7) Anne Thomasdatter f.1749, d.1782 i Briksbøl, g.1777 m.Niels Jen-sen f.1749 i Oksvang, d.1838 i Briksbøl.
- 8) Kirsten Thomasdatter f.1752, d.1799 i Helsinghof, g.1780 m.Niels Poulsen f.ca.1759, d.1812 i Helsinghof.

38. Morten Mortensen Bjerg

er født den 8. august 1725 i Skads. Han døde samme sted 1809 og blev begravet den 26. februar på Skads kirkegård. Han blev 83 år, 6 mdr. og 4 dage gammel.

Han blev døbt den 12. august, og faddere var Christen Poulsens hustru, Briksbøl, der bar barnet, Mads Christensen, Oksvang, Niels Nielsens hustru, Andrup, Laust Christensen, Briksbøl, Else Villadsdatter, Skads, Hans Sørensen, Andrup, Christen Poulsens datter Mette ibm., Christen Poulsens tjenestepige Anne, Christen Poulsen, Briksbøl og Johanne Nielsdatter, Skads.

Morten Mortensen blev trolovet den 1. august 1755 og gift den 24. oktober samme år i Skads kirke med

39. Use Sørensdaughter.

Hun er født den 3. januar 1723 i Sadderup, og hun døde 1808 i Skads, hvor hun blev begravet den 31. januar.

Hun blev døbt den 6. januar 1723 i Skads kirke, og faddere var Mads Christensens hustru, Oksvang, der bar barnet, Hans Christensen, Novrup, Morten Christensen, Skads, Jørgen Christensen, Oksvang, Christen Olesen, Sadderup, Christen Christensens hustru, Andrup, Ellen Jensdatter, Novrup, Margrethe Lauridsdatter, Tude og Mette Jensdatter, Knude.

Morten Mortensen Bjerg, der er bror til Thomas Mortensen i Briksbøl (ane 34 og 36), var fæstebonde under Krogsgård, og han afløste sin far på gården i Skads 1755, og i den anledning var der afkald på arv fra 4 søskende. Det er indført i Krogsgårds skifteprotokol og lyder som følger:

Underskrevne Thomas Mortensen boende i Schads Sogn, Brixbøll, Christen Mortensen boende i Tierborg Sogn og Bye, Peder Mortensen boende i Schads Sogn, Aandrup Bye, Item Rask Hansen Paa min Hustrue Kirsten Mortensdatters Vegne, boende i Nebbel Sogn, Hygum Bye, alle Morten Christensens og Johanne Tomsdatters, som boer i forbeholdte Schads Sogn og Bye Deris Børn og Arfvinger hermed tilstaaer og bekientgør at være fornøyet enhver af os for sig og vore Arfvinger med det, hvad vi allerede ved vores kiære Forældre udi Medgift og Udflyning bekommet haver, Imod alt hvad vores kiære Forældre ved deres paaboende Steds Overladelse af der ved værende (foruden Besætning), være sig Boehave og alle Slags Løsøre og Meubler inde eller ude, lidt eller stort, som vi under og overlader vores kiære Broder Morten Mortensen med deres paaboende Sted, saa vi her ved kiender os og vore Arfvinger føde og u-føde krævesløs og ingen prætion eller Krav for fæderne eller møderne Arf til vores kiære Broder Morten Mortensen eller hands Arfvinger, som vores kiære Forældre nu paaboende Sted efterdags kunde beboe, dog er aftalt, ligesom vi ogsaa reserverer os vore kiære Forældres Efterladenskab efter deres dødelig Afgang af reede Penge, Senge, Liv-eller Gangklæder, Kist eller Skrine, som vi samtlige Arfvinger efter lovlig Skift og Deeling kunde tilkomme.

Dets til Bekræftelse under samtlige vores Hænder, og tillige har vi ombedet velagte Mænd Søren Thomsen af Nourup og vores Faders Broder Laust Christensen i Brixbøll denne vores Afkald med os til Vitterlighed at underskrifve, og er af os vor kiære Broder Morten Mortensen tillads at maa lade læse og Protocollere til Ting, uden derfor os at give Kald og Varsel.

Datum Schads Bye d. 1. Martij 1755. (Stempelafgift 12 sk.)

På den auktion, som justitsråd Bruun lod holde på Krogsgård den 23. februar 1792, købte Morten Mortensen af Skads sin egen påboende og i fæste havende gård i Skads på 3-5-2-2 $\frac{1}{3}$ tdr. hartkorn for 742 rdl. 2 mark og $2\frac{2}{3}$ skilling. Af denne sum blev betalt i rede penge 392 rdl. 2 mk. og $2\frac{2}{3}$ sk., og på restbeløbet, 350 rdl., blev der udstedt en panteobligation.

Omkring år 1800 bestod gården af stuehus mod nord, det vestre hus, det søndre hus og det østre hus, alt forsikret for 330 rdl.

I ægteskabet var der 5 børn:

- 1) Johanne Mortensdatter f.1756, d.1826 i Roborg, g.1781 m. Morten Thomsen f.1746 i Briksbøl, d.1810 i Roborg.
- 2) Morten Mortensen f.1758, d.1759.
- 3) Morten Mortensen f.1760, d.1832 i Skads, g.1798 m. Ane Marie Madsdatter f.ca.1780, d.1834 i Skads.
- 4) Søren Mortensen f.1762, d.1827 i Briksbøl, g.1786 m. Kirsten Hansdatter f.1763 i Sadderup, d.1831 i Briksbøl.
- 5) Maren Mortensdatter f.1764, g.1798 m. Søren Madsen Østergård f.1775 i Andrup.

40. Søren Pedersen

er født den 19.januar 1735 i Lervad, Horne sogn. Han døde den 20. marts 1790 i Lervad og blev begravet den 28.marts på kirkegården i Horne.

Han blev døbt den 26.januar 1735 i Horne kirke, og fadderne var Hans Hansens hustru Apollone Lauritsdatter, Malle, som bar barnet, hendes mand Hans Hansen, Niels Nielsen, Lervad, Jørgen Jepsen, Asp og Mette Salomonsdatter, Stundsigt.

Han blev konfirmeret 1752 i Horne kirke.

Søren Pedersen blev gift den 21.februar 1760 i Tistrup kirke med

41. Kirsten Madsdatter.

Hun er født omkring 1739 i Gødsvang, Tistrup sogn. Hun døde den 18. juli 1773 i Lervad, 34 år gammel, og blev begravet den 25. på Horne kirkegård.

1739 arvede Kirsten Madsdatter efter sin mor, Maren Vistisdatter i Gødsvang, 20 rdl., moderens seng og gangklæder og en kiste, i alt sat til en værdi af 47 rdl.

Den 2.november 1773 var der skifte efter salig Kirsten Madsdatter mellem enkemanden og 3 sønner og 1 datter. Boets beholdning blev opgjort til 186 rdl. 4 mark, hvoraf enkemanden fik halvdelen og hver af sønnerne 26 rdl. 4 mark, mens der blev 13 rdl. 2 mark til datteren.

Søren og Kirsten fik 5 børn.

Søren Pedersen blev gift igen, denne gang med Else Nielsdatter fra Linding i Torstrup sogn, og med hende fik han 6 børn.

1764 nævnes han som fæster under godset Nørholm, og gården var på 2-6-3-1 tdr.hartkorn, hvoraf han i landgilde betalte 8 rdl.1 mk. Der blev holdt skifte efter Søren Pedersen den 19.april 1790, en måned efter hans død, og arven var på 732 rdl.

Børn af første ægteskab:

- 1) Maren Sørensdatter f.1761, d.1761.
- 2) Peder Sørensen f.1763. Han nævnes i et skifte efter svogeren Niels Hansen, Lervad, hvem han skylder 600 rdl.
- 3) Thomas Sørensen f.1765, d.1825 i Rotbøl, g.1793 m. Maren Hansdatter f.1756 i Hornelund, d.1822 i Rotbøl.
- 4) Maren Sørensdatter f.1768, d.1849 i Lervad, g.1.g.1790 m. Niels Hansen f.1765, d.1808 i Lervad, g.2.g.1809 m. Jeppe Skov Christensen.
- 5) Mads Sørensen f.1772.

Børn af andet ægteskab:

- 6) Kirsten Sørensdatter f.1774, d.1774.
- 7) Kirsten Sørensdatter f.1775.
- 8) Niels Sørensen f.1777.
- 9) Bodil Sørensdatter f.1778.
- 10) Christen Sørensen f.1783.
- 11) Anna Maria Sørensdatter f.1786.

42. Hans Jørgensen

er født omkring 1723 i Hornelund i Horne sogn. Han døde 1806 samme sted og blev begravet den 7.april på Horne kirkegård, 83 år gammel. Hans Jørgensen blev konfirmeret 1741.

Den 16.nov.1747 blev han trolovet og den 12.dec.samme år gift i Horne kirke med

43. Anne Christensdatter,

som er født omkring 1718, vistnok i Malle, Horne sogn. Hun døde den 26.jan.1764 i Hornelund og blev begravet i Horne den 2.februar, 46 år gammel.

De fik 6 børn.

Hans Jørgensen blev gift anden gang i Horne kirke den 27.sept.1764 med Johanne Jesdatter fra Bovnum, og i dette ægteskab var der ikke mindre end 8 børn.

Hans Jørgensen var fæster af en gård i Hornelund under Nørholm gods af hartkorn 2-3-2-0 tdr. samt af et kirkebol ved Horne kirke af hk. 0-1-1-2 tdr. Han havde overtaget fæstet 1747 efter sin far. Gården kaldes 1/4 gård, og landgilden udgjorde 7 rdl. om året. Desuden var han forpligtet til at "gøre ægt og arbejde" for Nørholm. Han drev ejendommen til 1801, da en søn overtog både gård og kirkebol.

I folketællingen 1787 er Hans Jørgensen opført som sognefoged og gårdfæster. Foruden sin kone og 5 børn har han sin gamle mor på 84 år boende hos sig på aftægt.

Den 27.februar 1764 blev der holdt skifte efter Anne Christensdatter. Foruden enkemanden var til stede de efterlevende børns farfar, Jørgen Smed ved Horne kirke, og deres farbror Jens Jørgensen i Mo-segård. Der var 3 døtre: Ane Marie på 15 år, Zidsel på 12 år og Maren på 8 år. Boets beholdning var på 80 rdl., hvoraf Hans Jørgensen fik de 40 rdl. og pigerne hver 13 rdl.og 2 mark.

Børnenes arveparter skulle blive stående rentefri hos faderen, til pigerne blev myndige eller kom i mands værge, mod at faderen forsynede dem med ophold og holdt dem til ære og lære som kristelig og forsvarlig kunne være.

Børnene fra første ægteskab var:

- 1) Ane Marie Hansdatter f.1749, d. i Bovnum, g.1769 m. Jes Jensen Vad i Bovnum.
- 2) Jørgen Hansen f.1751.
- 3) Zidsel Hansdatter f.1752.
- 4) Navnløs dreng f.1755, d. samme år.
- 5) Maren Hansdatter f.1756, d.1822 i Rotbøl, g.1.g.1775 m. Søren Christensen f.1749 i Rotbøl, d.1792 i Rotbøl, g.2.g.1793 m.Thomas Sørensen f.1765 i Lervad, d.1825 i Rotbøl.
- 6) Maren Hansdatter f.1759, d.1761.

44. Tonnes Jensen

er født omkring 1716, vistnok i Sig, Torstrup sogn. Han blev trolovet den 12.februar 1740 og gift den 5.marts samme år i Torstrup kirke med

45. Kirsten Christensdatter,

der var fra Sig. De boede i Snorup i Tistrup sogn, og her er de rimeligvis døde før 1777. De er i hvert fald ikke fundet i sognets kirkebog, der først begynder 1777, og heller ikke i folketællingen 1787. Noget skifte er det heller ikke lykkedes at finde efter dem. 1734 omtales Tonnes Jensen i en reserverulle fra Nørholm gods som stedsøn af en Ebbe Jessen i Sig. Han er da 18 år gammel og tjener i Næsbjerg.

1742 står han i en soldaterfortegnelse opført som fæster af en gård i Snorup på 2-4-2-2 tdr.hartkorn under Nørholm.

Efter en fattigprotokol for Hodde/Tistrup sogne 1749 yder Tonnes Jensen i Snorup 2 fdk.rug til fattigkassen.

1750 sidder han på samme gård og betaler i landgilde 3 rdl.2 mk.og 15 sk. om året. Gården kaldes 1/4 gård. 1760 er hartkornet ændret til 3-0-2-2 tdr. og landgilden til 4 rdl.1 mk.og 12 sk. 1769 er der igen sket en ændring. Nu er hartkornet 2-6-1-1 tdr. og landgilden 3 rdl.5 mk.og 2 sk.

1770 er Tonnes Jensen stadig fæster under Nørholm (matr.nr.2 i Snorup. 98 tdr.land). Han har 23 fag hus, har sædeland til 15 tdr.rug=sæd, en besætning på 2 heste, 6-7 køer og 6-8 får. Landgilde 3 rdl. og 82 sk. Hoveri ugentlig i så-og høsttid 2 spanddage, 2 gangdage af en karl og 2 gangdage af en pige eller en dreng. Uden for så-og høsttid halvt så meget hoveri. Jorden er inddelt i 9 tægter, hvoraf 4 hviler, 3 besås med rug, 1 med byg og 1 med boghvede. Afstanden fra Nørholm 1 mil.

Til Snorupfolkenes pligter hørte, at de skulle "manne huse, samt hjemføre og kløve det træ, som forbruges at røge med ved køllen". Den 11.april 1772 fæstede landsoldat Laurids Tonnesen faderens sted i Snorup. I indfæstning gav han 10 rdl. Forældrene er vel gået på aftægt hos ham.

1735 var Kirsten hjemme på gården i Sig, hvor hun skulle blive sommeren over hos broderen, der lige havde overtaget fæstet efter deres faders død, og hun skulle være ham behjælpelig med det daglige arbejde.

Der er fundet 4 sønner og 1 datter i ægteskabet:

- 1) Christen Tonnesen f.ca.1740, d.1796 i Gødsvang, g.1.g.ca.1762 m.
Anne Christensdatter f.ca.1741, d.1781 i Gødsvang, g.2.g.1782 m.
Kirsten Madsdatter f.ca.1758 i Gødsvang, d.1797 smst.
- 2) Jens Tonnesen f.ca.1744.
- 3) Laurids Tonnesen f.ca.1748, d.1821 i Snorup, g.1.g.ca.1771 m.
Mette Madsdatter f.ca.1747 i Gødsvang, d.1788 i Snorup, g.2.g.1788 m. Karen Mikkelssdatter f.1759 i Feld, d.1822 i Snorup.
- 4) Johanne Tonnesdatter f.? , d.før 1779, g.m. Anders Jessen f.ca.1747, d.?
- 5) Hans Tonnesen f.ca.1757.

46 og 82. Mads Thomsen

er født omkring 1714 i Gødsvang, Tistrup sogn. Han døde den 4. februar 1799 i Gødsvang i en alder af 85½ år og blev begravet den 10. februar i Tistrup.

Hans dåb kan ikke findes, da kirkebogen først begynder 1777.

Mads Thomsen var gift 3 gange. Hans første kone var Maren Vestisdatter, som døde 1739. Der er skifte efter hende den 11. sept. samme år i Nørholms skifteprotokol. De havde datteren Kirsten (ane 41). Omkring 1740 blev han gift med Kirsten Thomasdatter, der døde 1755. De havde 6 børn. Der er skifte efter hende den 12. juni. Omkring 1756 blev han så gift tredje gang med

47. Johanne Gydesdatter,

der er født ca. 1733 i Hauge, Tistrup sogn. Hun døde 1812 som af-tægtskone i Gødsvang, 79 år gammel, og blev begravet den 11. oktober på Tistrup kirkegård.

Der var 10 børn i sidste ægteskab.

Efter en soldaterfortegnelse fra 1768 var Mads Thomsen fæster af en gård på 2-5-0-2 tdr. hartkorn, matr.nr. 1 i Gødsvang, hørende under Nørholm gods, og han betalte 7 rdl. i landgilde. 1797 overgik ejendommen til sønnen Mads Madsen.

Mads Thomsen var også spillemand og havde tilladelse til at tage rundt og spille ved bøndernes gilder i Ølgod, Ansager, Strellev, Horne og Tistrup sogne sammen med svogeren Mads Gydesen i Hauge. Da skiftet efter Kirsten Thomasdatter 1755 giver et indtryk af forholdene på gården i Gødsvang med hensyn til indbo, beklædning, besætning, redskaber, gårdens størrelse og stand, skal det omtales nærmere:

	Rdl.	Mk.	Sk.
I stuen var der			
1 fyrbord.....	0	3	0
1 gl. fyrstol.....	0	0	5
1 gl. fyrskammel.....	0	0	4
1 egekiste.....	2	4	0
1 ditto mindre.....	2	0	0
1 fyr mælkeskab.....	1	2	0
1 liden gl. skrin.....	0	0	4
1 drøftetrug.....	0	0	12
1 liden ditto.....	0	0	4
1 blå og hvid stenkrus med tinlåg.....	0	1	4
1 ditto brun krus.....	0	1	0
3 stenfade.....	0	0	12
4 ditto tallerkener.....	0	0	8
1 tin smørbrik.....	0	0	2
1 par karter.....	0	1	4
I skorstensstuen:			
1 gl. egebord.....	0	1	4
1 gl. egeskammel.....	0	0	6
1 gl. egekiste.....	0	1	0
1 fyrstol med halmsæde.....	0	0	8
1 ege ditto.....	0	0	8
1 stort egekar.....	0	5	0
1 ditto mindre med 1 jerngjord om.....	0	2	0
1 egespand med jerngjord og bøjle.....	0	0	12
1 ditto.....	0	0	12
1 fyr ditto.....	0	0	12
1 bøgetønde.....	0	0	12
2 messinglysestager.....	0	3	0
5 stenfade á 10 sk.....	0	3	2
1 rød potte.....	0	0	2
1 kobberkedel.....	10	0	0
1 egebalje.....	0	2	0
1 egeskæppe.....	0	1	0
1 gl. tønde.....	0	0	4

1 par kværne.....	0 - 2 - 8
1 gl. kærne.....	0 - 0 - 4
1 jernpande.....	0 - 0 - 12
1 rist.....	0 - 1 - 0
2 kedelringe.....	0 - 0 - 8
1 ildklemme.....	0 - 0 - 12
1 balje med 2 jernbånd.....	0 - 1 - 8
1 uldsaks.....	0 - 0 - 8
1 dejntrug.....	0 - 3 - 0
2 stenfade.....	0 - 0 - 8
1 hvid-brun skål.....	0 - 0 - 2
6 gl. kornsække.....	0 - 4 - 0
1 liden stige.....	0 - 0 - 4
1 stor glarflaske.....	0 - 0 - 12
1 liden stenkrug.....	0 - 0 - 12
4 glarboutiller.....	0 - 1 - 0
2 mindre ditto.....	0 - 0 - 6
1 glarboutille med tinskrue.....	0 - 0 - 4
3 små studsglas.....	0 - 0 - 9
1 liden spejl med træramme.....	0 - 0 - 12
1 dusin trætallerkener.....	0 - 0 - 12
6 sorte gryder.....	0 - 1 - 0
1 dusin sorte setter.....	0 - 0 - 12
1 spinderok.....	0 - 3 - 0
Sengeklæder:	
1 grå-og hvidstribet vadmelsunderdyne.....	0 - 5 - 0
1 rød-og blåstribet sengeklæde.....	0 - 2 - 0
2 rød-og blåstribede puder.....	0 - 3 - 0
1 hørgarnslagen.....	0 - 2 - 0
2 hørgarnspudevår.....	0 - 2 - 0
2 gl. blågarnslagner.....	0 - 1 - 0
1 sortstribet vadmelsoverdyne.....	0 - 3 - 0
1 ditto underdyne.....	0 - 3 - 0
2 vadmelshylsklæder.....	0 - 2 - 0
1 gl. blå-og hvidtavlet pude.....	0 - 0 - 8
1 gl. bolsterpude.....	0 - 1 - 8
1 blå-og rødstribet overdyne.....	1 - 2 - 0
2 grå vadmelshylsklæder.....	0 - 2 - 0
1 sortstribet underdyne.....	0 - 1 - 0
1 ditto blåstribet.....	0 - 1 - 0
1 rød-og hvidstribet pude.....	0 - 1 - 8
1 ditto.....	0 - 1 - 8
1 rød-og blåstribet olmerdugsoverdyne.....	1 - 2 - 0
1 blåstribet bolsteroverdyne.....	0 - 4 - 0
2 vadmelshylsklæder.....	0 - 2 - 0
1 sort-og gråstribet pude.....	0 - 1 - 0
1 sengebånd.....	0 - 0 - 14
Den salig kones gangklæder:	
1 brun klædestrøje med sølvknapper.....	2 - 0 - 0
1 saxestøje (saksiskgrøn?).....	0 - 5 - 0
1 brun vadmelsstrøje.....	0 - 4 - 0
1 sort ditto.....	0 - 4 - 0
1 brunblommet kattunsditto.....	0 - 3 - 0
1 grå og rød kalemankesditto.....	0 - 4 - 0
1 grøn vadmelslivstykke.....	0 - 2 - 0
1 blå ditto.....	0 - 1 - 8
1 grøn vadmelsskørt.....	1 - 2 - 0
1 brun ditto.....	1 - 2 - 0
1 sort ditto.....	0 - 4 - 0
1 rød ditto.....	0 - 5 - 0
1 rød ditto.....	0 - 4 - 0
1 brun hverkenkiol (hvergarnskjole).....	1 - 2 - 0
1 sort klædes ditto.....	2 - 0 - 0
1 blå og hvid kattunsforklæde.....	0 - 3 - 0

1 hørgarnsditto.....	0	-	1	-	0
1 sort fiensel? ditto (fidsel=tyndt stof).....	0	-	2	-	0
1 hvid hørgarnsditto.....	0	-	2	-	0
Linned og andet småt tøj som huer, bleer og sligt blev ikke her anført, siden det blev skiftet mellem børnene, og de behøvede stadig.					
Levende kreaturer:					
1 brun hoppe 6 år gl.....	14	-	4	-	0
1 sort-brun ditto 12 år.....	8	-	0	-	0
Fæhøveder:					
1 rødhjelmet stud.....	8	-	0	-	0
1 sorthjelmet ditto.....	8	-	0	-	0
2 " " ".....	12	-	0	-	0
1 gråhjelmet ".....	4	-	0	-	0
1 sort kvie med kalv.....	4	-	0	-	0
1 sort kvie 2 år.....	2	-	0	-	0
1 sort kvie samt 5 kalve.....	5	-	2	-	0
1 sorthjelmet ditto 4 kalve.....	5	-	2	-	0
1 sort ditto 2 kalve.....	5	-	2	-	0
1 sort ditto 2 kalve.....	5	-	2	-	0
1 sorttraunet ditto 8 kalve.....	5	-	2	-	0
2 spæde kalve.....	2	-	0	-	0
Får:					
13 får med hver sin lam á 4 mk.4 sk.....	9	-	1	-	4
5 ditto á 4 mk.....	3	-	2	-	0
Svin:					
1 galt gris.....	0	-	4	-	0
Vogne og gårdsredskaber:					
1 beslagen vogn med 2 par lejrer.....	12	-	0	-	0
1 ditto trævogn med møgfjæl og tilbehør.....	4	-	0	-	0
1 plov med tilbehør.....	1	-	2	-	0
1 harve.....	1	-	1	-	0
1 hjølle.....	0	-	4	-	0
1 spade.....	0	-	1	-	0
1 lyngle.....	0	-	1	-	0
1 fork.....	0	-	0	-	8
2 gl. trægrebe.....	0	-	0	-	6
1 gl. skammel.....	0	-	0	-	2
1 økse.....	0	-	1	-	0
2 naur.....	0	-	0	-	8
1 spigerbor.....	0	-	0	-	2
1 gl. sadel og bidsel.....	0	-	4	-	0
1 sølvbæger og 2 sølvskeer.....	0	-	4	-	0

175 - 1 - 10

Herskabet fordrede iflg.kgl.forordning til gårdens besættarg., som er ansat for hartkorn 2-5-0-2 =

2 5/8 bæst á 16 rdl. er.....	42	-	0	-	0
1 vogn med tilbehør.....	16	-	0	-	0
1 plov ligeledes.....	8	-	0	-	0
1 harve.....	1	-	0	-	0

Videre følger husenes brøstfældighed og bygfæld:

Ladehuset - 13 fag - ansat efter vurderingsmændenes bedste skøn til reparation på tømmer og tag á fag 4

mark..... 8 - 4 - 0

Fæhuset - 9 fag - ansat til rep. 4 mk. á fag..... 6 - 0 - 0

Salshuset - 8 fag - ansat til rep. 4 mk. á fag..... 5 - 2 - 0

Kirsten Madsdatter af 1.ægteskab var arveligen tilfalden 20 rdl.og hendes sal.mors kiste, gangklæder og seng. Og som gangklæderne ikke så lang tid kunne være forvarede, og enkemanden iflg.skiftebrevet var berettiget samme at sælge, når han var myndlingen ansvarlig for den sum, det udi skiftet er anført og vurderet for, som er i alt 27 rdl., så var samme bortsolgt - uden efterskrevne - som ikke i denne forretning er anført eller registreret, men endnu er i

behold, nemlig sengen, som i skiftet dat.11/9.1739 er anført og registreret for.....	8 - 0 - 0
1 kiste.....	2 - 2 - 0
1 sort klædekjortel.....	6 - 0 - 0
	<u>16 - 2 - 0</u>

hvilke 16 rdl.2 mk.fragår arvekapitalen, som er i alt 47 rdl. og bliver så som her føres til udgift, og af den registrerede bo skal svares.....	30 - 4 - 0
Salær, stempelpapir og skriverløn.....	2 - 3 - 0
Boens hele udgift.....	<u>120 - 1 - 0</u>

Arven udgør derefter.....	59 - 0 - 10
hvoraf enkemanden får.....	29 - 3 - 5

Taksationsprotokol Ø.Horne herred:

1801 1/7. Taksation over Mads Madsens gård i Tistrup sogn, udflyttet fra Gødsvang, før forsikret i Mads Thomsens navn for 270 rdl.

- a) Stuehus i nord, 9 fag, 11 alen dyb, af grundmur og fyrrevertømmer med stråtag, til stue, kamre og køkken, med loft, vinduer og døre, 1 jernbilæggerovn samt 2 skorstene af brændte sten 310 rdl.
- b) Det østre hus, 14 fag, 8½ alen dyb, af grundmur og fyrrevertømmer med stråtag, til lade..... 220 rdl.
- c) Det søndre hus, 9 fag, 8 ¾ alen dyb, af grundmur med fyrrevertømmer og stråtag, til stald..... 160 rdl.

690 rdl.

Børn i første ægteskab:

- 1) Kirsten Madsdatter f.ca.1739, d.1773 i Lervad, g.1760 m. Søren Pedersen f.1735 i Lervad, d.1790 smst.

Børn i andet ægteskab:

- 2) Maren Madsdatter f.ca.1742.
- 3) Kirsten Madsdatter f.ca.1744.
- 4) Mette Madsdatter f.ca.1746.
- 5) Thomas Madsen f.ca.1749.
- 6) Maren Madsdatter f.ca.1750.
- 7) Anne Malene Madsdatter f.ca.1752.

Børn i tredie ægteskab:

- 8) Kirsten Madsdatter f.ca.1758, d.1797 i Gødsvang, g.1782 m. Christen Tonnesen f.ca.1740 i Snorup, d.1796 i Gødsvang.
- 9) Mads Madsen f.ca.1763.
- 10) Thomas Madsen f.ca.1765.
- 11) Gyde Madsen f.ca.1766, d.1821 i Krarup, g.1789 m. Anne Christens datter f.1766 i Krarup, d.1848 smst.
- 12) Jens Madsen f.ca.1768, g.1791 m. Kirstine Olufsdatter.
- 13) Maren Madsdatter f.ca.1771.
- 14) Niels Madsen f.ca.1775.
- 15) Peder Madsen f.ca.1777.
- 16) Karen Madsdatter f.ca.1778.
- 17) Herman Madsen f.ca.1781.

48. Hans Christensen

er født omkring 1706. Han døde 1769 i Ravnsbjerg og blev begravet den 30.april i Guldager. Han blev 62 år, 10 mdr.og 3 uger. Da han var en halvgammel karl på omkring 40 år, fik han pludselig mulighed for at få foden under eget bord, idet han ca.1746 giftede sig med enken efter en gårdmand, Christen Hansen i Ravnsbjerg, der var død i efteråret 1745.

Enken, hvis navn var

49. Maren Madsdatter,

blev født omkring 1709 i Tobøl. Hun døde 1780 i Ravnsbjerg og blev begravet den 20.august i Guldager i en alder af 71 år. Fra sit første ægteskab medbragte hun en søn og en datter. Af skiftet den 26.jan.1746 efter hendes afdøde mand fremgår det, at boet var fattigt. Gården, der var fæstegods under Krogsgård i Tjæreborg sogn, var på 5-2-3-0 tdr.hartkorn, men da alt var gjort op, blev der 16 rdl.til sønnen og 8 til datteren. Deres mors arvepart var således kun på 24 rdl.

Hans Christensen overtog nu fæstegården, enken og hendes 2 børn. Selv fik de en søn, Christen Hansen (ane 24). Desværre har det ikke været muligt at finde noget skifte efter Hans Christensen, idet Krogsgård afhændede gården i Ravnsbjerg få år, før han døde, og den nye ejer, Søren Christensen Spangsberg i Uglvig, har ikke efterladt sig noget arkiv.

Efter Hans Christensens død 1769 blev gården delt mellem sønnen Christen Hansen og stedsønnen Hans Christensen, så hver fik halvdelen, 2-5-1-1½ tdr.hartk. af den oprindelige gård, og moderen har vel så levet sine sidste år som aftægtskone hos dem.

Lige siden jeg for mange år tilbage fandt Hans Christensens navn, har det været en gåde, hvor han var fra, og hvem hans forældre var. Først efter ca.40 års søgen viste der sig et spor, som pegede på en mulig løsning. Han har ikke gjort sig meget bemærket i dokumenterne fra den tid. Guldager kirkebog er mangelfuld, ja mangler helt for en længere periode omkring hans bedste år, og skifter er der heller ingen af. Men så optræder han pludselig som vidne i en retssag mod ejeren af det lille gods Sønderris i Guldager sogn, Niels Christensen Spangsberg. Hans Christensen bliver forhørt den 31.juli 1753, og efter at have besvaret en lang række spørgsmål bliver han til sidst spurgt, om han er beslægtet eller besvogret til Niels Chr.Spangsberg eller hustru, hvortil han svarer, at han og Niels Spangsbergs hustru er halve søskende.

Niels Chr.Spangsberg blev 1751 gift med Anne Christensdatter Lykke, som er født 1716 i Veldbæk. Hendes forældre er Christen Hansen Lykke i Veldbæk og Dorthe Christensdatter fra Esbjerg. Han er næsten 20 år ældre end Dorthe, så hun er muligvis hans anden kone. Jerne kirkebog yder ingen hjælp, da den er meget mangelfuld de første 10-15 år af 1700-tallet. Men måske er Hans Christensen søn af et tidligere ægteskab, eller måske er han født uden for ægteskab.

Maren Madsdatters 2 børn fra første ægteskab var

- 1) Kirsten Christensdatter f.1740, d.1770 i Ravnsbjerg.
- 2) Hans Christensen f.1743, d.1796 i Ravnsbjerg, g.1770 m.Birthe Laursdatter f.1747 i Astrup, d.1821 i Ravnsbjerg.

Med Hans Christensen havde hun sønnen

- 3) Christen Hansen f.1747, d.1805 i Ravnsbjerg, g.1773 m.Mette Thomasdatter f.1749 i Kvaglund, d.1812 i Ravnsbjerg.

I det følgende betragter jeg som givet, at Hans Christensen som halvbror til Anne Christensdatter Lykke på Sønderris må være søn af Christen Hansen Lykke i Veldbæk (ane 96), men hvem hans mor er - det bliver nok et uløseligt spørgsmål.

50. Thomas Pedersen

er født omkring 1710 i Kvaglund. Han døde samme sted 1759 og blev begravet den 29.juli på Jerne kirkegård i en alder af lige ved 49 år.

Han blev gift i Bryndum kirke den 18.nov.1736 med

51. Anne Jacobsdatter

efter at de var blevet trolovet den 18.okt. samme år. Forlovere var Tonnes Pedersen og Niels Hansen af Kvaglund. Hun er født omkring 1711 i Kjersing, Bryndum sogn, og hun døde 1777 i Kvaglund og blev begravet den 16.febr. i Jerne hen ved 66 år gammel.

Thomas Pedersen var fæster af en gård under godset Visselbjerg i Alslev sogn, og han har nok overtaget den i tiden omkring 1734, for i en fortegnelse over bidragydere til Jerne sogns fattige for året 1733 yder faderen, Peder Pedersen, Kvaglund, 1 skp.rug, 1 skp.byg og 4 skilling. 1734 er han afløst af Thomas Pedersen.

Visselbjergs fæste-og skifteprotokoller fra den tid er desværre forsvundet, men af en klageskrivelse 1732 fra godsets fæstebønder fremgår det, "at en hel by, Kvaglund, er forundt frihed for hoveri til Visselbjerg", vel sagtens på grund af den ret store afstand fra fæstegårdene i Kvaglund til herregården. Men de har så måttet betale på anden måde.

Iflg.købekontrakt af 17.febr.1758 sælger oberstløjtnant Joachim Brockdorff godset Visselbjerg med 288 tdr.hartkorn bøndergods, deriblandt hele Kvaglund by. I den jordebog, der følger med købekontrakten, er Thomas Pedersen nævnt som fæster af en gård på 3-1-1-1½ tdr.hartkorn. Derudover står han også som fæster af et gadehus på 0-2-2-1 tdr.hartkorn, hvoraf han i landgilde og frihedspenge yder i alt 5 skp.rug, 6 skp.byg, 1 td. 2 skp.havre, 2 lispund smør og i penge 1 rdl.10½ skilling.

Thomas og Anne fik 10 børn, hvoraf dog kun de 5 blev voksne.

- 1) Dorte Thomasdatter f.1737, d.1798 i Bryndum, g.1760 m.Jacob Jensen f.1731 i Sædding, d.1804 i Bryndum.
- 2) Peder Thomsen f.1739, d.1741.
- 3) Gertrud Thomasdatter f.1741, d.1782 i Gesing, g.1765 m.Niels Hansen f.1724 i Gesing, d.1795 i Gesing.
- 4) Peder Thomsen f.1743, d.1800 i Kvaglund, g.ca.1776 m.Maren Hansdatter f.1748 i Spangsbjerg, d.1800 i Kvaglund.
- 5) Jacob Thomsen f.1744, d.1759.
- 6) Hans Thomsen f.1746, d.1746.
- 7) Hans Thomsen f.1747, d.1748.
- 8) Mette Thomasdatter f.1749, d.1812 i Ravnsbjerg, g.1777 m.Christen Hansen f.1747 i Ravnsbjerg, d.1805 samme sted.
- 9) Hans Thomsen f.1751, d.1754.
- 10) Maren Thomasdatter f.1754, d.1776 i Kvaglund.

52. Niels Pedersen

er født omkring 1715 i Fourfeld, Guldager sogn. Han døde samme sted 1760 i slutningen af juli måned efter skiftet at dømme og blev begravet i Guldager.

Niels Pedersen blev gift omkring 1739 med

53. Dorthe Christensdatter

der er født ca.1718 i Gesing, Bryndum sogn. Hun døde 1780 i Fourfeld og blev begravet den 4.april i Guldager. Hun blev 62 år. Niels Pedersen var fæster under Ribe Hospital og havde overtaget gården efter sin far. Den var på 4-1-0-1½ tdr.hartkorn, en såkaldt halvgård.

I en jordebog fra 1747 hedder det, at gårdens bygninger består af 12 fag salshus og 15 fag ladehus i mådelig stand. Der er en besætning på 4 heste, 4 køer, 2 kvier, 1 stud, 2 ungnød, 2 kalve og 2 grise. Man kan så 8-9 tdr.rug, 3 tdr.byg, 9-10 tdr.havre og avle 11-12 læs hø. Af ungt mandskab på gården nævnes sønnerne Peder Nielsen på 4 år, Christen Nielsen på 3 og Stephan Nielsen på 1. Så havde man tal på de stavnsbundne emner til landmilitisen.

Den 25.august 1760 afholdtes skifte efter afdøde Niels Pedersen i Fourfeld:

	Rdl.	Mk.	Sk.
I stuen fandtes:			
1 gl.fyr bord	0	-4	- 0
1 brun aflang egekiste, derudi fandtes enkens klæder...	1	-0	- 0
1 lidet egeskrin med lås og nøgle	0	-2	- 0
1 stor egekiste, er malet rød, med lås og nøgle til....	2	-4	- 0
1 meget gl.aflang do	0	-4	- 0
1 stor brun egeskab	4	-0	- 0
1 seng bestående af tvende bolsterstribede dyner, 4 bolsterhovedpuder, deraf de 2 med blå-og hvidstribet overtræk, og de 2 med hvid lærredsovertræk, og 2 hørgarnslagner	12	-0	- 0
1 seng bestående af en olmerdugsoverdyne og en bolsterunderdyne, 2 puder og en olmerdugshoveddyne samt 2 blårgarnslagner	4	-0	- 0
Den salig mands gangklæder og lintøj:			
1 sort vadmelskiol	2	-0	- 0
1 sort vest og 1 par buxer	0	-4	- 0
1 blågrå vadmelskiol	1	-5	- 0
1 brun vest og 1 par do buxer	0	-5	- 0
1 stribet brystdug og 1 do undertrøje	1	-1	- 0
1 blågrå vest og en loden do	1	-0	- 0
1 stribet brystdug	0	-0	- 8
1 par blågrå buxer og 1 blå vadmels hættedug	0	-1	- 0
1 par sorte strømper og 1 par blå do	0	-2	- 0
1 par støvler	0	-5	- 0
1 par sko med 1 par gule spænder udi	0	-2	- 0
1 hat	0	-1	- 8
5 skjorter	0	-5	- 0
10 stk. ordinære stenfæde á 2 sk.	0	-1	- 4
1 gl. bidsel	0	-0	- 8
1 kjerne	0	-0	-10
1 øltønde	0	-3	- 0
1 degentrug	0	-1	- 0
13 sorte sætter	0	-0	-12
1 spinderok	0	-2	- 0
I en anden stue:			
1 fyr bord med skuffe under	1	-0	- 0
1 bilægger jernkakkellovn	4	-4	- 0
1 gl. fyr mælkeskab	1	-2	- 0
1 seng bestående af 2 gråstribede vadmelsdyner og 1 hoveddyne	2	-2	- 0

1 seng bestående af 2 gråstribede vadmelsdyner, 1 hoveddyne, 1 pude og 1 ulden tiald	2	-	4	-	0
6 blå og hvide hollandske stentallerkener á 3 sk.....	0	-	1	-	2
3 mindre do	0	-	1	-	0
1 peberkværn og 1 tragt	0	-	0	-	6
1 liden piramide og 1 stentepotte	0	-	0	-	10
tvende tintallerkener	0	-	2	-	0
2 hollandske stenfade	0	-	0	-	6
3 gl. krus med tinlåg på den ene	0	-	0	-	10
4 hollandske stenfade og 2 gebrækkelige ditto	0	-	0	-	12
1 lidet spejl med brun ramme	0	-	1	-	4
1 " tin smørbræk	0	-	0	-	6
1 " stenskål og 2 ditto tallerkener	0	-	0	-	3
2 gl. stole	0	-	0	-	12
1 sellelev (sold)	0	-	0	-	14
I køkkenet:					
1 lidet gl. bord	0	-	0	-	8
1 tønne	0	-	2	-	0
1 gl. stålgryde	0	-	1	-	0
5 sorte sætter, 1 træfad og 1 stenfad	0	-	0	-	8
3 segler	0	-	1	-	0
1 ildtang og kedelske samt kastring	0	-	0	-	14
1 seng bestående af 2 stribede vadmelsdyner, 1 pude og 1 tiald	1	-	0	-	0
1 jernlampe	0	-	0	-	4
1 par karre (karter?)	0	-	0	-	8
1 kobber brygkedel	4	-	0	-	0
1 spand	0	-	1	-	0
1 balie, 1 strikke og 1 gl. kar	0	-	4	-	6
I udhusene:					
1 beslagen vogn med tilbehør	9	-	0	-	0
1 gl. arbejdsvogn med tilbehør	4	-	4	-	0
1 par lejrer	0	-	4	-	0
1 plov med tilbehør	1	-	2	-	0
1 par stålharver	0	-	5	-	0
1 høle	0	-	2	-	0
1 gl. hakkelskiste og kniv	0	-	1	-	0
1 tørvespade	0	-	1	-	8
1 liden saug	0	-	0	-	4
1 håndøxe	0	-	0	-	12
1 sæt hartøj (hærdetøj til leen)	0	-	1	-	8
Levende kreaturer:					
1 gl. sort hest	6	-	0	-	0
1 ung 3-års plag	13	-	0	-	0
1 brun hoppe	10	-	0	-	0
1 liden sort følplag	6	-	0	-	0
1 sort ko	8	-	0	-	0
1 sortbroget kvie	6	-	0	-	0
1 sort ditto	6	-	2	-	0
1 sorthjelmet ko	6	-	0	-	0
1 hvidgrå ditto	7	-	0	-	0
16 får med lam á får og lam 5 mark	13	-	2	-	0
4 får uden lam á 2 mark 8 skilling	1	-	4	-	0
1 broget kvie	3	-	2	-	0
1 mindre ditto	2	-	2	-	0
1 broget kviekalv	2	-	0	-	0
1 par små kalve	2	-	4	-	0
1 liden spæd kalv	0	-	5	-	0
tvende grise á 5 mark	1	-	4	-	0
1 håndkværn	2	-	0	-	0

173 - 4 - 7

Udgift:

1. anføres hospitalets præntion, som er efter kgl. maj.s allernådigste forordning af 1/2.1722, besætning til stedet, som svarer for 4-1-0-1½ td.hartk. á td. 1 plovbæst, som er til stedet

4 bæster á 16 rdl.....	64 - 0 - 0
1 beslagen vogn	12 - 0 - 0
Plov og harve	3 - 2 - 0
2. Den salig mands begravelsesbekostning
3. Enken fordrede vederlag til hendes begravelse imod det hendes sal.mands kostet haver med
4. Fæld på bygninger blev sat til 24 fag reparation á 1 mark 8 skilling pr. fag
5. Skriversalær og stemplet papir
6. Vurderingsmændene fornøjer enken selv. Endelig fandt skifteretten for nødvendig at spørge enken, om nogen gæld enten vitterlig eller uvitterlig hæftede på stervboen, hun da samme rigtig ville angive, hvortil hun svarede, at intet var bevidst, men om noget skulle opdages, erbød hun sig samme at contentere.

Udgæld og besværing 102 - 0 - 0
 hvorefter der bliver 71 rdl.4 mk.7 sk. at arve, halvdelen til enken og halvdelen til børnene.

Dorthe Christensdatter giftede sig 2.gang med Laust Frandsen, som den 20.dec.1760 fæstede Niels Pedersens gård af Ribe Hospital. Efter hendes død 1780 er der skifte mellem enkemanden og hendes 8 efterlevende børn af første ægteskab.

Niels og Dorthe fik 9 børn:

- 1) Maren Nielsdatter f.1740, d.1815 i Fourfeld, g.1780 m.Hans Nielsen f.1752 i Veldebæk, d.1815 i Fourfeld.
- 2) Peder Nielsen f.1742, d.i Roust, g.1767 m.Maren Jepsdatter.
- 3) Christen Nielsen f.1744, d.i Roust, g.1769 m.Johanne Bendixd.
- 4) Stephen Nielsen f.1747, d.1816 i Hjerting, g.1777 m.Karen Tonesdatter f.ca.1752.
- 5) Anne Nielsdatter f.1749, d.1819 i Tobøl, g.1768 m.Christen Madsen f.1741 i Gesing, d.1806 i Tobøl.
- 6) Søren Nielsen f.ca.1752, d.før 1808 i Amsterdam.
- 7) Niels Nielsen f.ca.1754, d.1808 i Sædding, g.1806 m.Birthe Olesdatter f.1772 i Sædding, d.1838 i Sædding.
- 8) Jens Nielsen f.ca.1756, d.1804 til søs, g.1778 m.Karen Hansdatter f.1749 i Sædding, d.1832 i Sædding.
- 9) Hans Nielsen f.ca.1758, d.1792 i Fourfeld, g.1785 m.Maren Hansdatter f.1759 i Novrup, d.1838 i Fourfeld.

Fødselsåret for barn nr.8, Jens Nielsen, varierer fra kilde til kilde. Her siges han at være født ca.1756, en anden kilde siger ca.1753

54. Hans Jepsen Skræder

er født omkring 1720 i Gesing. Han døde 1790 i Sædding i en alder af 70 år og blev begravet den 1.aug. på Guldager kirkegård. Han blev gift omkring 1746 med

55. _____ ,

og deres første barn fødtes 1747. Det har ikke været muligt at finde hendes navn. Ved indførelsen i kirkebogen af hendes død har præsten blot skrevet: 26.maj 1785 begravet Hans Jepsens hustru af Sædding, 67 år. Hun må således være født omkring 1718, men hvor - det vides ikke. Det er dog meget tænkeligt, at hun er fra Sædding, siden de havner der.

Hans Jepsen gifter sig igen den 23.febr.1786 med Karen Bertelsdatter fra Forum. Kirkebogen siger, at de blev "brudeviede i huset for medels mandens svagheds skyld".

Om tilnavnet Skræder skyldes, at han har været bondeskrædder, er uvist. Det er dog meget tænkeligt, at der er forbindelse til den Jonas Pedersen Skræder, der levede i Sædding til 1741 og havde en datter, Kirsten Jonasdatter, med hvem Hans Jepsen måske blev gift? Denne hypotese bestyrkes af følgende: 1745 er Kirsten Jonasdatter mellem fadderne ved Søren Smeds Peders dåb i Sædding. 1749 er det Hans Skræders hustru i Sædding, der bærer Søren Smeds Hans til dåben.

Hans Jepsen har en halvbror, Jens Nielsen, i Gesing. Han bliver gift 1756. 1757 er Hans Jepsen blandt fadderne ved Jens Nielsens Karens dåb, og året efter er det Kirsten Jonasdatter, Sædding, der bærer Jens Nielsens Karen til dåben. 1765 bliver Jens Nielsens Hans i Gesing båret af Kirsten Jonasdatter, Sædding, og året efter er Hans Jepsen blandt fadderne, da Jens Nielsens Niels bliver døbt.

På grund af disse sammentræf tror jeg, at Kirsten Jonasdatter er ane nr.55, men beviset mangler.

1754 er Hans Jepsen blandt vidnerne i en længere sag, hvor en hospitalsbonde i Sædding beskyldes for at have stjålet noget talg fra natmanden på Forum hede, ja, der var endda digtet en smædevise om forholdet.

Den 18.april 1767 køber Hans Jepsen Skræder i Sædding det sted, hvorpå han bor. Sælgeren er Niels Hansen Starbeck i Outrup. Ejendommen er på 0-1-2-2 tdr.hartkorn. Ved samme lejlighed erhverver han et gadehus i Sædding. Den samlede købesum er 132 rdl.

1776 køber Hans Jepsen i Sædding på en dødsboauktion i Hjerting "1 liden fyhrskab med 2 rum, uden nøgle og lås, for 1 mark 9 skilling, 1 gammel stol med halmsæde 8 skilling, 1 fyhrskammel 5 skilling og 1 liden fyhrkiste uden låg 5 skilling".

Den 23.jan.1779 sælger Hans Jepsen gadehuset med tilhørende kålhave til Christen Jørgensen i Strandby (ane 58), mens ejendommen overgår til en svigersøn.

Skøde dateret 23.jan.1779:

Hans Jepsen Skræder i Sædding har solgt til Jens Nielsen af Fourfeld det sted i bemeldte Sædding, jeg påbor. Skatter af hartkorn efter den mig derpå meddelte skødes formelding af 18.apr.1767 1 skp. 2 fdk. 2 alb., hvilket sted med alt hvad dertil hører med bygninger og besætning osv. Jens Nielsen har betalt mig den accorderede købesum 98 rdl. Underskrevet Hans HIS Jepsen. (HIS med blokbogstaver. Han har sikkert ikke kunnet skrive).

Samme dag blev der skrevet aftægtskontrakt, der blev fornyet 1786 efter det andet giftermål, men de har ikke været til at finde, fordi de sikkert aldrig er blevet tinglæst. Ejendomshandelen blev først tinglæst 1811, mange år efter Hans Jepsens død, da datteren Karen solgte stedet til sin søn.

I Ribe amts skifteprotokol for 1790 er der skifte efter aftægtsmand Hans Jepsen i Sædding, gift l.g.m. afgangne..... 2.g.m. Karen Bertelsdatter hos selvejerer Jens Nielsen i Sædding by. Arvinger: afdødes efterlevende enke Karen Bertelsdatter med antagen lavværge Knud Nielsen af Sædding og den sal. mands i 2 ægteskaber avlede børn

nemlig af 1. ægteskab en søn, Peder Hansen, myndig, boende i Hjerting, og en datter, Karen Hansdatter, gift med ovennævnte Jens Nielsen her på stedet, som farer til søs og nu er fraværende, men på hans vegne valgte Karen Hansdatter Thomas Pedersen af Ravnsbjerg, som til den ende indfandt sig.

I 2. ægteskab med bemeldte nu efterlevende enke en søn, Hans Hansen, i 4. år, formynder hans halve broder, Peder Hansen, Hjerting.

Først fremlagdes 2 aftægtskontrakter opsat mellem Hans Jepsen og hans svigersøn Jens Nielsen her på stedet, dateret 23.jan.1779 og 18.febr.1786, der begge lyder no.2 og 3.

Peder Hansen Skræder af Hjerting som enkens stedsøn fordrede tilgodehavende for hans sal. faders ophold i hans langvarige sygdomstid, i alt 11 rdl. Aktiverne udgjorde 12 rdl.14 sk. Passiverne 29 rdl. 5 sk. Intet at arve.

I forbindelse med et skifte fra Sønderris 1799 nævnes, at Hans Jepsens enke er fæster af noget jord uden bygninger, hartkorn 3 skp. og 1 1/4 td., hvoraf hun svarer 1 rdl. og 1 dags arbejde i årlig landgilde.

Fra Hans Jepsens første ægteskab kendes 4 børn:

- 1) Else Hansdatter f.1747, d.som barn.
- 2) Karen Hansdatter f.1749, d.1832 i Sædding, g.1778 m.Jens Nielsen f.omkr.1753 i Fourfeld, d.1804 på havet (Nordsøen).
- 3) Peder Hansen f.omkr.1753, d.1804 i Hjerting, g.1775 m.Karen Sørens datter f.1743 i Hjerting, d.1817 i Hjerting.
- 4) Else Hansdatter f.omkr.1759, d.1785 i Sædding.

I andet ægteskab 1 barn:

- 1) Hans Hansen f.1786, d.

56. Niels Jensen

er født i foråret 1706 i Spangsbjerg, Jerne sogn. Han døde den 9. november 1780 i Esbjerg og blev begravet den 12. i Jerne. Han blev 74 år, 8 mdr. og 2 dage gammel.

Niels Jensen blev gift den 18. oktober 1733 i Jerne kirke med

57. Mette Christensdatter,

som er født den 28. september 1708 på Esbjerggård. Hun døde 1795 på gården og blev begravet den 15. februar på Jerne kirkegård i en alder af 86 år, 4 mdr. 2 uger og 5 dage.

Da Niels Jensen kom til Esbjerggård, hørte den under godset Ølufgård i V. Nebel sogn, idet admiral Kaas havde købt den af kronen på den store auktion 1719 over krongodset i Vestjylland.

Af en oversigt over godsets indtægter fra maj 1740 til maj 1741 ses, at Esbjerggård var fæstet bort til Niels Jensen og hans svoger, Peder Christensen, og de betalte henholdsvis 17 rdl. og 15 rdl. 4 mark i landgilde.

De 2 halvdele af gården var på hver 5-2-1-2½ tdr. hartkorn. Da Ølufgård i 1742 blev solgt, købte sognepræsten i Jerne, Maturin Castensen, 153 tdr. hartkorn af dens bøndergods, deriblandt Esbjerggården, som skiftede ejer endnu 3 gange i Niels Jensens tid, både 1748, 1750 og 1780.

I et skifte 1737 efter afdøde Jens Nielsen i Veldbæk, gift med Else Jensdatter fra Spangsbjerg, omtales som formyndere for deres 2 småpiger deres "føde værge og næste blods forvante, såsom Thomas Michelsen af Novrup og Niels Jensen af Eisberg".

Jens Nielsen og Niels Jensen var svogre i dobbelt forstand, idet Jens Nielsens første kone, Dorte Christensdatter, var søster til Niels Jensens kone, Mette Christensdatter, mens hans anden kone, Else Jensdatter, var søster til Niels Jensen.

Der var i ægteskabet 6 børn, hvoraf kun de 3 blev voksne:

- 1) Mette Nielsdatter f.1735, d.1793 i Esbjerg, g.1758 m. Hans Sørensen f.1734 i Boldesager, d.1807 i Esbjerg.
- 2) Anne Nielsdatter f.1738, d.1738.
- 3) Anne Nielsdatter f.1741, d.1789 i Tømmerby, g.1766 m. Niels Christensen f.ca.1741 i Tømmerby, d.1824 smst.
- 4) Maren Nielsdatter f.1745, d.1758.
- 5) Jens Nielsen f.1748, d.1822 i Esbjerg, g.1.g.1771 m. Edel Christensdatter f.1748 i Strandby, d.1779 i Esbjerg, g.2.g.1781 m. Johanne Madsdatter f.1749 på Lykkegård, d.1809 i Esbjerg.
- 6) Christen Nielsen f.1752, d.1755.

58. Christen Jørgensen

er født omkring midten af September 1717 i Novrup. Søndag den 7. november blev Jørgen Pedersens hustru i Novrup indledt i Jerne kirke efter en fødsel (kirkegangskone). Der er uden tvivl tale om Christens fødsel, men den er af en eller anden grund ikke blevet indført i kirkebogen. For hele året 1717 er der i Jerne kirkebog kun indskrevet 1 dåb, men 11 kirkegangskoner, hvad så årsagen kan være. Christen Jørgensen døde 1793 i Strandby i en alder af 75 år, 7 mdr. og 2 uger og blev begravet den 5. maj på Jerne kirkegård.

Han blev gift første gang den 6. juli 1740 i Jerne kirke med Appelone Pedersdatter, Strandby, men hun døde allerede 1741 efter en fødsel, kun 20 år og 8 mdr. gammel, og mor og barn blev begravet den 22. februar i Jerne.

Appelone Pedersdatters far, Peder Christensen Spangsberg i Strandby, var blevet enkemand 1737, og datteren og svigersønnen havde fæstet hans gård. Faderen betingede sig frit ophold for resten af sit liv, både med hensyn til klæder og føde, tilsyn og opvartning, hvad enten han var ved helbred eller måtte blive syg og sengeliggende, samt at han efter sin død skulle have en hæderlig begravelse.

Men så døde Appelone efter godt 7 måneders ægteskab, og kort efter solgte Peder Christensen Spangsberg sin gård på 5-7-1-2 tdr. hartk. til provst Maturin Castensen i Jerne. Skødet er dateret 3. mrs. 1741. Måske har han solgt gården for at kunne skifte med sine børn. Det er også muligt, at forholdet til svigersønnen ikke har været allerbedst, og nu kunne der jo ventes en ny kone på gården, så han i virkeligheden sad på aftægt hos fremmede i sit "eget" hjem. Måske gik han selv i giftetanker. I hvert fald var der en Peder Christensen i Strandby, der den 28. okt. 1741 giftede sig i en alder af 70 år. Det kan næsten kun være ham. Dagen efter blev Christen Jørgensen gift igen. Peder Christensens ægteskab blev dog kun af kort varighed, for han døde 3 måneder efter.

Christen Jørgensen var altså blevet gift anden gang den 29. okt. 1741 i Jerne kirke, og hans nye kone var

59. Anne Christensdatter.

Hun er født omkring 1. marts 1717 i Uglvig, og hun døde 1793 i Strandby i en alder af 76 år, 2 mdr., 2 uger og 5 dage og blev begravet den 20. maj i Jerne.

1779 søgte Christen Jørgensen om tilladelse til at sidde i uskiftet bo, når en af dem døde.

I det meste af sin tid var Christen Jørgensen fæster af gården i Strandby, men den 19. aug. 1784 købte han den af Morten Spangsberg. Den 15. okt. 1788 videresolgte han gården til sønnen Christen Christensen for 260 rdl.

Nogle år tidligere, den 27. maj 1780, havde Christen Jørgensen købt den halvdel af Esbjerggård, hvorpå svigersønnen Jens Nielsen var fæster. Sælgeren var sognepræst Hans Ditlev Friis, Nordby på Fanø. Han havde arvet hele Esbjerggård 1779 efter sin far, Niels Hansen Friis, sognepræst i Nordby, som havde erhvervet ejendommen 1750 efter rådmænd Hans Hansen Kragh, Ribe, der 1748 havde købt gården af boet efter provst Maturin Castensen, Jerne. Denne havde 1742 købt hovedparten af Ølufgårds bøndergods, hvortil Esbjerggård hørte. Christen Jørgensen blev far til 10 børn, men ved skiftet 1793 levede kun 3.

I første ægteskab:

Jørgen Christensen f. 1741, d. 1741. Bgr. sammen med moderen.

I andet ægteskab:

- 1) Appelone Christensdatter f. 1742, d. 1767 i Sønderris mølle, g. 1766 m. Knud Hansen f. ca. 1726, d. 1788 i Sønderris mølle.
 - 2) Johanne Christensdatter f. 1744, d. 1778 i Novrup, g. 1771 m. Søren Jørgensen f. 1737 i Novrup, d. 1816 i Novrup.
 - 3) Jørgen Christensen f. 1745, d. 1746.
 - 4) Else Christensdatter f. 1746, d. 1746.)
 - 5) Dødfødt barn f. 1746.)
-) Tvillinger.

- 6) Edel Christensdatter f.1748, d.1779 i Esbjerg, g.1771 m. Jens Nielsen f.1748 i Esbjerg, d.1822 i Esbjerg.
- 7) Karen Christensdatter f.1753, d.1825 i Strandby, ugift.
- 8) Kirstine Christensdatter f.1755, d.1817 i Boldesager, g.1.g.1781 m. Søren Sørensen f.1734 i Rørkjær, d.1782 i Boldesager, g.2.g. 1783 m. Thomas Nielsen f.1761 i Gammelby, d.1823 i Boldesager.
- 9) Christen Christensen f.1758, d.1822 i Strandby, g.1793 m. Mette Sørensdatter f.1772 i Uglvig, d. ~~1856~~

60. Mads Madsen

er født omkring 1699, vistnok i Vognsbøl. Her døde han 1784, 85 år gammel, og blev begravet den 7.november i Jerne.
Han blev gift den 28.september 1732 i Jerne kirke med

61. Bodil Madsdatter.

Hun er født den 24.januar 1704 i Gammelby, og hun døde 1785 i Vognsbøl, 82 år gammel, og blev begravet den 17.juli i Jerne.

1721 solgte kronen en lille gård i Vognsbøl på 1-3-3-1 tdr.hartkorn for 76 rdl.5 mk.8 sk. til admiral Kaas på Ølufgård. Fæsteren hed da Mads Hansen.

1742 købte provst Maturin Castensen i Jerne en stor del af Ølufgårds bøndergods, deriblandt ejendommen i Vognsbøl, hvor fæsteren Mads Hansen nu var afløst af Mads Madsen. Der er sandsynligvis tale om far og søn.

I skiftet 1747 efter Maturin Castensen nævnes en regning på hjulerarbejde fra Mads Madsen, der altså også har givet sig af med håndværk. I samme skifte omtales han som en af brugerne af Jerne sogns kirkejorder.

Mads Madsen og Bodil fik 5 børn:

- 1) Maren Madsdatter f.1733, d.1737.
- 2) Mads Madsen f.1734, d.1780 i Vognsbøl, g.1761 m.Dorthe Nielsdatter f.1735 i Gesing, d.1815 i Vognsbøl.
- 3) Hans Madsen f.1735.
- 4) Peder Madsen f.1738, d.1742.
- 5) Maren Madsdatter f.1740.

62. Niels Sørensen

er født omkring 1706 i Gesing. Han døde samme sted 1749 og blev begravet den 27.juli i Bryndum, 43 år gammel.
Han blev trolovet den 11.oktober 1731 og gift den 4.november s.å.i Bryndum kirke med

63. Ane Hansdatter.

Hun er født omkring 1705 i Gesing, hvor hun døde 1755 og blev begravet den 2.november i Bryndum, 50 år gammel.

Niels Sørensen var fæster af en gård i Gesing, som han havde overtaget efter sin far. I faderens tid hørte gården først under kronen, men ved den store auktion over kronens strøgods i Vestjylland 1719 blev den solgt til admiral Kaas på Ølufgård. Gården var da på 3 tdr. 7 skp. 2 alb. i hartkorn og blev betalt med 36 rdl.pr td.hartk.

Niels Sørensen har vel overtaget fæstet omkring 1731, da han var blevet gift. En halv snes år senere solgte Kaas gården til sognepræsten i Jerne, Maturin Castensen, og i en medfølgende specification over det købte Ølufgårds gods står Niels Sørensen stadig som fæster af Ejendommen i Gesing på de 3-7-0-2 tdr.hartkorn.

1739 arvede Niels Sørensen efter sin afgangne mor, Dorthe Hansdatter, en farsøsterlod efter Ellen Hansdatter i Novrup.

I Skads herreds tingbog 1738 står der, at "en af Ølufgårds bønder og tjenere, Niels Sørensen af Gesing, den 21.oktober sidst ungefær en time før solens nedgang blev hjemsøgt af en ulykkelig ildebrand. Der brændte 15 fag salshus, hvoraf de 8 fag var med vinduer og loftskud..... På bemeldte 8 fags loft var fuld lad med skattekorn, nemlig 3 fag rug, 4 fag byg og 1 fag boghvede. Der foruden brændte i de øvrige 7 fag 2 fag hør og 3 fag med havre, tillige 1 trave 7 kierv rug samt anden husgeråd af kister, skrin, bord og bæk samt sengesteder, så vel som fetalje af kød, smør, ister og andet, som i huset var til hans og hustrus samt arbejdsfolks underholdning til forrestående vinter i forråd, og forklarede 4 naboer, at bemeldte Niels Sørensen ved sådan påkommende ulykkelig ildebrand er sat i en sådan tilstand, at han ikke uden hans maj's i en skattefrihed og husbondens hjælp kan få stedet igen bebyggt. De 4 mænd vidste intet om, hvoraf ilden havde sin oprindelse. Niels Sørensen begærede et tingsvidne til at besøge medlidende kristne om nogen hjælp, som af retten blev stød".

Niels Sørensen og Ane Hansdatter efterlod sig 5 børn:

- 1) Søren Nielsen f.1732, d.1791 i Gesing, g.1.g.1756 m.Maren Jacobsdatter f.1732 i Kjersing, d.1761 i Gesing, g.2.g.1762 m.Dorthe Sørensdatter f.1739 i Novrup, d.1777 i Gesing, g.3.g.1777 m.Margrethe Pedersdatter f.1748 i Spangsbjerg, d.1810 i Gesing.
- 2) Dorthe Nielsdatter f.1735, d.1815 i Vognsbøl, g.1.g.1761 m.Mads Madsen f.1734 i Vognsbøl, d.1780 i Vognsbøl, g.2.g.1781 m.Peder Hansen f.1747 i Gammelby, d.1832 i Vognsbøl.
- 3) Hans Nielsen f.1737.
- 4) Christen Nielsen f.1739.
- 5) Jens Nielsen f.1743.

64. Hans Nielsen

er født omkring 1680 i V.Nebel sogn. Han er vistnok død i slutningen af 1740'erne i Hygum, men det er ikke blevet indført i kirkebogen, hvad så grunden er. I Skads herreds tingbog omtales så sent som den 4.okt.1746 en Hans Nielsen i Hygum. Han blev gift rimeligvis omkring 1709 med

65. Else

idet deres første barn bliver født ca.1710 i Hygum, men det er endnu ikke lykkedes at finde hendes efternavn. Hun er muligvis den Else Hanskone i Hygum, der nævnes blandt fadderne ved en dåb i Hygum, hvor barnet bliver båret af Hans Nielsens svigerdatter, og da Hans Nielsens ældste søn hedder Jens, er han måske opkaldt efter sin morfar. Moderen er da muligvis den Else Jensdatter, Hygum, der dør den 30.nov.1771, 78 år gammel, og altså må være født omkring 1693.

I begyndelsen af 1700 årene overtog Hans Nielsen en fæstegård i Hygum. Efter matriklen 1688 havde den været fæstet af en Niels Lambertsen, der temmelig sikkert er hans far.

Hans Nielsen omtales i tingbogen 1704 og i et skatteregnskab 1710. 1708 er han blandt fadderne ved en dåb hos sin søster, der var gift og bosiddende i Darum. Blandt fadderne var også Niels Lambertsens søn, Lambert Nielsen, Hygum.

Samme år vidnede Hans Nielsen på herredstinget i anledning af, at en kvinde var sigtet for trusler om brandstiftelse, idet hun havde sagt, at hun ville brænde Carl Pedersens gård i Hygum af.

1713 lod han efterlyse ejeren til en sortbrun, stjernet hest ? år gammel, som han "næst afvigte onsdag den 24.maj hafuer funden ved hans bæster på marken, hvor samme forefindes".

Samme år blev Hans Nielsens bror, Søren Nielsen, gift med Anne Hansdatter i Rørkær (ane 205), der var enke efter Søren Nielsen Esbjerg (ane 204). Det hed om ham, at han kom fra Ølufgård, hvorfor han også blev kaldt Søren Øle.

1717 var Hygum bys mænd indkaldt for tinget og måtte gøre rede for, "hvorfor de agede møg ud under gudstjenesten eller på de tider, at folk skulle lade sådant groft arbejde fare og i det sted søge kirken og Guds hus". Blandt de indstævnedede var også Hans Nielsen, der blev anklaget for at have kørt møg ud på sin mark både før og under præstens prædiken på bededagen i fasten den 10.marts. Men på tinget svarede han, at han "den dag om formiddagen ikke havde haft for sin møgvogn, hvilket de andre bymænd også bekræftede således at være i sandhed". En af de andre bymænd tilstod at "have haft for begge sine møgvogne, men da han så præstens vogn kom kørende, lod han spænde fra begge sine vogne og gik til kirken, hvor han kom, før tjenesten begyndte".

1722 var det galt igen. Tirsdag den 30.september fortæller tingbogen:"Herredsfoged Christen Bygum af Astrup indvarsler for at møde i dag 8 dage Hans Nielsen og hustru Else af Hygum sigtelse at modtage, spørgsmål at svare og dom at lide angående de 16 stk.unge og gamle gæs, som I efter citantens begæring indeværende sommer på nogle uger haver haft i varetægt på græs og vand, og som giessene ved affordring næst afvigte 16.sept.atter tagen hjem, befandt at være ilde medhandlet, idet både fjer og dun dennem fra hovedet og langs igennem på brystet og under vingerne var afrevne, at huden var medfulgt og kødet beskadiget, så resten af samme gåsekroppe er, som hunde dennem kunne have revet.

Til samme dag, tid og ting indkaldes Christen Lønne og datter Maren Christensdatter med formynder, Christen Tarps enke Anne med værge, Hans Jensen og hustru Else, Hans Lassens enke Maren med værge og Peder Carlsens hustru Mette Hansdatter med værge, alle af Hygum, spørgsmål at svare og edelig at navngifve og udlægge det uforskammede menneske, som denne ulovlige voldsgerning på herredsfogdens gies gjort og forøvet haver. Hvorpå kaldsmændene berettede, at de havde indkaldt og talt med en del selv og en del deres folk for

deres døre og bopæl, som lovede dem varslen at ville tilstå, hvorpå de aflagde deres helligånds ed med opholdne fingre efter loven". Efter et skøde indført i Skads herreds skøde-panteprotokol sælger Niels Jacobsen Lund i Æbeltoft den 14.marts 1740 til Christen Hansen Spangsberg i Uglvig "en halvgård i Nebel sogn, Hygum by, beboet af Hans Nielsen, stor 3-1-1-1 tdr.hartkorn med bygninger, herlighed, rettighed osv., ligesom og de på bemeldte gård fød og opfød nu befindende Hans Nielsens 3 sønner tilhøre den købende og følge jordegodset, efterdi jeg derfor af Chr.Spangsberg have annammet fuldkommen og fornøjelig betaling udi rede penge 260 rdl."

I nogle lægdspapirer (inddeling til soldaterhold) fra Nørholm gods er der 1742 omtalt en gård i Hygum ejet af Ehrenfeldt. Fæsteren er Hans Nielsen, og gården er på 3-1-1-1 tdr.hartkorn. Det ser ud, som om det nye ejerforhold endnu ikke er ajourført.

Hans Nielsens gård er den, der i dag kaldes Hygum Østergård. Den lå tidligere, hvor Østre Hygumvej 3 nu ligger.

Hans Nielsen og Else havde 6 børn, 5 sønner og 1 datter.

- 1) Jens Hansen f.ca.1710, d.1794 i Roust, g.ca.1735 m.Else Mortensdatter f.ca.1710 i Sønderris mølle, d.1777 i Hygum.
- 2) Lambert Hansen f.1713, d.1788 i Andrup, g.1735 m. Maren Mortensdatter f.1713 i Jerne, d.1806 i Andrup.
- 3) Ane Hansdatter f.ca.1714, d.1776 i Tjæreborg, g.ca.1736 m. Jens Hansen Møller f.ca.1711 i Tjæreborg, d.1775 samme sted.
- 4) Rask Hansen f.ca.1718, d.1795 i Hygum, g.1743 m.Kirsten Mortensdatter f.1719 i Skads, d.1805 i Hygum.
- 5) Niels Hansen f.1723, d.1807 i Lifstrup, g.1.g.1750 m.Anne Christensdatter f.ca.1703 i Lifstrup, d.1776 i Lifstrup, g.2.g.1777 m.Kirsten Hansdatter f.ca.1746 i Lifstrup, d.1805 samme sted.
- 6) Søren Hansen f.1729, d.1792 i Hygum, g.1752 m.Johanne Christensdatter f.1736 i Lifstrup, d.1826 i Hygum. Det var dem, der overtog fæstet efter Hans Nielsen og senere købte gården.

66. Morten Iversen

er født omkring 1657, vistnok i Sædding i Guldager sogn. Han døde 1742 i Guldager i en alder af 85 år, 3 uger og 3 dage og blev begravet den 8.maj på Guldager kirkegård.

Han var gift i hvert fald 2 gange, men hvem af de 2 kendte koner, der er ane nr.

67.

vides ikke.

Den første af dem hed Birgitte Nielsdatter og var søster til ane nr.64, Hans Nielsen i Hygum, og hun må være født i Hygum i tiden omkring 1675. Hun døde i Sønderris mølle før 1723.

Der kendes med sikkerhed en søn i dette ægteskab, Rask Mortensen, men han døde allerede omkring 1728, og i den anledning er der en sag om hans mødrene arv på 20 rdl., som ca.1723 påstås udbetalt til arvingens værge, hans morbror Søren Nielsen i Rørkær. Denne dør imidlertid 1726, hvorfor Morten Iversen ved meddelelsen om sønnens død kræver pengene tilbagebetalt af værgens enke i Rørkær. Morten Iversen fremlægger et stykke papir, der skal være skrevet af sal. Rask Mortensen, men det virker lidt fordægtigt, mener enkens forsvarer, idet underskriften, Rask Mortensen, egen hånd og årstallet 1728 "ser noget raderet og foranderligt ud, som ikke accorderer med det ovenskrevne blæk".

Morten Iversens næste kone var Anne Hansdatter, og det er nok mest sandsynligt, at det er hende, der er ane 67. Iflg.kirkebogen blev den gamle møllerkone i Guldager begravet 1746, 63 år gammel. Det er måske hende. I så fald er hun født omkring 1683.

I en fortegnelse over skatterestancer 1695 omtales Morten Iversen i Sædding og Hans Jacobsen i Sønderris mølle, som også skylder i skat. 1697 dømmes Hans Jacobsen til at betale skat, skyld og landgilde inden 15 dage til sin husbond på Sønderris. Det har han nok ikke kunnet, for i april 1698 finder vi Morten Iversen i Sønderris mølle, som han vel har fæstet kort forinden.

1731 er Anne Hansdatter af Sønderris mølle vidne i en omfattende retssag om smugleri begået af forpagter Christen Mogensen på Sønderris, men hun vidste kun, at hendes mand havde lånt forpagterens deres vogn til at føre et læs gods fra en båd, som hun havde hørt skulle ligge for Sædding land. Tiden huskede hun ikke, men det var efter sidst afvigte michelsdag. Sagen drejede sig om retten til at indføre og videresælge varer uden om købstæderne. I dette tilfælde var der bl.a.tale om salt, tjære, jern og tobak.

Man må jo håbe, at hendes vidneudsagn har været så neutralt, at forholdet mellem møllerfolkene og herskabet ikke har taget skade. 1683 hedder det om møllen:"Sønderris hovedgård lader male på gårdens egen mølle. I gårdens enemark en liden squatmølle kaldes Sønderris mølle". Der er ikke noget rigtigt vandløb til møllen "andet end som en lille dam, som ingen tilløb har. Beklager sig at have stor mangel for vand både om sommeren i tørke og om vinteren i frost, hvilke tider der ikke kan males". Oplandet var ganske godt, nemlig 47 gårde, 24 huse med og 26 huse uden jord.

I et ekstraskatteregnskab fra 1704-05 nævnes mølleren Morten Iversen med hustru og 2 børn.

Efter et tilsvarende regnskab 1709-11 har han ingen tjenestefolk, og 1713-16 siges om ham, at han er "af slet tilstand".

I en skrivelse om skatteafslag 1720 hedder det om møllen:"Er en meget ringe og slet mølle, så den fast ingen maling kan forrette, og har han tilmed forklaret ingen midler at have".

Det lyder som den rene elendighed, men mon ikke der er malet så sort som muligt for at blødgøre skattemyndighederne.

Omkring 1900 blev den gamle vandmølle afløst af en vindmølle, og mølledammen er forlængst fyldt op.

Af Morten Iversens børn kendes 5, men der er flere.

- 1) Rask Mortensen, skal være død til søs før 1728.
- 2) Hans Mortensen f.ca.1707, d.1760 i Astrup, g.1.g.1727 m. Anne Gregersdatter f.ca.1685, d.1751 i Astrup, g.2.g.1751 m. Karen Johannesdatter.
- 3) Else Mortensdatter f.ca.1710, d.1777 i Hygum, g.ca.1735 m.Jens Hansen f.ca.1710 i Hygum, d.1794 i Roust.
- 4) Maren Mortensdatter f.1718, d.1722.
- 5) Niels Mortensen f.1722.

Morten Iversen er sandsynligvis søn af den Iver Iversen i Sædding, der 1698 omtales som værende 73 år gammel og altså er født omkring 1625. I matriklen 1681 er han sammen med 2 andre fæster af en ryttergård på 7-3-0-0 tdr.hartkorn. 1686 nævnes han i Riberhus amts kop-og kvægs-katsregnskab med hustru og søn, desværre uden navn, en hest, en plæg, en ko, et ungnød og 3 får. Han igen er muligvis søn af den Iver Iversen i Sædding, der er nævnt i Skads herreds tingbog både 1637 og 1640. Er formodningen korrekt er her så tale om ane 132 og 264.

68, 72 og 76. Morten Christensen

er født ca.1689 i Briksbøl. Han døde 1764 i Skads, ca.75 år gammel, og blev begravet 3.søndag efter påske, den 13.maj i Skads. Han blev gift omkring 1713 med

69, 73 og 77. Johanne Thomasdatter,

der er født ca.1682, vistnok i Skads, hvor hun døde 1765 og blev begravet helligtrekongers dag, den 6.januar i en alder af 82 år,1 måned,2 uger og 4 dage.

Hun er rimeligvis datter af Thomas Mortensen og Kirsten Thomasdatter i Skads. Morten Christensen og Johanne Thomasdatters 4 første børn blev i hvert fald døbt Thomas, Christen, Kirsten og Maren, og det passer godt sammen med de 2 sæt bedsteforældres opnævnelse.

Morten Christensen Bjerg, som han kaldtes, havde en fæstegård i Skads på 4-1-0-2 tdr.hartkorn under Krogsgård i Tjæreborg.

Den 1.marts 1755 afstod han fæstet til sønnen Morten Mortensen, hvilket de øvrige børn erklærede sig tilfredse med.

I skiftet hedder det:

Underskrevne Thomas Mortensen boende i Schads Sogn, Brixbøll, Christen Mortensen boende i Tierborg Sogn og Bye, Peder Mortensen boende i Schads Sogn, Aandrup Bye, Item Rask Hansen Paa min Hustrue Kirsten Mortensdatters Vegne, boende i Nebbel Sogn, Hygom Bye, alle Morten Christensens og Johanne Tomsdatters, som boer i forbeholdte Schads Sogn og Bye Deris Børn og Arfvinger hermed tilstaaer og bekientgiør at være fornøyet enhver af os for sig og vore Arfvinger med det, hvad vi allerede ved vores kiere Forældre udi Medgift og Udflyning bekommet haver, Imod alt hvad vores kiere Forældre ved deres paaboende Steds Overladelse af der ved værende (foruden Besætning), være sig Boehave og alle Slags Løsøre og Meubler inde eller ude, lidt eller stort, som vi under og overlader vores kiere Broder Morten Mortensen med deres paaboende Sted, saa vi her ved kiender os og vore Arfvinger føde og u-føde krævesløs og ingen prætension eller Krav for fæderne eller møderne Arf til vores kiere Broder Morten Mortensen eller hands Arfvinger, som vores kiere Forældre nu paaboende Sted efterdags kunde beboe, dog er aftalt, ligesom vi ogsaa reserverer os vore kiere Forældres Efterladenskab efter deres dødelig Afgang af reede Penge, Senge, Liv-eller Gangklæder, Kist eller Skrine, som vi samtlige Arfvinger efter lovlig Skift og Deeling kunde tilkomme.

Dets til Bekræftelse under samtl.vores Hænder, og tillige har vi ombudet velagte Mænd Søren Thomsen af Nourup og vores Faders Broder Laust Christensen i Brixbøll denne vores Afkald med os til Vitelighed at underskrifve, og er af os vor kiere Broder Morten Mortensen tilladt at maa lade læse og Protocollere til Ting uden derfor os at give Kald og Varsel. Datum Schads Bye d.1.Martij 1755. Morten Christensen og Johanne Thomasdatter havde 6 børn. Blandt dem er Thomas Mortensen, Briksbøl ane 34 og 36, mens Morten Mortensen, Skads er ane 38.

- 1) Thomas Mortensen f.1714, d.1785 i Briksbøl, g.1735 m. Kirsten Madsdatter f.ca.1711 i Briksbøl, d.1752 samme sted.
- 2) Christen Mortensen f.1717, d.1796 i Tjæreborg, g.1742 m. Bodil Madsdatter f.1714 i Briksbøl, d.1784 i Tjæreborg.
- 3) Kirsten Mortensdatter f.1719, d.1805 i Hygum, g.1743 m.Rask Hansen f.ca.1718 i Hygum, d.1795 samme sted.
- 4) Maren Mortensdatter f.1722, d.1751 i Sadderup, g.1749 m. Niels Sørensen f.1720 i Sadderup, d.1796 samme sted.
- 5) Peder Mortensen f.1724, d.1765 i Andrup, g.1752 m. Anne Mortensdatter f.i Andrup, d.1766 samme sted.
- 6) Morten Mortensen f.1725, d.1809 i Skads, g.1755 m. Use Sørensdatter f.1723 i Sadderup, d.1808 i Skads.

70 og 74. Mads Nielsen

er født omkring 1669, vistnok i Briksbøl. Her døde han 1744 og blev begravet den 19. april i Skads i en alder af 75 år.

Han blev gift første gang i begyndelsen af 1700-tallet med

71 og 75.

som døde 1711 efter at have født en datter, Kirsten. Hvis moderen er død umiddelbart efter barnets fødsel, har det måske fået sin moders navn, som så har været Kirsten. Denne teori bestyrkes af, at de to ældste døtres først fødte piger blev døbt Kirsten, som altså kan være deres mormors navn.

Mads Nielsen blev gift igen 1712 med Birthe Christensdatter, der er født omkring 1690 i Hillerup, Farup sogn. Hun døde den 11. november 1733 i Briksbøl og blev begravet den 15. i Skads.

De blev trolovet den 6. maj 1712, og på hjemvejen fra Hillerup, hvor mange af Mads Nielsens slægt og venner havde deltaget i festen, var der kapkørsel, der endte med slagsmål ved Mulvad. En af deltagerne blev så medtaget, at han kort efter døde, så gildet endte for retten. Sagen kom for på herredstinget den 24. maj og endte med alvorlige bøder til de ansvarlige.

1699 nævnes Mads Nielsen på gården i Briksbøl. Han havde overtaget den efter Niels Frandsen og Maren Pedersdatter, som rimeligvis er hans forældre. De havde i hvert fald en søn, der omtales i skatte-regnskaber mellem 1678 og 1690, men uden navns nævnelse. Gården hørte under Krogsgård gods og var på 5-1-2-0 tdr. hartkorn. 1702 var landgilden $1\frac{1}{2}$ ørter rug, $1\frac{1}{2}$ ørter byg, 1 svin, 1 fårnød og 1 daler gæsteri. Omkring 1710 havde Mads Nielsen en svend og en pige, hvis halvårlige løn var henholdsvis 4 rdl. 2 mk. og 2 rdl. 1711 betalte han 3 rdl. i krigsstyr, det var jo midt i Store nordiske Krig.

Processen i forbindelse med Mads Nielsens trolovelse 1712 var ikke den eneste gang, han var i retten. Allerede 5 år tidligere var han impliceret i en alvorlig begivenhed med dødelig udgang for en af deltagerne.

Søndag den 9. oktober 1707 var Mads Nielsen blandt gæsterne, da Christen Hansen i Briksbøl (ane 136, 144, 152 og 158) fejrede sin datters bryllup. Hun hed Johanne Christensdatter (ane 79).

Da præsten, der var med til festen, skulle hjem, ville Mads Nielsen gå udenfor og skyde æressalut med en pistol ladet med løst krudt. På vej gennem den snævre forstue stødte han sammen med et par af gæsterne, der havde været et vend udenfor. Idet de passerede hinanden, gik pistolen af og sårede den ene, Villads Lauridsen fra Skads, i låret.

Mads Nielsen var ulykkelig over det skete, men Villads Lauridsen, der havde lagt sig på en seng i bryllupshuset, trøstede ham og sagde: "Klag dig ikke, brorlil, du kunne ikke gøre for det. Hvad heller jeg lever eller dør, så klager jeg ikke på dig".

Lidt senere sagde han: "Jeg vil smyge en pibe tobak, så kommer jeg mig vel igen, og så vil jeg op og have mig en dans endnu".

Det lød tilsyneladende ikke, som om det var så alvorligt endda, men allerede den følgende tirsdag blev han kørt til mølleren i Guldager for at blive behandlet for sit sår, og her lå han, til han døde om fredagen.

Om morgenen var der blevet sendt bud til Briksbøl efter Mads Nielsen, der straks kom. Villads Lauridsen trøstede ham igen og sagde, at han var uden skyld i det, der var sket. Det var en ulykkelig hændelse.

Så gik der bud til den nærliggende præstegård efter hr. Rasmus Fog, der skulle betjene den døende med sakramenterne. I overværelse af sognepræsten, Mads Nielsen, mølleren og et par bønder, der var mødt op for at få deres korn malet, gentog Villads Lauridsen, at han ikke ønskede nogen form for straf over Mads Nielsen for det, der var hændt, men han bad Mads Nielsen, om han ville tage sig af hans yng-

ste barn, til det selv kunne fortjene sit brød.

Det lovede Mads Nielsen, og han ville også "have nogen indseende med hans hustru, så længe hun levede".

Men da sagen var behandlet ved herredstinget, afsagde dommeren følgende kendelse: "I anledning af XI kap. Om Vaadisgierning, pag. 923 art.1, som melder disse ord: Dræber mand anden af vaade imod sin tanke og vilje til at skade enten den dræbte eller nogen anden med den gierning bøde fyrretyve lod sølv til den dræbtes arvinger alle ne og dermed være angerløs, at Mads Nielsen bør straks at betale til den dræbtes arvinger ommeldte 40 lod sølv og derefter for videre tiltale at være angerløs". Og var til stede den afdøde Villads Lauridsens enke, Karen Nielsdatter, tillige med hendes far, Niels Nielsen af Andrup (ane 214), så og Laurids Mortensen af Skads på den afdødes børns vegne som deres fars far.

Det ser ud til, at Mads Nielsen har givet sig af med at låne penge ud. 1722 har han 80 rdl. til gode hos en mand i Seem sogn. De skulle betales over 8 terminer, men tilsyneladende har det knebet for ham at overholde tiderne, for mange år efter, da Mads Nielsen var død, har boet stadig 39 rdl. til gode, og i den retssag, hvor restlånet søges inddraget, udtaler skyldneren bittert: "thi det er bekendt, at Mads Nielsen i Briksbøl og svoger (svigersøn) Thomas Mortensen nok var de folk, som intet eftergav, men eskede den sidste skilling", en karakteristik, der måske ikke var helt ved siden af.

For i 1727 er Mads Nielsen igen med i en retssag, som virker noget ulden. Det drejer sig om en sømand, Jens Jensen i Knude, der omkring 1724 blev uenig med sin tidligere vært og derfor tog ophold i Briksbøl hos Mads Nielsens. Kort efter sejlede han fra Hjerting til Amsterdam, hvorfra han kom med et skib til Vestindien, og her døde han inden længe.

Nu var der så opstået tvivl om, hvad der var blevet af hans efterladte klæder og penge, efter sigende omkring 200 daler fordelt i 3 punge. Det oplyses, at Birthe Christensdatter har hentet dem i hans tidligere logi, hvor de var gemt i hans seng. Et vidne har hørt hende sige, "at hun stoppede pungene ved hendes kiltebånd og tog hendes underskørt op omkring sig og gik ud med dem, uden at nogen af folkene i huset vidste, hun havde dem".

Vidnet, der fulgtes med hende fra Knude, gjorde hende opmærksom på, at hun var ved at tabe en af pungene, hvortil Birthe svarede: "Ja, så Gud. Jeg har disse dage så meget alle hånde at tage vare på, så jeg ikke ret i mit hoved kan samle det".

Nu er spørgsmålet så, om Birthe har hentet pengene for at sende dem til Amsterdam, eller om de selv har beholdt dem. I sognet gik snakken, men gennem deres prokurator tilbageviste de alle beskyldninger som forældede rygter om noget, der var hændt for 3 år tilbage. Og Mads Nielsen slutter med at bede om, "at jeg da for tiltale vorder frikendt, og mig desforuden tilfunden for denne ubeføjede processes omkostninger at nyde vedbørlig erstatning, som jeg alt indstiller til rettens gode dom og kendelse med forblivende ædle og velvise hr. herredsfogeds ydmyge tjener. På Mads Nielsens vegne og udi hans navn. Seerup".

Jeg har desværre ikke kunnet finde dommen.

Skifte og aftægtskontrakt:

1735 den 2. jan. var forsamlede udi Briksbøl efter Mads Nielsen hans ved døden afgangne hustru Birthe Christensdatter at holde registrering, vurdering, skifte og deling imellem bemeldte Mads Nielsen og hans sal. hustrus efterladte børn, nemlig Bold Madsdatter, 20 år, Else Madsdatter, 15 år, og Christen Madsen, 1 år gammel, på herskabets velb. cancelliråd og amtsforvalter Jürgen Bruun til Krogsgård hans vegne fuldmægtig Hans Kragh af Lyckegaard med tvende vurderingsmænd, navnlig Christen Poulsen af Briksbøl og Hans Christensen ibm. Var da til stede faderen Mads Nielsen og bemeldte børns morbror Niels Christensen af Hillerup, udi hvis nærværelse følgende forening blev sluttet og indgået, nemlig:
at siden Mads Nielsen formedelst alder og svagheds tiltagelse ej

finder sig og børn rådelig selv længere for påboende steds drift at hensidde, men samme for livs ophold at afstå til sin datter Kirsten Madsdatter og hendes tilsagte fæstemand Thomas Mortensen af Schads. Så endskønt det icke, om boen blev registreret og vurderet og med indgiæld, besætning og anden besværing liqvideret, dertil kunne opløbe, haver Mads Nielsen og Thomas Mortensen lovet og tilsagt og herved forpligtet sig at svare til enhver i de tider her efter nomineres.

Skal Thomas Mortensen og arvinger for stedets og besætningens tiltrædelse foruden at forskaffe Mads Nielsen skikkelig livsophold og en hæderlig begravelse svare og betale til bemeldte Bold og Else Madsdatter samt Christen Madsen enhver ved deres myndige år, eller når pigebørnene ved giftermål blive forsynede, 25 sldl. Der foruden gives hver af bemeldte 2 pigebørn en kiste, hvortil en findes på stedet, den anden leveres enten in natura eller i penge = 4 sldl., en af på stedet værende sølfkande, samt hver sengeklæder til en seng af det nu befindende, som er til hver 2 bulsterdyner, hjemmegjort, 1 hoveddyne, 2 puder og 1 par hørgarnslagner, hvormed de skal nøjes, ligesom det forefindes. Dersom bemeldte 2 pigebørn ved ægteskab bliver forsynet, medens de sig hos faderen eller beboerne her på stedet opholder, gives dennem trolovelsesbekostning fri, men sker det andensteds, haver Thomas Mortensen ej dermed nogen udgift. Her foruden er dennem af faderen Mads Nielsen lovet og tilsagt af hans tilståede giæld enhver at skal nyde 25 sldl., og sønnen ligeledes 25 sldl., hvilke penge faderen indkræver, så snart mulig, og til vedkommende leverer, så vit bekomis kand. Sønnen, som er speed og uopdragen, lover Thomas Mortensen med opfostrelse, nødtørftig klæde og føde at forsyne, samt holde ham efter stand og vilkår til ære og lære, indtil han sig hos fremmede kan begå og self sit brød forhverve, og om han desinden ved døden afgår lade ham hæderlig begrave, imod hvilken bekostning på opdragelse med videre Thomas Mortensen da nyder, hvis han ved dødsfald, om sker imens han sig på stedet opholder, efterlader, og hans andre arvinger, som ej hannem til opdragelse har villet eller kunde antage, ingen protection eller arvepart at nyde.

Og som Niels Pedersens hustru Maren Madsdatter af Andrup af hendes mødrene arv endnu til gode haver 50 sldl., så svarer Thomas Mortensen hannem deraf 25 sldl., og de øfrige 25 sldl. betales af Mads Nielsens tilståede giæld inden 3 år fra dato at regne, og hvis Mads Nielsen dem forinden får indkrævet, bliver de og inden bemeldte tid betalt.

Faderen Mads Nielsen, som stedet for livs ophold afstanden haver, nyder lige vilkår med kost og ophold med beboerne, som de selv nyder, og så længe de tilsammen på begge sider lever, gå på kost med hinanden og søger hinandens gavn og bæste. Men skulle formedelst dødsfald eller anden nødvendig hændelse årsages, at Mads Nielsen skulle holde sin egen kost, skaffes hannem skikkelig og nødvendig husvarelse. Nyder da 2 skp.kornsåde i hver tegt, som beboerne driver og hannem hjemfører. Udtager da selv en ko, 4 får, som nyder græs og foder med beboernes egne. Skaffes fornøden ildebrand, kåljord og bohave til aftægtshuset samt sengeklæder. Item når han ved døden afgår en hæderlig begravelse. I alting skal han gås til hån-de, agtes, æres og med lydighed begegnes, som en fader efter Guds, kongens og naturens lov tilkommer.

Hvad han sig efter hans død efterlader bliver stedets beboere tilhørende, undtagen hans lif-og gangklæder, som Christen Madsen, om han den dag oplever, er tilsagt at nyde. Således sluttet, indgået og afhandlet som meldt og derved fornemlig søgt børnenes tarv og bedste.

Det ser ud til, at der er en ældre datter, Anne Madsdatter, som ikke er nævnt i skiftet, velsagtens fordi hun allerede havde fået, hvad hun kunne tilkomme. Hun var forlængst gift og bosiddende i Tjæreborg.

Fra Mads Nielsens første ægteskab kendes 3 børn:

- 1) Anne Madsdatter f.ca.1705, d.1745 i Tjæreborg, g.1723 m. Hans Lauridsen.
- 2) Maren Madsdatter f.ca.1708, d.1794 i Andrup, g.1728 m. Niels Pedersen.
- 3) Kirsten Madsdatter f.ca.1711, d.1752 i Briksbøl, g.1735 m. Thomas Mortensen f.1714 i Skads, d.1785 i Briksbøl.

I andet ægteskab var der 13 børn, hvoraf langt de fleste døde som små:

- 4) Niels Madsen f.1713, d.1714.
- 5) Bodil Madsdatter f.1714, d.1784 i Tjæreborg, g.1742 m. Christen Mortensen Bjerg f.1717 i Skads, d.1796 i Tjæreborg.
- 6) Else Madsdatter f.1716.
- 7) Else Madsdatter f.1717, d.1718.
- 8) Else Madsdatter f.1719.
- 9) Dødfødt søn f.1720.
- 10) Anne Madsdatter f.1721, d.1722.
- 11) Marie Madsdatter f.1723.
- 12) Marie Madsdatter f.1725, d.1725.
- 13) Niels Madsen f.1726, d.1726.
- 14) Maren Madsdatter f.1729, d.1729.
- 15) Kirsten Madsdatter f.1732, d.1732.
- 16) Christen Madsen f.1733.

Som nævnt er Mads Nielsen muligvis søn af forgængereren på gården, Niels Frandsen. Jeg har ikke kunnet finde bevis for det, men hvis det holder stik, så er hans farfar den Frands Jessen i Tude, der gav anledning til en omfattende sag, som må have optaget egnens befolkning stærkt. Her gengives derfor en artikel, jeg havde i Vestkysten for nogle år siden.

Drabssag fra Sydvestjylland.

I et gammelt nummer af Vestkysten fandt jeg en artikel "Man rette=de ridefoged for bonde". Den fortæller om fæstebonden Frands Jessen i Tude, der kom for skade at dræbe en bror til Peder Jensen i Novrup. Ved hjælp af nogle tingbogsnotater kan beretningen føres videre til sin tragiske slutning. Det blev ikke ridefogden, men bonden, der blev rettet.

Den lange og indviklede sag begyndte ved juletid 1634. På en gård i Tude i Skads sogn - nær den nuværende Kors kro - boede på den tid en fæstebonde ved navn Frands Jessen. Han var fæster under godset Krogs gård i Tjæreborg sogn.

Et par dage før jul havde han været en tur i Ribe, og på hjemvejen i den korte decemberdag bedede han i kroen ved Gredstedbro sammen med andre af egnens gode mænd, bl.a. Jep Jensen fra Fåborg ved Vardø, en svigersøn af herredsfogden Niels Olufsen i Tjæreborg og bror til ovennævnte Peder Jensen i Novrup.

Der var nok at snakke om, mens man tøede op ved kromandens brændevin. Det var jo kun et par måneder siden, den voldsomme stormflod natten mellem den 11. og 12. oktober havde sat det meste af Ribe under vand, ja havde raseret hele vesteregnet lige fra Esbjerg Klev til langt ned i det frisiske og bragt død og fordærv over folk og fæ i stort tal.

Da krogæsterne havde nydt nogle genstande, kom Jep Jensen og Poul Therkelsen fra Sadderup i heftigt skænderi om betalingen, og efter adskillige nedsættende bemærkninger parterne imellem trak det op til håndgribeligheder. Uvejret drev dog over i første omgang, men da Jep Jensen lidt efter ville stige til vogns for at begive sig hjemefter, kom Poul Therkelsen løbende med en fork og truede ham til at standse for at slås.

I det samme kom Frands Jessen ud fra krostuen, og da han blev klar over, hvad der foregik, ville han lægge sig imellem og forsøge at tale de stridende parter til rette.

Men pludselig tog sagen en alvorlig vending, idet Jep Jensen trak

sin kniv og stak den i brystet på Frands Jessen. Denne råbte op om, at han var "hjertestukken", men han var dog ikke mere medtaget, end at han nåede at trække sin kårde og hugge Jep Jensen eftertrykke- ligt i hovedet og armen. Der er jo da grænser for, hvad man skal lade sig byde.

Det var almindeligt, at bønder dengang gik med dolk eller kårde, for det var urolige tider, og den sidste besættelse af Wallensteins kejserlige tropper stod endnu frisk i erindringen.

Frands Jessen blev imidlertid behandlet for sin skade af bartskår Erik Hansen i Tjæreborg. Lægen erklærede siden, at den sårede havde fået "en farlig skade, som var igennem klæder og skjorte. Han var meget blodig og beklagede sig, at Jep Jensen i Fåborg stak ham uden al skyld og årsag".

Jep Jensen var det dog værre fat med. Han lå julen over i Gredstedbro, hvorefter han døde af sine sår. Juleaften havde han fortalt nogle besøgende, hvorledes overfaldet var sket. Hans version gik ud på, at han var blevet slået ned af Poul Therkelsen og derefter, mens han lå på jorden bag sin vogn, hugget i hoved og arm af Frands Jessen. "De gjorde ham det begge uden skyld og brøde". Det knivstik, han selv tilføjede Frands Jessen, nævner han slet ikke.

Den dræbtes bror, Peder Jensen fra Novrup, var eftermålsmand i sagen, dvs. at han som nærmeste mandlige slægtning havde ret og pligt til at retsforfølge drabet. Han sendte derfor bud til ridefogden på Krogsgård, som Frands Jessen jo var fæster under, og bad om garanti for, at "manddrabereren ville blive til stede, til loven var fuldendt eller om tilladelse til at lade ham tage og sætte på en ret", et ønske, der var en naturlig følge af de anklagedes tilbøjelighed til at gøre sig usynlige.

Peder Jensen fik ikke sit ønske opfyldt, idet godset, der var interesseret i at beskytte sine gode fæstere, nægtede ham sin støtte med det resultat, at Peder Jensen klagede til de højere myndigheder, som derpå krævede, at godsejeren skaffede drabsmanden til veje eller - dersom han allerede var forsvundet - gjorde ridefogden ansvarlig for hans flugt.

Teoretisk var der iflg. Jyske Lov ikke dødsstraf for drab begået i nødværge, men i praksis var man ret utilbøjelig til at anerkende nødværge som lovligt. Og det vidste Frands Jessen alt om. Han var nemlig den, der boede nærmest ved Skads herreds tingsted, og han er sikkert mødt op på tinghøjene de fleste tirsdage året igennem, når da ikke vejret var så dårligt, at det ikke var til at samles under åben himmel, for så blev tinget holdt på selve Tudegården.

Med baggrund i dette kendskab til tidens retspraksis har Frands Jessen hurtigt følt jorden brænde under sine fødder, og trods velvilje fra herskabets side har han ikke turdet blive hjemme på gården længere. Han rømte sønderud og tog ophold - vistnok i Husum, hvorfra han i nogenlunde sikkerhed kunne afvente rettens kendelse, mens kone og børn passede bedriften derhjemme.

Imidlertid gik sagen sin gang på herredstinget, men trods vægtige vidneudsagn om, at Frands Jessen kun havde handlet i nødværge, gik dommen ham imod, hvilket resultat han jo også selv havde frygtet, siden han forsvandt fra egnen. Han blev nu erklæret fredløs, mens den egentlige ophavsmand til drabet, Poul Therkelsen, slap med en bøde eller erstatning på 40 mark, som han udbetalte til Peder Jensen på herredstinget. Og hermed er Poul Therkelsen ude af billedet. Det siger sig selv, at Frands Jessens tilværelse som udstødt af samfundet har været i høj grad usikker og lidet misundelsesværdig, og man forstår, at han har længtes tilbage til den vante, trygge livsform som bonde på sin gård, og endelig har han vel ikke kunnet se det retfærdige i den dom, der var overgået ham.

I hvert fald søgte han efter et års tids forløb kongen, Kristian d. Fjerde, om tilladelse til at få sagen taget op på ny, denne gang ved en højere instans, landstinget i Viborg, idet han gjorde gældende, at "tovsmændene, dvs. sandemændene, de faste kongevalgte nævninge,

ikke ret havde betragtet den sag", og i februar 1636 fik han oprejsningsbrev og "bevilling til igen at rejse påtale i sagen, dog at han selv i egen person førte sagen".

Men fredløs var han jo, og som sådan turde han trods bevillingen ikke uden videre begive sig ad Viborg til, da han nærede frygt for, at han, "dersom sagen gik ham imod, straks ville blive taget ved hovedet og henrettet".

I maj 1636 fik han derfor af kongen et brev, der tilsagde ham frit lejde "så længe, at han kunne indstævne sagen for Danmarks riges råd, dersom han begærede det".

Nu dukkede Frands Jessen så omsider frem igen i ly af sit lejdebrev og stævnedes mod Viborg. Men herredsfogden, den dræbtes svigerfar Niels Olufsen fra Tjæreborg, mødte også frem.

På landstinget blev alle sagens akter gennemgået på ny. Der blev fremlagt tingsvidner fra de pågældende herredsting i Gørding, Skads og Kalvslund herreder, uden at det dog ser ud til, at der er kommet noget nyt frem. Anklagerens vidner hævder stadig, at Jep Jensen blev slået til jorden af Poul Therkelsen og derefter hugget i hoved og arm af Frands Jessen, mens han lå på jorden bag sin vogn. Der lægges vægt på, at han var så hårdt såret, at han ikke selv var i stand til at gå ind på kroen. At Frands Jessen først bliver stukket i brystet betragtes som noget uvæsentligt. Han døde jo ikke af det. Her overfor fremhævede forsvarers vidner, at Frands Jessen havde villet mægle, men var blevet meget alvorligt såret, hvorefter han i nødværge huggede til Jep Jensen, der stod op bag sin vogn og siden selv kunne gå ind.

Man kan vist godt gå ud fra, at det har været så som så med freden og fordrageligheden blandt hovedpersonerne i retssagen. Bølgerne har sikkert gået højt, og det har muligvis været svært for Frands Jessen at hamle op med den retsdygtige og tingvante Niels Olufsen. Endelig har sagtmødighed nok heller ikke været anklagedes største dyd. Hans blod har måske været hedt og hans sind stridbart. Men hvordan det nu end hænger sammen, så slutter sagen ved landstinget brat med en kort notits i justitsprotokollen om, at herredsfogden Niels Olufsen den 22. juni 1636 blev ihjelstukket i Viborg af Frands Jessen i Tude.

Hvad der ligger til grund for denne dramatiske vending i sagen, kan man så forsøge at gætte på. Men det kan af nogle bemærkninger i Skads herreds tingbog ses, at det nu var ude med Frands Jessens forhåbninger om frifindelse eller lempelse i dommen. Med to drab på samvittigheden var der næsten kun én udgang. Han blev på Viborg byting dømt til stejle og hjul, og kort efter blev dommen eksekveret.

Nu var det på den tid sådan, at de forurettede selv skulle bekoste henrettelsen, og mestermanden arbejdede langt fra gratis. I bøddeltaksterne fra Varde i slutningen af 1600-tallet hedder det bl.a.: For et hoved med sværd at afhugge - 10 rdl. For en hel krop at lægge på stejle og hjul og pælen at nedgrave og sætte - 7 rdl. Derfor blev de dræbtes efterladte på herredstinget efter gammel skik tilkendt en afgift på 2 skilling af hver mand, der havde hest og vogn, til delvis dækning af deres store udgifter i forbindelse med sagen i Viborg, idet de "havde været forårsaget en fange og mistædere, nemlig Frands Jessen af Tude, at lade stejle og afrette, eftersom han til Viborg byting er dømt til stejle og hjul".

Der er skifte efter Frands Jessen den 20. april 1637, og det viser, at han ikke har været så ringe stillet, idet der til enken og de 7 børn blev 340 daler til deling. Det lyder måske ikke af meget, men beløbet tager sig straks større ud, når man hører, at en god ko vurderes til 8 daler.

Frands Jessens efterfølger i ægteskabet og på gården rejste et års tid efter henrettelsen til Husum for at hente det lidet, han havde efterladt sig der - en hest og et par tapper. Man kan næsten fornemme, hvor ensom og fattig den fredløse må have følt sig i det fremmede.

78. Søren Hansen

er født 1695 i Novrup og døbt den 31.marts i Jerne kirke. Han døde 1777 i Sadderup og blev begravet den 1.januar 1778 i Skads. Søren Hansen blev gift den 10.oktober 1717 i Skads kirke med

79. Johanne Christensdatter,

der er født ca.1684 i Briksbøl. Hun døde 1749 i Sadderup og blev begravet den 30.april i Skads, 65 år gammel.

Johanne havde været gift før. I Skads herreds tingbog 1717-20 findes følgende oplysning: Restancer for Ølufgårds underliggende bønder, bl.a. Niels Pedersens enke i Sadderup, som Søren Hansen har til ægte. Ingen landgilde af deres påboende gård betalt for 1714 og 1715. Er af husbonden formedelst ildebrands skade efterladt. Dateret Ølufgård, den 18.januar 1718.

Yderligere oplysninger om branden findes i tingbogen 1714 den 7.august, hvor det hedder:

Jens Thomsen Knude og Johanne Christensdatter sal.Niels Pedersens, begge af Sadderup og tjenere til Ølufgård, er hver boende på en halv gård på godt 5 tdr.hærtkorn, som brændte den 26.juli om formiddagen ungefær 9 slet, da næsten alle folk i byen var fraværende og i marken. Ilden opstod i enken Johanne Christensdatters hus og påboende halvgård, da hun bagte. Alle gårdens huse og boskab, samt vogn-og plovredskaber, korn og anden husholdningsforråd forbrændte og blev ganske i aske lagt. Formedelst ildens hastige overfald og fremgang blev og en gammel kvindespersion, Anne Gregersdatter, som sig der i gården opholdt, død og forbrændt.

Johanne Christensdatters gård bestod af 36 fag, hvoraf var til salshus, fæhus og høgulv 23 fag, de 6 fag deraf med loftskud, vinduer og døre, ovn og skorsten. Ladehuset med 10 var på 13 fag.

Jens Knudes gård var på 39 fag.

Johanne Christensdatter og Niels Pedersen var blevet gift søndag den 9.okt.1707. Bryllupsfesten i hendes hjem i Briksbøl endte tragisk, idet en af gæsterne ved et uheld under gildet blev såret så alvorligt af et pistolskud, at han døde inden ugen var omme. Der er mere om ulykken i omtalen af ane 70.

Søren Hansen var altså fæster under godset Ølufgård i V.Nebel sogn. Af en oversigt over godsets indtægter 1740 ses, at han betalte 2 rdl.4 mark i landgilde.

1733 betalte Søren Hansen til sognets fattige 1 skp.rug, 1 skp.byg og 6 skilling i penge. I det hele taget hørte han nok til de lidt bedre stillede. Således havde han iflg.boopgørelsen 1747 efter pastor Maturin Castensen i Jerne 100 rdl.til gode, penge som han havde lånt præsten.

Da Ølufgårds godsarkiv er forsvundet, har det desværre ikke været muligt at finde skifte efter Søren Hansen og Johanne Christensdatter. De havde 4 børn, hvoraf de 3 blev voksne.

- 1) Niels Sørensen f.1718, d.1719.
- 2) Niels Sørensen f.1720, d.1796 i Sadderup, g.1.g.1749 m.Maren Mortensdatter f.1722 i Skads, d.1751 i Sadderup, g.2.g.1751 m.Anne Pedersdatter, g.3.g.m.Karen Christensdatter.
- 3) Use Sørensdatter f.1723, d.1808 i Skads, g.1755 m.Morten Mortensen Bjerg f.1725 i Skads, d.1809 samme sted.
- 4) Hans Sørensen f.1726, d.i Sadderup, g.1756 m.Johanne Thomasdatter f.1737 i Briksbøl, d.1763 i Sadderup.

80. Peder Hansen

er født 1702, muligvis i Malle, Horne sogn. Han døde 1780 i Lervad og blev begravet den 23.april på Horne kirkegård, 77 år, 9 mdr. 2 uger og 5 dage gammel.

Han blev gift omkring 1723 med

81. Maren Sørensdatter,

der er født ca.1696. Hun døde den 9.marts 1773 i Lervad, 77 år gammel, og blev begravet den 18. i Horne.

Peder Hansen var fæster under Nørholm gods, og gården var 1/3 gård på 2-6-3-1 tdr.hartkorn. 1750 betalte han 8 rdl.1 mark i landgilde, men han nævnes som fæster allerede 1733.

Fra deres ægteskab kendes 3 sønner, der omtales i forskellige reserveruller.

Maren Sørensdatter i Lervad blev blandt andre brugt som jordemoder af egnens bønderkoner, men det passede ikke Teilmann på Nørholm. Han var foregangsmand og ville have, at de skulle benytte uddannede jordemødre for at mindske børnedødeligheden. Da konerne stadig havde større tiltro til deres egne, ønskede han dem straffet, men det kom vist til forlig.

Det har nok knebet for Peder Hansen at holde sig på dydens smalle vej, for kirkebogen beretter, at Niels Olufsens datter Maren af Lervad i 1751 fik en horeunge, og at barnefaderen var en gift mand, Peder Hansen i Lervad.

Som nævnt er Peder Hansen muligvis fra Malle, idet han og en Hans Hansen i Malle 1734 og 1735 er faddere hos hinanden. De er sandsynligvis brødre. Efter matriklen 1688 er der på en fæstegård i Malle en Hans Hansen, der kan være deres far.

De 3 sønner er

- 1) Hans Pedersen f.1724, d.1806 i Lervad, g.1745 m.Mette Nielsdatter f.ca.1721 i Lervad, d.1799 samme sted.
- 2) Søren Pedersen f.1735, d.1790 i Lervad, g.1760 m.Kirsten Madsdatter f.ca.1739 i Gødsvang, d.1773 i Lervad.
- 3) Jens Pedersen f.1738, d.i Kærgård, g.1768 m.Anne Kieldsdatter f. i Bovnum.

82 og 46. Mads Thomsen

er født omkring 1714 i Gødsvang, Tistrup sogn. Han døde den 4.febr. 1799 i Gødsvang i en alder af 85½ år og blev begravet den 10.febr.i Tistrup.

Den 20.aug.1735 blev han trolovet og den 11.sept.samme år gift i Ølgod kirke med

83. Maren Vestisdatter.

Hun er født 1716 i Hjedding og døbt den 9.febr.i Ølgod kirke, båret til dåben af Niels Sørensens hustru, Ølgod, Mette Knudsdatter, barnets faster. Hun døde sommeren 1739 i Gødsvang efter at have født en datter og blev begravet på Tistrup kirkegård.

Omkring 1740 giftede Mads Thomsen sig med Kirsten Thomasdatter, der døde 1755. I dette ægteskab var der 6 børn.

Ca.1756 blev Mads Thomsen gift med sin tredje kone, Johanne Gydesdatter (ane nr.47), med hvem han havde 10 børn.

Efter en soldaterfortegnelse fra 1768 var Mads Thomsen fæster af en gård på 2-5-0-2 tdr.hartkorn - matr.nr.1 i Gødsvang - hørende under Nørholm gods, og han betalte 7 rdl.i landgilde. 1797 blev gården overtaget af sønnen Mads Madsen.

Mads Thomsen var også spillemand og havde tilladelse til at tage rundt og spille ved bøndernes gilder i Ølgod, Ansager, Strellev, Horne og Tistrup sogne sammen med svogeren Mads Gydesen i Hauge. Der er skifte efter afgangne Maren Vestisdatter den 11.sept.1739 i Nørholm skifteprotokol. Eneste livsarving er datteren Kirsten, der som værge har den sal.kones far, Vesti Knudsen af Hjedding. Enkemanden tilbød at ville give datteren - hvis boet måtte blive uregistreret - 20 rdl.i penge og hendes sal. mors seng og gangklæder samt kiste:

1 sort kjortel.....	6	rdl.	0	mk.	0	sk.
1 saxestrøje (saksiskgrøn?).....	1	"	1	"	0	"
1 brun stoftrøje.....	0	"	5	"	0	"
2 brune vadmelstrøjer.....	1	"	2	"	0	"
1 kalemankes bul med uldne ærmer.....	0	"	4	"	0	"
1 grå bul (ærmeløs trøje).....	0	"	1	"	0	"
1 grå fiessel? skørt (fidsel=tyndt stof).....	1	"	2	"	0	"
1 rød skørt.....	0	"	3	"	0	"
1 brun ditto.....	0	"	3	"	0	"
1 sort vadmelsskørt.....	0	"	3	"	0	"
1 gra vadmels ditto.....	0	"	2	"	8	"
1 sort kåbe.....	0	"	5	"	8	"
1 sort trøje.....	0	"	3	"	0	"
1 fløjls hue.....	0	"	4	"	0	"
1 grå tørklæde.....	0	"	2	"	0	"
1 kattunsforklæde.....	0	"	2	"	0	"
1 blå forklæde.....	0	"	1	"	0	"
2 par strømper.....	0	"	1	"	0	"
1 trøje og 1 gl.bul.....	0	"	1	"	0	"
1 fyr halvkiste med nøgle og lås.....	2	"	2	"	0	"
1 seng hvorpå findes: 1 rød-og grønstribet overdyne 1 blåstribet underdyne 2 hovedpunder af olmerdug med brune striber 1 hoveddyne 2 hørgarnslagner 2 pudevår.....	8	"	0	"	0	"

27 rdl.0 mk.0 sk.

Eneste barn i ægteskabet var altså

Kirsten Madsdatter f.1739, d.1773 i Lervad, g.1760 m.Søren Pedersen f.1735 i Lervad, d.1790 i Lervad.

84. Jørgen Jensen Smed

er født omkring 1700 i Hornelund, Horne sogn. Han døde 1784 samme sted og blev begravet den 14.november på Horne kirkegård, 84 år gammel.

Han var gift med

85. Maren Bentsdatter,

der er født den 10.december 1701 i Tvile, Åstrup sogn. Hun døde 1789 i Hornelund og blev begravet den 8.februar, 87 år gammel. Jørgen Jensen Smed var fæstegårdmand i Hornelund under Nørholm gods. Gården var på 2-3-2-0 tdr.hartkorn, og han betalte 7 rdl. i landgilde. Desuden skulle han "gøre ægt og arbejde til Nørholm som de andre frihedsbønder". Endelig var han sammen med en anden fæster af en eng ved Hornelund bæk på 0-0-2-1 tdr.hartkorn, hvoraf de ydede en årlig afgift på 4 mark.

1743 blev Jørgen Jensen Smed indskrevet til ekstraskat, men der tilføjes, at han var fattig.

1747 afstod han gården til sønnen Hans Jørgensen på ovennævnte vilkår.

I ægteskabet kendes følgende børn:

- 1) Hans Jørgensen f.ca.1723, d.1806 i Hornelund, g.1.g.1747 med Anne Christensdatter f.ca.1718, d.1764 i Hornelund, g.2.g.1764 med Johanne Jesdatter f.1734 i Bovnum.
- 2) Anne Jørgensdatter f.ca.1726, d.1802 i Mosegård, g.1741 m. Niels Pedersen Feld.
- 3) Maren Jørgensdatter g.1749 med Christen Jessen.
- 4) Jens Jørgensen f.1736, d.1813 i Mosegård, g.m. Maren Madsdatter f.1737 i Blaksmark, d.1812 i Mosegård.

90. Christen Eriksen

er født omkring 1667, vistnok i Sig, Torstrup sogn, og han døde natten mellem torsdag og fredag den 24. og 25. marts 1735 og blev begravet den 30. på Torstrup kirkegård. Han blev 68 år. Han var gift med

91. Johanne Markusdatter,

der også er født ca. 1667. Hun døde den 21. juli 1752 i Sig, 85 år gammel. I dødsanmeldelsen kaldes hun Marquorsdatter, og hendes far er muligvis den Marquor Hansen, der omtales som værende i Hornelund 1664. I matriklen 1688 står han som rytterbonde i Malle, og omkring 1689 flytter han til Agerkrog i Tistrup sogn.

Christen Eriksen var fæster af en gård under Ribe Hospital. I hospitalets fæsteprotokol er noteret under 4. nov. 1704, at Christen Eriksen af Sig fæster den halve gård ibidem, som Hans Pedersen havde i fæste og afstår for skrøbelighed.

I matriklen 1688 er gårdens hartkorn sat til 5-1-2-0 tdr., men Christen Eriksen var vistnok kun fæster af halvdelen, 2-4-3-0 tdr.

1727 var han sammen med 16 andre medunderskriver af Sigs vide, der indeholdt regler for fællesskabet i det lille samfund i forbindelse med bondens arbejde i årets løb.

Den 25. april 1735, månedsdagen efter Christen Eriksens død, blev der oprettet en afståelseskontrakt:

Vi underskrevne Johanne Markusdatter og datter Kirsten Christensdatter samt mine sønner Erik Christensen og Hans Christensen i Sig gør vitterlig, at vi vel og venligen er forenede om den Ribe hospitals partsgård udi Sig, såsom jeg ikke for alderdoms og svagheds skyld efter min sal. mands død er disponeret til længere at forestå og derfor helst udi min tiltrædende alderdom vil være udi rolighed, haver derfor godvilligen ved husbondens approbation og samtykke opladt og afstanden til min yngste søn Hans Christensen samme min påboende gårds part på de conditioner og vilkår, at bemeldte min søn til min husly og aftægt skal forunde mig alt således som følger:

1) at Hans Christensen til moderens husly og aftægt skal forunde hende 2 fag hus i østerende udi salshuset og efter fornøjelse lade det reparere med skorsten, vindver og døre, således at hun kan derudi indflytte, når af hende forlanges, og siden, om han ved døden afgik, da de efterlevende holde det ved lige med reparation.

2) skal moderen nyde sin underholdning med mad, drikke og varme, lige så god som jeg selv eller mine nyder det, og når vi på den måde ikke kan forenes, da moderen udvælger sig selv en ko, så og et får, som skal hos dem fødes. Han skal og skaffe hende gravet og hjemført lo læs tørv til ildebrand årlig.

3) skal hun have $1\frac{1}{2}$ skæppe land i hver indtægt efter dannemands skønsomhed og uddeling, hvilke han skal drive så vel som hans eget land, giøde og at udage, men moderen selv høster det.

4) et stykke kåljord udi haugen efter behøvende.

5) ifald svaghed faldt på, da at have opsyn med hende, som det var en af dem selv. Og når hun ved døden afgår, skal jeg eller mine være forpligtede til at lade hende efter hendes stand kristelig begrave og henføre, som brugeligt er. Herimod det øvrige efterladede foranmeldt er, skal de få og bekomme.

6) Her foruden frasiger jeg som ældste søn Erik Christensen at have nogen ydermere lod og del, det være rettighed udi gården eller andet, hvad det være må og navn have kan efter denne dag, når min bror Hans Christensen betaler og fornøjer mig med lo sletdalers værd, som han tilforn har forstrakt sine gamle forældre med, og de øvrige er af ham eftergivne. I lige måde datteren Kirsten Christensdatter frasiger sig at have nogen ret eller rettighed udi gården, når hun bekommer af bemeldte hendes broder Hans Christensen 1 td. rug, penge 3 sletdaler, moderens kiste, en seng, som hun selv påligger, et lam, som han hende forærer og giver og siden føder det.

Derimod har hun efter løfte tilsagt at gå udi sommer ved moderen og sønnen for at stræbe med dem ved aflingen til Michaelis og have tilsyn med alting, som det kunne være for hende selv. At den afhandling mellem os er på alle sider udi venlighed sket og til fornøjelse, således som forskrevet står, redelig skal med Guds hjælp holdes og efterkommes, da have vi heraf tvende enslydende, når forlanges, forfattet og med egne hænder underskrevet, så og venligen ombedt Mads Eriksen, Rotbøl og Jens Nielsen i Sig til vitterlighed dette at underskrive.

Sig, den 25.april 1735.

Johanne JMD Markusdatter
Kirsten KCD Christensdatter
Erik Christensen
Hans HC Christensen.

1741 solgte Ribe Hospital $\frac{1}{2}$ gård i Sig på 2-4-3-0 tdr.hartkorn - fæstet af Hans Christensen - til justitsråd Hein + 2 fjerdepartsgårde á 1-2-1- $\frac{1}{2}$ tdr.hartk. i alt 5-1-2-0 tdr. = gården i matriklen 1688. Hein gav 233 rdl.2 mk.10 sk. for hele gården.

Christen og Johanne havde 3 børn:

- 1) Erik Christensen d.1783 i Sig, g.1.g.1734 m. Mette Jepsdatter f.ca.1707, d.1745 i Sig, g.2.g.m. Mette Lauridsdatter d.1762 i Sig, g.3.g.m. Kirsten Vedstedsdatter.
- 2) Hans Christensen d.i Sig, g.1735 m. Anne Nielsdatter f.1709, d.1770 i Sig.
- 3) Kirsten Christensdatter g.1740 m. Tonnes Jensen f.ca.1716 i Sig. De boede i Snorup, Tistrup sogn.

92. Thomas Madsen (Er også ane 164).

havde en fæstegård i Gødsvang, Tistrup sogn. Han var gift med

93.

men hendes navn kendes ikke. De havde sønnen Mads Thomsen (ane nr. 46 og 82).

1670 fik kronen ved mageskifte en gård i Gødsvang. Den blev udlagt til ryttergods, og omkring 1690 hed fæsteren Mads Jensen (måske far til Thomas Madsen ???). 1690 klagede han over, at han havde bygget et lille hus til en rytter for lægdet, men i 3 år ingen leje fået. 1714 hed fæsteren på gården Thomas Madsen. Samme år var der under en storm ildløs i byen, og ryttergården brændte. Thomas Madsen fik bygget en ny gård på 31 fag, og han havde en besætning på 3 heste, 4 køer, 2 ungnød og 10 får.

Da kronen i 1719 skilte sig af med det meste af sit strøgods i Sydvestjylland, blev også ryttergården i Gødsvang solgt. Den nye ejer var Nørholm gods.

I en jordebog fra 1720 omtales i Gødsvang en gård på 3-3-2-1 tdr. hartkorn, fæstet af Jens og Thomas Madsen.

Efter en "Inddeling til soldaterhold" 1733 er der i Gødsvang en anden gård på 4-1-3-2 tdr.hartkorn, der beboes af Jens og Thomas Madsen. Desuden har de i brug en øde gård på 2-0-3-1 tdr.hartk.

Efter en reserverulle 1734 har Thomas Madsen i Gødsvang en søn ved navn Mads Thomsen, som er 21 år og hjemme på gården.

1742 er gården på 4-1-3-2 tdr.hartkorn nu delt mellem Mads Thomsen og Christen Mortensen. På dette tidspunkt er Thomas Madsen vel død eller i hvert fald gået på aftægt.

Det ser mærkeligt ud, at Jens og Thomas Madsen nævnes som fæstere af hele 3 gårde i Gødsvang. Det er næsten hele byen.

Der kendes kun en søn i ægteskabet, men der er sikkert flere børn.

1) Mads Thomsen f.ca.1714, d.1799 i Gødsvang, g.1.g.1735 m. Maren Vestisdatter f.1716 i Hjedding, d.1739 i Gødsvang, g.2.g.ca.1740 m. Kirsten Thomasdatter, d.1755 i Gødsvang, g.3.g.ca.1756 m. Johanne Gydesdatter f.ca.1733 i Hauge, d.1812 i Gødsvang.

94. Gyde (Giøde) Madsen

var fæstebonde i Hauge i Tistrup sogn. Han var gift med

95. Maren Jensdatter,

der er født ca.1698, men hvor vides ikke. Hun døde den 6.juni 1779 i Hauge og blev begravet i Tistrup.

1733 nævnes i en fortegnelse, Inddeling til Soldaterhold, en gård i Hauge på 3-6-0-0 tdr.hartkorn, ejet af Nørholm gods og fæstet af Giøde Madsen og Jens Nielsen.

1740 står Giøde Madsen omtalt i en reserverulle sammen med sønnen Mads Giødesen, der er 15 år gammel.

Og i 1742 er Giøde Madsen igen nævnt, denne gang i forbindelse med en inddeling af Lunderupgårds og Nørholms jorder. Den tidligere medfæster er nu skiftet ud med en ny.

Der kendes et par børn fra ægteskabet, men der skal nok være flere.

1) Mads Giødesen f.ca.1725.

2) Johanne Giødesdatter f.ca.1733, d.1812 i Gødsvang, g.ca.1756 m.
Mads Thomsen f.ca.1714, d.1799 i Gødsvang.

3) Kirsten Giødesdatter, Hauge, er sikkert også datter af ovennævnte. Hun nævnes 1782, da en søn overtager hendes gård.

96. Christen Hansen Lykke

er født den 15.aug.1673 i Veldebæk, og her døde han den 15.sept.1740 i en alder af 67 år og 4 uger og blev begravet i Jerne.

Han var gift med Dorthe Christensdatter, der fødtes 1692 i Esbjerg og døde 1766 i Veldebæk.

Den 20.april 1705 fik Christen Hansen og hans bror Hans Hansen arveafkald af deres 3 søstre, der erklærede, at de havde fået al den arv efter deres forældre, de kunne tilkomme. Anledningen har sikkert været brødrenes overtagelse og deling af hjemmet, idet de hver fæstede halvdelen, 5-0-3-1 tdr.hartkorn, af faderens gård i Veldebæk. Den var først i en lang årrække ryttergård under kronen, men blev så i 1720 solgt til godset Krogsgård i Tjæreborg.

Det ser ud til, at Christen Hansen har været om sig. I 1706 fulgte han således en bisværm på dens flugt ind i en have i nabobyen Måde, vel for at sikre sig retten til honningen. Han udnyttede også i lighed med sognets andre bønder muligheden for at drive fiskeri i farvandet mellem Esbjerg og Fanø og fangede derved mere, end gården selv kunne forbruge. 1707 solgte han 5.500 skuller til en opkøber på Fanø og tjente derved 7 rdl. 2 mark. Men levevilkårene kunne også være barske. 1709 var der misvækst i Jerne sogn, og der blev foretaget syn over rytterbøndernes rugvange i anledning af det meget dårlige høstudbytte, vel sagtens med henblik på lempelse af skatter og afgifter, der selv under normale forhold var tyngende nok.

Mange år efter Christen Hansens død stod enken stadig selv for gården, men 1755 blev der givet arveafkald fra børnene efter deres forældre, sikkert i forbindelse med en af sønnernes overtagelse af gården.

Der var 6 børn i dette ægteskab:

- 1) Anne Christensdatter f.1716, d.1784 på Sønderris, g.1751 m.Niels Christensen Spangsberg f.1722 i Uglvig, d.1783 på Sønderris.
- 2) Christen Christensen f.1721, d.1801 i Veldebæk.
- 3) Hans Christensen f.1724, d.1811 i Novrup.
- 4) Søren Christensen f.1727, d.1811 i Veldebæk.
- 5) Kirsten Christensdatter f.1730, d.1820 i Sædding.
- 6) Dorthe Christensdatter f.1732, d.1742 i Veldebæk.

Christen Hansen Lykke var næsten 20 år ældre end Dorthe, så han har sandsynligvis været gift før. I hvert fald fremgår det af en retssag mod svigersønnen Niels Christensen Spangsberg på Sønderris 1753, at dennes kone, Anne Christensdatter, havde en halvbror ved navn Hans Christensen bosiddende i Ravnsbjerg. Han er født omkring 1706 og er altså ca.10 år ældre end halvsøsteren, men Jerne kirkebog giver desværre ingen oplysninger, da den er meget mangelfuldt ført de første 10-15 år af 1700-tallet. Endelig kan Hans Christensen jo også være født uden for ægteskab. Det er tvivlsomt, om der kommer en løsning på dette spørgsmål. Men jeg kan ikke se rettere, end at Hans Christensen må være søn af Christen Hansen Lykke, og at han er opnævnt efter sin farfar, Hans Hansen Lykke. Det vil altså sige, at ane

97.

ikke kendes, men de har en søn:

- 1) Hans Christensen f.ca.1706 i Veldebæk? d.1769 i Ravnsbjerg, g.ca. 1746 m. Maren Madsdatter f.ca.1709 i Tobøl, d.1780 i Ravnsbjerg.

98. Mads Nielsen

er født ca.1664 i Tobøl, Guldager sogn, og her døde han før 1727, for da nævnes hans kone som enke.

1697 omtales han i Skads herreds tingbog som Mads Nielsen Beck i Tobøl, og da han i 1724 skal vidne i en sag, får vi at vide, at han er 60 år, født i Tobøl, og at hans første kones bror, Anders Laustsen, bor i Hjerting.

Man kan altså med nogenlunde sikkerhed fastslå, at Mads Nielsen først har været gift med

99. ? Laustdatter,

men hendes fornavn er ikke fundet, heller ikke hendes død.

Efter matriklen 1664 havde Ribe Hospital en gård i Tobøl af hartk. 4-1-0-0 tdr. Der var da 2 fæstere på den, og den ene af dem hed Niels Madsen. Han må være Mads Nielsens far.

I matriklen 1681 står Niels Madsens enke Margrethe for gården, og i den ny matrikel 1688 findes hendes navn stadig på fæsterens plads. Gårdens hartkorn er nu forhøjet til 5-5-2-2 tdr.

Iflg. hospitalets fæsteprotokol den 24.februar 1694 "fæstede Mads Nielsen den 1/4 gård i Tobøl, som hans far havde i fæste, men er fradød, hvilken hans mor godvillig til ham afstår. Så og 1/4 af den halvgård, som Morten Nielsen ibidem havde i fæste".

Efter overtagelsen af ejendommen 1694 er Mads Nielsen vel sagtens blevet gift. Der kendes kun 2 børn i første ægteskab, og de er født ca.1705 og 1709, så der er sikkert flere.

Navnet på Mads Nielsens anden hustru er ikke kendt, men i Guldager kirkebog er indført, meget utydeligt, at Mads Becks hustru i Tobøl blev begravet den 16.jan.1743.

Den 27.sept.1730 fæstede sønnen Niels Madsen af Tobøl "den halve gård ibidem stående for hartkorn 2-5-2-1 tdr., som faderen Mads Nielsen forlængst er fradød, og som samme tid var ringe både på bygning og bosætning, så gav han ingen fæstepenge".

De 2 børn fra Mads Nielsens første ægteskab er

- 1) Niels Madsen f.ca.1705, d.1776 i Tobøl, g.ca.1732 m.Anne Peder@datter f.ca.1705 i Fourfeld, d.1771 i Tobøl.
- 2) Maren Madsdatter f.ca.1709, d.1780 i Ravnsbjerg, g.l.g.ca.1738 m. Christen Hansen f.ca.1708 i Ravnsbjerg, d.1745 samme sted, g. 2.g.ca.1746 m. Hans Christensen f.ca.1706 i Veldbæk? d.1769 i Ravnsbjerg.

Fra andet ægteskab kendes kun

- 3) Karen Madsdatter f.1723.

100. Peder Pedersen

er født omkring 1663, vistnok i Jerne sogn. Han døde den 22.sept. 1733 i Kvaglund og blev begravet den 29. i Jerne i en alder af 70 år.

Han var gift med

101. _____,

men hendes navn er ikke fundet. Et af Peder Pedersens børnebørn blev døbt Gertrud, og noget kunne tyde på, at barnet blev opkaldt efter sin farmor, ane 101. Den 14.maj 1745 blev en Gertrud Hansdatter i Kvaglund begravet, 69 år 6 mdr.gammel. Det kan muligvis være Peder Pedersens kone. Hun er da født ca.1675, og iflg.kirkebogen er der netop den 8.nov.1676 født en Gertrud Hansdatter i Vognsbøl, som kan være den savnede.

Der er tilsyneladende en eller anden form for slægtskab mellem Peder Pedersen i Kvaglund, Hans Lauridsen i Fourfeld og Morten Iversen i Sønderris mølle (ane 66), idet de optræder hos hinanden som faddere ved deres børns dåb. De 2 sidste er gift med henholdsvis Dorthé Hansdatter og Anne Hansdatter. Er der tale om svogerskab? I Skads herreds tingbog for 1688 nævnes Peder Pedersen i Kvaglund, og i Riberhus amts ekstraordinære skatters regnskab 1699-1700 omtales Peder Pedersen og hustru i Kvaglund. Han var fæster af en gård på 3-1-1-1½ tdr.hartkorn under godset Visselbjerg i Alslev sogn, den samme gård som iflg.matriklerne 1664, 1681 og 1688 var fæstet af en Peder Jepsen, der muligvis er hans far. Samme Peder Jepsen er for øvrigt søn af Jep Clemendsen og Karen Pedersdatter i Kvaglund.

Den 2.maj 1724 stævnedes Visselbjerg Peder Pedersen med hans bortdragne sønner Hans og Søren Pedersen af Kvaglund. Kaldsmændene havde talt med ham selv, som gav til svar, at den ene af sønnerne, Søren Pedersen, som var stævnet for undvigelse fra militærtjeneste, var alt kommen hjem igen og var til stede der i huset. Hans Pedersen blev efterlyst igen, og godset lod faderen forstå, at han "mod al lov og billighed sig således har opført, så han bliver tilfunden sit i fæste havende sted at kvittere på lovlig måde og hans derpå meddelte fæstebrev at være magtesløs, samt at betale denne processes omkostninger med 6 rdl."

Truslen om fratagelse af fæstet var en meget alvorlig sag, men stormen drev dog over, og han fik lov at beholde gården i sin levetid.

1725 var Peder Pedersen med 2 af sine børn, Thomas og Anne, indblandet i en sag om skænderi og beskyldninger fremsat mod Christen Thomsens kone i Kvaglund "nogle dage før sidste marked i Varde så vel som sidst afvigte tirsdag den 18.sept.på Kvaglund mark så vel som tilforn både i mark og hjemme". Peder Pedersen beskyldte hende for at have stjålet af hans rug. Hun svor på sin uskyld, men Peder Pedersen råbte, at det skulle koste dem en eller to af deres bedste høveder. Andre påstod, at "hun havde taget noget boghvede i sine møgfjæle, da hun agede mæg".

Sagen endte med forlig, og "hvad ord, som i hastighed kan være på nogen af siderne udtalt, skal være som utalt og magtesløs, og de lover herefter på ingen måde hinanden at fornærme".

Af en klageskrivelse 1732 fra fæstebønderne under Visselbjerg fremgår det, at "en hel by, Kvaglund, er forundt frihed for hoveri til Visselbjerg", vel på grund af den ret store afstand fra Kvaglund til herregården. I stedet har fæsterne så måttet betale "frihedspenge".

1733 yder Peder Pedersen 1 skp.rug, 1 skp.byg og 4 skilling til sognets fattige. 1734 er han afløst af sønnen Thomas Pedersen.

Af Peder Pedersens børn kan nævnes:

- 1) Else Pedersdatter f.1696, d.vistnok som barn.
- 2) Anne Pedersdatter f.ca.1704, d.1764 i Boldesager, g.1729 m. Jacob Mortensen f.ca.1680 i Kjersing, d.1768 i Boldesager.

- 3) Søren Pedersen f.ca.1705, d.1752 i Toftnæs.
- 4) Christen Pedersen g.1735 m. Johanne Hansdatter. De boede i Hjerting.
- 5) Else Pedersdatter f.ca.1708, d.1788 i Gesing, g.1736 m. Niels Jepsen f.ca.1716, d.1788 i Gesing.
- 6) Maren Pedersdatter d.1753 i Vognsbøl, g.1.g.1727 m. Ludvig Lambertsen f. i Jerne, d.1738 i Vognsbøl, g.2.g.1740 m. Christen Gregersen f. i Gunderup. 1783 var han i dårekisten i Ribe.
- 7) Thomas Pedersen f.ca.1710, d.1759 i Kvaglund, g.1736 m. Anne Jacobsdatter f.ca.1711 i Kjersing, d.1777 i Kvaglund.
- 8) Gertrud Pedersdatter f.1715, d.1717.
- 9) Hans Pedersen.

Rækkefølgen er usikker.

102. Jacob Sørensen

er født ca.1690 i Rørkær, Jerne sogn. Han døde 1753 i Kjersing, Bryndum sogn og blev begravet den 4.februar i Bryndum, 63 år gammel. Han var først gift med

103.

men det vides ikke, hvad hun hed. Hun døde 1722 efter en fødsel og blev begravet den 20.maj i Bryndum, men hverken navn eller alder er oplyst i kirkebogen. Hun er muligvis den Dorthe Pedersdatter, der er født 1692 i Novrup som datter af Peder Eskildsen og Karen Nisdatter. Hvis dette er tilfældet, er Jacob Sørensens første datter opkaldt efter sin farmor, Anne Hansdatter i Rørkær, mens den næste datter har fået navn efter sin mormor, Karen Nisdatter i Novrup. Da det også ser ud til, at den første datter i Jacob Sørensens nye ægteskab kom til at hedde Dorthe, støtter det tanken om, at ane 103 har heddet Dorthe, idet en afdød hustru efter reglen skulle opkaldes, så snart det var muligt i det nye ægteskab. Endelig kalder Jacob Sørensens ældste datter, Anne Jacobsdatter i Kvaglund, sin første datter Dorthe - også en styrkelse af teorien. Jacob Sørensen giftede sig igen den 25.oktober 1722 med Mette Madsdatter fra Gammelby.

Allerede omkring 1710 boede Jacob Sørensen i Kjersing. Han nævnes da i et ekstraskatteregnskab for Riberhus amt. Han er fæster under godset Endrupholm, og gården er på 3-4-3-0 tdr.hartkorn, en såkaldt halvgård. Iflg.en afskrivningsbog for landgilde og kgl.skatter for Endrupholm betalte Jacob Sørensen 6 rdl.4 mark i landgilde og frihedspenge.

1725 var Jacob Sørensen indstævnet som vidne i en sag om Rørkærboernes brug af Esbjerg hede til tørvegravning, men han blev vraget, fordi han var beslægtet med begge parter i sagen.

Nogle år tidligere, den 1.februar 1717, blev han og beboerne på den anden halvdel af Kjersinggård overfaldet af en soldat, der tilsyneladende enten har været fuld eller gal. I justitsprotokollen har skriveren indført, at Hans Zachariasen af Kiersinggård og hans datter, Karen Hansdatter, var blevet overfaldet af en rytter. Synsmændene så, at hans højre hånd var ganske gennemhugget mellem håndledet og fingrene, for os syntes, at samme skade var så stor, at den ikke kunne læges på anden måde, end at Zachariasen jo til sin død blev et lemlæstet menneske og hånden unyttig til nogen gerning. Var desuden tilføjet sår i panden og i hovedet over det højre øje, som ikke kunne skjules med hat eller hue. Sårene skulle være tilføjet af en rytter næst afvigte mandag den 1.febr.sildig efter middagen, som kom ridende til Kiersinggård og først angreb Jacob Sørensen, Hans Zachariasens nabo i gården, og voldelig overfaldt ham med sin blotte kårde og derefter trak sin hest ind i hans stue og bandt den ved kækkelovnen, tog ilde afsted i huset med den blotte degen i hånden, og da Hans Zachariasen kom ind til Jacob Sørensen og ville stille rytteren tilfreds, slog han sin hest løs, som stod bunden ved kækkelovnen, og jog den ud af døren, drog så sin kniv af lommen og satte den i sin barm, sled så sengeklæderne af den ene seng, slog tre døre i huset op med gevalt, jog konen med et spædbarn i armen og andre børn og tog ilde afsted, hvorefter Hans Zachariasen gik ud af døren og ind i sin egen gård, hvor bemeldte rytter forfulgte ham, slog hannem til jorden og hug hannem så de foreskrevne såremål, hvorpå Hans Zachariasen med sigtelse erbyder sin saligheds ed således at være i sandhed. Samme rytter synes at have sit kvarter i Jernved sogn i Jernvedlund, og hans navn skal være Jacob.

Samme dag og tid hug bemeldte rytter Zachariasens datter Karen Hansdatter bag over den højre side af hendes hoved i hendes fars gård, gav hende desforuden mange slag med fladen af kården, hvilken skade af os synsmænd blev eftersat og befandtes dyb indhugen, ungefær en halv langfinger skrås over hovedet. Han synes at blive en krøbling på højre hånd til sin død.

I Jacob Sørensens første ægteskab var der mindst 5 børn, hvoraf de 3 døde som små. Fra andet ægteskab kendes 4 børn.

- 1) Anne Jacobsdatter f.ca.1711, d.1777 i Kvaglund, g.1736 m.Thomas Pedersen f.ca.1710 i Kvaglund, d.1759 i Kvaglund.
- 2) Karen Jacobsdatter f.ca.1715, g.m. Jens Nissen f.1727 i Fourfeld, d.1781 samme sted.
- 3) Kirsten Jacobsdatter f.ca.1720, d.1787 i Bryndum, g.ca.1744 m. Christen Thomsen Friis f.ca.1714, d.1775 i Bryndum.
- 4) Maren Jacobsdatter f.1722, d.1729.
- 5) Dorthe Jacobsdatter f.1726, d.1741.
- 6) Søren Jacobsen f.1729, d.1784 i Kjersing, g.m. Johanne Jørgensdatter f.ca.1730, d.1771 i Kjersing.
- 7) Maren Jacobsdatter f.1732, d.1761 i Gesing, g.1756 m.Søren Nielsen f.1732 i Gesing, d.1791 samme sted.
- 8) Mads Jacobsen f.1737, d.1738?

Der har været endnu 2 sønner, for i året 1724 den 23.januar og 13.maj blev Jacob Sørensens sønner begravet, er alt hvad kirkebogen siger, så i hvilket ægteskab, de hører hjemme, vides ikke.

104. Peder Sørensen Hebo

er født omkring 1657, temmelig sikkert i Guldager sogn. Han døde 1734 i Fourfeld og blev begravet den 7. September på kirkegården i Guldager, 77 år gammel.

Iflg. Ribe Hospitals fæsteprotokol fæstede Peder Sørensen den 3. jan. 1688 "den halve gård i Fourfeld, som Søren Pedersens enke for alder og fattigdom til ham nu afstanden haver med den condition, at han af den gamle restance, hun er skyldig til hospitalet, betaler 20 rdl inden år og dag og ellers betaler den sædvanlige afgift og landgilde". Den afgåede fæster er hende, der i et ekstraskatteregnskab 1688 kaldes Kirsten, sal. Søren Pedersens enke. I det tilsvarende regnskab for 1690-92 står Peder Sørensen Hebo og hustru for gården. I Riberhus amts kop-og kvægskatsregnskab 1686 kan man læse under Fourfeld: "Kirsten, sal. Søren Pedersens enke, som er Ribe hospitals tjener og sidder i armod, har 2 døtre, 1 ko og 2 får". Det ser virkelig fattigt ud. Gården var ellers ret stor, idet dens hartkorn var sat til 4-1-0-1½ tdr.

Peder Sørensen Hebo har nok fået gården mod at gifte sig med den ene af døtrene, Ellen Sørensdatter, og samtidig har han så fået moderen, Kirsten Hansdatter, på aftægt, efter at hun havde været enke i en længere årrække.

Efter tingbogen at dømme har der ikke altid hersket lutter idyl på gården, for den 3. nov. 1692 indstævnes Peder Sørensen for herredstinget "for vidner, syn og sigtelse at påhøre angående hans hustrus mor, han med slag og hug har trakteret". Samtidig indkaldes moderen, Kirsten Sørensen, til tinget for spørgsmål at besvare og ved ed at forklare svigersønnens medhandling. Datteren, Ellen Sørensdatter, skal også møde.

Det endte vist, som den slags stridigheder ofte endte, med forlig. Efter Ellen Sørensdatters død blev Peder Sørensen Hebo gift igen, denne gang med

105. Maren Stephansdatter,

men hverken hendes fødsel, alder eller død har det været muligt at finde. Hun er rimeligvis død i Fourfeld i tiden mellem 1750 og 1760, fra hvilken periode Guldager sogns kirkebog er gået tabt.

M.h.t. hendes fødsel er der dog en mulighed for, at hun stammer fra Tjæreborg. I forbindelse med en retssag i Tjæreborg 1735 er Peder Sørensens enke i Fourfeld indkaldt som vidne, men vrages, fordi hun er søster til Ingvar Jensens hustru, hvis navn jeg desværre ikke har kunnet finde. Men 1709 var der på Ingvar Jensens gård en medfæster ved navn Staffen Mortensen, som måske er Marens far?

Det vides ikke, hvornår Peder Hebo og Maren er blevet gift. Men i 1710 er de i hvert fald sammen, for da optræder de i en sag om nogle tørv, som Maren har kørt hjem til deres gård, skønt de tilhørte en anden Fourfeldbonde, hvis kone oven i købet blev overfuset af Maren, der dog til sidst måtte bede om godt vejr.

I det hele taget var Peder Sørensen Hebo ikke uvant med processer. Omkring 1704 var han indblandet i en stolestadesstrid om, hvem der skulle sidde hvor i Guldager kirke. Det betød åbenbart en del, hvor man havde sin plads.

1707 måtte han igen i retten anklaget for "at have ladet fra stranden borttage med sin mor, som hos hannem værende var, en indstrandet marsvin, som udi Peder Sørensens hus er indført, hvor både tran, finner og alt af samme er bjærget, hvilket Peder Sørensen i alle måder fordulgt haver og ej derom givet strandfogden ringeste til kende". Strandfogden var Hans Spangsberg i Strandby (ane 234). Peder Sørensen Hebo blev idømt en bøde på "tvende 20 lod sølv".

Navnet Hebo (Hedebo) kendes her på egnen i en række tilfælde fra disse år. Således var der 1686 en Søren Pedersen Hebo i Guldager, som muligvis er Peder Sørensens far. Han var gift med en Bodil Hansdatter, der omtales som enke 1700. Peder Sørensens mor, der var med i sagen om det indstrandede marsvin, hed netop Bodil Hansdatter.

Der nævnes også en Peder Hebo i Guldager så tidligt som 1623 og igen 1637 - måske Peder Sørensen Hebos farfar?

Den 25.oktober 1734 blev der afholdt skifte efter Peder Sørensen mellem enken Maren Stephansdatter og børnene. Aktiverne blev opgjort til 110 rdl.3 mark, passiverne til 114 rdl.5 mk.5 sk., "hvorfor intet bliver at arve, men enken, som bliver ved gården, lovede efter hendes lejlighed efterhånden at betale gælden og holde stedet udi stand".

Senere fæstede sønnen Niels Pedersen gården, og Maren er så sandsynligvis gået på aftægt hos ham.

Peder Sørensen Hebo efterlod sig 6 børn, men der har rimeligvis været flere.

- 1) Søren Pedersen d.1738 i Nørhebo, g.1733 m. Maren Nielsdatter.
- 2) Kirsten Pedersdatter f.ca.1696, d.1763 i Hostrup, Øse sogn, g. ca.1730 m. Mads Nielsen f.ca.1697, d.1776 i Hostrup.
- 3) Anne Pedersdatter f.ca.1705, d.1771 i Tobøl, g.ca.1732 m. Niels Madsen f.ca.1705, d.1776 i Tobøl.
- 4) Ellen Pedersdatter f.ca.1707, d.1767 i Rousthøje, g.m. Jes Hansen d.1754 i Rousthøje.
- 5) Niels Pedersen f.ca.1715, d.1760 i Fourfeld, g.ca.1739 m. Dorthe Christensdatter f.ca.1718 i Gesing, d.1780 i Fourfeld.
- 6) Søren Pedersen f.ca.1717, d.1777 i Guldager.

Der er tale om 2 hold børn. Mon ikke de 3 sidste er Marens. Det kan passe med, at nr.4, Ellen, er opkaldt efter Ellen Sørensdatter, som så er død omkring 1705?

106. Christen Jepsen

er født omkring 1688 i Gesing, hvor han levede til sin død 1763. Han blev begravet i Bryndum den 1.maj, 75 år gammel. Efter Ribe Hospitals fæsteprotokol fæstede Christen Jepsen i Gesing den 2.januar 1711 den 1/4 gård i Gesing, som "Las Jørgensen, der var soldat 5 $\frac{1}{2}$ år under kaptajn Grünhagen, efter at han havde fæstet, og som døde forgangen år på flåden, havde på 1-6-2-1 tdr.hartkorn... .. og skal ægte enken, Dorte Thomasdatter". Der var vist ingen børn i dette ægteskab. Den 22.august 1717 fæstede Christen Jepsen desuden den 1/8 gård, som salig Svend Mortensen havde i Gesing på 0-6-3-1 2/3 tdr.hartkorn. Dorte Thomasdatter er vel død 1717, for den 12.december 1717 blev Christen Jepsen gift i Skads kirke med

107. Anne Nielsdatter,

der er født omkring 1687 i Andrup, Skads sogn. Hun døde 1763 i Gesing, 76 $\frac{1}{2}$ år gammel, og blev begravet den 17.april på Bryndum kirkegård.

I en jordebog fra Ribe Hospital 1747 hedder det om Christen Jepsen, at han har en 3/8 gård med 3 heste, 3 køer, 2 kvier, 4 stude, 1 kalv 18 får, 10 lam, 2 svin og 3 gæs. Han såede 3 tdr.rug, 20 skp.byg, 8-9 tdr.havre og avlede 10 læs hø. Bygningerne bestod af 9 fag salshus og 14 fag ladehus i mådelig stand. Af ungt mandskab var der sønnen Niels Christensen på 13 år.

Når det siges, at bygningerne var i mådelig stand, betyder det vist nok jævnt god eller forsvarlig stand.

Den 10.september 1750 gav Christen Jepsen ejendommen fra sig, og sønnen Niels Christensen overtog fæstet mod at betale 6 rdl.4 mark i fæstepenge.

Christen og Anne fik så vidt vides 5 børn, og traditionen tro blev den første datter opkaldt efter den første afdøde kone.

- 1) Dorte Christensdatter f.ca.1718, d.1780 i Fourfeld, g.1.g.ca. 1739 m.Niels Pedersen f.ca.1715 i Fourfeld, d.1760 samme sted, g.2.g.1760 m.Laust Frandsen f.1733 i Fourfeld, d.1816 samme sted.
- 2) Niels Christensen f.1722.
- 3) Jep Christensen f.ca.1725, d.1803 i Bryndum, g.1.g.ca.1745 med Kirsten Lauridsdatter f.1725 i Bryndum, d.1759 samme sted, g.2.g.1759 m.Karen Jensdatter f.1740 i Bryndum, d.1819 i Bryndum.
- 4) Anne Christensdatter f.1728.
- 5) Niels Christensen f.1731, d.1775 i Gesing, g.1759 m. Kirsten Nielsdatter f.1738 i Gesing, d.1800 samme sted.

Børnene nr.2 og 4 er ikke nævnt i skiftet 1791 efter fasteren, Valborg Jepsdatter i Gesing. De er sikkert døde som børn.

108 og 212. Jep Knudsen

levede i Gesing til sin død den 9. juni 1729, og han blev begravet på Bryndum kirkegård.

Han blev kaldt Jep Knudsen Sti, vistnok fordi hans gård lå ved en sti, der forbandt den vestlige og den østlige del af byen. Han var gift mindst 2 gange, sidste gang med

109. Karen Johansdatter,

der er født omkring 1690. Hun døde 1757 i Gesing og blev begravet den 6. februar i Bryndum.

Jep Knudsen var fæster under Ribe Hospital og havde en gård på 2-5-1-0 tdr. hartkorn. Der er skifte efter ham 1729 mellem enken og deres 4 umyndige børn, 3 drenge og en pige i alderen fra 14 til 1½ år og "der foruden havde 3 døde, som hun og den salig mand havde tilsammen".

Boet var fattigt. Aktiverne udgjorde kun 83 rdl. 3 mark, mens passiverne beløb sig til 108 rdl. 3 mk. 7 sk. Desuden havde "karlen Jens Nielsen af boets midler til gode 28 rdl. Efter hvilken beskaaffenhed lidet vil blive til hospitalet, langt mindre noget at arve, men Jens Nielsen tilbød at tage stedet og ægte enken samt sørge for børnenes opdragelse, indtil de kan fortjene deres brød".

På børnenes vegne mødte i skifteretten deres bror (halvbror) Christen Jepsen (ane 106).

Det er uvist, hvor Jep Knudsen stammer fra. Han er ikke med i matriklen 1664, men 1681 er han sammen med 3 andre fæster af en gård på 7-7-0-0 tdr. hartkorn tilhørende Ribe hospital. Samtidig er der en Knud Nielsen på en anden af hospitalets gårde i Gesing, måske hans far?

I et kop- og kvægs-katsregnskab 1682 er der under Gesing bl.a. nævnt en Knud Sti med hustru og 1 barn og Jep Knudsen Sti, men ingen hustru. Er det far og søn? I ekstraskatteregnskabet 1683 er Jep Knudsen Sti omtalt sammen med sin hustru.

I 1706 blev Jep Knudsen og hans nabo ofre for en brand. Herom siger tingbogen i anledning af forhøret:

Så fremkom Niels Jensen og Jep Knudsen af Gesing, som dennem jammerlig beklagede over den store og uformodentlig ulykkelige tilværelse, de begge udi er geråden derved, at forn. Niels Jensens salshus og forn. Jep Knudsens ladehus i begge deres fravær ved en hastig påkommende ildebrand ganske er afbrændt og i aske nedlagt, og for at bevise hvorledes samme er tilgåen og at det er i sandhed, fremstillede de af naboer og synsmænd til at vurdere, nemlig Søren Nielsen, Joen Hansen, Hans Ollesen, Christen Nielsen, Hans Gregeren, Jørgen Pedersen, Thomas Jensen, Hans Thomsen og Mads Adersen, alle af bem. Gesing, som alle endrægtig med opholdne fingre og ed efter loven vandt og kundgjorde, at det dennem i al sandhed var bevist, at Niels Jensen såvel og Jep Knudsen tillige med flere af deres medtjenere var rejst til Ribe for at yde og levere deres anpart af kgl. maj's magasinkorn, og som de den 22. januar om morgenen var afrejst, da om natten næst efter imellem den 22. og 23. januar hen ved 3 slet ungefær optændtes en ulykkelig ildebrand i forn. Niels Jensens salshus, som var 7 bindinger, og blev samme ganske og aldeles opbrændt og i aske nedlagt med indeværende cretter og får, korn og foring samt al boskab med husgeråd og alt, hvad der inde var, og blev aldeles deraf intet reddet undtagen 2 køer og lidet af boskabet, som dog af ilden og stød blev brecket, som bem. vidner og bymænd kom til hjælp med og fik reddet, og det var næppe, at forn. Niels Jensens kone med 2 små umyndige børn af ilden havde undkommen, havde Gud ikke opvakt hende af søvnen ved røg, kvalm og hede, da havde hun i sengen bleven opbrændt.

I lige måde af samme ildebrand blev ligeledes samme tid Jep Knudsens ladehus, som var 6 bindinger bygt til enden på Niels Jensens hus, ganske og aldeles opbrændt og i aske nedlagt med al hans ganske korn og foring, såvel æde- som sædekornet, så den stakkels

fattige mand haver nu intet korn at æde den lange kolde vinter, men hvorfra ilden er kommen, eller hvor det først er optændt, er dem i alle måder ubevist, såsom de ikke dertil kom, førend det ganske hus, som de begge tilhørte, af ildsluen var ganske betagen, og haver begge bem. stakkels mænd med hustruer og små børn slet og aldeles intet til livsophold i den kolde vinter, ikke heller til sædekorn ad forår, uden de må tigge godtfolk i Guds navn om en ringe almisse til deres store skadeslidelses erstatning.

Karen Johansdatter blev altså efter Jep Knudsens død gift med karlen Jens Nielsen. Dette ægteskab varede dog kun kort, idet han døde allerede 1731, kun 28 år gammel.

3. gang blev hun gift med Niels Thomsen, Gesing, der nu fik gården i fæste. Fra hans tid foreligger der en jordebog dateret 1747, hvori ejendommen kaldes en 3/8 gård. Besætningen var på 4 heste, 3 køer, 2 ungnød, 1 kalv, 13 får, 5 lam og 2 ungsvin. Han såede 3 tdr. rug, 20 skæpper byg, 7-8 tdr. havre og avlede lo læs hø. Bygningerne bestod af 16 fag sals- og ladehus i rimelig stand.

I en gammel beskrivelse af Gesing hedder det, at gårdene i landsbyen lå samlet i 2 klynger med 8 gårde i Vesterbyen og 6 i Østerbyen, samt 2 sammenbyggede gårde kaldet "æ Stejgård" (Stigård).

Navnet kommer af, at der fra Vesterbyen gik en stenopfyldt sti, vistnok lavet af hensyn til samfærdselen over den bløde eng.

Øst for Gesing bro ved hovedvej 12 lå der stadig lige til slutningen af firserne en "Stigård".

Af ægteskabets 7 børn levede ved Jep Knudsens død 1729 kun de 4.

- 1) Hans Jepsen Skræder f.ca.1720, d.1790 i Sædding, g.l.g.m.Kirsten Jonasdatter??? f.ca.1718, d.1785 i Sædding, g.2.g.1786 m.Karen Bertelsdatter f.1744 i Forum, d.1821 i Sædding.
- 2) Birgitte Jepsdatter f.1722, d.1725.
- 3) En søn d.1725.
- 4) En datter d.1727.
- 5) Valborg Jepsdatter f.1727, d.1791 i Gesing. Ugift.

De 2 sidste af de 7 børn kendes ikke.

112. Jens Christensen

er født i Spangsbjerg, Jerne sogn, og han er død omkring 1735 på Spangsbjerggården og begravet på Jerne kirkegård. Jens Christensen, også kaldet Jens Spangsberg, blev gift den 30. maj 1697 i Jerne kirke med

113. Mette Sørensdatter.

Hun er født den 25. februar 1683 i Boldesager, og hun døde den 31. marts 1717 kl. 8 om aftenen i Spangsbjerg i en alder af 34 år, 5 uger og 2 dage og blev begravet den 7. april i Jerne. Jens Spangsberg blev gift 2. gang den 26. december 1717 i Jerne kirke med Maren Pedersdatter fra Måde, efter troløvelse den 20. oktober.

Jens Spangsbergs far, der døde 1691, havde været fæster af den halve Spangsbjerggård. Nu overgik fæstet til sønnen. Efter matriklen 1688 var hele gårdens hartkorn på 14½ td., og den var underlagt sognepræsten i Ribe, magister Niels Jørgensen Seerup.

Den 3. nov. 1694 fremlagde Jens Christensen følgende arveafkald: "Kiender jeg mig underskrevne Peder Christensen, barnefødt udi Spangsberg, og vitterliggør at have annammet og oppebåret af min kiere broder Jens Christensen, boende i Spangsberg, fuld arv efter mine kiere nu salig afgangne forældre, Christen Gregersen og Else Hansdatter, som boede i Spangsberg".

Den 7. juli 1696 lod Jens Christensen læse efterskrevne arveafkald på tinge: "Hans Christensen Spangsberg i Strandby på egne og søster Kirsten Christensdatter d. ældre hendes vegne, Peder Christensen i Spangsberg på egne, Jes Pedersen i Måde på sin hustru Mette Christensdatters vegne og Gregers Christensen i Tiereborg på egne vegne bekender og hermed for alle vitterliggør gaf vores kiere broder Jens Christensen, nu boende i vores salig fader Christen Gregersens gård i Spangsberg, en evig afkald for al den arv og arvepart, som kan tilfalde os efter vores salig broder Niels Christensen, hvis fædrene og mødrene arv bemeldte vores broder Jens Christensen værgede".

Den 19. august 1697 ved nattetid opstod der ildebrand i Jens Christensens "meget velbyggede salshus i Spangsberg". Hvordan ilden var opstået blev aldrig opklaret. Han mistede indbo og forråd af hø, men "med gode venners og godtfolks hjælp samt forstrakte penge" fik han snart bygget sig et nyt salshus på 15 fag.

Men den 9. oktober samme år blæste hans nye hus om i "en forfærdelig storm og uvejr" om natten. Tømmerværket gik i stykker, og taget med lægter blev helt spoleret. Nu vidste den arme mand ikke, hvordan han skulle klare at blive ved gården, men han satte sin lid til, at "christen medlidende øvrighed" ville komme ham til hjælp. Han blev i hvert fald ved gården.

Det, at 2 eller flere fæstere boede i samme gård, kunne undertiden give anledning til gnidninger. Fæsteren på den anden halvdel af Spangsbjerggård, Jens Sørensen, havde en søn, Thomas Jensen. Da Jens Christensen og hans karl, Jep Mortensen, en sommerdag 1698 gik i marken, blev han af Thomas Jensen overfaldet med "utilbørlige og ærerørige skældsord". Men da Thomas Jensen for retten erklærede, at det var sket i "hastmodighed og ubesindigt", og lovede efter denne dag at ville leve vel og fredeligt med Jens Christensen som sin kære nabo, tog Jens Christensen ham i hånden, og "de vare vel forligte".

Den 10. december 1700 er der afkald fra Jens Christensen i Spangsberg for hans kones fædrene arv efter hendes salig far Søren Nielsen Esbjerg i Boldesager. Det er hendes stedfar Hans Jensen i Boldesager, der har udbetalt arven.

Og den 14. november 1710 giver Jens Christensen afkald på arv på sin hustru Mette Sørensdatters vegne efter hendes salig mor Maren Nielsdatter i Boldesager.

Efter en fortegnelse over bidragyderne til de fattige i Jerne sogn 1733 skulle Jens Christensen af med 1 skp. rug, 1 skp. 2 fjk. byg og 12 skilling i penge.

Den 24.november 1738 er der arveafkald fra Peder Christensen Esbjerg i Esbjerg på hustru Kirsten Jensdatters vegne til Hans Jensen, hendes bror, der har fæstet deres salige forældres gård i Spangsbjerg.

Der er 7 børn i første ægteskab og vistnok ingen i andet.

- 1) Christen Jensen, d.i Hygum, g.omkr.1722 m.Maren Lambertsdatter.
- 2) Søren Jensen f.ca.1700, d.1717 i Spangsbjerg.
- 3) Niels Jensen f.ca.1706, d.1780 i Esbjerg, g.1733 m.Mette Christensdatter f.1708 i Esbjerg, d.1795 samme sted.
- 4) Else Jensdatter f.ca.1708, d.1780 i Uglvig, g.1.g.1731 m.Jens Nielsen f.ca.1704 i Veldbæk, d.1736 i Veldbæk, g.2.g.1737 med Laust Hansen f.1703 i Novrup, d.1764 i Veldbæk, g.3.g.1772 m. Jens Pedersen f.1706 i Strandby, d.1789 i Uglvig.
- 5) Hans Jensen f.ca.1711, d.1793 i Spangsbjerg, g.1737 m. Dorthe Nielsdatter f.1714 i Rørkær, d.1781 i Spangsbjerg.
- 6) Kirsten Jensdatter f.1715, d.1807 i Esbjerg, g.1738 med Peder Christensen f.1704 i Esbjerg, d.1757 samme sted.
- 7) Maren Jensdatter f.ca.1713, d.1770 i Vognsbøl, g.1743 m.Søren Jensen f.1721 i Vognsbøl.

114. Christen Pedersen

er født omkring 1661 på Esbjerggård. Han døde samme sted 1741 og blev begravet den 22.maj på Jerne kirkegård, godt 80 år gammel. Han blev gift ca.1685 i Jerne kirke med

115. Anne Christensdatter,

som er født ca.1666 i Veldbæk, Jerne sogn. Hun døde den 16.dec.1737 på Esbjerggård og blev begravet i Jerne, 71 år gammel.

De fik 10 børn, hvoraf i hvert fald de 7 blev voksne og gift.

Esbjerggård var en helgård, som efter matriklen 1688 var ansat til 10-4-3-2 tdr.hartkorn og tilhørte kronen. Iflg.samme matrikel hedder det, at gården led skade af ulve.

1709 den 21.august "var vi underskrevne efter Christen Pedersen i Esbjerg og Oluf Christensen i Veldbæk deres ansøgning af retten på Skads herredsting sat til at syne og besigtige kgl.maj.s rytterbønders rugvange udi Jerne sogn formedelst den svare misvækst dennem i bemeldte sogn såvel som desværre andre steder og overalt her i egnen på rugvækst er overgået. Esbjerg: Christen Pedersen, en helgård og 1/16 rytterportion. Besået møntsrug 8 tdr., som ej kan ses at give mere end 4 tdr., nemlig det halve i sæden. Besået anden kærverug 7 tdr., antages at give 14 skæpper rug".

Det må have været strenge tider, når høstudbyttet var under halvdele af udsæden.

Men kunne høsten slå fejl, kunne spisekammer og indtægt suppleres fra strandsiden. I tingbogen 1707 siges det, at Christen Pedersen i indeværende år havde 2 hamsteder (skullergårde) til halvt med en fannik, og det havde givet dem 8000 skuller (rødspætter). Christen Pedersens andel - 4000 skuller - havde han solgt til sin partner for 1 rdl.2 mk.12 sk. pr tusinde = 5 rdl.5 mark. Desuden har der jo nok været fisk på bordet hver dag.

Christen Pedersen ejede ved Spangsbjerg mølle et bol på 0-1-1-1 tdr. hartkorn, som han havde arvet efter sin far. Det solgte han 1710 til præsten i Jerne, hr. Maturin Castensen.

1719 bortsolgtes det meste af krongodset i Jerne sogn, og Esbjerggård kom til Øllufgård sammen med meget andet bøndergods i sognet. Resten af Christen Pedersens tid som fæster på Esbjerg hørte han altså under Øllufgård, og derfor findes der intet skifte efter ham, da Øllufgårds godsarkiv er gået tabt.

Ved auktionen 1719 indbragte Esbjerggård 477 rdl.3 mk.15 sk.

1725 var der en længere sag mellem beboerne i Rørkær og Esbjerg om de førstnævntes ret til at grave tørv og lade deres dyr græsse på Esbjerg vesterhede.

1725 den 31.juli "indstævnes at vidne i sagen om den fællig, som ommeldte Rørkærmænd hidtil har haft ulast og ukæret i mere end mindetid udi vesterhede, som I, Christen Pedersen, dem nu skal ville formene og allerede ved forbud har gjort - Michel Andersen og Mads Adersen i Gammelby, Hans Thomsen i Måde, Christen Andersen, Strandby, Niels Andersen i Veldbæk, Peder Jensen i Jerne, Jacob Sørensen i Kjersing og Hans Sørensen i Novrup samt Karen Hansdatter og Maren Pedersdatter med værge eller formynder, begge af Jerne - personlig at møde og forklare, hvorvidt Rørkærmænd i forbemeldte hede har haft fællig med drift og grøft, og hvor længe I sådan kan mindes, samt om I nogen tid har hørt klage derover af Esbjergs beboere. Endelig for processens måde anmeldes denne stefning for højædle og velbårne hr.admiral Kaas til Øllufgård. Astrup den 21.juli 1725".

På admiral Kaas' vegne som husbond for Esbjerggård mødte ridefogden Hans Nielsen fra Øllufgård, som fandt fornøden at tilspørge vidnerne om følgende poster: 1) Om de vidste, at Rørkærfolk har haft nogen drøft eller grøft med nogen ret udi den såkaldede vesterhede, eller om det ikke kunne være skedt uden bevilling. 2) Om de ikke havde hørt det, Christen Esbjerg haver nydt villighed af Rørkærfolk som med en half dags pløjen eller sligt til vederlag for sådan drøft eller grøft. 3) Om de vidste, hvor mange læster tørv Rørkærfolk havde

fået årlig på bemeldte hede, og om det var få eller mange. 4) Om de vidste, hvad den omtvistede hede var kaldet enten af Esbjergs eller Rørkærbeboere. 5) Om de ikke syntes det ubilligt, at Rørkærbeboere kunne have nogen fællig på bemeldte sted, der ligger midt imellem Christen Esbjergs agertægter, hvor Rørkærbeboere ikke haver ejendom at støde på nogen af siderne.

Derefter følger vidnernes svar. Men da turen kom til det 7. vidne, Jacob Sørensen i Kjersing (ane 102), protesterede Hans Nielsen fra Øllufgård og sagde, at Jacob Sørensen var beslægtet både med de 2 Rørkærmænd, Søren Nielsen og Niels Hansen, og med Christen Esbjerg, således at Søren Nielsen, der havde haft Jacob Sørensens salig mor til ægte, er hans stedfar, mens Niels Hansen er halvbror til Jacob Sørensens mor, og Christen Esbjergs salig halvbror havde været Jacob Sørensens far. Det lyder indviklet.

Det ser ud til, at sagen endte med, at Hans Nielsen i retten fremlagde et 12 år gammelt forbud fra Christen Esbjerg, dateret 17. juli 1713, mod Rørkærfolkenes graven tørv og sader på Esbjerg vesterhede, og at de ville blive draget til ansvar efter loven, hvis de fortsatte.

Den 13. marts 1731 er der arveafkald fra Christen Pedersen i Esbjerg efter "at det har behaget Vorherre ved døden sidst afvigte 19. febr. uden nogen livsarvinger at bortkalde min kære nu sal. datter, Dorthe Christensdatter, som var i ægteskab med den ærlige og velagtede dannede, Jens Nielsen af Veldebæk".

1733 blev der lavet en fortegnelse over, hvad de forskellige gårde skulle yde til sognets fattige. Christen Pedersen var sat til 1 skp. rug, 1 skp. 2 fjerdingkar byg og 12 skilling i penge.

1734 er han afløst af sønnen Peder Christensen og svigersønnen Niels Jensen (ane 56), der hver har fæstet halvdelen - 5-2-1-2½ tdr. hartkorn - af Esbjerggård.

De 10 børn i ægteskabet var:

- 1) Niels Christensen f. ca. 1685, d. 1734 i Andrup, g. ca. 1708 m. Maren Nielsdatter f. ca. 1662 i Solbjerg, d. 1749 i Andrup.
- 2) Anne Christensdatter f. ca. 1686, d. 1715 i Veldebæk, g. m. Hans Hansen Lykke f. ca. 1670 i Veldebæk, d. 1723 i Veldebæk.
- 3) Peder Christensen f. ca. 1689, d. 1691.
- 4) Dorthe Christensdatter f. ca. 1692, d. 1766 i Veldebæk, g. m. Christen Hansen Lykke f. 1673 i Veldebæk, d. 1740 i Veldebæk.
- 5) Mette Christensdatter f. 1694.
- 6) Dorthe Christensdatter f. 1697, d. 1731 i Veldebæk, g. 1726 m. Jens Nielsen f. ca. 1704 i Veldebæk, d. 1736 i Veldebæk.
- 7) Anne Christensdatter f. ca. 1700, d. 1777 i Novrup, g. 1. g. 1730 m. Søren Knudsen f. ca. 1702 i Novrup, d. 1738 i Novrup, g. 2. g. 1739 m. Peder Jørgensen f. ca. 1715 i Novrup, d. 1778 i Novrup.
- 8) Apelone Christensdatter f. 1702.
- 9) Peder Christensen f. 1704, d. 1757 i Esbjerg, g. 1738 m. Kirsten Jensdatter f. ca. 1717 i Spangsbjerg, d. 1807 i Esbjerg.
- 10) Mette Christensdatter f. 1708, d. 1795 i Esbjerg, g. 1733 m. Niels Jensen f. ca. 1706 i Spangsbjerg, d. 1780 i Esbjerg.

116. Jørgen Pedersen

er født den 25.marts 1681 i Novrup, Jerne sogn. Han døde samme sted den 2.maj 1739 og blev begravet den 7.på Jerne kirkegård i en alder af 58 år, 5 uger og 3 dage.

Han blev gift omkring 1712 i Jerne kirke med

117. Else Hansdatter,

der er født omkring 1694 i Strandby, Jerne sogn. Hun døde 1779 i Novrup, næsten 86 år gammel, og blev begravet den 26.december i Jerne.

Den 26.nov.1709 omtales Jørgen Pedersens salig fars gård i forbindelse med en retssag, så han har sandsynligvis overtaget faderens fæste af en del af Bennedsgården i Novrup omkring 1709. På omtrent samme tid nævnes han blandt vidnerne i en sag angående sognepræsten i Jerne, Maturin Castensen.

I ekstraskatteregnskabet 1709-11 hedder det, at Jørgen Pedersen er fæster af 1/4 gård i Novrup og har en pige, der får 2 rdl. i løn for et halvt år.

1733 er hans bidrag til Jerne sogns fattige 1 skp.rug, 1 skp.2 fdk. byg og 8 skilling i penge.

Foruden gårdparten i Novrup havde Jørgen Pedersen 3/20 af Tovrup mark i fæste af Ribe hospital.

Else Hansdatter blev gift anden gang den 29.juni 1740 med sin fætter, Christen Pedersen Spangsberg fra Strandby.

I ægteskabet med Jørgen Pedersen var der 5 børn, der alle blev voksne og gift.

- 1) Karen Jørgensdatter f.ca.1713, d.1772 i Veldbæk, g.1.g.1733 m. Hans Olesen f.ca.1706 i Veldbæk, d.1759 i Veldbæk, g.2.g.1759 m.Peder Jensen f.1735 i Uglvig, d.1800 i Veldbæk.
- 2) Peder Jørgensen f.ca.1715, d.1778 i Novrup, g.1739 m.Anne Christensdatter f.ca.1700 i Esbjerg, d.1777 i Novrup.
- 3) Christen Jørgensen f.ca.1717, d.1793 i Strandby, g.1.g. 1740 m. Apelone Pedersdatter f.1720 i Strandby, d.1741 samme sted, g.2.g.1741 m.Anne Christensdatter f.ca.1717 i Uglvig, d.1793 i Strandby.
- 4) Hans Jørgensen f.1722, d.1748 i Veldbæk, g.1744 m.Maren Thomasdatter f.1723 i Gammelby, d.1783 i Veldbæk.
- 5) Niels Jørgensen f.1734, d.1788 i Novrup, g.1772 m.Mette Jensdatter f.1747 i Novrup.

118. Christen Hansen (Mose)

er født omkring 1674, måske i Sneum sogn. Han døde den 10. december 1728 i Uglvig og blev begravet den 17. i Jerne, 54 år gammel. Christen Hansen blev også kaldt Christen Mose. Han var først gift med Anne Knudsdatter, men hun døde 1714 efter en fødsel og blev begravet den 22. august i Jerne, 20½ år gammel. Også barnet døde. Christen Hansen blev gift igen 1715 i Darum kirke med

119. Johanne Svendsdatter.

Hun er født ca. 1693, vistnok i Darum sogn. Hun døde 1771 i Uglvig og blev begravet den 17. februar på Jerne kirkegård, næsten 78 år gammel.

Christen Hansen var fæster på halvdelen af Uglviggård, der hørte under godset Sneumgård i Sneum sogn. Uglviggård var en af de største gårde i Jerne sogn. Christen Hansen kom dertil omkring 1710 og afløste en Niels Nielsen, der var druknet under overgangen af Kongeåen på en rejse sydpå, muligvis i forbindelse med udsmugling af stude. Han blev identificeret af en datter.

Efter en jordebog 1716 var Uglviggård bortfæstet til Christen Hansen og Søren Sørensen, og de ydede i landgilde 3 ørter rug, 3 ørter byg, ½ fdk. honning, 2 svin, 2 gæs, 4 høns, 20 æg, 8 læs ved, 2 tdr. kul, 1 trave foderkorn og 5 mark 1 skilling i penge. Gården var på 13-3-0-0 tdr. hartkorn.

Kort efter blev Søren Sørensen afløst af Christen Hansen Spangsberg, så nu hed begge fæstere Christen Hansen.

1718 blev Christen Mose indstævnet for retten i en strid om en bisværm. Der blev opnået forlig på den måde, "at den omtvistede bisværm, som nu står udi Christen Moses kålhauge, skal overflyttes og hensættes i Christen Spangsbergs hauge, hvor bierne i kuben bliver standendes, og enhver af bemeldte mænd nyder halvdelen af de nu i kuben værende bier".

1725 var Christen Hansen Mosemand igen indstævnet for tinget i anledning af en sag om den forrige fæster, Niels Nielsens 2 sønner, der var forsvundet fra stavnen og derved havde unddraget sig stavnsbånd og landmilit. Under afhøringen forklarede Christen Hansen, at han kom til Uglvig for 14-15 år siden.

Johanne Svendsdatter giftede sig igen den 26. juni 1729 med Jens Pedersen, søn af Peder Christensen Spangsberg i Strandby.

I forbindelse med en stolestatedstrid i Jerne kirke 1753 ser det ud til, at Uglviggård havde et kvindestolestade i altergulvet (i koret) med plads til 4. Det var vist ikke almindeligt, men om der findes en særlig motivering herfor i enestegården Uglvigs historie vides ikke.

Med sin første hustru havde Christen Hansen datteren

1) Ingeborg Christensdatter f. 1714, d. 1714.

Med Johanne Svendsdatter fik han 6 børn, men kun de 3 blev voksne.

2) Hans Christensen f. 1716, d. 1716.

3) Anne Christensdatter f. ca. 1717, d. 1793 i Strandby, g. 1741 med Christen Jørgensen f. ca. 1717 i Strandby, d. 1793 samme sted.

4) Margrethe Christensdatter f. 1719, g. 1746 m. Christen Nielsen f. ca. 1700 i Uglvig, d. 1770 i Vong.

5) Hans Christensen f. 1721, d. ca. 1765 i Hygum, g. 1755 m. Anne Jepsdatter f. 1736 i Hygum, d. 1811 i Astrup.

6) Ingeborg Christensdatter f. 1723, d. 1725.

7) Svend Christensen f. 1727, d. 1741 i Uglvig.

120. Mads Hansen

må være født ca.1664, for i 1703 siger han selv, at han er 39 år, men hvor han stammer fra er uvist. Han døde i Vognsbøl 1742 og blev begravet i Jerne den 3.okt. i en alder af 82 år. Det stemmer ikke helt med den alder, han opgiver i 1703, men det er ret almindeligt med mindre afvigelser af den art.

Han var gift med

121. Maren Hansdatter,

der er født i Strandby omkring 1667. Hun døde i Vognsbøl 1753 og blev begravet l.søndag efter påske, den 29.april, på Jerne kirkegård. Hendes alder opgives til 86 år, 2 mdr., 2 uger og 3 dage. Man ved ikke, hvornår de er blevet gift, men det er sket før marts 1698, for da omtales de i et arveafkald efter hendes afdøde forældre i Strandby.

Ligesom de øvrige af sognets bønder drev Mads Hansen fiskeri fra stranden i de såkaldte skullergårde, den tids form for ruser. Iflg. en opgørelse fra 1707 solgte han 3000 skuller til en opkøber fra Fanø for 1 rdl.2 mark pr.tusinde = 4 rdl., og så havde han endda 2000 skuller i behold. Det var et godt supplement til fadeburet og økonomien.

1709 hedder det i tingbogen, at Mads Hansen "på sin påboende boel såvel og 1/4 kirkeboel, han dertil bruger, såede 2 tdr.4 skp." Det gav samme år et så kummerligt udbytte, at man nærmest må kalde det misvækst.

Den-ejendom i Vognsbøl, som Mads Hansen havde i fæste, ejedes af kronen. Den var på 1-3-3-1 tdr.hartkorn og var altså en mindre ejendom. 1721 solgte kronen den for 76 rdl.5 mk.8 sk. til admiral Kaas på Ølufgård, som havde den i resten af Mads Hansens tid, hvorefter den blev købt af sognepræsten i Jerne.

Mads Hansen og hans efterkommere sad på ejendommen i 250 år, til den blev opslugt af Esbjerg.

Der kendes med nogenlunde sikkerhed 5 af Mads Hansen og Maren Hansdatters børn.

- 1) Mads Madsen f.ca.1699, d.1784 i Vognsbøl, g.1732 m. Bodil Madsdatter f.1704 i Gammelby, d.1785 i Vognsbøl. De overtog stedet.
- 2) Johanne Madsdatter d.1772 i Forum, g.1725 m. Niels Lauridsen f.ca.1695, d.1771 i Forum.
- 3) Anne Madsdatter f.ca.1709, d.1788 i Gammelby, g.1732 m. Hans Madsen f.1702 i Gammelby, d.1781 samme sted.
- 4) Hans Madsen.
- 5) Søren Madsen g.ca.1720 og boede i Sadderup.

122. Mads Adersen

er født den 2.februar 1674 i Novrup. Han døde 1741 i Gammelby og blev begravet den 7.maj i Jerne. Hans alder opgives til 67 år, 2 måneder, 3 uger og 2 dage.

Han blev trolovet den 4.oktober 1696 og kort efter gift i Jerne kirke med

123. Maren

Notatet i kirkebogen er kun et brudstykke, så man ved ikke med sikkerhed, hvem hun var. Men der er muligvis tale om den Maren Nielsdatter, der døde i Gammelby 1758 og blev begravet den 24.marts i Jerne, 84 år gammel. Hun er altså født omkring 1674, men netop dette år svigter kirkebogen totalt.

I en liste over bidragydere til Jerne sogns fattige 1733 står Hans Madsen i Gammelby noteret for 1 skp.rug og 6 skilling i penge. Det er vel Mads Adersens søn, som da har overtaget gården. Ydelsen er den mindste af samtlige bidrag i Gammelby, så man må formode, at han har været fæster på en mindre gård.

Efter matriklen 1688 var der kun 3 gårde i Gammelby. Den mindste af dem var på 2-1-1-1 tdr.hartkorn, og fæsteren hed Niels Olufsen. Gården hørte under Jerne kirke. Niels Olufsen får iflg. kirkebogen børn 1676 og 1681, og han er måske far til ane 123, der som nævnt er født omkring 1674. Mads Adersen, der jo kom fra Novrup, har sandsynligvis giftet sig ind på ejendommen.

Mads Adersen deltog som så mange andre i Jerne sogn i kystfiskeriet. 1707 solgte han 3000 skuller til en opkøber for 1 rdl.2 mark pr.tusinde = 4 rdl.

1725 optræder Mads Adersens børn, Hans Madsen og Bodil Madsdatter, som vidner i en retssag, og kort efter er han selv indkaldt for at vidne i en sag mellem Esbjergs og Rørkærs beboere om retten til fædrift og tørvegravning på Esbjerg hede. Det hedder da, "at Mads Adersen af Gammelby er født i Novrup, er nogle og 50 år gammel og mestendel fra barndommen har opholdt sig der i sognet. Har ungefær for en 30 år siden tjent i Rørkær. Imidlertid han der tjente, både gravede og hjemførte han en del jord og tørv af omtvistede Vesterhede, som ligger vesten Rørkær og norden Esbjerg, men så længe han husker, har Rørkærfolk gravet jord og tørv i bemeldte hede, og har han selv kørt mange læs tørv hjem for småfolkene i Rørkær".

Mads Adersen og Maren fik i hvert fald 4 børn, hvoraf de 3 blev voksne, men der er muligvis et par stykker til.

- 1) Mette Madsdatter f.1697, d.1758 i Kjersing, g.1722 m. Jacob Sørensens f.ca.1690 i Rørkær, d.1753 i Kjersing.
- 2) Hans Madsen f.1702, d.1781 i Gammelby, g.1732 m. Anne Madsdatter f.ca.1709 i Vognsbøl, d.1788 i Gammelby.
- 3) Bodil Madsdatter f.1704, d.1785 i Vognsbøl, g.1732 m. Mads Madsen f.ca.1699 i Vognsbøl, d.1784 i Vognsbøl.
- 4) Peder Madsen f.1714, d.1719.

124. Søren Nielsen

er født omkring 1670 i Gesing, Bryndum sogn. Han døde 1733 samme sted og blev begravet den 26.april på Bryndum kirkegård i en alder af 63 år.

Han var gift med

125. Dorthe Hansdatter,

der er født den 22.oktober 1676 i Veldebæk, Jerne sogn. Hun døde 1737 i Gesing og blev begravet den 27.oktober i Bryndum, 62 år gammel. I tingbogen 1703 nævnes Søren Nielsen i Gesing og hans far Niels Sørensen i forbindelse med en gæld.

Den 20.april 1705 er der arveafkald fra bl.a.Søren Nielsen i Gesing på hustru Dorthe Hansdatters vegne, idet hun har fået af sine brødre Hans og Christen Hansen i Veldebæk sin del af arven efter deres forældre, Hans Hansen og Anne Sørensdatter af Veldebæk.

Niels Sørensen var sammen med en Joen Hansen fæster af en gård i Gesing. Den hørte først under kronen og var efter matriklen 1688 sat til 7-6-1-1 tdr.hartkorn. 1709 hedder det om de 2 fæstere, at de såede 12 tønder.

1719 blev gården købt af Ølufgård, og den blev nu delt, så hver af fæsterne havde 3-7-0-2 tdr.hartkorn.

Søren og Dorthe havde sønnen

Niels Sørensen f.ca.1706, d.1749 i Gesing, g.1731 m. Ane Hansdatter f.ca.1705 i Gesing, d.1755 i Gesing.

128. Niels Lambertsen?

Han er født i Hygum i tiden omkring 1640. Efter matriklen 1688 var han fæster af 2 halvgårde i Hygum, en på 3-5-1-0 tdr.hartkorn, som sønnen Lambert Nielsen overtog 1698, og en anden på 3-1-1-1 tdr. hartkorn, som Hans Nielsen (ane 64) blev fæster af.

Efter matriklen 1681 var begge gårde på 3-2-0-0 tdr.hartkorn, og fæsteren var også da Niels Lambertsen. De 2 halvgårde udgjorde oprindelig en af Hygum bys 5 helgårde.

Hvis Niels Lambertsen - hvad jeg tror - er ane 128, er han far til følgende børn, nævnt i tilfældig rækkefølge:

- 1) Lambert Nielsen, Hygum, g.ca.1705 m. Maren Christensdatter.
- 2) Hans Nielsen, Hygum, g.ca.1708 m. Else.
- 3) Søren Nielsen, Rørkær, g.l.g.1713 m. Anne Hansdatter, g.2.g.1717 m. Johanne Pedersdatter.
- 4) Birgitte Nielsdatter, g.m. Morten Iversen, Sønderris mølle.
- 5) Maren Nielsdatter, g.1706 m. Peder Hansen Smed, Darum.

Nr.1 er bevisligt søn af Niels Lambertsen, mens de 4 sidste er søskende.

Når jeg tror, at Lambert og Hans er brødre, skyldes det ikke bare det fælles efternavn - Nielsen hører jo ikke til de mest sjældne navne - men det forekommer sandsynligt, at Niels Lambertsen overlader sine 2 gårde til 2 sønner, hvis han altså havde 2 sønner. Mere tungt vejer det måske, at både Lambert og Hans i 1708 var blandt fadderne i Darum, da Hans Nielsens søster Maren fik en datter døbt. Fadderne var jo oftest slægtninge.

Efter 1708 har jeg ikke fundet Lambert Nielsen nævnt. Måske er han død. 1713 får Hans Nielsen en søn døbt Lambert, muligvis opkaldt efter Lambert Nielsen. Og 1718 får søsteren i Darum også en søn døbt Lambert.

Lambert Nielsens gård blev vistnok overtaget af en Hans Lassen, der døde 1722. Ved sin død var han gift med en Maren Lambertsdatter fra Darum, men han havde vist været gift før, måske med Lambert Nielsens enke, Maren Christensdatter, for Hans Lassens søn nævnes i forbindelse med en mødrene arv efter skifte 1718 og en fædrene arv efter skifte 1722.

Mens vi er ved gætterierne, er Niels Lambertsens kone, ane 129, måske den Johanne Raskdatter i Hygum, der 1707 bar Peder Smed og Maren Nielsdatters Niels til dåben i Darum kirke. Og året efter fik de en datter døbt Johanne.

Desværre er både V.Nebel sogns kirkebøger og Øllufgårds skifteprotokoller fra disse år gået tabt, så det ikke ad den vej er muligt at af-eller bekræfte ovennævnte teori.

I 1681 og 1688 var Niels Lambertsen som tidligere nævnt fæster af 2 halvgårde i Hygum, nemlig Hygum Østergård (Østre Hygumvej nr.8) og Hygum Søndergård (Hygumvej nr.54). Det var Hygum Østergård, som Hans Nielsen fæstede i begyndelsen af 1700 årene, og da lå den lige der, hvor nu Østre Hygumvej nr.3 ligger. Niels Lambertsen boede vist selv på Hygum Søndergård, som hans far, Lambert Nielsen, havde 1664, og det var den, der 1698 blev overtaget af Niels Lambertsens søn, Lambert Nielsen.

136, 144, 152 og 158. Christen Hansen

levede som fæstebonde i Briksbøl, og her døde han i slutningen af året 1707 og blev begravet i Skads.

Han var gift med

137, 145, 153 og 159. Maren Mortensdatter,

der er født omkring 1660. Hun døde i Briksbøl 1722 og blev begravet på Skads kirkegård, 62 år gammel.

1678 nævnes Christen Hansen som fæster af en gård i Briksbøl hørende under godset Krogsgård i Tjæreborg. Der er ingen kone nævnt, men han betaler ekstraskat af 1 karl, 1 pige, 4 heste, 5 køer, 3 stude, 5 ungnød, 16 får, 1 svin og 2 bistokke, i alt 4 daler 8 skilling. I matriklen 1681 er gården sat til 5-1-0-0 tdr.hartkorn.

1684 omtales Christen Hansen og hustru i et kop-og kvægskatsregnskab, og i den ny matrikel 1688 er gårdens hartkorn blevet nedsat til 4-7-2-1 tdr.

Iflg.en jordebog 1702 skal Christen Hansen betale i årlig landgilde $1\frac{1}{2}$ ørter rug, $1\frac{1}{2}$ ørter byg, 1 svin, 1 fårnød og 1 daler gæsteri. Før Christen Hansen overtog gården i Briksbøl, var den fæstet af en Hans Madsen, men om der er tale om far og søn vides ikke.

Søndag den 9.oktober 1707 var der bryllup i Christen Hansens gård. Det var datteren Johanne, der blev gift med Niels Pedersen i Sadderup. Hun er ane 79. Under gildet blev en af gæsterne ved et uheld såret, da en anden gæst, naboen Mads Nielsen (ane 70, 74), ville sige præsten farvel med salut fra en pistol ladet med løst krudt. Den sårede afgik ved døden den følgende fredag i Guldager mølle, hvor han var blevet behandlet for sit sår.

Kort efter stod sønnen Hans Christensen anklaget for at have forladt hjemstavnen uden godsets tilladelse. Han var vendt tilbage, måske i anledning af faderens død, for som ældste søn at overtage fæstet. Sagen blev dog bilagt i mindelighed. Han døde 1743 som en velstående mand. Der er en mindetavle over ham i Skads kirke.

I justitsprotokollen fra 1712 omtales Maren Mortensdatter i Briksbøl som salig Christen Hansens hustru og mor til Jørgen Christensen. Det er i forbindelse med en sag om slagsmål med dødelig udgang. Også denne gang var anledningen et gilde, idet den tidligere nævnte Mads Nielsen sammen med naboer og venner havde været i Hillerup for at fejre sin trolovelse. Stemningen har nok været løftet, og på vej en hjem kørte et par af vognene om kap, nogle kom op at toppes, og det endte med, at en af deltagerne blev så medtaget, at han døde. Christen Hansen og Maren Mortensdatter havde 7 børn.

- 1) Hans Christensen f.ca.1681, d.1743 i Briksbøl. Ugift.
- 2) Johanne Christensdatter f.ca.1684, d.1749 i Sadderup, g.1.g.1707 m. Niels Pedersen, d.ca.1717 i Sadderup, g.2.g.1717 m. Søren Hanssen f.1695 i Novrup, d.1777 i Sadderup.
- 3) Mads Christensen f.ca.1688, d.1730 i Oksvang, g.m. Kirsten Olufsdatter, d.1766 i Oksvang.
- 4) Morten Christensen f.ca.1689, d.1764 i Skads, g.ca.1713 m. Johanne Thomasdatter f.ca.1683, d.1765 i Skads.
- 5) Jørgen Christensen f.ca.1694, d.1749 i Oksvang, g.1714 m. Ingeborg Mortensdatter f.ca.1686 i Skads, d.1775 i Oksvang.
- 6) Christen Christensen f.ca.1697, d.1748 i Andrup, g.1718 m. ? Hansdatter.
- 7) Laust Christensen f.ca.1700, d.1763 i Briksbøl, g.1753 m. Karen Lauridsdatter f.1716 i Andrup, d.1782 i Briksbøl.

156. Hans Christensen

er født omkring 1669 i Veldebæk, Jerne sogn. Han døde den 17. juli 1737 i Novrup og blev begravet på kirkegården i Jerne, næsten 68 år gammel.

Han blev gift 1694 i Jerne kirke med

157. Use Mortensdatter,

der er født omkring 1673. Hun døde den 24. april 1717 i Novrup og blev begravet den 29. i Jerne i en alder af 44 år, 5 mdr. og nogle uger. Ved vielsen står hun opført som hjemmehørende i Novrup, og hun er muligvis datter af den Morten Sørensen, der iflg. matriklerne 1681 og 1688 var fæster af en del af Bennedsgården i Novrup. Efter matriklen 1664 var Morten Sørensens forgænger på Bennedsgården en Søren Hansen, som var gift med en Use, der meget vel kan være Use Mortensdatters farmor.

Der var 10 børn i ægteskabet, og de blev næsten alle voksne og gift. 1693 blev Jens Sørensens datter i Spangsbjerg, Maren Jensdatter, indstævnet for herredstinget, hvor hun måtte stå til regnskab for sin letfærdighed og sit berygtede levned, "som hun skal have brugt udi nogle år, både med ægtemænd og andre". Det fik følger, og hun udlagde bl.a. Hans Christensen i Veldebæk som barnefader. Han kom nu ikke i retten, da han efter sin fars udsagn "for rum tid siden var udrejst til Holland at fortjene sit brød". Men så forsøgte Christen Pedersen i Esbjerg at få Maren Jensdatter til at udlægge en anden som barnefader, mod at hun fik nogle penge. Det vides ikke, om man nåede frem til en ordning, og hvordan sagen endte, men året efter blev Hans Christensen gift med sin Use og flyttede til Novrup. 1706 optræder Hans Christensen i Novrup iflg. tingbogen "på sin far, Christen Olesen i Veldebæk hans vegne".

Iflg. en opgørelse 1707 over bøndernes fangst og salg af skuller i Jerne sogn havde Hans Christensen solgt 3500 skuller til en skipper for 1 rdl. 1 mk. pr. tus., i alt 4 rdl. 8 sk.

Omkring 1710 var der en retssag mod præsten i Jerne, hr. Maturin Castensen. Blandt vidnerne i sagen nævnes Hans Christensens hustru, Use Mortensdatter i Novrup.

Da Hans Christensen 1725 vidnede i en retssag, blev han omtalt som fæster under Maturin Castensen i Jerne.

1733 afstod Hans Christensen på grund af alder sin 1/4 gård i Novrup til ungkarl Søren Thomsen i Gammelby, der skulle giftes med datteren Ellen Hansdatter, og i den anledning var der arveafkald fra hendes endnu levende søskende.

Børn og svigerbørn var

- 1) Morten Hansen f. ca. 1694, d. 1696.
- 2) Søren Hansen f. 1695, d. 1777 i Sadderup, g. 1717 m. Johanne Christensdatter f. ca. 1684 i Briksbøl, d. 1749 i Sadderup.
- 3) Ellen Hansdatter f. ca. 1698, d. 1736 i Novrup, g. 1733 m. Søren Thomsen f. 1714 i Gammelby, d. 1789 i Novrup.
- 4) Anne Hansdatter f. 1701, d. 1717 i Novrup.
- 5) Morten Hansen f. ca. 1702, d. ca. 1743 i Hygum, g. 1725 m. Gertrud Mortensdatter f. 1692 i Rørkær, d. ca. 1743 i Hygum.
- 6) Laust Hansen f. 1703, d. 1764 i Veldebæk, g. 1737 m. Else Jensdatter f. ca. 1708 i Spangsbjerg, d. 1780 i Uglvig.
- 7) Apelone Hansdatter f. 1706, d. 1781 i Novrup, g. 1734 m. Peder Eskildsen f. i Novrup, d. 1797 i Novrup.
- 8) Christen Hansen f. 1708, d. 1796 i Hygum, g. ca. 1738 m. ?
- 9) Peder Hansen, g. 1732 m. Johanne Hansdatter.
- 10) Ole Hansen f. 1713, d. 1751 i Boldesager, g. 1743 m. Anne Nielsdatter f. 1701 i Rørkær, d. 1791 i Boldesager.

166. Vesti Knudsen

boede i Hjedding, Ølgod sogn. Han døde samme sted 1757 og blev begravet den 31. juli på Ølgod kirkegård.
Han var gift med

167. Ingeborg Lasdatter,

der er født omkring 1684, sikkert i Hjedding. Her døde hun 1765 og blev begravet den 17. april, 81 år gammel.
Hun er sandsynligvis datter af den Las Jespersen, der 1688 omtales som fæster på en gård i Hjedding tilhørende C. H. Peiters på Hessel i Thy, en gård på 3-7-0-1 tdr.hartkorn, som Vesti Knudsen vel sagtens har overtaget i forbindelse med giftermålet. 1664 er der en Jesper Lassen som fæster på gården. Det er nok hendes farfar. Vesti Knudsen og Ingeborg Lasdatter havde i hvert fald 6 børn, men der var sikkert flere.

- 1) Maren Vestisdatter f.1712, d.1714?
- 2) Mette Vestisdatter f.1713.
- 3) Lars Vestisen f.1713.
- 4) Maren Vestisdatter f.1716, d.1739 i Gødsvang, g.1735 m. Mads Thomsen f.1714, d.1799 i Gødsvang.
- 5) Knud Vestisen f.1719.
- 6) Else Vestisdatter f.1727, d.1801 i Forsomho, g.1752 m. Jes Christensen f.1714 i Hesselho, d.1793 i Forsomho.

Vesti Knudsen havde en søster, Mette Knudsdatter, der var gift med fæstebonden Niels Sørensen i Ølgod, stamfar til Øllgårdslægten. 3 sønner blev købmænd i Varde.

168. Jens Jørgensen Smed

er født omkring 1665. Han levede i Hornelund, Horne sogn, til sin død den 22.marts 1761. Det vides ikke, hvor han stammer fra, og han er ikke nævnt i matriklen 1688. Det er derimod en Jens Christensen Smed, så det er lidt forvirrende med to samtidige personer med fornavnet Jens og efternavnet eller erhvervsbetegnelsen Smed. Måske er de slægtninge. Jeg er dog af den overbevisning, at Jens Jørgensen Smed er den rigtige ane 168, og det samme giver en slægtsbog over en slægt fra Bounum udtryk for.
Jens Jørgensen Smed var gift med

169. Mette Christensdatter,

der er født omkring 1660. Hun døde den 3.marts 1747 klokken 11 i Hornelund i en alder af 87 år og 6 måneder, og hun blev begravet den 12.marts i Horne. Kirkebogen siger udtrykkeligt, at hun er Jørgen Jensen Smeds mor.

Børn:

- 1) Jørgen Jensen Smed f.ca.1700, d.1784 i Hornelund, g.m. Maren Bentsdatter f.1702, d.1789 i Hornelund.
- 2) Karen Jensdatter, d.1731 i Hornelund, g.m. Christen Jensen.

170. Bent

Med hensyn til identificeringen af ane 170 er jeg lidt på gyngende grund, men jeg mener dog, at den kan bære, når jeg tror, at der er tale om den Bent Bentsen, der 1688 var fæster på en gård i Terpling i Åstrup sogn, en gård på 3-0-1-1 tdr.hartkorn under godset Sønder-skov i Folding sogn.

I Hunderup birks tingbog 1695 nævnes blandt andre Bent Bentsen Smed i Terplund (Terpling) og Niels Lauridsen i Tvile i anledning af en tvist mellem Store og Lille Darums mænd om Videkærs tørveskær og fædrift. Der henvises til en gilde dateret 13.december 1619.

Der er fundet 4 af Bent Bentsens børn:

- 1) Jacob Bentsen f.1694 i Terpling.
- 2) Anne Bentsdatter f.1698 i Tvile.
- 3) Maren Bentsdatter f.1701 i Tvile.
- 4) Kirsten Bentsdatter f.1704 i Tvile.

171. Maren Lauridsdatter

er født omkring 1658, muligvis i Tvile, Åstrup sogn, og hun døde den 7.maj 1744, Kristi himmelfartsdag, klokken 6 om morgenen i Hornelund. Hun kaldes i kirkebogen Jørgen Smeds kones mor, gamle Maren Lauridsdatter af Hornelund. Så hun er god nok.

Når jeg tror, at Bent Bentsen er ane 170, skyldes det blandt andet, at hans søn, Jacob Bentsen, der er født i Terpling 1694, bosætter sig i Rotbøl i Horne sogn, idet han 1730 gifter sig med en enke, Maren Frandsdatter. Og hans søster, Maren Bentsdatter, der er født i Tvile den 10.december 1701, er jævnaldrende med ane 85, Maren Bentsdatter i Hornelund.

1745 er en Kirsten Bentsdatter gift og bosiddende i Hornelund. Hun kan være det fjerde af børnene fra Tvile, født der 1704.

Endelig er der tilnavnet Smed, der vel betyder, at begge familier på et tidspunkt har været tilknyttet smedehåndværket.

1712 nævnes en Bent Bentsen Smed i Tistrup, der ligger tæt ved Hornelund. Det er vel ikke utænkeligt, at han er flyttet dertil fra Tvile. Jeg har hverken fundet ham eller børnene i Åstrup sogns kirkebog efter sidste barns fødsel 1704.

Den tidligere nævnte Niels Lauridsen i Tvile er muligvis bror til ane 171, Maren Lauridsdatter, for 1694 bar hans hustru, Karen Ostersdatter, Bent Bentsens Jacob til dåben. Niels Lauridsens og altså måske også Maren Lauridsdatters forældre er Laurids Jensen (ane 342?) og Maren Nielsdatter (ane 343?), der var fæstere af en halvgård i Tvile.

188. Mads Gjødesen (Gydesen).

Han var fæster af en gård i Hauge i Tistrup sogn. Navnet på hans første kone kendes ikke, kedeligt nok, for det må være hende, der er mor til ane 94. Derimod fortæller Horne sogns kirkebog, at 1736 viedes enkemand Mads Gjødesen af Hauge og enke Karen Jensdatter af Stundsig.

Fra hans første ægteskab nævnes sønnen

- 1) Gyde (Gjøde) Madsen, Hauge, g.m. Maren Jensdatter f.ca.1698, d.1779 i Hauge.

192 og 250. Hans Hansen Lykke

er sandsynligvis født på Lykkegård i Jerne sogn. Han døde 1687 i Veldebæk og blev begravet i Jerne.

Han var gift med

193 og 251. Anne Sørensdatter,

der er født omkring 1640. Hun døde den 26. aug. 1727 i Veldebæk i en alder af 87 år 4 mdr. 2 uger og 1 dag og blev begravet på Jerne kirkegård.

Hans Hansen Lykke var fæster af en ryttergård i Veldebæk sammen med faderen, Hans Christensen. Efter matriklen 1664 var den på 9-2-1½-½ tdr. hartkorn.

1669 fik Hans Hansen Lykke arveafkald fra sine søskende Else Hansd. i Spangsberg og Anne Hansd. i Måde for arv efter deres sal. far Hans Christensen af Veldebæk og efter deres mor Kirsten Hansdatter "der sammesteds hendes dødelige afgang".

1678 står Hans Lykke og hustru opført i Riberhus amts ekstraordinære skatters regnskab. De har 2 tjenestepiger, 4 heste, 6 køer, 4 stude, 6 ungnød, 20 får og lam, 2 svin og 3 bistokke, hvoraf de skal betale 4 sldl. 5 mrk. 8 sk. i skat foruden 4 mark i formueskat af loo da=ler.

1686 bliver der foretaget syn over egnens ryttergods. Det hedder her om Hans Lykke, at "han kan så lo tdr. rug, 5 tdr. byg, 11 tdr. havre. Avl befundet: 24 trv. rug å 3 skp., 30 trv. byg å 3 skp., 28 trv. havre å 4 skp., 20 læs hø. Har 4 bæster, 4 køer, 4 stude, 1 ungnød, 1 kalv, 10 får, 2 svin, 2 bistokke. Bygninger: Stuehus 21 fag, lade 20 fag, fæhus 20 fag, et hus 17 fag. Mangler 18 stolper, 6 bjælker, 16 spær. 1685 bekommet lånekorn, som formedelst kornets ringhed i år ej kan betales, 3 skp. rug, 3 tdr. 2 skp. byg og 3 tdr. havre. Manden ellers temmelig.

1703 rippes der op i en kedelig gammel sag, da det kommer frem, at sal. Hans Hansen Lykke "i forrige tider haver besvangret Kirsten Mortensdatter i Skads", og nu så mange år efter hans død gjorde hende mand, Jens Thomsen, krav gældende over for enken Anne Lykkes. Det endte dog med forlig.

1705 er der udstedt et arveafkald, idet døtrene Mette, Dorte og Kirsten af deres brødre Hans Hansen og Christen Hansen har fået, hvad de kan tilkomme efter deres sal. far Hans Hansen af Veldebæk og mor Anne Sørensdatter.

De 5 børn i ægteskabet var:

- 1) Hans Hansen f. ca. 1670 i Veldebæk, d. 1723 s. st., g. l. g. m. Anne Christensdatter f. ca. 1686 i Esbjerg, d. 1715 i Veldebæk. G. 2. g. 1716 m. Kirsten Thomasdatter f. 1693 i Novrup, d. 1732 i Veldebæk.
- 2) Christen Hansen (ane 96) f. 1673 i Veldebæk, d. 1740 s. st., g. m. Dorte Christensdatter f. 1692 i Esbjerg, d. 1766 i Veldebæk.
- 3) Dorte Hansdatter (ane 125) f. 1676 i Veldebæk, d. 1737 i Gesing, g. m. Søren Nielsen f. ca. 1670 i Gesing, d. 1733 s. st.
- 4) Kirsten Hansdatter f. 1679 i Veldebæk, d. 1739 s. st., g. m. Ole Christensen f. 1676 i Veldebæk, d. 1760 s. st.
- 5) Mette Hansdatter f. i Veldebæk, d. i Skånager, g. m. Peder Andersen, Skånager.

196. Niels Madsen.

Efter matriklen 1664 havde Ribe Hospital en gård i Tobøl, Guldager sogn på 4-1-0-0 tdr.hartkorn. Der var 2 fæstere på den, og den ene af dem var Niels Madsen. Han er død før 1681, for iflg. matriklen 1681 står Niels Madsens enke Margrethe for gården, og i den nye matrikel 1688 findes hendes navn stadig på fæsterens plads. Gårdens hartkorn er nu forhøjet til 5-5-2-2 tdr. Niels Madsen var altså gift med

197. Margrethe _____,

men hendes efternavn og hjemsted kendes ikke. 1660 nævnes Niels Madsen i Skads herreds tingbog som vidne i forbindelse med en retssag.

Den 24.februar 1694 fæstede Mads Nielsen "den 1/4 gård i Tobøl, som hans fader havde i fæste, men som ved døden er afgået, hvilken hans moder godvillig til ham har overladt. Så og den 1/4 af den halvgård, som Morten Nielsen ibidem havde". Der er vel tale om resten af halvgården, der efter matriklen 1688 var fæstet af en Niels Pedersen. Hermed har sønnen Mads Nielsen så overtaget ejendommen. Det er uvist, hvornår Margrethe døde efter 1694. Det er kun lykkedes at finde den ene søn:

- 1) Mads Nielsen f.ca.1664, d.før 1727 i Tobøl, g.1.g.med ? Laust-datter, g.2.g.med ?

er født på Esbjerggård omkring 1647. Han døde ca. 1713 i Rørkær og blev begravet i Jerne.

Han var først gift med Karen Sørensdatter. Hun er sandsynligvis død 1688, for den 20. august dette år gav Hans Sørensen i Alslev på egne og søsterdatter Karen Jørgensdatters vegne Søren Nielsen Esbjerg i Rørkær afkald på arv efter hans salig hustru Karen Sørensdatter. Søren Nielsen blev gift igen, vel sagtens omkring 1688, med

205. Anne Hansdatter,

der er født 1664 i Boldesager. Hun døde den 23. juni 1717 i Rørkær og blev begravet på Jerne kirkegård.

1669 havde en Søren Nielsen et bol i Rørkær, og iflg. matriklen 1681 havde Søren Nielsen Esbjerg i Rørkær et gadehus, der var udlagt til ryttergods. Der er vel tale om den samme.

Den 27. nov. 1688 erklærede Søren Nielsen Esbjerg i Rørkær, at hans kone, Anne Hansdatter, af sin far, Hans Christensen i Rørkær, havde fået udbetalt al arv efter sin salig mor, Karen Thomsdatter i Boldesager.

Samme år frasagde Søren Nielsen sig på hustru Anne Hansdatters vegne arv og gæld efter salig Thomas Jensen i Jerne, hendes morfar. Og den 4. dec. 1694 gav Anne Hansdatter afkald på arv i anledning af, at hendes bror, Niels Hansen den yngre, på grund af faderens alder overtog den gårdpart i Rørkær, som han havde i fæste.

Efter matriklen 1688 havde Søren Nielsen i Rørkær et bol under krogen på 0-1-2-1 tdr. hartkorn, men 1699 omtales han som fæster af en halvgård under Ribe Hospital, en gård på 5-2-2-2½ tdr. hartkorn.

På gården var der en sølvkande, der vejede 50 lod (ca. 781 g.), og i låget var indsat en plade med bogstaverne SNR - AHDR 1698 (Søren Nielsen, Rørkær - Anne Hansdatter, Rørkær).

Efter et ekstraskatteregnskab 1699 har han en karl, og i et tilsvarende regnskab 1709-11 en tjenestepige, som for ½ år skal have 1½ rdl. i løn.

1707 solgte Søren Nielsen til 2 opkøbere på Fanø 6000 skuller á 1 rdl. 8 sk. pr. tusinde, i alt 6 rdl. 3 mark.

1708 havde en Nordbyskipper, der ofte sejlede til Hamburg med fisk, købt et parti "vådskuller" af Søren Nielsen. Partiet var på 16000 stk., og han skulle give 2 sldl. pr. tusinde, men da prisen faldt, kviede han sig ved at overtage fiskene, hvorfor der blev en retssag om betalingen.

Efter Søren Nielsen Esbjergs død giftede Anne Hansdatter sig igen. Den nye mand hed også Søren Nielsen. Han kom fra Ølufgård og var bror til Hans Nielsen i Hygum (ane 64).

I Ribe hospitals fæsteprotokol hedder det, at "den 19. oktober 1713 fæstede Søren Nielsen fra Ølufgård den halve gård i Rørkær af hartkorn 5-2-2-2½ tdr., som Søren Sørensen havde, og han skal agte hans mor, som er enke".

Søren Sørensen kom i stedet for til Uglvig, hvor han blev gift og fik en gård.

Søren Nielsen Esbjerg efterlod sig i hvert fald 6 børn, de 2 vistnok af første ægteskab.

- 1) Christen Sørensen d. i Janderup, g. 1707 m. Anne Gregersdatter.
- 2) Niels Sørensen g. m. Birthe Andersdatter.
- 3) Jacob Sørensen f. ca. 1690, d. 1753 i Kjersing, g. l. g. ca. 1711 m. ? d. 1722, g. 2. g. 1722 m. Mette Madsdatter f. 1697 i Gammelby, d. 1758 i Kjersing.
- 4) Søren Sørensen f. 1692, d. 1717 i Uglvig, g. 1715 m. Ingeborg Christensdatter f. 1685 i Veldebæk, d. 1766 i Uglvig.
- 5) Karen Sørensdatter f. ca. 1693, d. 1766 i Gammelby, g. ca. 1713 med Thomas Madsen f. ca. 1687 i Gammelby, d. 1757 samme sted.
- 6) Hans Sørensen f. 1697, d. 1754 i Novrup, g. 1717 m. Maren Hansdatter f. 1701 i Strandby, d. 1755 i Novrup.

208. Søren Pedersen Hebo?

Her er sandsynligvis tale om faderen til ane 104, Peder Sørensen Hebo i Fourfeld. Han levede i Guldager, hvor han var fæster af en gård, der iflg.matriklen 1664 var på 4-6-0-0 tdr.hartkorn og hørte under kronen. Men i en jordebog fra 1669 over Ribe domkirkes sognepræsts præbende (hans tillagte indtægter) erklærer præsten, "at han afgiver sin præbendgård Klåby på 4-6-0-0 tdr.hartkorn og som vederlag får den forarmede udlagte gård i Guldager, Søren Pedersen påbor af hartkorn 4-6-0-0 tdr." Han har nu nok ikke lidt noget tab ved byttet, for i matriklen 1688 forhøjedes hartkornet til 5-5-0-1 tdr. I Riberhus amts ekstraordinære skatters regnskab for 1678 nævnes Søren Hebo med hustru, 1 barn, 2 heste, 3 foler, 4 køer, 4 ungnød og 10 får. I kop-og kvægskatsregnskabet for 1686 omtales Søren Pedersen Hebo med hustru, 1 søn, 1 datter, 2 heste, 2 køer, 2 ungnød og 4 lam. Men i familie-og folkeskatsregnskabet for 1700 er det sal. Søren Hebos enke, der står for bedriften, og hun har hjemme hos sig 1 søn og 2 døtre.

1690 var Søren Pedersen Hebo i retten med sin datter, Karen Sørensdatter, i anledning af ukvemsord mellem en kone i Skads og Karen, som tjente på en gård der.

Han levede endnu i slutningen af 1691, da han igen var for herredsretten, denne gang på sin kones vegne. Hun hed Bodil Hansdatter og var født i Hygum som datter af sal. Hans Sørensen. Hun mente, at det ikke var gået helt rigtigt til ved fordelingen af arven, og at noget var holdt udenfor.

1698 hedder det i tingbogen, "at Bodil Hansdatter af Guldager berettede at være tjener til sognepræsten i Ribe, magister Niels Seerup", så på det tidspunkt er hun altså enke.

Søren Pedersen Hebo omtales allerede 1665 som gift med Bodil Hansdatter, der temmelig sikkert er den samme som

209. Bodil Hansdatter,

om hvem det i forbindelse med en retssag 1707 om bjærgning af et ilanddrevet marsvin udtrykkeligt siges, at hun er mor til ane 104, Peder Sørensen Hebo i Fourfeld, "og hos hannem værende var". Hun har vel afstået gården i Guldager og er gået på aftægt hos sønnen i Fourfeld.

Hendes videre skæbne og antallet af hendes børn kendes ikke.

Både 1654 og 1657 nævnes i tingbogen en Søren Pedersen i Guldager, som optræder på sin fader, Peder Sørensens vegne. Sidstnævnte er muligvis den samme som den Peder Hebo i Guldager, der omtales allerede 1623 og igen 1637. Han kan være ane 416.

212 og 108. Jep Knudsen

var fæstebonde i Gesing, Bryndum sogn, hvor han døde den 9.juni 1729. Se ane nr.108.

Han var gift 2 gange, første gang med

213.

men hendes navn er ikke kendt.

De var fæstere af en gård under Ribe Hospital på 2-5-1-0 tdr.hartkorn.

Jep Knudsen blev senere gift med Karen Johansdatter (ane 109), med hvem han fik 7 børn, hvoraf de 3 døde som små.

I skiftet 1729 efter Jep Knudsen er der kun nævnt en søn fra første ægteskab, nemlig

Christen Jepsen f.ca.1688, d.1763 i Gesing, g.1.g.1711 m. enken Dorte Thomasdatter d.ca.1717 i Gesing, g.2.g.1717 m. Anne Nielsdatter f.ca.1687 i Andrup, d.1763 i Gesing.

214. Niels Nielsen

er født omkring 1653. Han døde den 17.nov.1720 i Andrup og blev begravet på Skads kirkegård, 67 år gammel.

Han var gift med

215. Ingeborg Pedersdatter,

der er født omkring 1652. Hun døde den 19.nov.1724 i Andrup, 72 år gammel, og blev begravet i Skads.

Allerede i matriklen 1681 står Niels Nielsen opført som fæster af en gård på 6-4-0-0 tdr.hartkorn. I den ny matrikel 1688 er han stadig på gården, der hører under godset Krogsgård i Tjæreborg, men dens hartkorn er nu nedsat til 3-0-2-0 tdr.

I Riberhus amts ekstraskatteregnskab 1674-78 omtales Niels Nielsen i Andrup. Han er soldat og skal skatte af 2 foler, 2 køer og 6 får, i alt 3 mark 4 skilling. Sammen med en række beboere i Skads herred søger han om fritagelse for skatten. Han har nok siddet hårdt i det.

I familie-og folkeskatteregnskabet for år 1700 nævnes under Andrup Ingeborg Nielskone og hendes datter. Han er vel sagtens indkaldt i anledning af krigen.

Skads herreds tingbog omtaler den 2.nov.1707 en tragisk sag om en vådeskudsulykke, der fandt sted ved et bryllup i Briksbøl hos Christen Hansen (ane 136, 144, 152, 158). En af gæsterne, Mads Nielsen i Briksbøl (ane 70, 74), kom under bryllupsgildet til at såre Niels Nielsens svigersøn, Villads Lauridsen i Skads, så han døde få dage senere.

Kirkebogen for Skads sogn begynder først 1714, så det har ikke været muligt at finde Niels Nielsen og Ingeborg Pedersdatters vielse og heller ikke deres børns fødsel, men følgende 4 børn skulle være rigtige:

- 1) Anne Nielsdatter f.ca.1687, d.1763 i Gesing, g.1717 m. Christen Jepsen f.ca.1688 i Gesing, d.1763 samme sted.
- 2) Niels Nielsen d. i Andrup.
- 3) Karen Nielsdatter g.m. Villads Lauridsen d.1707 under behandling for skudsår i Guldager mølle.
- 4) Else Nielsdatter.

224 og 468. Christen Gregersen

er født i Andrup, Skads sogn, og han døde den 21.marts 1691 i Spangsbjerg, Jerne sogn.

Han var først gift med Mette Madsdatter, og det er nok gennem hende, han omkring 1657 har fået halvdelen af Spangsbjerggård i fæste. Gården Spangsbjerg, der lå, hvor nu teknikerbyen er opstået, nævnes 1427, da væbner Lyder Esbensen pantsatte "Spongsbiærgh gaard oc Spongsbiærgh møllæ liggendis i Skashæret i Jærnæ soghen meth alle synæ tilliggend skow oc mark. ager oc æng oc fiskewan, woth oc thiur (tørt) inctæ wdtageh" for loo mark lybsk til en adelig kvinde i Varde. 1624 erhvervedes gården af kronen.

Iflg ekstraskattemandtaller for Riberhus len 1648-50 er Spangsbjerg fæstet af Søfren Jensen og Mads Michelsen, og i en fortegnelse over tiendeydere 1651 er det stadig de to, der står som fæstere på gården, der kaldes en helgård. Men i matriklen 1664 er de afløst af Christen Gregersen og Jens Sørensen, og det samme er tilfældet i matriklerne 1681 og 1688, men da er gården tillagt sognepræsten i Ribe, magister Niels Seerup, hvis løn altså bl.a. bestod i afgiften af Spangsbjerggård. Gårdens samlede hartkorn var i 1688 14-4-0-0 tdr.

1657 får Christen Gregersen i Spangsbjerg et arveafkald, som Nis Nissen i Spangsbjerg giver efter salig bror (halvbror) Michel Madsen for arv efter stedfar salig Mads Michelsen af Spangsbjerg. Den sidstnævnte må være Mette Madsdatters far.

På omtrent samme tid opsiges Christen Gregersen på egne og medsøskendes vegne arv og gæld efter deres salig bror Jens Gregersen i Allerup.

Allerede 1661 omtales Christen Gregersen som sandemand. Sandemændene eller de otte mænd var i Jylland en slags faste nævninger, der medvirkede ved domsafsigelserne på herredstinget.

I skiftet efter faderen Gregers Clemenssen i Andrup den 6.marts 1660 hedder det, at sønnen Christen Gregersen i Spangsbjerg tidligere i medgift har fået 539 sletdaler, og at han derfor ingen arv begærede.

Der var 2 børn i første ægteskab. 1675 var der arveafkald fra sønnen Gregers Christensen til faderen for al arv efter hans sal.mor Mette Madsdatter af Spangsbjerg.

Christen Gregersen blev derefter gift med

225 og 469. Else Hansdatter,

der er født i Veldebæk eller på Lykkegård i Jerne sogn, og i dette ægteskab var der 8 børn.

I et ekstraskatteregnskab 1678 er opført Christen Gregersen og hustru, 1 tjenestedreng, 1 tjenestepige, 2 heste, 4 køer, 2 plage, 6 ungnød, 14 får og lam, 1 svin og 1 bistok, hvoraf skulle betales 3 rdl.2 mk.10 sk.

Børn af første ægteskab:

- 1) Gregers Christensen, Tjæreborg.
- 2) Mads Christensen, Sædding.

Børn af andet ægteskab:

- 3) Mette Christensdatter f.ca.1664, d.1739 i Måde, g.m. Jes Pedersen.
- 4) Hans Christensen Spangsbjerg f.1667, d.1737 i Strandby, g.1689 m. Edel Christensdatter f.1674 i Boldesager, d.1751 i Strandby.
- 5) Jens Christensen d.før 1738 i Spangsbjerg, g.l.g.1697 m. Mette Sørensdatter f.1683 i Boldesager, d.1717 i Spangsbjerg, g.2.g.1717 m.Maren Pedersdatter f.ca.1674 i Måde, d.1757 i Spangsbjerg.
- 6) Peder Christensen Spangsbjerg f.1671, d.1742 i Strandby, g.l.g.1698 m.Anne Jensdatter f.ca.1676 i Uglvig, d.1737 i Strandby, g.2.g.1741 m.Maren Jensdatter f.ca.1692 i Jerne, d.1772 i Jerne.
- 7) Kirsten Christensdatter f.1673, d.1729 i Veldebæk, g.l.g.1697 m. Peder Sørensen d.1714 i Boldesager, g.2.g.1715 m. Niels Lauridsen f.ca.1694 i Veldebæk, d.1764 samme sted.

- 8) Niels Christensen f.1676, d.1696 i Spangsbjerg.
- 9) Maren Christensdatter f.1679.
- 10) Kirsten Christensdatter f.1681, d.1715 i Agervig, g.1702 med Mads Christensen d.1728 i Agervig.

226. Søren Nielsen Esbjerg

er født omkring 1652 på Esbjerggård i Jerne sogn, og han døde 1692 i Boldesager og blev begravet på Jerne kirkegård. Han blev gift ca. 1681 med

227 og 471. Maren Nielsdatter,

der døde omkring 1710 i Boldesager. Hun er vistnok født i Mejlby i Farup sogn på den gård, som hendes bror Laurids Nielsen havde i fæste.

Hun var først gift med en Christen, med hvem hun havde en datter, Edel Christensdatter (ane 235), der 1689 blev gift med Hans Christensen Spangsberg i Strandby. Hendes far må være den Christen Hansen, der efter matriklen 1681 var fæster på en gård i Boldesager på 3-4-0-0 tdr.hartkorn. I hvert fald var det den gård, Søren Nielsen Esbjerg iflg.matriklen 1688 havde overtaget.

Søren Nielsen Esbjerg og Maren Nielsdatter havde 2 børn. I tingbogen 1710 er der under 14.nov.indført et arveafkald fra Mette Sørens datter, Christen Sørensen og Edel Christensdatter for arv efter deres salig mor Maren Nielsdatter, som da var gift 3.gang med en Hans Jensen, men nu var afgået ved døden.

Søren Nielsen Esbjerg var en tid sætteskriver på Skads herredsting, dvs. vikar for herredsskriveren. Et sted kaldes han kgl.maj's delefoged, et hverv han sikkert har overtaget efter Christen Hansen, der 1680 omtales som kgl.maj's delefoged.

I Riberhus amts jordebogsregnskab 1684-89 står der om gården i Boldesager: Denne gårds landgilde nyder delefogden over Skads-Vesterherred for sin bestilling fri.

Delefogdens arbejde bestod i, at han i alle påkommende rettergangs sager og andre henseender skulle tage kronens bønder i forsvar og i alle ting have indseende med godset, og når ellers noget forefaldt, som bønderne var pligtige at forrette, skulle han drage omsorg for, "at det i rette tid og rigtigt blev bestilt".

Søren Nielsen Esbjerg var altså delefoged i Skads herred og Vesterherred. 1691 blev delefogderne sat på fast løn. Da de alligevel beholdt deres gårde frit, besluttede kongen den 26.febr.1704, at de skulle betale landgilden med tilbagevirkende kraft fra 1685. Delefogderne og Søren Esbjergs enke indgav derfor en række ansøgninger om fritagelse derfor, men det blev afslået.

Søren Nielsen Esbjerg var også skriver for Fanø birketing, men søgte siden fritagelse for hvervet på grund af de besværlige overfartsforhold. I et brev dateret Ribe 2.jan.1690 hedder det: "Jeg Frands Eberhardt von Speckhahn, ridder, gehejmeråd, stiftsbefalingsmand over Ribe Stift og amtmand over Ribe Amt gør vitterlig, at så som tingskriver i Fanø Birketing, Søren Nielsen Eysberg i Jerne sogn, andrager, at han sit tingskriveri formedelst den besværlighed og farlighed, som der i indfaldende storm og andet vejrlig er til båds at didoverkomme, ej længere kan betjene, men sig det for mig har frasagt".

Søren Nielsen Esbjergs fæstegård i Boldesager var efter matriklen 1681 som nævnt på 3-4-0-0 tdr.hartkorn. Desuden havde han fæstet en øde gård i Boldesager af hartkorn 6-4-0-0 tdr., også under kronen. I et jordebogsregnskab 1684 hedder det: "I Boldesager en øde gård Hans Christensen sidst påboede, der ager og jord bortlejet med tilhørende eng til Søren Eisberg for 4 rdl."

Efter den ny matrikel 1688 blev de 2 gårdes hartkorn nedsat til henholdsvis 3-0-3-1 og 2-6-3-2, hvilket netop giver de 5-7-3-0 tdr.h., som Hans Jensens gård stod til.

Det var mens Maren Nielsdatter og Hans Jensen havde gården i Boldesager, at hans svoger, Peder Zachariasen i Spangsberg mølle, om aftenen den 8.aug.1698 under et tordenvejr forsøgte at brænde gården af. Det lykkedes dog at få ilden slukket. Mordbrænderen blev fængslet og dømt til døden, men han flygtede fra arresten i Ribe.

Hans Jensen døde 1718, og i Ribe amts uindførte konceptskifter er

der et langt skifte, der giver et godt indtryk af, under hvilke forhold gårdens beboere har levet. Skiftet fandt sted den 16.maj 1718. Gårdens jorder, der altså udgjorde 5-7-3-0 tdr.h., var købt af sal.borgmester Castensen i Ribe for 266 rdl.4 mk. Dertil "en liden fælligsjord i bemeldte Boldesager, købt af Niels Nielsen på Endrupholm for 8 rdl." i alt

274 rdl. 4 mark o sk.

Huse og bygninger:

12 fag salshus med loft, døre og sengesteder med alt som findes, søm-mur-og nagelfast á 3 rdl.3 mk.....	42	"	0	"	0	"
6 fag i vesterende af samme hus á 1 rdl....	6	"	0	"	0	"
12 fag vesterhus med en vognport udi.....	12	"	0	"	0	"
22 fag nærhus med hvis hø som derudi forefindes á 4 mark 8 skilling.....	16	"	3	"	0	"
8 fag øster ladehus á 2 rdl.....	16	"	0	"	0	"

Heste og kretter:

1 brun hoppe 6 år.....	16	"	0	"	0	"
1 sortblisset hest 7 år.....	16	"	0	"	0	"
1 brunblisset do.....	4	"	0	"	0	"
1 gammel hvid hoppe.....	3	"	0	"	0	"
1 gammel brunblisset hest.....	2	"	4	"	0	"
1 sortbroget ko.....	6	"	0	"	0	"
Nock 1 gl.sort og 1 gl.grå do, begge for...	10	"	0	"	0	"
1 sorthjelmet ko.....	6	"	0	"	0	"
Nock 1 sorthjelmet og 1 sorttraunet do.....	10	"	4	"	0	"
1 par sorthjelmet stude.....	16	"	0	"	0	"
Nock 1 par stude, 1 sortbroget og 1 sorthjelmet, begge for.....	18	"	0	"	0	"
1 par stude, 1 sorttraunet og 1 gråhjelmet..	20	"	0	"	0	"
1 par do, 1 sorttraunet og 1 sortgrimmet....	21	"	0	"	0	"
Endnu 1 par sorttraunet stude for.....	13	"	2	"	0	"
11 får med lam á 5 mark.....	9	"	4	"	0	"
Nock 1 får og 1 ronveir, begge for.....	1	"	0	"	0	"
1 gl. so med 4 grise.....	4	"	0	"	0	"
7 gl. gies á 20 skilling.....	1	"	2	"	12	"
23 små unge gieslinge for.....	1	"	2	"	0	"
2 ænder á 6 skilling.....	0	"	0	"	12	"

Vogne og plovredskab:

1 beslagen vogn med kobbel, hammel, puder samt tilbehør.....	10	"	0	"	0	"
1 vogn med hølejrer, møgfjælle, læsstang og alt andet tilbehør.....	5	"	2	"	0	"
1 do ligeledes.....	5	"	2	"	0	"
1 gl. vogn med 1 par lejrer og 1 par sæder samt tilbehør.....	2	"	4	"	0	"
1 plov med jern og tilbehør.....	2	"	4	"	0	"
2 gamle stålharver.....	1	"	3	"	0	"
1 lang fyrmast.....	0	"	4	"	0	"

Jernfang i gården:

3 gl. hjøller med skaft og tilbehør.....	1	"	0	"	0	"
1 hakkelseskiste med kniv.....	0	"	3	"	0	"
4 segl á 8 skilling.....	0	"	2	"	0	"
1 høfork og 2 river.....	0	"	1	"	4	"
2 spader.....	0	"	3	"	8	"
1 økse.....	0	"	1	"	0	"
1 hammer, 1 knivtang og 1 gl.naur.....	0	"	1	"	5	"
1 par hartøj (hærdetøj til leer).....	0	"	2	"	0	"
1 spigerbor.....	0	"	0	"	4	"
1 møgkrog.....	0	"	0	"	8	"
2 grebe og 1 skovl.....	0	"	0	"	10	"

Kornsæde i marken:

7 tdr.myndtsrug á 5 rdl.2 mk.....	37	"	2	"	0	"
10 tdr.anden kærve og boghvedrug? á 3-2-0..	33	"	2	"	0	"

28 tdr. havre á 1-2-o.....	37 rdl.	2 mk.	0 sk.
5 tdr.byg á 4 rdl.....	20 "	0 "	0 "
2 tdr.boghved til sæd á 1 rdl.....	2 "	0 "	0 "
Korn på lofterne:			
6 tdr.rug á 2-4-o.....	16 "	0 "	0 "
1 td.byg.....	1 "	4 "	0 "
$\frac{1}{2}$ td.havre.....	0 "	2 "	8 "
Skibsparter:			
1 skibspart i Hans Hansen Krøger af Hjerting hans skib, som er købt for.....	75 "	2 "	0 "
Sølv:			
Alt som fandtes der bestod i 2 sølvbægre og 8 sølvskeer, vog tilsammen 4o lod á 3 mark..	20 "	0 "	0 "
Tin:			
4 nye tinfade vog 13 skålpund á 1 mk.4 sk...	3 "	3 "	4 "
8 gl.do vog 1 lispund 12 skålpund á 1 mk. 2 sk. pr. skålpund.....	6 "	0 "	8 "
10 tintallerkener vog $9\frac{1}{2}$ skålpund á 1 mk. 2 sk.....	1 "	4 "	11 "
1 kande og 1 smørbrøk vog $3\frac{1}{2}$ skålpund á 1 mk. 4 sk.....	0 "	4 "	6 "
1 half kande og 1 p? vog $3\frac{1}{4}$ skålpund á 1 mk. 4 sk.....	0 "	4 "	1 "
1 tinflaske vog $6\frac{1}{2}$ på. á 1 mk.....	1 "	0 "	8 "
Messing:			
2 messinglysestager.....	1 "	5 "	0 "
1 gl. fyrbækken.....	0 "	4 "	0 "
1 sengebækken.....	0 "	3 "	0 "
1 malmpande.....	0 "	4 "	0 "
1 morter med støder.....	0 "	3 "	0 "
1 messingkedel.....	0 "	3 "	0 "
1 mindre do.....	0 "	2 "	0 "
Kobber:			
1 brændevinspande med låg og hat vog 3 lisp. og 4 pund á 1 mk.14 sk.....	16 "	1 "	8 "
1 brændevinstønde med jernbånd.....	2 "	4 "	0 "
1 brygkedel vog 2 lispund 3 skålpund á 1 mk. 12 sk.....	10 "	0 "	4 "
Noget gl.ubrugeligt kobber 1 lisp.14 skålp. á 18 skilling pr.skålpund.....	5 "	3 "	12 "
1 liden kobberkedel vog 15 skp.á 1 mk.14 sk.	4 "	4 "	2 "
1 jerngryde.....	0 "	3 "	8 "
1 do.....	0 "	2 "	0 "
1 do.....	0 "	3 "	0 "
1 trefod.....	1 "	1 "	0 "
2 hegler.....	0 "	1 "	8 "
1 jernkakkelovn.....	6 "	0 "	0 "
1 peberkværn.....	0 "	0 "	2 "
Sengeklæder:			
1 seng i overstuen m.en overdyne, en underdyne, et par hørgarnslagner, en hoveddyne, 3 puder med vår på og en broget dreilssengeklæde med omhæng.....	8 "	0 "	0 "
1 seng i dørnset bestående af en sribet olmerdugsoverdyne, en uld vadmelsunderdyne, 1 par blågarnslagner, en lang olmerdugshoveddyne og en hovedpude med vår på.....	6 "	4 "	0 "
1 do seng i dørnset bestående af en sribet olmerdugsoverdyne, en bolsterunderdyne, 2 blågarnslagner, en lang olmerdugshoveddyne og en hovedpude med vår.....	4 "	4 "	0 "
1 do i herberget bestående af en over-og en undervadmelsdyne, en blågarnslagen, en ulden undertiald, en lang hoveddyne med lagen	4 "	0 "	0 "

1 do i køkkenet bestående af 2 uldne dyner, en blårgarnslagen, en ulden undertiald, en lang hovedpude med en lagen.....	3	rdl.	4	mk.	0	sk.
1 hørgarns dreilsdug.....	1	"	2	"	0	"
1 gammel do.....	0	"	1	"	8	"
18 alen hørgarnslærred, som er bleget á 8 sk....	1	"	3	"	0	"
27 alen ubleget do á 8 sk.....	2	"	1	"	8	"
2 grå pudehynder á 1 mk.....	0	"	2	"	0	"

Den salig mands klæder:

1 ny mørkegrå klædekjortel.....	4	"	4	"	0	"
1 do noget mere slit.....	4	"	0	"	0	"
1 gl.do skåren af mus, som er vendt.....	1	"	2	"	0	"
1 ny vadmelskiol.....	1	"	4	"	0	"
1 sort klædevest, som er vendt.....	1	"	0	"	0	"
1 par sorte klædesbuxer, skåren af musene.....	1	"	0	"	0	"
1 do gamle, vendt, af grå klæde.....	0	"	4	"	0	"
1 læderundertrøje med 25 små sølvknapper i.....	2	"	0	"	0	"
1 brun vadmelsstrøje, ubrugelig med 35 små sølvknapper udi.....	2	"	1	"	2	"
2 par gamle læderbuxer.....	0	"	4	"	0	"
1 gl.blå plidses brystdug m.lo små sølvknapper..	0	"	4	"	0	"
2 hørgarnsskjorter og 2 halsklude.....	1	"	0	"	0	"
1 gl. cabuds af grå klæde med sort fløjl om.....	0	"	3	"	0	"
1 sort foret hue.....	0	"	2	"	0	"
1 gl. sort hat.....	0	"	2	"	0	"

Boskab:

I overstuen:						
1 stor brun egekiste med lås og nøgle til.....	4	"	0	"	0	"
1 sort ege do uden lås og nøgle.....	1	"	0	"	0	"
1 gl.brun beslagen egeskrin m.lås og nøgle.....	1	"	2	"	0	"
1 sort ege beslagen vognskrin u.nøgle og lås....	0	"	2	"	0	"
1 liden rund flaskefod med en flaske til.....	0	"	2	"	0	"
1 stor egebord til at trække ud, m.lukket fod... 1	1	"	4	"	0	"
1 liden fyr do med åben fod.....	0	"	3	"	0	"
3 dreils overtrukne stole m.vævet tøj á 1 mk.og 8	0	"	4	"	8	"
skilling.....	0	"	2	"	0	"
1 bogstol.....	0	"	2	"	0	"
I dørnset:						
1 fyrbord med åben fod.....	0	"	2	"	8	"
2 gl. ? ubrugelige.....	0	"	2	"	4	"
I køkkenet:						
1 liden gl. stol.....	0	"	0	"	8	"
1 håndkværn m.sold, trug og alt tilbehør.....	3	"	0	"	0	"
1 dejntrug.....	0	"	4	"	0	"
I bryggerset:						
4 ølkar.....	3	"	0	"	0	"
1 ny skæppe.....	1	"	0	"	0	"
I kælderen:						
1 gl. øltønde.....	0	"	2	"	0	"
2 half tønder.....	0	"	3	"	0	"
4 half ankre á 12 skilling.....	0	"	3	"	0	"
1 gl. salttrug.....	0	"	1	"	8	"
1 øltragt.....	0	"	0	"	6	"
1 kærne.....	0	"	1	"	0	"
2 stripper og 1 spand m.stålgjorde om.....	0	"	1	"	0	"
1 balie.....	0	"	1	"	0	"
1 krus med tinlåg på.....	0	"	1	"	0	"
Stenfade, potter og deslige.....	0	"	2	"	0	"
1 bøtte og lo sætter.....	0	"	0	"	14	"
1 kielske med klou og en rist.....	0	"	2	"	0	"

Alle disse større og mindre poster giver tilsammen rundt regnet 965 rdl., hvortil kommer tilgodehavender på 95 rdl., i alt 1060 rdl. Herfra skal trækkes gæld på 209 rdl., så der bliver 851 rdl.til de=

ling mellem arvingerne.

Boopgørelsen giver indtryk af ret solide kår, og så må der endda være skiftet et par gange før - efter Marens tidligere mænd. De lo stude, der er nævnt, tyder på, at gårdens beboere har givet sig af med studehandel.

Det er også sandsynligt, at der har været krohold på gården. I 1689 gav Christian V tilladelse til at lade indrette et værtshus i Strand by eller Boldesager på vejen til Hjerting. Det brændevinstøj, der om tales i skiftet, kunne tyde på, at der i hvert fald en tid har været udsækning fra stedet. Skiftet nævner jo også en seng i "herberget"

Søren Nielsen Esbjerg og Maren Nielsdatter havde 2 børn:

- 1) Mette Sørensdatter f.1683, d.1717 i Spangsbjerg, g.1697 m. Jens Christensen f.i Spangsbjerg, d.omkr.1735 samme sted.
- 2) Christen Sørensen f.ca.1685, d.1749 i Strandby, g.1732 m. Anne Kirstine Olesdatter f.på Lykkegård? d.1756 i Spangsbjerg.

Som tidligere nævnt var det, mens Maren og hendes 3.mand havde gården i Boldesager, at de blev udsat for en dramatisk begivenhed. Den har jeg for år tilbage fortalt om i en kronik i Vestkysten.

Mordbrandssag fra Esbjergegnen.

Når man gennemblader de gamle retsprotokoller over sager behandlet på Skads herredsting, træffer man gang på gang sted- og personnavne fra Esbjergegnen. I en tingbog fra omkring 1700 traf jeg således på navnet Spangsbjerg mølle. Og når man så som dreng har færdedes omkring og på mølledammen og oplevet naturen derude så stærkt, at man næsten synes, man endnu kan fornemme stedets særegne stemning, ja - så standser man op ved det kendte navn, selv om det slet ikke var det, man ledte efter, og giver sig tid til at undersøge, hvad sagen drejer sig om. Og inden man ved af det, er man fanget ind af en interessant, men tragisk stump lokalhistorie.

Vi skal tilbage til 1698. Da boede der på Spangsbjerg mølle en Peder Zachariasen Møller og hans kone, Kirsten Jensdatter. Han havde nogle år tidligere fæstet møllen efter sine forældre, mens hun var fra en gård i Måde. Møllerkonens bror, Hans Jensen, havde en gård i Boldesager, men efter det følgende at dømme har forholdet mellem de to svogre ikke været det allerbedste.

Om aftenen den 8.aug.1698 trak et voldsomt tordenvejr op over Esbjergegnen. Under uvejret løb Peder Møller efter en pludselig indskydelse ned til Boldesager for at sætte ild på svogerens gård. Undervejs slog han ild med sit fyrstøj, og da han nåede Hans Jensens gård, stak han det glødende tøndersammen med noget blårgennem et hul i væggen på salshuset ind i høet, hvorefter han skyndte sig hjem og gik i seng.

Han havde dog ingen ro på sig, og lidt efter stod han atter op, lod spånne for en vogn og kørte ad Boldesager til. Her havde ilden imidlertid fået fat i både hø, bjælker og tag. Hos Hans Jensens opdagede man dog hurtigt branden. En tjenestepige løb efter hjælp, og kort efter var naboerne på brandstedet. Et par mand kom gennem et hul i taget ind på loftet, hvor de hældte vand på og kastede hø ud, og "ca. 3 timer efter solens nedgang var ilden slukket".

Man undres over, at det i det hele taget lykkedes at få bugt med ilden, når den allerede havde fat i så letfængelige ting som hø og træværk, men der er måske kommet en kraftig tordenbyge, for der tilføjes i retsprotokollen: "Skulle Gud i himlen ej selv den antændte ild have slukket, havde der ej været nogen redning ved menneskelige hænder til at hindre den antændte ilds store fare".

Dagen efter gik Peder Møller på mølleloftet og passede sin kværn, som om intet var hændt. Op på dagen kom fæstebonden på Esbjerggård, Christen Pedersen, til mølle. Mens han sad og talte med mølleren, kom Hans Jensen fra Boldesager ind og sagde: "Hvad gjorde du ved mig i aftes? Jeg skal visseligen lære dig noget andet".

Hvorfra Hans Jensen har haft sin mistanke, kan man kun gætte sig til. Måske er Peder Møller blevet set i Boldesager i tiden omkring ildspåsættelsen, måske har hans opdukken på brandstedet senere på aften

nen virket mistænkeligt.

Men Peder Møller lod, som om han intet forstod, og spurgte: "Hvad haver jeg gjort"?

Hans Jensen sagde: "Hør, kom hid"! Og så gik de ind i kostalden. Mølleren ville ikke rigtig ud med sproget, men efter længere tids samtale brød han sammen og tilstod, at han "udi en hastighed var blevet fortænkt på sin svoger" og havde påsat branden. Senere tog han tilståelsen i overværelse af Hans Jensen, Christen Pedersen og endnu et vidne. Den blev nedskrevet og signeret.

Da dette var i orden, kunne man nok trænge til noget styrkende, og Peder Møllers dreng blev sendt af sted efter for 7 skilling brønde-
vin, som de derefter drak i skøn forening.

En uges tid senere gik Peder Møller på Kvaglund mark og mejede rug sammen med et par tjenestefolk. Da kom Hans Jensen, Boldesager, kørende i sin vogn med Søren Dunch, birkefogden på Fanø, for at anholde ham. Mølleren kendte dem på lang afstand og holdt spændt øje med dem, mens de langsomt nærmede sig. Han har jo nok haft på fornemmelsen, hvem besøget gjaldt, og stemningen har sikkert været noget trykket, da de nåede frem til enden af ageren, hvor Peder Møller gik.

For at komme til sagen begyndte birkefogden: "Har I noget i flasken, som står på ageren, da skänk mig en tår, jeg er så tørstig". Søren Dunch stod af vognen og drak, hvorefter han sagde til Peder Møller: "I må ikke fortænke os, vi er kommen på den måde at antage Eder for den mordbrand, som I har begået på Hans Jensens gård i Boldesager". Mølleren svarede spagfærdigt, at han gerne ville følge med og tage straffen for sine gerninger.

På vejen til Boldesager spurgte Søren Dunch, hvorfor Peder Møller havde sat ild på sin svogers gård?

"Gud bedre mig", lød svaret, "det var min forseelse".

Birkefogden fortsatte: "Havde I læst Eders Fadervor med andagt, før end I gjorde den gerning, da havde I det ikke gjort", hvortil Peder Møller svarede: "Gud bedre det. Fanden var mig alt for nær".

Efter ankomsten til Boldesager var fangen meget langt nede. Han beklagede sig til en af de tilstedeværende over, at han ikke var blevet advaret i tide før anholdelsen, så han kunne være sluppet bort. Senere bad han om at få Hans Jensens kone, Maren Nielsdatter, i tale og gav over for hende udtryk for sin skyld i og anger over, hvad han havde gjort.

Ligeledes bad han Søren Dunch gøre, hvad han formåede, for at han kunne slippe for straf, så skulle han få en tønde rug for sin ulejlighed. Han tilstod igen "den ulykkelige gerning at have gjort, som han hjertelig angrede og fortrød".

Ved samme lejlighed spurgte man ham, om det ikke også var han, der havde påsat den uopklarede brand på Spangsbjerggård året før.

Hertil svarede han: "Gud give, jeg var så fri for dette som det andet".

Peder Møller blev derefter ført til Ribe og sat i fængsel i "trollkonens kammer" under rådhuset. Under de senere forhør var han ikke mere så villig til at indrømme sin skyld. Han kunne ikke rigtig huske noget mere, og han påstod, at tilståelsen den 9. aug. i Spangsbjerg mølle måtte være faldet på et tidspunkt, da han var drukken. Vidnerne havde dog ikke mærket noget til, at Peder Møller var drukken, da han aflagde sin tilståelse, og hans kone, Kirsten Jensdatter, sagde: "Gud bedre det. Han gjorde ej den bekendelse i drukken-
skab, men hans samvittighed tvang ham dertil".

Peder Møller har nu været klar over, at det var ved at se galt ud for ham. Han arbejdede i al hemmelighed på at slippe bort. Måske har han også haft hjælpere uden for fængslet. I hvert fald endte det med, at han den 16. sept. om aftenen mellem kl. 8 og 9 "udbrød og undveg af Ribe amts stærke jern og fængsel". En stor lås og en jernstang var brækket fra døren. Bøjlerne, som havde siddet om hans ben, og låsen dertil var slået i stykker og brækket itu. Endelig var han brudt gennem en tyk brandmur og var kommet ind i Henrik

Spillemands stald, hvorfra han gennem gårdens port var gået videre ud til friheden.

Den 19.sept. forbydes det enhver under straf efter loven at huse eller hjælpe Peder Møller, men "man skal ham pågribe og aflevere".

Den 27.sept.1698 faldt dommen."Om han antræffes og vorder pågreben, da skal han straffes på halsen og siden brændes". Desuden skal han erstatte den skade, han har forvoldt Hans Jensen og som bod betale kongen og Hans Jensen hver 40 lod sølv. Endelig skal hans ejendom være forbrudt til hans husbond. Indtil dommen sker fyldest, skal han være fredløs mand.

I en ekstraskatteliste fra 1699-1700 omtales en møllerenke, Kirsten Jensdatter, i Spangsbjerg mølle. Derfor behøver Peder Zachariasen Møller dog ikke være død, for den fredløses hustru betragtedes efter loven som enke og hans børn som faderløse.

Så vidt jeg har kunnet få oplyst, blev Kirsten Jensdatter i 1701 gift med en Christen Christensen fra Veldbæk, og de overtog hendes forældres gård i Måde i Jerne sogn.

228. Peder Sørensen

var fæster på Esbjerggård i Jerne sogn, hvor han døde omkring 1690. Han var gift med

229. Dorthe Christensdatter,

der var enke efter Niels Hansen (ane nr.408 og 452), som døde på Esbjerggård 1654. Hun er født i begyndelsen af 1600-tallet, muligvis i Sjelborg, idet hendes far, Christen Pedersen, flyttede fra Sjelborg til Risbøl i Slavs herred allerede 1621. Hun er vistnok død i begyndelsen af 1700-årene, men hverken hendes eller Peder Sørensens død har det været muligt at finde i kirkebogen, der er mangelfuld for denne periode.

Peder Sørensen er måske søn af den Søren Jensen, der 1615 måtte flytte fra Esbjerggård, fordi den skulle bruges som kaptajnsgård for den officer, der havde kommandoen over egnens landmilit. Han ejede gårdens bygninger og fik 300 rdl. i erstatning for dem. Det vides ikke, hvor han flyttede hen, men i skødet på Spangsbjerggård 1625 nævnes en Søren Jensen som fæster på halvdelen af gården, så det er muligvis ham. I hvert fald ejede Peder Sørensen et bol ved Spangsbjerg mølle. Det blev solgt 1710 til pastor Maturin Castensen i Jerne.

Den 29.okt.1659 var der skifte efter Peder Sørensens stedsøn, sal. Christen Nielsen. Han efterlod sig 45 sletdaler, der blev delt i 22 søsterlodder, hvoraf hver af brødrene fik to, mens søstrene efter sædvane måtte nøjes med en.

Den 17.april 1660 begærede Peder Sørensen Esbjerggårdens bygninger synet og vurderet. De blev sat til 30 sldl.2 mark. Det lyder nærmest som om, gården har været en ruin, men den lave vurdering skyldes vel, at gården har lidt under svenskekrigen. Der er i hvert fald langt til de 300 rdl., som den blev sat til i 1615.

Den 24.nov.1665 "fragår og opsiger" Peder Sørensen på sin hustrus vegne arv og gæld efter hendes bror, Søren Christensen Risbøl, som boede og døde i Nygård ved Ribe.

I et ekstraskatteregnskab 1678 nævnes på Esbjerggård Peder Sørensen og hustru, 1 søn, 1 tjenestepige, 3 heste, 1 fole, 6 køer, 2 stude, 8 ungnød, 38 får og lam og 3 bistokke, hvoraf der skulle betales 4 rdl.5 mk.12 sk.

Peder Sørensen døde som nævnt omkring 1690, men allerede en halv snes år før havde han optaget sønnen Christen Pedersen som medfæster. Der var vistnok en søn mere, Niels Pedersen, der 1676 optræder på egne og Christen Pedersens vegne i forbindelse med et arveafkald. Han må så være den ældste af de to og opkaldt efter moderens første mand, Niels Hansen.

Dorthe Christensdatter levede stadig 1694, for dette år nævnes hun i tingbogen i anledning af, at hun er vidne i en sag om korntienden på Sønderris. Men da det var mere end 40 år siden, hun boede der, kunne hun kun huske, at de betalte 12 tdr.korn til præsten, kongen og kirken, men ikke hvem der modtog kongens og kirkens andpart.

Efter matriklen 1664 ejedes Esbjerggård af kronen, og dens hartkorn udgjorde 9-2-0-0 tdr. 1680 blev gården udlagt til ryttergods, dvs. at den sammen med andre gårde på egnen skulle stille en rytter og underholde ham. I 1688-matriklen er Esbjerggårdens hartkorn forhøjet til 10-4-3-2 tdr.

Da der i 1686 blev foretaget syn over ryttergodset, hed det om de to fæstere på Esbjerggård:

"Kan så 10 tdr.rug, 4½ skp.byg, 10 tdr.havre. Avl befundet: 50 trv.rug á 2 skp., 30 trv.byg á 3 skp., 40 trv.havre á 5 skp., 6 læs hø. Har 4 bæster, 1 føl, 4 køer, 2 stude, 4 ungnød, 3 kalve, 12 får, 1 svin, 2 bistokke. Bygninger: Stuehus 18 fag, lade 18 fag, lade og stald 16 fag, fæhus 11 fag. Mangler 18 stolper, 6 spær, 3 bjælker. Bruget god, og bønderne begge ved magt".

1696 var stuehuset 1 fag kortere, og der var bygget en lille vognport på 4 fag til den ene længe.

Sådan lå gården endnu i 1820 med de 3 længer sammenbyggede og indkørsel til gården i det nordvestre hjørne. Kort tid efter blev halvdelen af gården flyttet lidt længere nordpå.

Den oprindelige Esbjerggård, gammelgården, blev nedrevet 1874 og flyttedes til Nygårdsvej. Gammelgården lå i Exnersgade over for banegården.

Dorthe Christensdatter havde 8 børn fra sit tidligere ægteskab med Niels Hansen. Med Peder Sørensen havde hun vistnok 2 sønner:

1) Niels Pedersen.

2) Christen Pedersen f.ca.1661, d.1741 i Esbjerg, g.ca.1685 med Anne Christensdatter f.ca.1666 i Veldebæk, d.1737 i Esbjerg.

I sommeren 1691 var der en strid mellem Sneum, Allerup og Tjæreborg om retten til græsning og tørvegravning på et hede-og moseområde. På tinget fremstod "Peder Sørensen i Eisberg, som vandt, at ungefær for 37 år siden tjente han 2 år i Tjæreborg. Da i desmidlertid så han, at 2 hyrder fra Tjæreborg og 1 fra Allerup lå ved Valdemars-høj ved middagstider, mens begge byers fæmon holdt sig i vaden og lå der omkring ved, men siden Valdemarshede og ager er komne i proces har hørt af mumme snack, at det lå til Tjæreborg".

230 og 312. Christen Olufsen

er født omkring 1639 i Veldebæk. Han døde den 28.maj 1716 samme sted og blev begravet den 4.juni på Jerne kirkegård i en alder af 77 år og 5 måneder.

Han var gift med

231 og 313. Anne Hansdatter,

som døde i Veldebæk omkring 1702. Tid og sted for hendes fødsel er ikke fundet.

Den 4.december 1702 er der arveafkald fra Christen Olufsens børn, idet de erklærer, at de har fået fuld arv efter deres salig mor Anne Hansdatter af Veldebæk.

Iflg. ekstraskatteregnskabet 1678 hørte gården i Veldebæk under kronen og beboedes da af Christen Olufsen og hustru. De havde 2 tjene=stepiger, 4 heste, 6 køer, 6 stude, 7 ungnød, 24 får, 1 svin og 3 bistokke, hvoraf der i alt skulle betales 5 rdl. 2 mark og 4 skilling i skat.

Gården var udlagt til rytterhold. Da der i 1686 blev foretaget syn på ryttergodset, lød beskrivelsen således:

Christen Olufsen, 9-2-1-2½ tdr.hartkorn. Kan så 10 tdr.rug, 5 tdr. byg, 11 tdr.havre. Avl befundet: 34 trv.rug á 3 skp., 24 trv.byg á 3 skp., 28 trv.havre á 4 skp., 20 læs hø. Har 3 bæster, 2 føl, 5 køer, 4 stude, 3 ungnød, 2 kalve, 12 får, 2 svin, 3 bistokke. Bygninger: Stuehus 20 fag, fæhus 19 fag, lade 24 fag, et hus 13 fag. Mangler 18 stolper, 4 bjælker, 8 spær. Bruget god, manden ved magt. Han er altså fæster på en helgård.

I Jerne kirke findes en alterkalk, hvorpå der er indgraveret: Gud til ære, Jerne kirke til prydelse. Foræret af Chr.Olesen, Veldebæk, født kirkeværge, og hans hustru Anne Hansdatter. Anno 1705, den 24. april.

Der var 9 børn i ægteskabet. 1704 overtog sønnen Oluf Christensen gården, og faderen gik på aftægt hos ham.

Afståelseskontrakten er dateret 9.aug.1704 og lyder: Christen Olufsen i Veldebæk skifte efter sal.hustru Anne Hansdatter med min søn Oluf Christensen om hans arvepart, gårdens afståelse til ham og min lifsophold deraf i al venlig og kierlighed bleven forenet og contra=heret som følger:

Oluf Christensen tillige hans hustru Kirsten Hansdatter skal nyde min halve gård i Veldebæk, skylder til rytterhold efter reduktionen 8 tdr. 5 skp.hartkorn med bygninger og indværker samt ejendommens item plov og vognredskab, alle levendes kreaturer af bæster, kvæg, får og deslige i hvad navn det have kan, ligeledes al bohave. Derimod skal Oluf Christensen give mig

- 1) i rede penge 200 sletdaler, hvoraf den ene hundrede straks skal betales, den anden nogen tid efter med en obligation.
- 2) Nyder jeg fri af boen al hvis sølf, som i skiftetid fandtes i boen.
- 3) Al den tilstående gæld efter skiftebrevets formelding (udestående fordringer).
- 4) En kiste med lås, 1 skrin med lås, 2 kobberkedler, 1 jerngryde, en jernkakkelovn, 6 tintallerkener, 4 tinfade, 4....., 2 smørkan=der, 1 underbord, 1 brødske, 2 senge i lildstuen med derpå befin=dende klæder, 2 stole, 4 hollandske fæde og en vogn med hjul og leirer og behør.
- 5) Udi godt, ren og ufordærvet korn 6 ørter rug, 30 skp.byg, bog=hvedegryn 5 skp., havregryn 1 skp. og flæsk 4 riberpund, 6 forsvar=lig fede gies, 6 forsvarlige får, som skal stå og gange på foder og græs med mine egne og min kiere far deraf årlig nyde både uld og yngel.
- 6) Skal min kiere far have den bedste ko, som udi kohuset findes til mælk, og når den ikke kan give mælk, heller Christen Olufsen ej med den vil nøjes, tager han en af kohuset igen, som giver mælk, som således continuerer, imens han lever.

- 7) Nyder til homel, smør, salt og fisk årlig 5 sldl.
- 8) Fornødentlig kål og kålgårdsjord samt ildebrand til fornødenhed nyder min kiere far fri og ubehindret af hvis, som ved gården årlig findes, samt fri tilladelig at bruge til fælligs ald brøge og baggeredskab.
- 9) Husværelse nyder min kiere far udi den østre ende af salshuset, nemlig 3 fag, som jeg Oluf Christensen skal sætte en god forsvarlig skorsten udi, samt ellers årlig samme 3 fag at reparere og vedligeholde.
- 10) Skal jeg når fornøden gøres og begæres skaffe min kiere far fri skyds med vogn, heste og køresvend til og fra kirken, tinge, mølle eller andet steds, når det måtte forlanges.
- Hvad forbemeldte leverancer angår, da lover jeg, Oluf Christensen, for mig og hustru, arvinger og efterkommere, eller hvem samme halve gård bebor, at betale og levere min kiere far til hver års St. Mortensdag imens han lever, alt uden skade i nogen måde. Ellers så længe min kiere far lever, lover jeg for mig og min hustru ej alene at skaffe ham nødtørftige klæder bestående af skjorter og klude, men også til alle tider og når begæres efter skyldighed som lydige børn at gå til hånd i hvis, han kan behøve, og være til tjeneste med røgt og varetøgt, når alderdom og skrøbelighed måtte tage overhånd, og det således som vi med en god samvittighed for Gud vil ansvare og for alle retsindige mennesker være bekendt. Mens i fald vores kiere far desto mere vil gøre sig fri og til den ende indlade sig udi ægteskab, da står det ham frit for, dog denne aftægt ej derved i ringeste måde forringes eller formindskes.
- Når da Vorherre måtte behage Christen Olufsen ved døden at bortkalde, gøres hans begravelse af de efter ham beholdne midler. Resten kommer til deling mellem arvingerne efter loven.
- Hvis aftægten ikke overholdes, har min kiere far fri adgang og retighed at tiltræde den halve part af den halve gård, 4 tdr. 2½ skp. på lige vilkår, som den mig nu er opladt, og da ophører aftægten. Til trods for gårdens størrelse kaldes den her i kontrakten en halv gård.
- Christen Olufsen giftede sig igen 1707, denne gang i Nordby kirke på Fanø, med Mette Niels Jessens, Nordby. Året efter fik de en datter, Anne, men hun døde 1720, kun 12 år gammel.
- De 9 børn fra første ægteskab var
- 1) Anne Christensdatter f.ca.1666, d.1737 i Esbjerg, g.ca.1685 m. Christen Pedersen f.ca.1661 i Esbjerg, d.1741 samme sted.
 - 2) Apelone Christensdatter d.ca.1700 i Måde, g.ca.1688 m.Oluf Pedersen d.før 1718 i Måde.
 - 3) Hans Christensen f.ca.1669, d.1737 i Novrup, g.1694 m.Use Mortensdatter f.ca.1673, d.1717 i Novrup.
 - 4) Kirsten Christensdatter f.ca.1674, d.1714 i Jerne, g.1697 m. Morten Mortensen d.1740 i Jerne.
 - 5) Oluf Christensen f.ca.1675, d.1760 i Veldebæk, g.m.Kirsten Hansdatter f.1679 i Veldebæk, d.1739 samme sted.
 - 6) Christen Christensen f.1679, d.1758 i Måde, g.m.Kirsten Jensdatter f.1677 i Måde, d.1756 samme sted.
 - 7) Dorthe Christensdatter f.1683, d.1771 i Rørkær, g.1699 m.Niels Hansen f.ca.1671 i Rørkær, d.1728 samme sted.
 - 8) Ingeborg Christensdatter f.1685, d.1766 i Uglvig, g.1.g.m.Niels Jensen d.1715 i Uglvig, g.2.g.m.Søren Sørensen f.1692, d.1717 i Uglvig, g.3.g.1717 m.Christen Hansen Spangsberg f.1697 i Strandby, d.1747 i Uglvig.
 - 9) Margrethe Christensdatter f.1688, g.m. Thomas Nielsen d.1737 i Allerup.

232. Peder Eskildsen

boede i Novrup i Jerne sogn, hvor han døde omkring 1709. Efter matriclerne 1681 og 1688 var han sammen med 4 andre fæster af en gård under kronen. Gården, der var på 17-6-3-2 tdr.hartkorn, kaldtes Ben-nedsgård og var sognets største ejendom.

Peder Eskildsen var gift med

233. Karen Nisdatter,

hvis herkomst er ukendt, men i forbindelse med en retssag 1698 siges under vidneafhøringen udtrykkeligt, at "så fremkom Karen Nisdatter af Novrup, fornævnte Peder Eskildsens hustru". Efter ældste barns fødsel at dømme er de blevet gift i midten af 1670'erne.

1674 fik Peder Eskildsen afkald fra sin bror, Jørgen Eskildsen, i Gammelby for arv "efter deres salig far Eskild Jensen af Novrup og mor Maren Eskilds hendes dødelige afgang i den partsgård i Novrup, som Peder Eskildsen nu påbor". Han har altså haft sin mor på aftægt, til hun døde 1683.

I ekstraskatteregnskabet 1678 er nævnt Peder Eskildsen og hustru, som skatter af 2 heste, 2 plage, 5 køer, 1 stud, 7 ungnød, 18 får, 1 svin og 2 bistokke.

1688 omtales Peder Eskildsen og hustru igen. De har da en tjenestepige og svarer skat af 2 ildsteder.

1693 giver Peder Eskildsen og hans brødre afkald på arv efter deres salig bror, Niels Eskildsen i Allerup.

Den nære adgang til vadehavet har gjort det muligt at supplere indtægterne ved fiskeri. Det gjorde de fleste bønder i Jerne sogn. I året 1707 solgte Peder Eskildsen 4000 skuller til en opkøber på Fanø for 1 rdl.4 sk.pr.tus. Det blev til 4 rdl. 1 mark i en tid, hvor kontanterne var få. Desuden har der jo nok været tørrede bakskuller på bordet hver dag.

Der kendes 7 børn i dette ægteskab:

- 1) Eskild Pedersen f.1677, d.1743 i Novrup. Gift.
- 2) Anne Pedersdatter f.1679.
- 3) *Ane* Jørgen Pedersen f.1681, d.1739 i Novrup, g.ca.1712 m. Else Hansdatter f.1694 i Strandby, d.1779 i Novrup.
- 4) Maren Pedersdatter f.1683.
- 5) Jens Pedersen f.1689.
- 6) Dorthe Pedersdatter f.1692.
- 7) Kirsten Pedersdatter f.1692.

Det er muligvis nr.6, Dorthe Pedersdatter, der var gift med ane 102, Jacob Sørensen i Kjersing.

234. Hans Christensen Spangsberg

er født 1667 i Spangsbjerg, Jerne sogn. Han døde den 24.juli 1737 i Strandby og blev begravet i Jerne.

Han blev gift i oktober 1689 i Jerne kirke med

235. Edel Christensdatter,

der er født den 28.november 1674 i Boldesager. Hun døde 1751 i Strandby og blev begravet den 18.juni, 77 år gammel.

Mange år før sin død fik Hans Christensen Spangsberg lavet en stor gravsten af tuf. Den er stadig bevaret, og dens indskrift lyder: "Anno 1714 er denne sten udhugen, Gud alene til lov og ære. Alt mit håb til Gud alene. Døde anno 1737 den 24.juli. HCS fød anno 1667. Gud være lovet for al sin godhed. ECD fød 1674 den 28.nov. Herpå er udhugen og derunder agter at hvile Hans Christensen Spangsberg i Strandby med sin kære hustru Edel Christensdatter, som kom tilsammen udi ægteskab.....okt.1689 og hafer avlet 11 børn, 3 sønner og 8 døtre, som og herpå findes udhugen. Gid Gud give dem allesammen her i verden..... timelige..... og døden..... himmerige. Amen.

Siden af Gud velsignet med den sidste søn Morten Hansen fød 1715 den 27.okt."

Derefter kommer navn og årstal på alle børnene.

Det ser ud til, at Hans Christensen Spangsberg er flyttet til Strandby et halvt års tid før giftermålet, for "den 15.marts 1689 har Niels Hansen boende i Strandby solgt og afhændet til Hans Christensen, barnefød i Spangsberg, min gård, som jeg udi Strandby ibor og i fæste og brug haver".

Det skal nok forstås således, at Hans Christensen Spangsberg købte bygningerne, mens han kun var fæster af jorden, der var krongods, som Sorø kloster havde indtægten af. Det var dengang almindeligt, at fæstebønderne i Sydvestjylland selv ejede bygningerne på deres fæstegårde.

1661 var landgilden af denne gård $1\frac{1}{2}$ ørte rug, $1\frac{1}{2}$ ørte byg, 1 svin og 1 daler gæsteri. Efter matriklen 1664 blev gårdens hartkorn sat til 4-5-0-0 tdr., der 1688 forhøjedes til 5-5-2-0 tdr.

Da kronen så i begyndelsen af 1700-tallet solgte ud af strøgodsset i Sydvestjylland, købte Hans Christensen Spangsberg sin fæstegård. Iflg. skøde af 24.april 1703 gav han 379 rdl. 1 mark for de 5-5-2-0 tdr.hartkorn á 66 rdl.4 mk.pr.td.

De følgende år købte han flere gårde, og 1718 opføres han som ejer af 23 tdr.hartk. Så sent som 1727 blev han ejer af 3 gårde og 1 hus i Sjølborg og 3 huse i Kraunsø, i alt 12-2-0-0 tdr.hartk., pantegods, som han fik for ikke indfriet gæld. Han gav sig altså også af med at låne penge ud.

Af tingbøgerne fra den tid kan man se, at Hans Christensen Spangsberg ofte førte retssager på herredstinget for andre. På Fanø birketing mødte han tit op som en slags prokurator og tolk for hollændere. Af det sidste kan man måske slutte, at han har drevet studehandel på Holland og selv været der på handelens vegne.

Hans Christensen Spangsberg var tillige fuldmægtig hos amtsforvalter Duche i Ribe. Denne skulle opkræve skattekornt, som bønderne måtte yde. Til at modtage det opmålte korn benyttede han Hans Christensen Spangsberg. For at spare bønderne for at køre den lange vej til Ribe, måtte de levere det ved nærmeste ladeplads, hvorfra det så blev sejlet til bestemmelsesstedet. Men så måtte de betale opmå, som er top på hver fjerde tønde rug og $1\frac{1}{2}$ fjerdingkar på hver tønde havre. Skulle de køre en længere vej med det, slap de for opmå.

Nu gik der snak om, at Hans Christensen Spangsbergs måletønde ikke var, som den skulle være, "den var ikke brændt", og at han tog ulovligt opmå, hvorved han ikke alene berigede sig selv, men også Duche, der skulle være vel vidende om det svigagtige forhold.

Det endte med en større proces mellem Hans Christensen Spangsberg

og pastor Maturin Castensen i Jerne, en sag der stod på i næsten 7 år. Retssagen drejede sig i virkeligheden kun om skældsord og sladder. Den begyndte ved herredstinget, hvor Hans Christensen Spb. blev frifundet, men den blev ført videre helt til højesteret, hvor han blev dømt til at bøde 500 rdl. og betale andre 500 rdl. i sagsomkostninger. Endelig skulle han tilbagekalde, hvad han havde sagt om præsten og betale ham 200 rdl. i sagsomkostninger.

Processen begyndte med, at præsten den 15. okt. 1714 var kaldt til en dødssyg kone i Strandby for at berette hende. Det ser ud til, at byens folk ved en sådan lejlighed samledes for at deltage i den dermed forbundne gudstjeneste. Ved ankomsten savnede præsten Hans Christensen Spangsberg og kone og fik at vide, at han var på Fanø, og hun var svag. Præsten udbrød da: "Hans Spangsberg kommer ikke i sådan forsamling, som er gudsfrygt. Han burde blive hjemme og passe sine tyvekoster, thi som hans hus er fuldt af tyvekoster, er hans hjerte fuldt af djævl. Jeg siger det her, for at I skal sige det til ham".

Det blev også troligt berettet til Hans Spangsberg, der ligeledes brugte grov mund mod Castensen, og så begyndte processen.

Ved herredstinget blev Duche og Hans Spangsberg pure frifundet, og de nedsettende udtalelser blev kendt døde og magtesløse "og må ikke komme nogen til skade på godt navn og rygte".

Men præsten førte sagen videre, og da den trak i langdrag, kneb det for Hans Spangsberg at holde ud. Han bad gang på gang om at få sagen fremmet, og han klagede over de mange udsættelser, Castensen fik ved stadig at stævne nye vidner. Da den endelige dom faldt, havde præsten sejret. For Hans Spangsberg var det et hårdt økonomisk slag.

De 2 parter blev ikke forligt efter dommen. På sit dødsleje forlangte Hans Spangsberg, at der ikke måtte tales ved hans grav.

Økonomisk var han dog kommet på fode igen. Ved sin død efterlod han sig foruden gården i Strandby, der blev vurderet til 379 rdl., en formue på 3075 rdl.

Edel Christensdatter overlevede sin mand i 14 år. Det siges om hende, at hun i en alder af over 70 år stadig skrev ualmindelig smukt. Da hun afstod gården til sønnen Morten Spangsberg, blev der oprettet aftægtskontrakt 14. febr. 1748:

Lover og tilforpligter jeg mig, Morten Spangsberg, herved i kraftigste måder at forskaffe min kære moder, Edel Christensdatter, hendes fornødne underholdning af klæde og føde, samt husværelse og tilsyn udi hendes levetid, således at hun efterdags som forhen, så længe hun lyster og hendes helbred det tillader, skal have hendes husværelse, seng, kost og frihed inde hos mig, og jeg og mine skal agte og ære og gå hende til hånde, som børn deres forældre pligtig er, så hun ikke i nogen måder skal have noget at klage, og hvis hun skulle blive til sinds hellere udi sin tid at ville have sin værelse og ophold for sig selv, skal jeg indrømme hende de 2 kamre i vestenden af salshuset, som med skorsten og kakkelovne da skal forsynes og skikkelig indrettes, da hun udtage hendes seng, kiste og fornødne boscab samt tin, kåber og messing og anden husgeråd, som hun til daglig brug behøver, og skal jeg da skaffe hende fri ilding, kåljord, fri befordring til og fra kirken og Guds hus samt befordre hendes korn til og fra mølle, lade hendes brød bage og hendes øl brygge, item årlig inden mortensdag levere hende udi rent korn rug 3 tdr., byg 3 tdr., rede penge til salt og sul 2 rdl. 4 mk., til slagtetid et halvt svin, en fjerdedel slagtet nød og en kos malkning, som altid skal vedligeholdes, samt 2 får, hvoraf hun skal nyde yngel og uld, og når hun ved døden afgår, skal jeg lade hende skikkelig og hæderlig begrave, men hvad hun da, af det hun sig på aftægten haver medtaget, efterlader, hjemfalder mig og mine arvinger, alene undtagen hendes liv- og gangklæder, hvilke mine søstre skal tilhøre, og de være berettiget samme imellem sig at dele, og skulle det behage Gud mig førend min kære moder ved døden at bortkalde, så skal hun dog være berettiget af mine arvinger og efter-

kommere foreskrevne aftægt udi hendes livstid at nyde, så denne aftægt udi hendes livstid bestandig skal hæfte på den gård, jeg udi Strandby ibor.

Der var 12 børn i ægteskabet:

- 1) Mette Hansdatter f.1691, g.1.g.m. Peder Karlsen, Hygum, g.2.g. m. Søren Eskildsen, Hygum.
- 2) Else Hansdatter f.1694, d.1779 i Novrup, g.1.g.m. Jørgen Peder= sen f.1681 i Novrup, d.1739 i Novrup, g.2.g.1740 m. Christen Pe= dersen Spangsberg f.ca.1717 i Strandby, d.1785 i Novrup.
- 3) Christen Hansen f.1697, d.1747 i Uglvig, g.1717 m. Ingeborg Christensdatter f.1685 i Veldbæk, d.1766 i Uglvig.
- 4) Maren Hansdatter f.1699, d.1700.
- 5) Maren Hansdatter f.1701, d.1755 i Novrup, g.1717 m. Hans Søren= sen f.1697 i Rørkær, d.1754 i Novrup.
- 6) Søren Hansen f.1703, d.1738 i Boldesager, g.1726 m. Anne Niels= datter f.1701 i Rørkær, d.1791 i Boldesager.
- 7) Niels Hansen f.1705, d.1765 i Gammelby, g.1749 m. Abelone Chri= stensdatter f.ca.1715 i Måde, d.1800 i Gammelby.
- 8) Kirsten Hansdatter f.1708, d.1710.
- 9) Dorothea Hansdatter f.1710, d.1712.
- 10) Kirsten Hansdatter f.1713, d.1795 i Strandby, g.1738 m. Hans Ja= cob Simonsen Basse f.ca.1716, d.1761 i Strandby.
- 11) Morten Hansen f.1715, d.1772 i Strandby, g.1.g.1748 m. Kirstine Poulsdatter f.ca.1720, d.1755 i Strandby, g.2.g.m. Ide Sophie Rodriquez.
- 12) Barn i svøb (efter gravstenen) d.169?.

Som tidligere nævnt købte Hans Christensen Spangsberg 1689 gården i Strandby. Skødet blev indført i tingbogen og lyder:

Kgl. ma. defefoged Søren Nielsen Eysberg i Bollesagger lod i dag læse og udi tingbogen indføre, liuder saaledes: Underskrefne Niels Hansen boende i Strandby kiendes og her med for alle vitterlig gjør, at jeg med min egen og hustrus fri villie, ofuerværelse og samtøche haffuer solt og afhændet, som jeg ved og her med dette obne breff aldeles sælger og afhænder fra mig, min hustru og alle woris arfuin= ger til Hans Christensen, barnfød i Spangsberg, og hans arfuinger, Min gaard, som Jeg udi Strandby i bor og i fæste og brug haffuer Med ald dens huse og buigning, som der nu paa findes med loft, Pa= neel, sengesteder, benche, hyllder, Winduer, døre, oufuen og Skor= stene, samt alt andet huis der udi Jord-Mur og Naggelfast er og fin= des. Item ald huis hialdstange og Løstræ samt Mursten husene og Gaarden tilhørige, samt med og min der udi hafuende handqværn, en ege underbord og en grøn skab i stuen, saavel det hus Jeg haffuer staaende westen samme gaard og Anne Madsdatter nu udi bor, med alt huis der udi Jord-Mur og Naggelfast findes. I lige Maade ald min Rugsæde, som til samme min Gaard findes saaed, med huis giødning, som i samme gaard og dends agger Jord findes mig tilhørende, med huis digge ved Gaarden findes oplugt. Disligeste forskrefne min gaards og huses tilligende Grund og ejendom, til bemelte Hans Chri= stensen afhændet, oplatt og afstanden, huilche forskrefne min gaard, huse og Buigning og alt som forskrefuit staar, Intet Undtagen i No= gen Maade, Bemelte Hans Christensen og hans Arfuinger for Mig, Min hustru og woris Arfuinger maa og skal haffue, Nyde, bruge og Behol= de for et fritt, fuldkommen kiøbt kiøb til Arf og Eye. Og kiendes jeg, Min hustru og woris arfuinger ingen ydermere Lod eller Rettig= hed i eller til forskrefne gaard, Buigning, huse og Grund sambt alt, som før er Meldt, mens derfor at haffue annammet og opbaaren af forn. Hans Christensen fuld værd, wederlag og Betaling, Efter min egen gode willie og nøye, Thachendis hannem for god, Redelig og nøyagtig Betaling gott i alle Maader, Thi bepligter Jeg mig og mi= ne Arfuinger samme forn. gaard, huse og alt som meldt er at fri ? og fuldkommeligen tilstaa forn. Hans Christensen og hans Arfuinger for huer Mands paatale, som der paa kand eller wil taale i Nogen Maader, dog Stedets hosbonds Rettighed med fæste paa grunden und=

tagen, og skal jeg forpligtet være at flytte aff Gaarden og den Rydelig Giøre til dend 1. May førstkommende, og huoe som imod forhaabning saa skede, at samme gaard, huse, Buigning og alt, som forskrefuit staar, Nogit eller alt Bleff forn. Hans Christensen eller hans Arfuinger afwunden eller frakiendt wed Nogen Process, Rettergang eller dom for min hiemhiemels? Brøst skyld. da bepligter jeg mig, min hustru og woris arfuinger en for alle bemelte Hans Christensen eller hans Arfuinger alt igen fuldkommeligen at wæderlegge og Betale og derfor stande til rette efter Loven, som det sig Bør i alle Maader skadesløs, des til ydermere Bekreftelse haffuer jeg dette med egen haand underskrefuen og ombedet Søren Nielsen Eysberg i Boldisagger (ane 226), Christen Pedersen i Eysberg (ane 114), Hans Christensen i Rørkær (ane 41o) og Søren Nielsen ibm (ane 2o4) samt Hans Christensen i Qvaglund dette med mig til ofuerwærelse og Witterlighed at underskrifue. Datum Boldersagger dænd 15. Martii Anno 1689.

Hans Christensen
 Hustru
 Søren Nielsen Eysberg
 Christen Pedersen
 Hans Christensen
 Søren Nielsen
 Hans Christensen

Jeg forpligter mig at flytte fra Gaarden og den Rydelig Giøre til den 1. May førstkommende, og huoe som imod forhaabning saa skede, at samme gaard, huse, Buigning og alt, som forskrefuit staar, Nogit eller alt Bleff forn. Hans Christensen eller hans Arfuinger afwunden eller frakiendt wed Nogen Process, Rettergang eller dom for min hiemhiemels? Brøst skyld. da bepligter jeg mig, min hustru og woris arfuinger en for alle bemelte Hans Christensen eller hans Arfuinger alt igen fuldkommeligen at wæderlegge og Betale og derfor stande til rette efter Loven, som det sig Bør i alle Maader skadesløs, des til ydermere Bekreftelse haffuer jeg dette med egen haand underskrefuen og ombedet Søren Nielsen Eysberg i Boldisagger (ane 226), Christen Pedersen i Eysberg (ane 114), Hans Christensen i Rørkær (ane 41o) og Søren Nielsen ibm (ane 2o4) samt Hans Christensen i Qvaglund dette med mig til ofuerwærelse og Witterlighed at underskrifue. Datum Boldersagger dænd 15. Martii Anno 1689.

Brudstykke fra tingbogen 1689.

242. Hans Olufsen

blev født i Veldbæk og døde omkring 1698 i Strandby, hvor han efter matriklen 1688 var fæster af en gård på 5-7-1-2 tdr.hartkorn ejet af kronen.

Han var gift med

243. Johanne Jensdatter,

der er født i Strandby på den gård, som de overtog efter hendes forældre. Iflg. matriklen 1664 havde Jens Hansen gården i Strandby i fæste, men 1668 fik Hans Olufsen et arveafkald fra 3 af Jens Hansen og Maren Søfrensdatters børn. Johanne er nok den fjerde arving, som så sammen med sin mand, Hans Olufsen, arvede fæstet efter hendes forældre.

Johanne må være død senest 1698, for den 23.marts dette år fik Peder Christensen, der er født i Spangsbjerg og bror til Hans Christensen Spangsbjerg (ane 234), arveafkald fra børnene efter "deres kære, nu salig afgangne forældre, Hans Olufsen og Johanne Jensdatter, som boede og døde i Strandby". De kalder Peder Christensen "vores svoger". Det kan vel kun tydes derhen, at han har været gift med en af døtrene og fået gården med hende. Men allerede 9.oktober 1698 blev han gift med en Anne Jensdatter fra Uglvig, så det første ægteskab har været af kort varighed.

Ved at sammenholde kirkebog og arveafkald er der fundet frem til 9 børn, men rækkefølgen er uvis.

- 1) Maren Hansdatter f.ca.1667, d.1753 i Vognsbøl, g.m. Mads Hansen f.ca.1660, d.1742 i Vognsbøl.
- 2) Hans Hansen.
- 3) Mads Hansen.
- 4) Jens Hansen f.1678.
- 5) Dorte Hansdatter f.1680, d.før 1698.
- 6) Apelone Hansdatter d.før 1705.
- 7) Anne Hansdatter f.1683.
- 8) Oluf Hansen f.1686.
- 9) Johanne Hansdatter g.m. Anders Lauridsen, Fourfeld.

Under oprettelsen af den nationale rytterhær i 1670 blev det først bestemt at lade bønderne selv være ryttere eller stille en rytter for hver 8 tdr.hartkorn, som tilhørte kronen, og efter bøndernes opstand under Grevefejden 1534-36 havde kronen konfiskeret det meste af bøndernes gods i Jerne sogn. Denne ordning blev ændret 1680 således, at sognene blev inddelt i ryttergårde. I Jerne sogn kom der til at bo 9 ryttere, 1 korporal og 1 løjtnant. Bønderne skulle underholde dette militær med bl.a. foder til hestene og husly til rytterne. Hvor kongen ikke ejede gods nok, fik sognene ordre til at slå sig sammen 2 og 2 og underholde en rytter.

I Strandby ejede kongen på den tid Hans Olufsens gård, som da blev udlagt til ryttergård.

Da der i 1686 blev foretaget syn over ryttergodset, blev der i ryttergodsjordebogen noteret følgende om Hans Olufsens gård:

Stuehus 15 fag, lade 15 fag, nok lade og fehus 10 fag, et fehus 11 fag, deraf en del omblæst, mangler 10 stolper, 4 bjelker, 6 sparrer. Husene, som er omblæst, har ihjelslagen 2 bester, derforre igen til hjælp bevilges en plovhest. Bruget temmelig. Mens manden formedelst foranførte samt misvekståringer ikun af ringe tilstand, dog flittig og formodentlig han igen kan opkomme.

Om avlingen oplyses, at der kan sås årlig 5 tdr.rug, 2½ tdr.byg, 7 tdr.havre. Besætningen består af 4 bester, 4 kiør, 2 stude, 2 quier, 2 kalf, 6 får, 1 svin og 1 bistok.

244. Adser Hansen

er født omkring 1639 i Novrup. Han døde den 14.maj 1717 samme sted i en alder af 78 år, 5 måneder og nogle uger og blev begravet i Jerne.

Han var gift med

245. Bodil Madsdatter,

om hvem det kun vides, at hun døde mellem 1698 og 1700.

1668 fik Adser Hansen arveafkald fra sine halvsøskende for arv efter "deres salig far Adser Nissen af Novrup og mor Mette Hansdatter hendes dødelige afgang". Ligeledes fik han afkald "fra sin hellsøster Kirsten Hansdatter i Jerne for arv efter hendes far Hans Mortensen i Novrup og mor Mette Hansdatter deres dødelige afgang". 1674 optræder Adser Hansen i tingbogen på sin hustru Boel Hansdatters vegne, og 1678 betaler han i ekstraordinær skat 3 rdl.2 mark. I matriklerne 1681 og 1688 står han sammen med 4 andre som fæster af en krongård i Novrup på 17-6-3-2 tdr.hartkorn, en gårdpart, som han overtog efter sin far, Hans Mortensen. Det var sognets største ejendom, den såkaldte Bennedsgård.

1698 indkaldes Adser Hansen og Bodil Madsdatter for Skads herredsting som vidner i en sag, og i Riberhus amts ekstraordinære skatters regnskab for 1699-1700 opføres Adser Hansen som enkemand med 2 hjemmeværende børn.

Adser Hansen gav sig også af med fiskeri som så mange andre bønder i sognet. 1707 solgte han 3.500 skuller for 1 rdl.pr.tusinde = 3 rdl. 3 mark.

I løbet af en halv snes år fik Adser Hansen og Bodil Madsdatter 7 børn. 1710 faldt datteren Dorte ned fra høloftet og slog sig ihjel. Hun havde i nogle år "således af svaghed ved raseri og vildelse været anfægtet, at hun på adskillige tider ikke haver været sig selv mægtig". Hun har vel været epileptiker.

- 1) Mads Adsersen f.1674, d.1741 i Gammelby, g.1696 m. Maren.
- 2) Hans Adsersen f.1676, d.1737 i Ravnsbjerg, g.m. Kirsten Hansdatter f. i Ravnsbjerg. De var fæstere af den gård i Ravnsbjerg, som Hans Christensen (ane 48) overtog, da han giftede sig med enken efter deres søn.
- 3) Et barn f.1677.
- 4) Morten Adsersen f.1678, d.1717 i Novrup. Gift.
- 5) Dorte Adsersdatter f.1680, d.1710 i Novrup.
- 6) Mette Adsersdatter f.1682.
- 7) Peder Adsersen f.1684.

248. Niels Sørensen

boede i Gesing, Bryndum sogn, men han er født i Hygum, V.Nebel sogn. Han var gift med

249. Mette Sørensdatter,

der er født i Hygum omkring 1630.

1652 fik Niels Sørensen arveafkald fra søskende og andre arvinger efter sin stedfar Mads Thomsen i Gesing og hans salig hustru Maren Hansdatter. Det skete vel, fordi han skulle overtage gården efter stedfaderen. Skiftet efter moderen fandt sted den 9.okt.1652.

1653 gav Niels Sørensen i Gesing på sin hustru Mette Sørensdatters vegne Lambert Nielsen i Hygum arveafkald efter hendes salig far Søren Nielsen i Hygum, og efter hendes salig søster, Johanne Sørensdatter.

Efter matriklen 1664 havde Niels Sørensen sammen med Joen Hansen en helgård i Gesing på 8-6-0-0 tdr.hartkorn, og de var fæstere under Ribe Hospital. 1670 blev gården udlagt til ryttergods.

1668 optræder Niels Sørensen på sin hustru Mette Sørensdatters vegne i anledning af hendes fars død. Moderen, Birte Nielsdatter i Hygum, var først gift med Søren Nielsen, derefter med Lambert Nielsen, og det var ham, der nu var død.

Samme år overtog en anden Niels Sørensen fjerdedelen af en gård i Gesing. Han var også rytterbonde og havde oven i købet lånt 12 sldl. af den ældre Niels Sørensen i forbindelse med gårdovertagelsen. Det gør det lidt indviklet med 2 fæstere af samme navn i samme lille landsby, men jeg har bedst muligt søgt at holde dem adskilt fra hinanden.

Omkring 1675 omtaler tingbogen 3 brødre: Hans Sørensen i Hygum, Mads Sørensen i Bryndum og Niels Sørensen i Gesing, som må være vor mand.

Matriklen 1681 har Niels Sørensen og Hans Joensen som fæstere på gården i Gesing. Hans Joensen er vel søn af fæsteren Joen Hansen fra 1664.

1686 blev der foretaget syn på ryttergodset. Her siges der om ryttergården i Gesing, at den er fæstet af Niels Sørensen og Hans Joensen. Om Niels Sørensen hedder det, at "han kan så 3 tdr.rug, 3 tdr.byg, 12 tdr.havre. Avl befunden: 16 travrer rug á 3 skp., 10 trv. byg á 3 skp., 16 trv.havre á 4 skp. og 8 læs hø. Har 2 bæster, 2 plage, 4 køer, 2 stude, 2 ungnød, 2 kvier, 8 får og 1 svin. Bygninger i alt 45 fag. Mangler 2 bjælker, 8 stolper og 6 spær. Manden ved magt, brugt temmelig".

I matriklen 1688 blev gårdens hartkorn reduceret til 7-6-1-1 tdr. 1691 melder tingbogen, at "Niels Sørensen i Gesing og liden Niels Sørensen blev indstævnet for retten angående den ulydighed, de som rytterbønder gjort haver, idet de efter advarsel ej havde villet pløje og så havre til den øde gård i Gesing".

1692 indstævnes bl.a.gamle Niels Sørensen og lille Niels Sørensen i Gesing for "helligbrøde, de begået haver". Det har altså knebet at overholde helligdagsloven.

I begyndelsen af 1693 var det igen galt. Da blev Niels Sørensen og hans medfæster Hans Joensen anklaget for at have "huset og hælet den fra det Schwanvedelske regiment borttrømte rytter, Eske Brock." Herredsfogden henviste til en lovparagraf om straffen for at huse fredløse og spurgte, "hvor Niels Sørensen kunne tilkomme at huse og hæle Eske Brock, som med regimentet udkom og skulle været til Ungarn, førend han foreviste hannem rigtig pas og afsked"? Hvortil Niels Sørensen svarede, at Eske Brock ikke var i hans hus, men i det rytterhus, som han tillige med Hans Joensen havde ladet bygge på deres gårds grund. Desuden vidste han ikke andet, end at Eske Brock havde rigtigt pas og afsked. Det ser ud til, at han klarede frisag.

1695 indstævnedes Søren Nielsen og Joen Hansen i Gesing en pige for lejermål (samleje uden for ægteskab). De nye navne viser, at der

har fundet et generationsskifte sted, og nu har uden tvivl en søn af hver af de 2 gamle fæstere overtaget forældrenes gårde. 1703 nævnes Søren Nielsens far i Gesing, Niels Sørensen, i forbindelse med en gæld.

Og 1719 er gården delt mellem Søren Nielsen og Joen Hansen, så de hver har fået 3-7-0-2 tdr. hartkorn, hvilket sammenlagt netop bliver de 7-6-1-1 tdr., som fædrenes gård stod til 1688.

Foreløbig er der kun fundet en søn i ægteskabet mellem Niels Sørensen og Mette Sørensdatter:

- 1) Søren Nielsen f.ca.1670, d.1733 i Gesing, g.m. Dorthe Hansdatter f.1676 i Veldbæk, d.1737 i Gesing.

256. Lambert Nielsen?

Det vides ikke, hvornår han er født, og hvor han stammer fra, men han døde 1668 i Hygum, hvor han havde været fæster af en halvgård på 3-2-0-0 tdr.hartkorn under Øllufgård. Denne halvgård havde tidligere sammen med en anden halvgård udgjort en af Hygum bys 5 helgårde, der iflg. matriklen 1664 alle hørte under Øllufgård. Ca. 1637 blev Lambert Nielsen gift med

257. Birte Nielsdatter?

Hun var enke efter Søren Nielsen i Hygum (ane 498), der døde 1637. Selv er hun altså ane 499 i anden sammenhæng. Hun havde en bror i Tjæreborg, Knud Nielsen, så måske var hun derfra. Hun må have været ung, da hun blev enke, for det ser ud til, at hun med sin ny mand i hvert fald fik 5 børn, der her nævnes i tilfældig rækkefølge:

- 1) Søren Lambertsen, Vilslev.
- 2) Niels Lambertsen, Hygum.
- 3) Karen Lambertsdatter, g.m. Peder Mortensen, Årre.
- 4) Johanne Lambertsdatter, g.m. Jens Pedersen, Agerbæk.
- 5) Maren Lambertsdatter, g.m. Hans Sørensen, Ll.Darum.

Ane 256 er kun rigtig under forudsætning af, at Niels Lambertsen (ane 128) er far til Hans Nielsen (ane 64). Jeg håber, det vil lykkes at finde bevis for hypotesens rigtighed.

384, 450, 500 og 938. Hans Christensen

er vistnok født på Lykkegård i Jerne sogn sidst i 1500 årene, og han døde omkring 1669 i Veldebæk og blev begravet i Jerne. I Riberhus lens jordebog 1581-82 nævnes Løckegaard som krongård, og fæsteren hed Christen Jensen. 1593-94 omtales den igen i lenets jordebog og med samme fæster. 1608-09 er han stadig på Lykkegård, men den 29. juli 1617 bliver gården fæstet bort til Christen Jensens søn, Hans Christensen, for 35 rdl. (iflg. A. Sundbo).

Han havde nu Lykkegård, til han i 1632 byttede gård med sin bror, Christen, i Boldesager, men af en eller anden grund gik byttet året efter tilbage, og Hans Christensen fortsatte de følgende år som fæster på Lykkegård, til han omkring 1650 afløstes af en Gregers Nielsen og selv overtog en gård i Veldebæk. Her nævnes han i matriklen 1664 som sandemand og fæster på en af kronens gårde sammen med sønnen Hans Hansen. Gården er på 9-2-1 $\frac{1}{2}$ - $\frac{1}{2}$ tdr. hartkorn. Han optræder som sandemand allerede 1640.

Hans Christensen var gift med

385, 451, 501 og 939. Kirsten Hansdatter,

hvis herkomst ligger hen i det uvisse, men hun døde den 21. maj 1677 i Veldebæk og blev begravet i Jerne. Hun er muligvis datter af Hans Jørgensen og Anne Hanskone på Esbjerggård.

1630 er Anne Hanskone fæster på Esbjerg, men i lensregnskabet 1631-32 hedder det: "Hans Christensen fæstede den gård Esbjerg, gav penge 100 rdl." Måske er det Hans Christensen, Lykkegård, der har fæstet gården for sin svigermor?

1634 står Anne Hanskone atter som fæster af Esbjerggård, men 1637 opholder en Anne Hanskone sig på Lykkegård, og Hans Christensen optræder på hendes vegne i en sag om nogle penge, hun har til gode. Sidst i 1640'erne kom der en ny fæster på Esbjerg, og 1651 boede Anne sal. Hans Jørgensens sammen med en søn på Lykkegård, men 1652 omtales hun som boende i Jerne.

Hans Christensen og Kirsten Hansdatter var imidlertid flyttet til Veldebæk, hvor de blev boende deres sidste år.

Der kendes 3 af deres børn:

- 1) Hans Hansen Lykke (192 og 250) d. 1687 i Veldebæk, g.m. Anne Sørensdatter f. ca. 1640, d. 1727 i Veldebæk.
- 2) Else Hansdatter (225 og 469) d. eft. 1690 i Spangsberg, g.m. Christen Gregersen f. i Andrup, d. 1691 i Spangsberg.
- 3) Anne Hansdatter d. eft. 1701 i Måde, g.m. Jens Eskildsen f. ca. 1634 i Novrup, d. 1714 i Måde.

PS. 1645 udlånte Hans Christensen i Lykke 70 sldl. til en mand i Tjæreborg, og i stedet for renter skulle han nyde afgrøden af engen Søskift.

Kirsten Hansdatter kom på aftægt hos sønnen Hans Hansen, der 1669 lovede sin mor, salig Hans Christensens efterleverske i Veldebæk, når hun ikke lyster længere at være på mad og mål, til hendes aftægt og ophold som følger:

Årlig St. Mortensdag 4 tdr. rug, 3 $\frac{1}{2}$ tdr. byg, 2 tdr. havre, 1 skp. boghvedegryn, $\frac{1}{2}$ fedesvin i vægt 2 $\frac{1}{2}$ riberpund, 4 forsvarligt fede gæs, 4 får at føde årligt uden hendes bekostning.

Den bedste ko i stalden skal hun have, og når den ikke længere giver mælk, da må hun tage den bedste i stalden, og skal samme ko stande i foder og græs med hans egne de bedste.

Hvert år til hommel og salt skal han give hende 3 sldl.

Ilding og kål af kálhaven årligen til nødtørftighed så meget, som hun behov haver, hendes agen til kirke og fra, til mølle og anden steds, som hun behov gøres.

Den østre kammer, som kaldes dørinsk, med sengested, mælkebord og den fyrskive, som den står sammen med, skal hun nyde med fri udgang og indgang af den framgulv, som hertildags været haver. Kedel og

gryder og andet redskab at bruge til fælles, så meget som hun behøver. Maltgøren med brøgen og bagen skal Hans Hansen gøre, så meget som hun har behov. 1 sldl. til fisk årlig eller hvortil hun dem selv vil bruge.

Nock har Kirsten Hanskone udtagen af de bedste breve, som fandtes efter hendes kære salig mands død, på 200 sletdaler, som hun og straks til sig annammede. Først et pantebrev på Niels Lauridsen på Fanø på 70 sldl. Dernæst Jep Nielsens pantebrev på Fanø på 30 sldl. Nock Søfren Hansens brev på Fanø på 45 sldl. 2 mark og Hans Jensens brev på Fanø i.....7 sldl. Nock et brev på Maren Eskilds og Jørgen Eskildsen i Nourup på 41 sldl. 1½ mark. Et brev på Enevold Enevoldsen i Nourup på 7 sldl.

Disse breve har hun selv til sig annammet at forvare, hvilke breve hendes børn har at skifte efter hendes død, hvis deraf kan være beholden, desligeste hendes kiste og seng også at skifte. Hendes livklæder, som findes, skal Else Hansdatter og Anne Hansdatter have.

Det er hendes svigersøn Christen Gregersen i Spangsbjerg, der sørger for, at aftægtskontrakten bliver indført i tingbogen.

hvis fødested er ukendt, døde 1654 på Esbjerggård. En bror, Joen Hansen, boede i Gesing, hvor han var fæster af en gård, mens en anden bror, Søren Hansen, var fæster af en gård i Ravnsbjerg. 1637 var Niels Hansen fæster eller forpagter af Sønderris i Guldager sogn. Dette år døde hans første kone, Maren Christensdatter, og der er skifte efter hende den 18. juli, så hun må være død omkring den 18. juni og begravet i Guldager.

Da skiftet siger en del om beboernes kår og stand, medtages det her i uddrag:

Alle huse, salshus, lade og andre sat til hobe for	400	daler		
13 tønder rougsede sat for.....	130	"		
8½ td. 4 skp. biugsede sat til hobe for.....	100	"		
26 tdr. hauersede for.....	90	"		
Mog, liøng oc thøre for.....	10	"		
Bogedsede sat for.....	10	"		
70 les mersk oc gest hiø á 5 mk.da.er penge.....	87	"	2	mk.
En seng udi stuen met hindis tilbehøring.....	16	"		
En seng udi quisten.....	20	"		
En seng udi stegersit.....	8	"		
En seng i herbere.....	4	"		
En seng udi wdschoen.....	4	"		
En wdschaarn ege schab.....	8	"		
En ege schiffue met wnderboerd.....	8	"		
En ege kiste i quisten.....	3	"		
En paneilet sengested i quisten.....	4	"		
Tho andre sengesteder, 1 udi stuen oc 1 udi steger=				
set.....	2	"		
Sadel oc bietzal.....	3	"		
En brukiel.....	20	"		
En fierding kiel.....	6	"		
2 hand kiele.....	3	"		
4 små messing kiele oc 3 messingbeckener.....	3	"	2	"
5 kobergryder.....	8	"		
1 bradtz kierte oc 2 andre messing kierter oc 1				
fadkrands.....	0	"	6	"
1 staalgryde.....	0	"	3	"
9 thinfade oc 2 thin koskner oc 2 smør kruse.....	0	"	5	"
3 ølkare.....	4	"		
5 øltønder.....	0	"	7	"
2 øretballer.....	0	"	2	"
1 kjerne.....	0	"	1½	"
2 spande oc 1 slibesten.....	0	"	3	"
2 ege schrine.....	2	"	1	"
1 fyr kandschab.....	3	"	0	"
2 gammel schiffuer.....	0	"	5	"
1 stoel.....	0	"	3	"
1 par hand querne.....	2	"	2	"
1 ildrist,kloffue oc en anden rist met kielsche...	2	"	0	"
1 sort agehønde met 3 andre smaa.....	3	"	0	"
2 stk. wadmél, i huer stk. 18 alne.....	6	"	0	"
Vogne, plove, harver oc al tilbehøring.....	16	"	0	"
Hiøleer, spader, øxe, saffuer, naffuer, segel,				
liøngle oc al staal oc staalfang	5	"	0	"
5 sølfscheer	7½	"	0	"
1 sorthielmet oc 3 rødhielmet øxen.....	48	"	0	"
3 rødhielmet oc 1 brun stud oc en rød stud.....	29	"	0	"
1 brun oc 1 blacket quie.....	12	"	0	"
8 kiør.....	60	"	0	"
3 kalfue.....	3	"	0	"
35 faar oc 17 lame.....	30	"	2	"
3 suin.....	6	"	0	"
4 gies.....	1	"	0	"

1 sortebrun hest.....	23	dlr.	o	mk.
1 brun øg oc 1 føl oc 1 graa gielding.....	25	"	o	"
1 sortebrun foele oc 1 graa plag.....	24	"	o	"
1 brunblisset gielding oc 1 sortebrun gielding....	36	"	o	"
Indgiæld baade udi brefue oc ellers witterlig giæld.....	229	"	o	"
1 schrin som stod til pant.....	6	"	o	"
Tilgodehavende i Giesing.....	6	"	2	"
Udi rede penge blev fremlagt.....	180	"	o	"
Wdgiæld, som er folckløn.....	17	"	1	"

Den samlede vurderingssum udgjorde derefter..... 1730 dlr. 3½ mk., der blev delt i 14 søsterlodder á 123 dlr. 2½ mk., af hvilke Niels Hansen selv tilkom 8 lodder, 7 på sine egne og 1 på sin salig datter Anne Nielsdatters vegne, "som døde 9 uger efter hendes salig moder, hvilke han alene arver, som beløber sig udi en summa 989 daler". De andre 5 børn, 1 dreng og 4 piger, delte de resterende 6 lodder, hvoraf drengen fik de 2 og pigerne hver 1. Børnenes arv skal dog stå renteløs hos faderen, til de bliver 15 år. I mellemtiden skal han "forsørge denom met nødtorftig klede oc føde saauel som met nøye tilsøn, tilbørlig optuchtelse oc refselse, som han vil forsuare for Gud oc alle mennsker".

Efter moderens sidste begæring skulle hendes klæder uden om skiftet deles mellem børnene. Det var "1 quind kape, 1 klede schiørt oc 1 klede thrøye, 2 luer, en af slet fløyl, en anden sort fuoret, en thripbol met 9 par sølfmaller oc en gamel silche thrøye met 10 par forgyldte sølfhegter oc en sølfbelte oc en forgyldt sølfkiede, som hafde werit salig Marin Nielskoens moders belte oc kiede". Desuden skulle lille Hans Nielsen have en sort egekiste, som stod i stuen og havde været hans mors.

1637 opnår Niels Hansen på Sønderris forlig med en Hans Carlsen om noget omtvistet gods. Hans Carlsen skal inden 8 dage give Niels Hansen "en seng klede oc 5 sldl. 1 mark, og dersom pengene icke udkommer inden i dag 8 dage, skal Hans Carlsen give 2 penge for 1".

1639 nævnes Niels Hansen som tiendekommissær for Guldager sogn, idet han fordelte (krævede) en række fæstere i Guldager, Tobøl, Hjerting, Sædding og Bovbjerg "for deres efterstandendes tiendekorn, som det tilkommer ham at opberge efter registers lydelse".

Niels Hansen giftede sig igen, vistnok allerede 1637 med

409 og 453. Dorthe Christensdatter.

Hun er sandsynligvis født i Sjølborg, Hostrup sogn, hvorfra hendes far, Christen Pedersen, flyttede 1621. Det vides ikke, hvornår hun er død, men det er nok sket i begyndelsen af 1700-årene.

Engang i løbet af 1640'erne flyttede familien fra Sønderris til Esbjerg. Sønderris skiftede ejer 1648, idet den blev købt af Sophie Vognsen, der selv tog ophold på gården, og det var vel grunden til, at Niels Hansen måtte flytte.

Esbjerggården var præget af forfald, måske en følge af krig og besættelse. 1649 blev der foretaget syn over gården efter krav fra Niels Hansen. De 6 synsmænd fra egnen var tilkaldt "at se og syne samt sætte og taksere, hvis huse og bygninger som fandtes på Esbjerg. Da først så de 19 fag salshus, da var den meste part på sønderside nedsunken og meget forfalden med loftskod og anden indbygning, hver fag sat for 3 sletdaler. Nock 15 fag ladehus, som var meget forfalden med tag på sønderside, hver fag sat for 2 sletdaler. Nock 16 fag vesterhus, hvori var mange brøden sparrer, hver fag sat for 1 sletdaler. Nock 9 fag små østerhus, var også bygfældig med tag og træ, sat for 3 sletdaler. Oc blev bevist med velb. Anders Mogensens underskrevne seddel, at den gode mand ville stande forn. Niels Hansen for varsel for denne vinde her i dag at tage beskrevet".

Anders Mogensen, der var kaptajn i militsen, havde i en årrække haft Esbjerggård som vederlag for sin tjeneste. 1649 tog han sin afsked.

Den 11. oktober 1654 afholdtes der skifte efter salig Niels Hansen mellem enken og deres 8 børn og hendes 5 stedbørn. Til enken bliver der 509 daler 2½ mark. Hun er stadig et godt parti og bliver da og så snart gift igen, denne gang med Peder Sørensen (ane 228).

Niels Hansen havde i første ægteskab 6 børn:

- 1) Hans Nielsen, Bryndum, g.m. Ane Nisdatter, Strandby.
- 2) Johanne Nielsdatter, g.m. Niels Sørensen, Starup.
- 3) Lene Nielsdatter, g.m. Jørgen Christensen, Gesing.
- 4) Mae Nielsdatter, g.m. Hans Andersen, Rousthøje.
- 5) Karen Nielsdatter.
- 6) Anne Nielsdatter, d.1637.

I andet ægteskab var der 8 børn:

- 7) Christen Nielsen f.ca.1638. Omtales som død 1659.
- 8) Peder Nielsen, Fanø, f.ca.1639, g.m. Mette f.ca.1643, d.1709.
- 9) Maren Nielsdatter f.ca.1641, d.1714 i Skads, g.m. Morten Jepsen, Kjersing.
- 10) Anne Nielsdatter f.ca.1643. Omtales som død 1661.
- 11) Thomas Nielsen f.ca.1645.
- 12) Søren Nielsen Esbjerg f.ca.1647, d.1692 i Boldesager, g.m. Maren Nielsdatter, d.ca.1710 i Boldesager.
- 13) Jacob Nielsen f.ca.1650.
- 14) Søren Nielsen Esbjerg f.ca.1652, d.ca.1713 i Rørkær, g.l.g.m. Karen Sørensdatter, d.før 1688, g.2.g.m. Anne Hansdatter f.1664 i Boldesager, d.1717 i Rørkær.

Af en søster til ejeren af Sønderris i 1940'erne fik jeg dette
Sagn fra Sønderris.

Inden for Skallingen skal have ligget en stor fæstegård til Sønderris. (Er det tilfældet har den vel nærmest ligget, hvor Fourfeld bæk har sit udløb i havet). Der kom et par unge folk til at bo omkring ved året 1660, og det gik således til:

Bodil tjente hos herremanden på Sønderris. Under krigen med svenskerne 1658-59 kom en svensk officer med 15 mand og indkvarterede sig på Sønderris og regerede hårdt. Til sidst fandt han herremandens penge og sølvtoj, som var gravet ned ude i haven, blandt andet en prægtig ring, som en af herremandens forfædre havde fået af en tysk kejser, som endog egenhændig havde sat den på hans finger for udvist tapperhed i krigen. Og denne ring satte den svenske officer på fingeren og gik med, hvilket ærgrede herremanden i høj grad, og han udtalte til fru, at den, som kunne skaffe ham ringen tilbage, skulle få en af hans bedste gårde i fæste.

Det hørte Bodil. Hun og Palle, som var kærester, talte om det. Men at få ringen fra svenskeren så de ingen udvej til, og desuden stod Palle ikke højt hos herremanden.

Men en dag forsvandt den svenske officer og vendte ikke mere tilbage, og de svenske soldater drog omsider bort.

Da Bodil en dag stod i køkkenet og arbejdede med indvoldene af et skovsvin, stødte hendes fingre mod noget hårdt, og da hun undersøgte det nærmere, kom herremandens ring frem. Det så altså ud til, at svinet havde ædt officeren. Men herremanden fik atter sin ring, og Bodil fik sin Palle Madsen, og de fik Strandgården i fæste. Deres efterkommere levede der til 1839, da en stormflod (isfloden) ødelagde gården, og så flyttede beboerne til Guldager. Men der var altid en Bodil og en Palle i slægten.

Anmk: Er der noget om sagnet, så er det ikke foregået i svenskekrigen 1658-59, for da var der ingen herremand på Sønderris. Den ejedes da af en Sophie Vognsen, og den blev ødelagt, så hun kun kunne låne 1100 rdl. på den og møllen. Men under Torstenssonkrigen 1643-45 ejedes Sønderris af Krag'erne på Endrupholm, så det har måske været en af dem, enten Jørgen eller Erik Krag, ringen har tilhørt. Men der er den hage ved det, at har det været Erik, så har han ingen frue haft på den tid, for han blev først gift 1653, men han kan jo have haft en husbestyrerinde. Jørgen Krag var død 1643. Endelig

var Sønderris i 1630'erne og det meste af 1640'erne beboet af fæsteren eller forpagteren Niels Hansen, der omkring 1648 flyttede til Esbjerg.

Det lader efter dette til, at sagnet hviler på et noget løst grundlag, og der er vist tale om et såkaldt vandresagn.

I forbindelse med havnejubilæet 1968 har jeg i en kronik i Vestkysten fortalt om Esbjerggården og dens beboere før 1800-tallet. Selv om der bliver tale om nogle gentagelser, medtages den her, da den giver et mere samlet billede af gården i tiden før Esbjerg bys tilblivelse.

Esbjerggården og dens beboere før 1800-tallet.

I jubilæumsåret 1968 er det naturligvis de sidste hundrede år, der har den store interesse, men måske en og anden også kunne tænke sig at vide lidt om tiden før 1800-tallet og om de mennesker, der dengang boede her.

Det er dog ret sparsomme oplysninger, der gives i historien, idet der ingen store navne eller begivenheder er knyttet til egnen og dens befolkning, der stort set har bestået af jævne bønder. Vi kender ganske vist navnene på en række af de mennesker, der gennem de sidste tre-fire århundreder har boet på Esbjerggården, men det er og bliver næsten kun tomme navne, fordi det handlingsstof, der skal give dem liv, mangler. De har levet i deres egen lilleverden i en afsides del af landet i forhold til hovedstaden, men har alligevel haft forbindelse ud til den store verden - søværts over Hamborg og Amsterdam - til lands over Holsten.

Man fornemmer, at horisonten ikke har været så snæver endda, når man hører, at en bondesøn fra egnen i slutningen af 1600-tallet dør på hjemrejsen fra Ostindien til Amsterdam, mens en anden omkommer, da hans skib forliser med mand og mus på vejen hjem fra Vestindien, og en tredje dør som dykker i Sydafrika ved Kap Det gode Håb.

Men de, der nåede tilbage i god behold, har jo nok kunnet spinde en ende, der har fået de hjemmeboende jordbrugere til at spile øjnene op.

Esbjerg-navnet forekommer allerede 1502, da der nævnes en Thomes Pers i Eysbergh. Han har rimeligvis været selvejer, men under Grevefejden 1534-36 nåede den nordjyske bondeopstand som bekendt helt ned til Sydvestjylland, inden den blev kvalt, og efter 1536 finder vi næsten alle egnens gårde som fæstegods under kronen, idet bønderne som straf for deres delagtighed i oprøret måtte afstå deres ejendom til kongen.

I et pantebrev fra 1566 omtales en Suend Ipsen som fæster på Esbjerg. Femten år senere hedder fæsteren Søren Svendsen, der muligvis er søn af den foregående. I forbindelse med en sag om nogle skamler i Tjæreborg kirke omtales han som lensmandens fuldmægtig, kongelig majestæts delefoged.

1604 kom Søren Jensen til Esbjerg. Hans fæstebrev blev dog opsagt allerede 1615, da Christian d.4. skulle bruge gården som bolig for kaptajnen for et af kompagnierne i den nyoprettede landhær. Der var dog den hage ved opsigelsen af fæsteforholdet, at Søren Jensen selv ejede gårdens bygninger, hvilket var almindeligt, "thi husene er bøndernis egne her udi Schadst herett", står der et sted i tingbogen. Han fik derfor en godtgørelse på 300 rdl.

Et par år senere finder vi en Hans Jørgensen på Esbjerg. Han udpeges af herredsfogden til at vurdere nævningene i en trolldomssag mod en mand fra Alslev.

Hans Jørgensens kone, Anne Hanskone, fæster Esbjerggård 1629-30. Hendes mand er da rimeligvis død. Året efter bliver gården fæstet bort til en Hans Christensen for 100 rdl. Han er muligvis den samme som Hans Christensen på Lykkegård ved Gammelby og er måske hendes svigersøn. Han er i hvert fald gift med en Kirsten Hansdatter, og Anne Hanskone bor en tid hos dem på Lykkegård. 1634 står hun atter som fæster af Esbjerggård, men det er nok hendes søn, Hans Hansen, der står for bedriften.

I 1640'erne kom en ny mand, Niels Hansen, til Esbjerggård. Han kom fra den lille herregård Sønderriis i Guldager sogn, hvor han havde været fæster eller forpagter. 1637 døde hans første kone, Maren Christensdatter, og i den anledning skulle der skiftes mellem ham og børnene. Skiftet, der er nærmere beskrevet under ane 408, viser, at de har siddet godt i det efter den tids forhold.

Kort efter giftede Niels Hansen sig med Dorthé Christensdatter, en søster til de kendte Risbøl'er fra Hjerting. Deres far, Christen Pedersen, flyttede 1621 fra Sjølborg til Risbøl ved Vorbasse, hvor han blev herredsskriver for Slavs herred. Hans gravsten findes endnu i Vorbasse kirke.

Niels Hansen og Dorthé Christensdatter fik otte børn, som vi også kender navnene på. En gang i løbet af 1640'erne flyttede familien fra Sønderriis til Esbjerg, og i den anledning blev der foretaget syn over gården. Resultatet af synsmændenes vurdering er ikke meget opmuntrende, idet de finder hele Esbjerggården præget af forfald. Salshuset (stuehuset) var på 19 fag, "hvoraf størsteparten på sydsiden var nedsunken og meget forfalden med loftschod og anden indbygning". Hvert fag blev sat til 3 daler. Derefter var der 15 fag lade, som var "meget forfalden med tag på sønderside". Her blev hvert fag vurderet til 2 daler. Så var der 16 fag vesterhus, "hvor i var mange brøden sparrer", 1 daler pr.fag. Endelig var der "9 fag små østerhus, var også bygfældig med tag og træ". Det hele løb op i 130 daler.

Mon det er krig og besættelse, der har taget så hårdt på gården? Torstensonkrigen var jo lige overstået. Det er i hvert fald tilsyneladende gået stærkt tilbage, siden Søren Jensen i 1615 fik sine 300 gode dalere for gårdens bygninger. Eller er den lave vurderingssum slet og ret udtryk for en vis tilbageholdenhed fra synsmændenes side - de var jo selv fæstebønder - og hvem ved, måske kunne det mildne lidt på skatter og afgifter, når man malede med dystre farver.

Synsforretningen godkendes af kaptajn Anders Mogensen, og det er vel i forbindelse med hans afgang fra militærtjenesten 1649, at Niels Hansen rykker ind på gården.

Den gamle firlængede Esbjerggård lå i den nuværende Exnersgade over for banegården. Nærmeste naboer har været Rørkærgårdene mod øst, Boldesagergårdene mod nord, og ude i nærheden af stranden, på hver sin side af Esbjerg Klev, Gammelby og Strandby, sidstnævnte med kro og færgeforbindelse til Fanø. Her har gården ligget og trykket sig for blæsten i det træfattige land nær havet, omgivet af marker og heder. Fra sine jorder har Esbjergbonden dagen lang haft sognets midtpunkt, Jerne kirke, for øje, en bygning, der allerede for ham var så gammel, som havde den altid været. Den var dog for intet at regne mod Vor Frue i Ribe, hvis mægtige vagttårn han i nogenlunde klart vejr kunne se over vadehavets kiming. Men der har også været noget nyt at se på - den efter Torstensonkrigen nyrejste herregård i Tjæreborg, Krogsgård, der med sine tårne og tinder, volde og grave lå som en lille fæstning i den flade marsk og vidnede om sin bygherre Wenzel Rothkirchs anseelse og rigdom.

Få hundrede meter fra Esbjerggården lå bavnehøjen på Esbjerg Klev, egnens højeste punkt, hvorfra man kunne holde øje med farvandet mellem Esbjerg og Fanø, lige fra Ho bugt til Ribe. På bavnehøjen, der snart kaldes Esbjergbavnen, snart Jernebavnen, var der i ufredstider bavnevagt døgnet rundt, at ikke fjender skulle overraske egnens befolkning ved en pludselig landgang. Man mindes ordene fra visen om hr.Sinklar, der under Kalmarkrigen 1611-13 drog over saltens hav: "Bavnen lyste og budstikken løb, fra grande til nærmeste grande".

Fra en senere svenskekrig i samme århundrede, Den skånske Krig 1675-1679, omtales en episode, der fandt sted på Esbjergbavnen, idet der natten mellem den 30.nov.og 1.dec.1675 mellem midnat og morgen skete et overfald på den vagthavende. Det var dog ikke ydre fjender, men lokale bønder, der ordnede et mellemværende med vagtmanden, der

med sin kårde måtte slå sig igennem flokken af forfølgere og i mulm og mørke tumble ned over de stejle skrænter og ud i stranden med hele horden efter sig. Men at man tog vagtspørgsmålet alvorligt ses deraf, at overfaldsmændene satte en vagtpost i stedet for den flygtende, "at ikke kongelig majestæts bavnævagt skulle forsømmes". Det har været en kold og kedsommelig tøm at stå vagt i de rå vinternætter med blæst og gus ret ind fra havet. Derfor lod man opføre et vagtthuset ved bavnene som en formildende omstændighed ved vagttjenesten.

Niels Hansen døde 1654, og ved skiftet viste det sig, at han også havde siddet ganske lunt som bonde på Esbjerg. Dorte Christensdatter fik halvdelen af arven, godt 500 daler, og snart efter giftede hun sig med Peder Sørensen. De fik vistnok to sønner.

Iflg. Riberhus amts ekstraordinære skatters regnskab 1678 var der da på gården Peder Sørensen og hustru, en søn, en tjenestepige, tre heste, en fole, seks køer, to stude, otte ungdyr, 38 får og lam og tre bistokke, og af alt dette skulle der svares en ekstraskat på 4 daler, 5 mark og 12 skilling. Endnu i denne fæsters tid led gården skade af ulve, der tog af dyrene på marken.

Omkring 1690 blev Peder Sørensen afløst af sønnen Christen Pedersen. Mens han var fæster, blev gården i 1719 solgt på auktion over kronens gods her på egnen, og den kom nu under Ølufgård i Vester Nebel sogn.

1740 er Esbjerg delt mellem Christen Pedersens søn, Peder Christensen, og svigersøn, Niels Jensen, og de betaler i landgilde henholdsvis 15 rdl. 4 mk. og 17 rdl.

Langs kysten mellem Varde å og Ribe var der dengang gode muligheder for indsmugling af varer på trods af tolderne i Hjerting og deres strandridere, der afpatruljerede hele strækningen. Mens Christen Pedersen bor på Esbjerg, er der en smuglerisag, hvori han optræder som vidne. Det begynder med, at Sonnich Jensens skib fra Sønderho ligger ud for Gammelby land, officielt med last til Ribe, men i stedet for at stå sydover mod marskbyen, sejler det mod vest forbi Esbjerg Klev, og båden ankrer op ved Sæden strand, hvor varerne hentes af manden på Sønderris og køres til Varde å ved Janderup, og her afhentes de af vogne helt fra Holstebro. Det ser næsten ud til, at der har været system i tingene.

Men da Christen Esbjerg og hans søn afhøres som vidner, kan ingen af dem sige noget fældende om smuglerne, og man har på fornemmelsen, at de heller ikke har været særligt ivrige efter at hjælpe toldembedsmændene.

Ved en anden lejlighed er det Christen Esbjerg, der er den forurettede. Heller ikke dengang havde man fred længere, end naboen ville, og engang i begyndelsen af 1700-tallet var Rørkærfolkene begyndt at bruge Esbjerg vesterhede, hvor de gravede lyngtørv til brændsel og lod deres kreaturer græsse. Efter megen snakken frem og tilbage fra de forskellige vidners side var der endelig et vidne, der kunne huses, at han for mange år siden havde forkyndt et af Christen Esbjerg forfattet skriftligt forbud for Rørkærmændene, og det måtte de så bøje sig for og tage til efterretning.

Fra 1787 har vi den første bevarede folketælling, og efter den bor der stadig to fæstere på Esbjerg, Søren Madsen, hvis husstand tæller ni medlemmer, og Jens Nielsen med en husstand på seks. Begge familier har rod i den slægt, der sad på gården 150 år tidligere.

Med disse to fæstere er vi så nået frem til det århundrede, der kom til at betyde en fuldstændig omvæltning for Esbjergegnen og dens befolkning, en omvæltning og en udvikling, der voksede frem af en lykkelig beslutning efter nederlaget 1864, og denne udvikling er stort set fortsat med uformindsket styrke gennem de sidste 100 år. Resultatet er blevet et livskraftigt samfund, hvis betydning og indflydelse rækker langt ud over kommunegrænserne, et samfund med store muligheder fremover.

410. Hans Christensen

er født i Boldesager, og her var han også i sine yngre år fæster af en gård under kronen. Senere opgav han af en eller anden grund gården i Boldesager og fæstede i stedet for en gård i Rørkær hørende under Ribe hospital. Her døde han omkring 1700. Hans Christensen var først gift med

411. Karen Thomasdatter,

der var fra Jerne. Hun døde i Boldesager før 1671, og enkemanden giftede sig kort efter med Birthe Sørensdatter, der døde den 2.maj 1720 i Rørkær i en alder af 86 år.

Der kendes 2 børn fra første ægteskab og en søn fra sidste.

Hans Christensens far, Christen Christensen, døde allerede 1637, og 1655 døde hans stedfar, Hans Madsen i Boldesager. Gården har nok været forarmet, måske på grund af krigene, for Hans Madsens far fra-gik straks efter sønnens død arv og gæld efter ham.

Der blev nu foretaget vurdering og registrering med det resultat, at boet blev opgjort til 299 sldl., hvoraf Hans Christensen som sin fædrene arv skulle have de 150 sldl. og kreditorerne resten. Brode-ren Christen har rimeligvis fået sin arv tidligere, og moderen har vel fået aftøgt af gården.

1657 skyldte Hans Christensen stadig salig Christen Ibsens arvinger på Sønderho 25 sldl., som er "den anpart af det vesterhus i Boldes-ager, som Hans Christensen nu påbor".

I matriklen 1664 står Hans Christensen sammen med en Jørgen Nissen som fæster af gården i Boldesager. Den hører under kronen og er på 6-4-0-0 tdr.hartkorn. Men 1671 er han flyttet til Rørkær i forbindelse med ægteskabet med Birthe Sørensdatter, der var enke efter Niels Mortensen i Rørkær, hvis gård Hans Christensen nu overtog. Og netop 1671 var der skifte mellem Hans Christensen i Rørkær og børnene Niels Hansen og Anne Hansdatter efter deres salig mor, Karen Thomasdatter.

I forbindelse med opgivelsen af fæstet i Boldesager blev der den 25.april 1674 foretaget syn og taksering over den "brøstfældighed, som kunne findes på de huse og bygninger på den halve gård i Boldes-ager, som Hans Christensen, nu boende i Rørkær, tilforn påboede".

Det var Christen Hansen i Vognsbøl, kgl.ma. delefoged i Skads her-red (ane 470), der foranledigede vurderingen, vel sagtens fordi han skulle overtage gården og flytte til Boldesager. Hans efterfølger som delefoged og ægtemand, Søren Nielsen Esbjerg (ane 226), overtog i hvert fald gården efter Christen Hansens død. I den ny matrikel blev dens hartkorn nedsat fra 6-4-0-0 til 2-6-3-2 tdr.

Efter matriklen 1688 var Hans Christensen sammen med en Niels Nielsen fæster af en gård i Rørkær på 10-5-1-2 tdr.hartkorn, og den hørte under Ribe hospital.

Samme år erklærede Anne Hansdatter, der var blevet gift med Søren Nielsen Esbjerg i Rørkær (ane 204), at hendes far, Hans Christensen i Rørkær, havde udbetalt arven efter hendes salig mor, Karen Thomasdatter af Boldesager.

1694 fik Niels Hansen den yngre afkald fra sine søkkende for arv efter Hans Christensen og Birthe Sørensdatter, og 1699 fæstede han den 1/4 gård, som faderen havde. Forældrene er sikkert gået på aftøgt hos ham.

Børn af første ægteskab:

- 1) Niels Hansen den ældre.
- 2) Anne Hansdatter f.1664, d.1717 i Rørkær, g.1.g.ca.1688 m. Søren Nielsen Esbjerg f.ca.1647 i Esbjerg, d.1713 i Rørkær, g.2.g.1713 m. Søren Nielsen (Øle) f.ca.1683 i Hygum, d.1726 i Rørkær.

Andet ægteskab:

- 3) Niels Hansen den yngre f.ca.1671, d.1728 i Rørkær, g.1699 m. Dorthe Christensdatter f.1683 i Veldbæk, d.1771 i Rørkær.

448 og 936. Gregers Clemendsen

er rimeligvis født i Andrup som søn af den Clemend i Andrup, der omkring 1608 nævnes som gårdmand i et regnskab over Varde syssels kirkestol. Gregers Clemendsen døde i Andrup i tiden omkring 1660. Han var gift med

449 og 937. Marin Christensdatter,

hvis navn nævnes 1636 i forbindelse med en arvesag, idet Gregers Clemendsen på sin hustru Marin Christensdatters vegne gav Mette Moltis afkald for arv efter salig Molte Hansen af Gesing. Gregers Clemendsen var fæster under herregården Krogsgård i Tjæreborg sogn. Omkring 1640 blev han foged eller fuldmægtig for godset. Det var mens den hårde holstenske herremand Jørgen Ratlow havde gården. Han var ikke afholdt af sine undergivne. 1640 var Jørgen Ratlow i strid med en del af sine fæstere. En af dem påstod, "at siden Gregers Clemendsen blev foged til Krogsgård, da kunne der hverken være fogeder eller tjenere tilhobe". Han har måske været mere nidkær i tjenesten, end bønderne brød sig om. Under en længere retssag, der fandt sted på samme tid, mod en fæster i Skads ved navn Jens Steffensen, blev Gregers Clemendsen overfaldet af Lene Jenskone, der slog ham i hovedet og på hånden med en kæp. I munden på hinanden råbte Jens Steffensen og hans kone til fuldmægtigen: "Du har altid lagt os for had og været årsag til denne trætte". Og Lene Jenskone føjede til for egen regning: "Jeg skal love dig, at du skal få en djævels færd, din skælm", en meget farlig bemærkning i en tid, hvor man mente, at enhver kvinde var en latent heks.

Jens Steffensen var flyttet fra sin fæstegård i Skads til Rovst i Grimstrup sogn, og han havde taget med sig en del nagelfaste ting, som godsejeren mente hørte gården til.

Gregers Clemendsen var blandt de 24 dannemænd i det stokkenævne, der 1637 udtalte sig om Marin Tomisdatters (Maren Splids) vandel. Hun var født i Grimstrup "af erlige, gudfrygtige oc fromme foreldre oc hafde altid fra sin barndomb, oc al den stund hun hafuer werit udi herett, sogn, by oc omgengelse hos denom, hafde hun schicket oc forholdet sig erligen, christeligen oc vel, saa ingen kunde andet end gifue hinder et godt windesbiurd".

Det hjalp som bekendt ikke, idet Christian d.4. efter 5 års rettergang krævede hende henrettet, hvorefter hun 1641 blev brændt mellem galgebakkerne uden for Ribe på et bål af 22 læs brænde.

Den 4.april 1637 fremlagde Chr.Saderup i Varde et tingsvidne angående 7 skp.korn, som Gregers Clemendsen skulle have lovet Chr.Saderups far. Gregers Clemendsen påstod, at vidnet var falsk. Herredsfogden gav Jens Hansen i Måde og Peder Christensen i Strandby skriftet (efterdi de var af de 8 mænd og kunne læse og skrive). De syntes, at et ciffer var forandret, og fogdens segl på skrivelsen var ikke rigtig, og skriverens segl var ikke "undertrykt". Mens Peder Christensen sad og læste i skriftet, tog Chr.Saderup det ud af hans hånd "uden forlov og holdt den hos sig og ville den ikke fremlægge". Fogden forbød ham på kgl.majestæts vegne "at gange af tinget, før end han lagde den fra sig, fordi den var erklæret for falsk".

Sagen omtales ikke siden, så parterne er nok indgået forlig.

1642 solgte Jørgen Ratlow Krogsgård til Wentzel Rothkirch, Christian den 4.s redningsmand i slaget ved Lutter am Barenberg 1626. Han opførte en ny og kostbar hovedgård med 4 fløje i 2 etager, omgivet af volde og grave.

Efter Riberhus lensregnskab 1654-55 får Gregers Clemendsen sammen med flere andre en bøde, fordi de ikke pågreb "Tommes Terp udi Varde, der han dræbte Peder Nielsen i Forumlund". Hver skulle betale 18 daler curant.

Det var en urolig tid, Gregers Clemendsen levede i. Fire krige oplevede han: Kalmarkrigen 1611-13, Kejserkrigen 1625-29, Torstenssonkrigen 1643-45 og endelig Karl Gustavkrigene 1657-60, og under

de 3 sidste var Jylland besat med alt, hvad det indebar af vold, plyndring, afbrænding og pest. Alligevel ser det ud til, at han har klaret sig nogenlunde helskindet gennem de svære tider, for han efterlader sig det rigeste dødsbo i hele herredet under svenskekrigene.

Der blev holdt skifte efter ham den 6.marts 1660, men på grund af de urolige tider blev skiftet først tinglæst et år senere. Formuen var på 2269 sletdaler plus uvisse gældsbreve på 440 sldl. Gælden var 526 sldl., så nettoformuen blev 2183 sldl. Dertil kommer, at 2 sønner i medgift havde fået 539 og 511 sldl., så der er tale om en betydelig formue efter den tids målestok.

Gregers Clemendsen er nævnt talrige gange i Skads herreds tingbøger i forbindelse med retssager. Han er stamfader til den udbredte Spangsbergslægt, der havde en fremtrædende stilling i Jerne sogn i 1700-tallet.

Der var i ægteskabet 5 børn, 4 sønner og 1 datter.

- 1) Christen Gregersen, d.1691 i Spangsbjerg, g.1.g.m.Mette Madsdatter, g.2.g.m. Else Hansdatter.
- 2) Clemend Gregersen, Tjæreborg, g.m. Maren Hansdatter.
- 3) Jens Gregersen, Allerup, d.ca.1660. Hans søskende opsiger arv og gæld efter ham.
- 4) Peder Gregersen, Andrup.
- 5) Gertrud Gregersdatter, g.m. Laurids Therkelsen, Andrup, d.før 1688.

454 og 942. Niels

Der er sandsynligvis tale om den Niels Simensen, der i matriklen 1664 står som fæster af 2 gårde i Mejlby i Farup sogn, hørende under Riberhus. Det er i hvert fald disse 2 gårde, der iflg.matriklen 1681 er fæstet af Laurids Nielsen, bror til ane 227 og 471, Maren Nielsdatter i Boldesager.

I november 1695 opstod en kedelig episode i Farup kirke. Sognepræsten var død, og man enedes om at begrave ham i kirkegulvet ved den søndre side af alteret, efter at man først havde fjernet en gammel ligsten, der lå i vejen. Da denne sten skulle lægges på plads igen, efter at graven var kastet til, kom Laurids Nielsen fra Mejlby ind i kirken og bad om at måtte låne en lime (kost), så han kunne feje stenen ren."Som mulden var da affejet, fandtes der indhugget i stenen 4 bogstaver således: en H øverst, underneden samme H en LHS, som han sagde at være hans oldefaders naufn".

Laurids Nielsen blev vred over dette roderi, og den 28.februar 1696 blev på Kalvslund herredsting flere vidner afhørt i sagen. Et af vidnerne berettede, at "den samme ligsten lå udi nogle åringer udi våbenhuset i Farup kirke. På det sidste kom Niels Simensen af Mejlby og Hans Willumsen af Tandrup, som både (begge) var sal. hr. Lauritses svogre, og omsider lod de samme sten indføre i kirken, men hvem de lagde den samme sten på, er samme ikke bevidst videre, end den blev lagt i altergulvet, som den endnu ligger".

Et andet vidne kunne mindes i 40 år eller noget længere og kunne erindre, "at forn. sten lå en tid lang i våbenhuset og siden, som mig er fortalt af mine forældre og andet godtfolk, at Niels Simensen og Hans Willumsen lod samme ligsten opføre på hr. Lauritses og hans hustrus grav nordest i altergulvet".

Når Niels Simensen og Hans Willumsen kaldes hr. Lauritses svogre, menes der sikkert her svigersønner, da begrebet svogre tidligere brugtes i flere betydninger. Hvis det holder stik, har Niels Simensen så været gift med

455 og 943. ? Lauritsdatter,

hvis far er den på gravstenen omtalte LHS, der står for Laurits Hansen, som var sognepræst i Farup fra 1601 til 1648. Hans fulde navn var Laurits Hansen Weibøl.

Børn:

- 1) Laurids Nielsen f.ca.1650, d.1725 i Mejlby, Farup sogn.
- 2) Maren Nielsdatter d.1710 i Boldesager, g.1.g.m. Christen Hansen d.1681 i Boldesager, g.2.g.ca.1681 m. Søren Nielsen Esbjerg f. ca.1652 i Esbjerg, d.1692 i Boldesager, g.3.g.ca.1693 m. Hans Jensen d.1718 i Boldesager.

PS.

Laurids Nielsen f.ca.1650 er opkaldt efter sin oldefar, og her er oldefar brugt i betydningen bedstefar, hvilket var almindeligt her på egnen.

458, 818 og 906. Christen Pedersen

boede først i Sjølborg i Hostrup sogn, men 1621 flyttede han til Risbøl i Vorbasse sogn, hvor han blev til sin død omkring 1660. Han blev begravet i Vorbasse kirke.

Han var gift med

459, 819 og 907. Maren Thomasdatter,

der blev begravet skærtorsdag 1654 i Vorbasse kirke.

Den 17.februar 1616 optræder Christen Pedersen i Sjølborg som repræsentant for Frederik Munk til Krogsgård i dennes sag mod domkaptitlet i Ribe angående noget jord i Hygum. Christen Pedersen kræver et synsvidne af Skast herredsting 22.august 1615 kendt magtesløst.

I forbindelse med en hekseproces mod en fattig enke i Hostrup, Sidsel Christens, var hendes ivrigste anklager en Mikkel Christensen i Hostrup. Hun blev brændt i eftersommeren 1617. Men samtidig med, at han forfulgte hende, løb han selv ind i en farlig situation, idet der begyndte at gå rygter om, at han benyttede "draudokker", trylledukker. Dette udtalte Christen Pedersen fra Sjølborg i Hostrup kirke den 15.juni 1617, og ved hjemtinget vidnede flere at have hørt det, men de vidste ikke, om det var sagt af nogen "sand" mand eller kvinde. Landstinget frikendte ham, da der var vidnet om rygter og ikke "om nogen vitterlighed eller gjort gerning".

1621 kom Christen Pedersen fra Sjølborg til Risbøl i Slaugs herred, hvor han blev herredsskriver. Herved placeredes han blandt egnens mest fremtrædende bønder, en anseelse, som rakte til, at han med familie blev begravet i Vorbasse kirke.

Der blev holdt skifte efter ham 14.september 1660, men om hans død siger denne dato intet med sikkerhed, da reglen, at skiftet skulle holdes 30.dagen efter dødsfaldet, ikke lod sig praktisere under krigen.

Skiftet siger, at "meste part af hans gods var borttrøvet af fjenderne". Der blev registreret 1 gammel egekiste, 3 mark. 1 jernbunden skrin med lås, 1 daler. 1 bordskive, 1 mark. 1 egeskammel, 1 mark. 1 fyrfad og 1 fodkrans, 8 skilling. 1 gammel fyrbækken. Desuden var der nogle tilgodehavender iflg.breve. Hans Hansen i Knurberg skyldte 2 sletdaler, Peder Risbøl 24 sletdaler, Jens Nielsen i Nebel 5 daler, Anders Hansen i Vorbasse 11 daler, Peder Thorsen i Donslund 29 rigsdaler. Den bortskyldige gæld var på 50 daler.

Den 10.december 1652 pantsatte Bendix Norbye til Urup en del af sit bøndergods, bl.a. en gård kaldet Risbøl, fæstet af Christen Pedersen.

Da der i 1652 blev holdt skifte efter Peder Thomsen i Guldager mølle, nævnes blandt arvingerne hans søster Maren Thomasdatter, gift med Christen Pedersen i Risbøl.

På en gravsten, der først lå i Vorbasse kirkes gulv og derefter blev flyttet ud på kirkegården, hvorfra den nu atter er kommet ind i kirken, står der med mere eller mindre forvitret skrift:

Anno 1654 Skertorsd. Kom S. Maren Christens til Roligh. Same aar d. 22.aug. Hindes S. søn Jørgen Christens som ligger her ved hendis venstre side. Hans alder 38 aar.....

På en anden sten står:

Anno 1621 fløt Christen Peder søn fra Sjelborig by i Skadst herred och til Risbøl her udi Slaus herred. Anno 16... den... kom s. Christen Pedersøn i Risbøl til Rolighed oc ligger her hos sin s. hustru begrafven foriz herredsskrifver som salig hjemsof i Christo udi sin alders..... aar.....

Hans dødsdag og alder blev aldrig påført stenen.

Nærmere om denne begravelse findes meddelt i kirkens regnskabsbog: 1654. For Christen (Pedersen) Risbøls kvinde hendes lejersted, som blev indlagt udi kirken, som er halvdelen deraf... 5 sletdaler.

Nok annammet af Christen Pedersen Risbøl for hans søns lejersted, Jørgen Christensen, blev indlagt i kirken anno 1654.... 10 sletda-

ler. Desligest haver Christen Pedersen Risbøl betalt for sin egen lejersted, som han er tilladt udi kirken næst ved sin sal. hustru, når Gud allermægtigst ham kalder.... lo sletdaler.

I de 3 år, den gamle regnskabsbog omfatter, nævnes ikke andre indtægter ved den slags begravelser.

Der kendes 7 børn i ægteskabet, men rækkefølgen er tilfældig.

- 1) Jørgen Christensen f.ca.1616, d.1654.
- 2) Dorthe Christensdatter, g.l.g.m. Niels Hansen, Sønderris, senere Esbjerg, d.1654, g.2.g.m. Peder Sørensen, Esbjerg.
- 3) Sofie Christensdatter f.1622, d.1692 i Løvlund, g.l.g.1652 m. Iver Christensen, Løvlund, g.2.g.1660 m. Niels Clemensen f.1631.
- 4) Peder Christensen Risbøl, d.1675 i Hjerting, g.m. Johanne Mat-tisdatter.
- 5) Anders Christensen.
- 6) Søren Christensen Risbøl, d.1665 på Nygård v/Ribe.
- 7) Mette Christensdatter, Kolding.

460, 484 og 624. Oluf Madsen

er født i Novrup, Jerne sogn. Han døde den 15. februar 1678 i Veldbæk og blev begravet i Jerne.

Han blev gift 1636 med enken

461, 485 og 625. Dorte Christensdatter.

Hendes fødested er ukendt, men hun døde den 2. november 1678 i Veldbæk. De havde 2 sønner.

Dorte Christensdatter var først gift med Hans Christensen, Veldbæk, der døde i begyndelsen af 1636. De havde 4 døtre.

Den 6. februar 1636 blev der holdt skifte mellem sal. Hans Christensens børn og deres mor Dorte Hanskone: "Da samme thid offuer sloug di saa meget god, som der fandis. Da kunde for:ne Hans Christensens fire børn wed naffn Kiersten Hansdater, Mette Hansdater, Else Hansdater oc Anne Hansdater en huer barn iche meere thilkomme epter deris s. fader ind 250 slette daler, huer daller beregnet til 32 sch. lybsk, oc en seng saa goed som 27 sldr. oc en kiste for 3 sldl.

Da samme thid fremgich Olluff Madsøn, barnfødt i Norup, oc lod sig throloffue met deriss moder til echte schab oc wed thog samme god oc loffuede for:ne 4 piger huer sin part, naar enhuer aff dem bliffuer 20 aar gammel, oc imedler tid schal huer deriss pending stande renttløss hoss for:ne Olluff Madsøn, oc huor som saa scheer, at di bekommer en schamløss brød, inden di bliffuer 20 aar til fulde, da schal deriss penge oc goed were denem følgachtig, oc udi samme pending schal en huer pige annamme deris betalling i creter oc sed for 25 sldr. epter wuillige dannemends thøcke. Dissligeste loffuit for:ne Olluff Madsøn at holde for:ne børn vel ved macht met føde, schu oc cleder, som det sig bør, indtil huer aff dem bliffuer 20 aar fulde. Alt detteforsch:ne loffuit Olluff Madsøn for sig oc sine arffuinger eller epter kommere att holde for:ne fire piger oc deriss arffuinger alldelliss schadessløs i alle maader wed alle ord oc artickler, som forskreffuit staar. Oc stod for:ne Olluff Madsøn thil wedermolss ting oc samtychte denne winde".

I en fortegnelse over tiendeydere i Jerne sogn 1651 står Oluf Madsen som fæster af en helgård under Riberhus (kronen) sammen med en anden.

Efter matriklen 1664 har han $\frac{1}{2}$ gård på 9-2- $1\frac{1}{2}$ - $\frac{1}{2}$ tdr. hartkorn og er kgl. ma's tjener. 1681 er gården udlagt til ryttergods, men da er den overtaget af en søn.

1636 den 10. maj behandles på tinge en sag mellem Oluf Madsen og hans nabo Laue Hansen. Det drejer sig om diger, grøfter og huller, der hindrer Oluf Madsen i at færdes frit til og på sine marker. Parterne bliver forligt, idet "Laue Hansen schal forferdige oc opfylde sin dig grob met iord, saa mand kand kiøre oc komme uforhindrit frem oc tilbage, som det sig bør, inden ribermarchind først kommen-dis".

Et dige tilhørende Laue Hansen fik lov til at "bliffue standendis, som den nu staar, oc derfor schal han opfylde grob oc pøtter, saa Olluff Madsøn kunde komme der uforhindret frem met hans ploug ubeschoren i alle maader".

Den 21. februar 1637 klagede Oluf Madsen m. fl. over, at Søren Hansen i Novrup havde opbrudt noget jord på Tovrup mark, "thi det wor deris feedrøbt thil threngsel oc schade. Oc forbød di hanom samme iord att bruge. Thi di wille haffue det ligendis under feefoed, som det aff arilds thid ligett haffuer".

Sagen endte med, at de implicerede 5 gårde delte Tovrup mark imellem sig.

Den 12. december 1637 gav Niels Christensen i Tunge på sin hustru Kirsten Hansdatters vegne Oluf Madsen "en god, trøg affkald for all den arffuelod oc anpart, hun war tilfalden effter hendis sal. fader Hans Christensen i den gaard i Weldbeck, for:ne Olluff Madsøn nu ibor".

Den 16. juli 1639 gav Peder Tygesen i Allerup på sin hustru Mette

Hansdatters vegne "Olluf Madsøn en god, nøyachtig affkald for alt, hues hun wor arffuelig tilfalden effter hendis sal.fader etc."
I januar 1640 var Oluf Madsen m.fl.tilsagt at syne den døde Niels Jensen, der ved højvande fra Varde å var drevet ind på Hostrup enge. Niels Jensen havde i nogle år tjent hos en enke i Varde, men efter nogle uoverensstemmelser, skænderier og trusler var han forsvundet, og det skulle nu undersøges, om der forelå en forbrydelse. 1649 udbetalte Oluf Madsen til sin steddatter Anne Hansdatter i arv efter hendes sal.far Hans Christensen 120 sldr., hvoriblandt fandtes 50 sølvrigsdaler in specie, hvoraf Oluf Madsen skulle kvitteres 5 mark for hver daler.

Oluf Madsen og Dorthe Christensdatters 2 sønner var

- 1) Hans Olufsen, d.ca.1698 i Strandby, g.m. Johanne Jensdatter, d.ca.1698 i Strandby.
- 2) Christen Olufsen, d.1716 i Veldebæk, g.m. Anne Hansdatter, d.ca. 1704 i Veldebæk.

464. Eskild Jensen

boede i Novrup, Jerne sogn, og her døde han før 1664. Han havde en bror i Spangsbjerg, så de er sandsynligvis født i Jerne sogn.

Eskild Jensen var gift med

465. Maren ,

hvis efternavn er ukendt. Hun døde den 9. december 1683 i Novrup og blev begravet i Jerne.

Eskild Jensen var sammen med 4 andre fæster af Bennedsgård i Novrup, sognets største gård på 17-6-3-2 tdr. hartkorn, og deres husbond var hr. Albrett Scheell, lensmand på Riberhus, så de var altså fæstere under kronen.

1633, noget før S. Ibsdag, gav Eskild Jensen i Novrup sin bror, Søren Jensen i Spangsbjerg, et skibsskab med lås, en stålgrøde, et ølkar, et par plovhjul og en "stelde" dertil, desuden en "efterstelde" med noget andet træ, som Søren Jensen lovede "at føre bemeldte Eskild Jensen til regnskab igen".

1634 blev der opnået forlig mellem Eskild Jensen, broderen Søren Spangsbjerg og 2 andre om salig Margrethe Thyges arv og gæld. Eskild Jensen fik det gods, som fandtes efter hende for de udgifter, han havde haft på sin salig mor, og et brev på 3½ sldl. på Sønderho, som han skulle indkræve. Af arven skulle Eskild Jensen betale, hvad hans salig mor skyldte bort, en halv snes daler, og så var der stadig breve på 100 daler, som de skulle dele.

Margrethe Thyges har vel været Eskild og Søren's mor og Thyge deres stedfar.

Brødrene har ikke været helt enige, for den 24. januar 1637 tilbød Søren Jensen i Spangsbjerg sin bror Eskild Jensen, at han ville lade de uvildige dannemænd afgøre deres tvist.

Et par måneder senere var det atter galt. Denne gang var Eskild uenig med en nabo om brugen af en ager. Den 4. april 1637 forbød Søren Hansen i Novrup, en af medfæsterne, Eskild Jensen at bruge "den ager på Thongmiede, forind han lodet oc schifte den met hanom", hvortil Eskild Jensen svarede: "Jeg wil thage den for din øyen tho oc icke pase paa din forbydelse". Han havde nemlig brugt samme ager de sidste 20 år. Sagen er nok endt med forlig.

Samtidig havde han en sag løbende med en anden nabo. Her drejede det sig også om brugen af et stykke jord. Uvildige dannemænd skulle afgøre striden, og det endte med, at Eskild måtte give slip på ageren, skønt han allerede havde sået korn i den. Han fik dog sit sædekorn tilbage, mens ejermanden beholdt udbyttet.

I december 1637 blev Eskild Jensen stævnet, fordi en af hans stude var kommet ind i naboens bygmark. I den forbindelse blev Maren Eskilds nævnt.

I begyndelsen af 1638 havde Eskild Jensen anklaget en nabo for at skylde ham 1 mark. Naboen blev dog frikendt.

Mon ikke Eskild Jensen har været noget stridbar og rethaverisk, men måske var tiden og forholdene med det tætte naboskab sådan, at man måtte være om sig, hvis man skulle klare sig i den barske hverdag. De utallige retssager, som tingbøgerne giver indblik i, ofte om tilsyneladende småtterier, kunne tyde på det.

Efter et gælds brev tilhørende ane 384, Hans Christensen i Veldbæk, skyldte Maren Eskilds og hendes søn Jørgen Eskildsen i Novrup så sent som 1669, længe efter Eskild Jensens død, stadig 41 sldl.

I et jordebogsregnskab 1684-89 nævnes under Novrup 1 gård beboet af Eskild Jensen. "Denne gårds landgilde nyder ridefogden ved amtet for sin bestilling fri". På det tidspunkt var Eskild Jensen for længst død og borte, men måske har man glemt at ændre fæsterens navn, mens enken har haft gården. Nu var den overtaget af sønnen Peder Eskildsen.

Der var 5 sønner og 1 datter i ægteskabet, men deres fødselsår kendes ikke, så de nævnes derfor i tilfældig rækkefølge:

1) Peder Eskildsen, Novrup, g.m. Karen Nisdatter.

- 2) Jens Eskildsen f.ca.1634, d.1714 i Måde. Gift.
- 3) Hans Eskildsen, Novrup, g.m. Else Hansdatter.
- 4) Jørgen Eskildsen, d.1677 i Gammelby.
- 5) Niels Eskildsen, d.i Allerup, g.m. Mette Hansdatter.
- 6) Dorthe Eskildsdatter.

470. Christen Hansen.

Det må uden større tvivl være ham, der er far til ane 235, Edel Christensdatter. Han døde den 2. juni 1681 i Boldesager, men hans alder og hjemsted er ukendt.

Han var delefoged i Skads herred og optræder første gang i tingbogen den 25. april 1674 i anledning af synsforretning over manglerne ved den gård i Boldesager, som ane 410, Hans Christensen, var fraflyttet, og som i matriklen 1681 siges at have været øde over 20 år. Christen Hansen boede da i Vognsbøl, men det ser ud til, at han samme år er flyttet til Boldesager, hvor Edel blev født den 28. november 1674.

Måske fandt synsforretningen sted, fordi Christen Hansen skulle overtage gården i Boldesager. I hvert fald var Hans Christensen flyttet til Rørkær, hvor han havde giftet sig ind i en bedre gård under Ribe hospital.

Gården i Boldesager står i matriklerne 1681 og 1688 omtalt som kgl. ma.'s øde gods, hvis hartkorn 1688 blev nedsat fra 6-4-0-0 tdr. til 2-6-3-2 tdr.

Christen Hansen var dog ved sin død 1681 fæster af en anden gård i Boldesager på 3-4-0-0 tdr. hartkorn, også under kronen, men han har sandsynligvis drevet ødegården ved siden af. Hans efterfølger som delefoged, ane 226, Søren Nielsen Esberg, var i hvert fald fæster af begge gårdene, og da han blev gift omkring 1681 og stedfar til Edel, peger det på, at han også var Christen Hansens efterfølger som ægtemand, og at han fik gårdene sammen med enken. Hendes første søn med den nye mand døbttes da også Christen, idet den afdøde efter tidens skik skulle opnævnes.

Det ser altså ud til, at Christen Hansen var gift med

471 og 227. Maren Nielsdatter,

og at han var hendes første mand. Hun blev gift 3 gange og døde først omkring 1710 i Boldesager. Hun stammer fra Farup sogn og er vistnok født i Mejlby ved Ribe, hvor hendes bror, Laurids Nielsen, var fæster af en gård under Riberhus ladegård.

Man ved som sagt ikke, hvor Christen Hansen har rod. I matriklen 1681 kaldes han Christen Hansen Smidt, fæster af kgl. ma.'s øde gods, $\frac{1}{2}$ gård i Boldesager. Og der tilføjes: Antagen mod frihed. Den har altså været en del af hans løn.

Navnet Smidt mener jeg ikke at have truffet her på egnen på den tid, så måske er både Christen Hansen og Maren Nielsdatter kommet hertil fra Ribekanten.

De havde tilsyneladende kun det ene barn, datteren

Edel Christensdatter f. 1674, d. 1751 i Strandby, g. 1689 m. Hans Christensen Spangsberg f. 1667 i Spangsbjerg, d. 1737 i Strandby.

Den førnævnte synsforretning fra 1674 er indført i tingbogen og lyder således:

Christen Hansen i Vognsbøl, kgl. ma. delefoged i Skads herred på øvrighedens vegne et vidne, det Peder Jepsen i Måde, Peder Søfrensen i Esberg, Christen Gregersen i Spangsbjerg, Laurids Therkildsen i Andrup, Christen Nielsen i Kvaglund og Enevold Enevoldsen i Nourup skal syne og taksere hvis brøstfældighed, som kunne findes på de huse og bygninger på den halve gård i Boldesager, Hans Christensen, nu boende i Rørkær, tilforn påboede, så og hvis rougsæde dertil kunne være sået. Så haver de den 25. april 1674 været forsamlet i bem. Boldesager, og der set og synet samme halve gårds huses reparation, som mangel på kunne findes, og hvis rougsæde dertil er sået, og det udi herredsfogden Laurids Jensen i Gesing hans overværelse, eftersom forn. Hans Christensen sig havde løs kyndiget? fra forn. halve gård og den til rette han? og efter kgl. ma.s forordning agter at kvittere efter tingsvidners formelding, da er takseret møndtsrougsæde og boghvede rougsæde, som ligger op til Spangsbjerg mark i den tægte, som kaldes Kringelflod, tilsammen eragtes i sæden for 3 tdr. rougsæde, anden kærve roug i den tægte, som kaldes Mangelbjerg,

roug tilsammen vurderet i sæden med en stykke udi toften 21 tdr.
7 skæpper. Brøstfældighed, som findes på huse og bygninger, er takseret som følger: Først østerende i salshuset 4 fag, mangler på tag, lægter, bjælker, spær, staffuer, døre, alt tilsammen for brøstfæld 1 sldl. Nock 5 fag med ovn og skorsten, brønd og 2 døre samt al anden ind-og udværk, brøstfæld med en gammel forfalden skorsten for 4 sldl. Nock 5 fag salshus til vesterende, dets brøstfældighed for penge 4 sldl. En nederfalden vognskjul for penge 2 mark, ladehusene 13 fag, tilsammen, dets brøstfældighed 6 sldl. Kålgårdsdigen brøstfældighed for 2 mark. Ellers anden lykkes (indhegnings) brøstfældighed i marken befindes lige med andre naboer deres lykke..... hvis ringe giøde, som befandtes på åsteden, eragtes for penge 2 mark. Således er takseret, sat og vurderet forn. åsted som for ermeldt, hvorpå de bad dem så sandt Gud til hjælp, og stod forn. Hans Christensen med forn. Christen Hansen til vedermålsting.

Tirsdag 28.april 1674.

486. Jens Hansen

levede i Strandby i Jerne sogn, og her døde han i tiden omkring 1668. Han var gift med

487. Maren Sørensdatter,

der vistnok er født i Strandby, hvor hun omtales som død 1668.

1651 nævnes Jens Hansen i Strandby i en fortegnelse over gårde og bol, og han er da fæster af en helgård under Sorø kloster. Han må ikke forveksles med den Jens Hansen, der samtidig er fæster af et bol i Strandby under kronen. Sidstnævnte dør 1653.

1661 er Jens Hansen iflg. tingbogen vidne i en retssag, og det hedder da om ham, at "han kan mindes i 44 år".

Samme år får han afkald fra Hans Nielsen Esbjerg i Bryndum på dennes hustru Anne Nisdatters vegne for al arv efter hendes salig far Nis Jensen og mor Maren Sørensdatter af Strandby i den gård, Jens Hansen nu ibor.

Det ser altså ud til, at Maren Sørensdatter først har været gift med Nis Jensen, som omtales på gården i et ekstraskattemandtalt fra 1648-49-.

Efter matriklen 1664 er det Jens Hansen, der er fæster på gården, og dens hartkorn er på 4-5-0-0 tdr., og den er udlagt til rytterhold. Der var i Strandby på den tid en gård mere af samme størrelse, 4-5-0-0 tdr.hartkorn, og nu var det den, som Sorø kloster fik indtægten af, mens Jens Hansens fæstegård blev ryttergods.

1668 får Hans Olufsen i Strandby afkald fra Søren Jensen, foged på Krogsgård, Hans Jensen i Strandby og Thomas Sørensen i Vognsbøl på hustru Boel Jensdatters vegne for arv efter deres far Jens Hansen i Strandby hans dødelige afgang og efter deres salig mor Maren Sørensdatter af Strandby udi den gård i Strandby, fornævnte Hans Olufsen nu påbor.

Datteren Johanne var blevet gift med Hans Olufsen, og de havde overtaget fæstet af ryttergården.

Der var altså 4 børn i ægteskabet, men rækkefølgen kendes ikke.

- 1) Søren Jensen, foged på Krogsgård.
- 2) Hans Jensen, Strandby.
- 3) Boel Jensdatter g.m. Thomas Sørensen, Vognsbøl.
- 4) Johanne Jensdatter, d.ca.1698, g.m. Hans Olufsen, d.ca.1698 i Strandby.

488. Hans Mortensen

er vistnok født i Rørkær i Jerne sogn. Han døde den 23.februar 1679 i Novrup og blev begravet på Jerne kirkegård. Omkring 1637 blev han gift med enken

489. Mette Hansdatter,

der først havde været gift med Adser Nissen i Novrup. 1638 fik Hans Mortensen arveafkald af Johanne Adsersdatter i Kvaglund for arv efter hendes salig far Adser Nissen i den gård i Novrup, som Hans Mortensen nu ibor. Det skete vel i anledning af, at hendes mor giftede sig med Hans Mortensen.

Den 3.oktober 1637 udtalte 2 vidner sig på herredstinget om den skade, Hans Mortensen havde lidt på sit korn. 2 havreagre havde lidt skade for 12 skæpper havre, og en rugager for 5 fjerdingkar rug.

1652 gav Hans Mortensen sin bror Niels Mortensen afkald for arv efter deres salig far Morten Hansen i Rørkær og efter deres mor Maren Mortens.

Efter matriklen 1664 var Hans Mortensen den ene af 5 fæstere på sognets største gård, den såkaldte Bennedsgård, der hørte under kronen. Dens hartkorn var på 17-6-3-2 tdr.

Mette Hansdatter havde en bror, Søren Hansen, som også boede i Novrup og var gift med Use.

Hans Mortensen og Mette Hansdatter havde 2 børn:

- 1) Adser Hansen f.ca.1639, d.1717 i Novrup, g.m. Bodil Madsdatter, d.ca.1700.
- 2) Kirsten Hansdatter f.ca.1641, d.1720 i Jerne, g.m. Villads Jepsen, d.1690 i Jerne.

496 og 974. Søren Hansen

levede i Hygum, hvor han døde før 1638. Han var gift med

497 og 975. Maren Hansdatter,

der døde omkring 1652 i Gesing. Hun var efter Søren Hansens død blevet gift med Mads Thomsen i Gesing.

I Skads herreds tingbog fra 1638 hedder det, at vidner, der kan huske indtil 30 år tilbage, udtaler, at salig Søren Hansen såvel som sønnen Hans Sørensen i Hygum "haffuer holt dige ved macht, som staaer imellom Hans Sørensens thobt oc Hans Nissens kalgaard". Hans Sørensen havde da overtaget faderens gård.

Der var 6 børn i ægteskabet, men rækkefølgen er ukendt.

- 1) Hans Sørensen, Hygum.
- 2) Niels Sørensen, Gesing, g.m. Mette Sørensdatter.
- 3) Mads Sørensen, Bryndum.
- 4) Peder Sørensen, Boldesager, g.m. Anne.
- 5) Maren Sørensdatter, g.l.g.m. Nis Jensen, Strandby, g.2.g.m. Jens Hansen, Strandby.
- 6) Bodil Sørensdatter, g.m. Søren Jørgensen, Ravnsø.

498. Søren Nielsen

døde sommeren 1637 i Hygum, og der er skifte efter ham den 25. september. Han stammer sikkert fra Skads sogn, for 1636 hedder det om ham, at "han kom af Skads sogn for 40 år siden", altså i 1590'erne. 1616 var der en sag mellem domkapitlet i Ribe og Frederik Munk til Krogsgård angående ejendomsretten til 2 tofter i Hygum, som Frederik Munks tjener, Søren Nielsen i Hygum, brugte, så på den tid var han altså fæster under Krogsgård. Senere blev hans fæstegård overtaget af Øllufgård.

1636 stævnedes Søren Nielsen 2 mænd i Tjæreborg og Måde til at møde på Viborg landsting, men senere opgav han stævningen. Samme år blev han dømt til at betale 8 rdl., som hans søn, sal. Søren Sørensen, skyldte Anders Thomsen i Hillerslev, og samme dag blev han dømt til at betale Hans Nielsen i Janderup 15 rdl. 2 mk. for sal. Søren Sørensens gældsbrev. Året efter måtte han punge ud med 20 rdl. til Mae Madsdatter, penge som den afdøde søn skyldte hende. Det var dog ikke bare penge ud af lommen for Søren Nielsen, for 1637 havde han 41½ sldl. til gode i boet efter den henrettede Frands Jesen i Tude, og samme år blev Anne salig Hans Christensens i Sædding dømt til at betale ham 18 sldl. med rente. Søren Nielsen var ved sin død gift med

499. Birte Nielsdatter,

men han havde været gift før. Birte blev gift igen, denne gang med Lambert Nielsen (ane 256?).

Med sin første kone havde Søren Nielsen datteren Johanne Sørensdatter. Den tidligere nævnte søn, salig Søren Sørensen, hører muligvis også hjemme i dette ægteskab. Efter faderens død og efter hans råd ønskede Johanne "erlig og welbiurdige fru Christends Krag til Ølou" som værge i forbindelse med skiftet efter hendes salige forældre, "hvis gård Lambert Nielsen i Hygum besidder". Hun har måske været svagelig. I hvert fald kom hun nu på aftægt hos sine stedforældre. Sammen havde Søren Nielsen og Birte Nielsdatter en datter, Mette, der blev gift med Niels Sørensen i Gesing.

Skiftet efter Søren Nielsen giver indtryk af, at han har siddet ret godt i det, og da det siger noget om fæstebønders kår her på egnen i første halvdel af 1600'årene, har jeg taget det med:

22 fag salshus oc 3 fag quist á 3 sldl.....	75	-	0	-	0	sldl.
21 " læhus á 2½ sldl.....	52	-	2	-	0	"
12 " feebus á 1 sldl.....	12	-	0	-	0	"
2 " giaffsted?.....	1	-	0	-	0	"
6 kiør á 7 sldl.....	42	-	0	-	0	"
6 stude á 8 sldl.....	48	-	0	-	0	"
5 smaastude oc 2 quier.....	24	-	0	-	0	"
2 gieldinger.....	40	-	0	-	0	"
1 ung hope.....	6	-	0	-	0	"
2 plage.....	16	-	0	-	0	"
1 føl.....	3	-	0	-	0	"
2 gl. hoper.....	3	-	0	-	0	"
15 gl. faar á 3 mark.....	11	-	1	-	0	"
7 lame.....	0	-	7	-	0	"
2 kalffue.....	2	-	0	-	0	"
3 gl. svin.....	4	-	0	-	0	"
3 grise.....	2	-	0	-	0	"
23 gies, gl. oc unge.....	5	-	0	-	0	"
20 thraffuer roug á 4 schipr. á 1 mark.....	20	-	0	-	0	"
30 " biug á 4 ".....	24	-	0	-	0	"
30 " haure á ½ td.....	15	-	0	-	0	"
1 beslagen wogen met all tilbehøring.....	10	-	0	-	0	"
3 arbejdswogne met tilbehøring.....	9	-	0	-	0	"
Plouge oc harer met all tilbehøring.....	4	-	0	-	0	"
Ender oc høns.....	0	-	2	-	0	"
Stier oc wandtrou.....	0	-	2	-	0	"

Giøde i gaarden oc paa marcken.....	6	-	0	-	0
Ildingbrand.....	6	-	0	-	0
Ølkare, baller oc spande.....	3	-	0	-	0
1 quern.....	2	-	0	-	0
3 øltønder oc standtønder.....	0	-	5	-	0
1 brukiel.....	6	-	0	-	0
3 gl. kiele.....	2	-	0	-	0
4 gl. kobergryder.....	3	-	0	-	0
3 messingkiertes, 1 messingbecken.....	1	-	0	-	0
5 thinfade.....	3	-	0	-	0
2 gl. thinfade.....	0	-	1	-	0
2 smørkruse.....	0	-	2	-	0
Nogen smaa gl. thinkope.....	0	-	0	-	8
Stienfade, kruse, kander, talerckner oc poter.....	1	-	0	-	0
2 smaa bingee.....	3	-	0	-	0
1 underbord met 2 romme.....	4	-	0	-	0
2 schiffuer.....	1	-	0	-	0
11 bistock.....	11	-	0	-	0
1 ulden seng.....	6	-	0	-	0
6 sengkleder.....	7	-	0	-	0
1 anden daglig seng.....	4	-	2	-	0
Nock 2 senge i suendkammer.....	6	-	0	-	0
Hiøleer, sigler, øxe, naffre, staal oc stolfang....	5	-	0	-	0
Schammel, stoele oc hynder.....	3	-	0	-	0
2 kierner.....	0	-	2	-	0
1 par kleder met sølffknape oc 3 lagen.....	13	-	2	-	0
2 sølffscheer.....	3	-	0	-	0
Secke som fandis.....	2	-	0	-	0
1 schipe, 1 windtzer, solde oc throffue.....	1	-	0	-	0
			537	-	0 - 8 sldl.
Indgiæld, som regnis for uisse (sikre).....	ca. 145	-	0	-	0 "
" " " " wuisse (usikre).....	" 565	-	0	-	0 "
			1247	-	0 - 8 sldl.
Udgiæld.....			137	-	0 - 0
Boets samlede aktiver.....			<u>1110</u>	-	<u>0 - 8 sldl.</u>

Nock fandis 4 kister. Biritte sal. Søren Nielsens beholtt hendis egen oc Johane Sørensdatte hendis egen. Mette Sørensdatte fick de andre 2 kister. Biritte beholtt hendis schrin, seng oc kleder oc Johane hendis seng oc kleder. Mette schal haffue 40 sldl. til hendis seng oc kleder, naar hun giøris dett behoff.

Den 30. oktober 1638 stillede Johanne Sørensdatte værg med 3 vidner, der erklærede, at der ved registreringen af boet efter Søren Nielsens død 1637 havde været et sølvbælte, en sølvkæde oc et sølvnøglebånd, som enken oc hendes datte måtte gøre rede for.

Den 8. januar 1639 erklærede Lambert Nielsen, at han skyldte Mette Sørensdatte 300 sldl. som arv efter hendes far. De 200 skulle hun have, når hun blev 15 år, oc de sidste 100, når hun blev 20 år, eller når hun skulle giftes. Desuden skulle hun have 20 sldl. til klæder.

768, 900, 1000, 1640 og 1876. Christen Jensen

boede på Lykkegård i Jerne sogn.

Lykkegård omtales i en jordebog for Riberhus len 1537. Det siges udtrykkeligt om denne gård, at den er tilfaldet kronen. Den er altså blevet konfiskeret efter Grevefejden, der endte 1536, fordi dens ejer har været blandt de oprørske bønder, der støttede Kristian d.2. Den 12.juni 1542 pantsatte Kristian d.3. til erkedegnen i Viborg bl. a."kgl.majestæts anpart og rettighed, som kronen tilfalden er, i Lychegardt, som er årlig 2 ørtter korn og hvert andet år gæsteri og skovsvin".

Panthaveren tog pantet til ejendom, men den 22.juli 1574 fik kongen skøde på "udi Skatz herred halvparten af en gård kaldet Lyckegardt, Christian Jensen ibor, giver $2\frac{1}{2}$ ørtug rug, $\frac{1}{2}$ skovsvin, $\frac{1}{2}$ gæsteri", og 1581 opføres gården i jordebogen for $2\frac{1}{2}$ ørtug rug, $2\frac{1}{2}$ ørtug byg, 1 svin og 1 daler gæsteri. Gårdens anden halvdel har vel været øde og er derfor tilfaldet kongen.

I en jordebog for Riberhus len 1608-09 nævnes Lykkegård og dens fæster Christen Jensen.

Den 29.juli 1617 blev Lykkegård fæstet bort til Christen Jensens søn Hans Christensen for 35 rdl.

Navnet på Christen Jensens kone kendes ikke, men der er fundet 2 sønner i ægteskabet:

- 1) Hans Christensen (ane 384, 450, 500 og 938) f.på Lykkegård, d. ca.1669 i Veldbæk, g.m. Kirsten Hansdatter (ane 385, 451, 501 og 939) d.1677 i Veldbæk.
- 2) Christen Christensen (ane 820) d.1637 i Boldesager, g.m. Anne (ane 821) d. efter 1655.

820. Christen Christensen

er vistnok født på Lykkegård i Jerne sogn. Han døde 1637 i Boldesager. Den 11. januar 1638 var fire af sognets mænd tilsagt for at skifte og registrere hans bo, men skiftet er desværre ikke blevet indført i tingbogen.

Christen Christensen var bror til ane 450, Hans Christensen i Veldbæk, og han var gift med

821. Anne .

Den nye fæster på gården i Boldesager, Hans Madsen fra Novrup, var gift med en Anne Hansdatter. Hun er sandsynligvis ane 821, som han vel har fået gården med. Hun levede stadig, da Hans Madsen i 1655 afgik ved døden.

I anledning af en skifteforretning i Kvaglund den 2. sept. 1637 nævnes "it breff (gælds brev) paa Christen Christensen i Bollersager paa 20 sletdaler".

Og tirsdag den 14. aug. 1638 faldt "dom over Hans Madsen i Bollersager for 11 sletdaler ringer 9 sch. oc 1 psalm bog for 2 mark, som hans salig formand Christen Christensen vor hanom schyllig epter rigtig registers liudelse, att betalle inden 15 dage schadesløs eller att haffue wdsetning aff hans gods oc løsøre epter ko.ma. forordning".

Christen og Anne efterlod sig 2 sønner:

- 1) Christen Christensen.
- 2) Hans Christensen, d.ca.1700 i Rørkær, g.1.g.m. Karen Thomasdatter, d.ca.1670 i Boldesager, g.2.g.m. Birthe Sørensdatter f.ca. 1634, d.1720 i Rørkær.

Den 18. april 1655 er der i Skads herreds tingbog omtalt et skifte efter sal. Hans Mikkelsen i Agerbæk, hvor Hans Madsen i Boldesager optræder på sin hustru, Anne Hansdatters vegne.

822. Thomas Jensen

boede i Jerne, hvor han døde omkring 1689. I Skads herreds tingbog for 1640 omtales han i forbindelse med takseringen af skaden på en havremark tilhørende en anden gårdmand i Jerne.

Thomas Jensen var gift med

823. Elle Jensdatter.

Iflg. tingbogen hedder det den 30.april 1689 i anledning af Thomas Jensens død: "Dernæst fremstod Elle Jensdatter, salig Thomas Jensens enke i Jerne, samt den salig mands søn Jens Thomsen ibm. på egne og søster Sidsel Thomasdatters vegne. Item på Niels Hansen i Vognsbøl og Søren Nielsen i Rørkær hans hustru Anne Hansdatters vegne og frasagde sig arv og gæld efter salig Thomas Jensen i Jerne."

De havde 3 børn, en søn og 2 døtre.

- 1) Karen Thomasdatter, d.ca.1671 i Boldesager, g.m. Hans Christensen, d.ca.1700 i Rørkær.
- 2) Jens Thomsen.
- 3) Sidsel Thomasdatter.

I et ekstraskattemandtal for Riberhus len fra årene 1648-49 nævnes en gårdmand, Jens Thomsen i Jerne, og i en fortegnelse over gårde, bol og tiendeydere i Jerne sogn 1651 omtales en Johanne Jenskone, der sidder på en helgård under Riberhus. Jens Thomsen er vel død i mellemtiden. De er muligvis Thomas Jensens forældre.

910? Laurids Hansen Weibøl

blev ordineret til sognepræst i Farup sogn den 19. august 1601, og her levede og virkede han til sin død omkring 1648. Han blev begravet i Farup kirke. På hans gravsten i altergulvet stod der 4 bogstaver, "en H øverst, underneden samme H en LHS, som han, Laurids Nielsen i Mejlby (en dattersøn?), sagde at være hans oldefaders naufn".

Her i Sydvestjylland brugtes på den tid oldefader i betydningen bedstefader. Ovenstående udtalelse om gravstens indskrift faldt i forbindelse med begravelsen 1695 af sognepræsten hr. Jørgen Jørgensen Korsø, fordi man havde flyttet den gamle sten til stor forargelse for Laurids Nielsen.

Sagen blev behandlet på Kalvslund herredsting 1696, og under afhandlingerne omtales hr. Lauridses svogre, Niels Simensen i Mejlby og Hans Willumsen i Tanderup. Betegnelsen svoger brugtes i flere betydninger, og her står ordet nok for svigersøn. Er det rigtigt, betyder det vel, at de 2 mænd har været gift med 2 af præstens piger, altså 2 Lauridsdøtre. Der er i hvert fald ingen tvivl om, at Laurids Hansen Weibøl hører hjemme i anerækken.

Han blev gift i Farup kirke den 25. oktober 1601 med

911? Kirsten Severinsdatter,

der var søsterdatter af rådmand i Ribe, Thomas Bonum. Hun nævnes mellem hans arvinger, da han døde 1606 uden at efterlade sig livsarvinger.

Laurids Hansen Weibøl led stor skade under den voldsomme stormflod 1634, da skibe og skuder strandede helt oppe ved Farup kirke, og 295 af sognets indbyggere omkom og kun 30 overlevede.

Børn:

? Lauridsdatter g.m. Niels Simensen, Mejlby.

? Lauridsdatter g.m. Hans Willumsen, Tanderup.

Om stormfloden skriver borgmester Hans Friis i sin dagbog: "Anno 1634 imellem den 11. og 12. Oktober om Natten, da den nye Måne begyndte at tændes, opkom en Vandflod, som var meget forskrækkelig og på 3 Timers Tid, fra Kl. var 11 og til Kl. var 2, voksede så stor og højt, at den gik tvert igennem Ribe Domkirke. Skibe og Skuder opsat ved Farup Kirke. Alle Broer, Damme og Diger, Møller, Huse og Stalde her ved Ribe mestendel fordærvet og nedslagen. Item er beregnet, at på denne Kant af Søsiden, udi Holsten, Ditmarsk, Nordstrand og Ejdersted skal udi samme Vandflod være druknet og omkommen over 22.000 Mennesker, af Kvæg og Kretur utallige. Og udi Farup Sogn her ved Byen omkom alene 295 Mennesker. Gud være alle deres Sjæle nådig".

918, 1638 og 1814. Thomas Madsen

var fæster af en gård i Gesing ejet af kronen. Han var gift med

919, 1639 og 1815. Dorthe.

Iflg. Skads herreds tingbog 1636 havde de 2 sønner, Peder og Mads Thomsen.

1639 finder vi Mads Thomsen i Bryndum, hvor han efter alt at dømme har overtaget en gård efter en Christen Olufsen og giftet sig med datteren Else.

1640 hedder det i tingbogen i forbindelse med en sag, at Thomas Madsen i Gesing kan mindes i 34 år.

I et ekstraskattemandtale for Riberhus len 1648 står Thomas Madsen stadig som fæster af gården i Gesing, men han er ikke med i matriklen 1664. Da er gården vistnok overtaget af en svigersøn, Søren Lauridsen, født i Lifstrup.

Den 26.oktober 1652 er der skifte efter afgangne Peder Thomsen i Guldager mølle, og det er sandsynligvis Thomas Madsens børn, der nævnes blandt arvingerne:

sal.Peder Thomsen, Guldager mølle, g. med Maren Vistesdatter.

Mads Thomsen, Bryndum, g. med Else Christensdatter.

Maren Thomasdatter, g. med Christen Pedersen, Risbøl.

Dorthe Thomasdatter, g. med Søren Lauridsen, Gesing.

920, 968 og 1248. Mads Lauridsen

var fæstebonde i Novrup, Jerne sogn, hvor han også døde efter 1655. Han var gift med

921, 969 og 1249. Anne Olufsdatter.

I en jordebog for Riberhus 1608-09 står Mads Lauridsen opført som fæster af en gård i Novrup sammen med 2 andre. Iflg. en ekstra skattemandtalsliste fra 1648-50 er han stadig fæster på gården, men året efter er han ikke nævnt i en fortegnelse over gårde, bol og tiendejdere i Jerne sogn. Derimod er der en Thomas Madsen på en helgård under Riberhus, så det er vel sønnen, der har overtaget fæstet efter faderen.

Den samme søn optræder 1653 som fuldmægtig for sin far i anledning af en sag, og 1655 er det en anden søn, Oluf Madsen, der på sin faders vegne opsiges arv og gæld efter en tredje søn, Hans Madsen i Boldesager, der er død.

Men allerede 1637 finder vi Mads Lauridsens navn i tingbogen. Han er da med i en retssag mod en nabo, som havde "opbrøtt" (pløjet) noget jord, så det skadede deres fædrift, og "icke di siønttis, att det haffuer werit brøtt i nogen mands minde, som nu leffuer", så derfor skulle det stadig være, som det var. Men det endte dog med, at marken blev delt mellem de implicerede gårde.

Samme år førte han også en proces mod en mand i Tjæreborg, hos hvem han havde 48 sletdaler til gode iflg. gælds brev. Manden lovede at betale "met gode ware".

1640 havde Mads Lauridsen haft den umyndige Christoffer Madsens arv i forvaring. Det drejede sig om et halvt hundrede sletdaler, som den unge mand havde arvet efter sine forældre, og nu takkede Christoffer Madsen sin formynder for godt værgemål.

Fra Mads Lauridsen og Anne Olufsdatters ægteskab kendes kun de tre allerede nævnte sønner:

- 1) Thomas Madsen d.1659 i Novrup, g.m. Else Hansdatter.
- 2) Oluf Madsen d.1678 i Veldbæk, g.1636 m. Dorthe Christensdatter d.1678 i Veldbæk.
- 3) Hans Madsen d.1655 i Boldesager, g.m. Anne Hansdatter.

976. Morten Hansen

levede i Rørkær, Jerne sogn, og her døde han omkring 1652. Dette år gav tre af hans børn deres bror Niels Mortensen arveafkald efter deres salig far Morten Hansen i Rørkær og efter deres mor Maren Mortens. Det skete vel i forbindelse med, at Niels overtog forældrenes fæstegård.

Morten Hansen var altså gift med

977. Maren.....

men om hende haves ingen yderligere oplysninger.

1636 skylder Morten Hansen boet efter salig Hans Jensen i Gammelby 6 sletdaler.

1638 var han som synsmand med til at afgøre, om et hus i Strandby var bygget for tæt på naboen. Og samme år havde han en søndag overværet et skænderi uden for Jerne kirke, hvorfor han var stævnet som vidne.

Senere kræves han for et lån på 10 sldl., som han skyldte en mand i Kvaglund, mens han havde 6 sldl. til gode hos en anden i Tobøl. I en ekstraskatteliste for Riberhus len 1649-50 står Morten Hansen sammen med en Jes Pedersen som fæster af gården i Rørkær. I matriklen 1664, da Niels Mortensen har overtaget sin fars part af ejendommen, står den til 7-4-0-0 tdr.hartkorn, og den er da udlagt fra Riberhus til Ribe hospital.

Der kendes 4 børn, her nævnt i tilfældig rækkefølge:

- 1) Niels Mortensen, Rørkær, g.m. Birthe Sørensdatter, d.1720 i Rørkær.
- 2) Hans Mortensen, d.1679 i Novrup, g.ca.1637 m. Mette Hansdatter.
- 3) Kirsten Mortensdatter g.m. Hans Nissen, d.1659 i Sædding.
- 4) Mette Mortensdatter g.m. Adser Pedersen, Strandby.